

วารสาร มจร.หริภุญชัยปริทรรศน์

Journal of MCU. Haripunchai Review

ISSN: 2672-9792 (Online)

ที่ 7 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม 2566

Vol.7 No.4 October-December 2023

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการและงานวิจัยสาขาวิชา ศาสนา, ปรัชญา, พระพุทธศาสนา, สังคมวิทยา, รัฐศาสตร์, รัฐประศาสนศาสตร์, การบริหารการศึกษา, นิติศาสตร์ และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บริการทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนของนักวิชาการทั้งภายในและภายนอก และเพื่อสนับสนุนให้เกิดวารสารทางวิชาการกลางของมหาวิทยาลัย

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสาร มจร หริภุญชัยปริทรรศน์ต้องเป็นภาษาไทย จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร มจร หริภุญชัยปริทรรศน์ อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้รับการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อบทความ ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร มจร หริภุญชัยปริทรรศน์ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของมหาวิทยาลัยหรือกองบรรณาธิการ วารสาร มจร หริภุญชัยปริทรรศน์

เจ้าของ

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน วิทยาเขตเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 192 หมู่ที่ 2 ถนนลำพูน-ป่าซาง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน 51000 โทรศัพท์ 053 – 563163 ต่อ 100 Fax ต่อ 105 <http://lpn.mcu.ac.th/lpn/>

กองบรรณาธิการวารสาร

บรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์ ใจสิทธิ์

หัวหน้ากองบรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สามารถ บุญรัตน์

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ : นายพุทธิพงษ์ กันทะรส

กำหนดเผยแพร่ : ปีละ 4 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม - ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน-ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน- ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม)

คณะกรรมการกองบรรณาธิการ

พระครูสิริสุตตานุกต,ดร.ผศ.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูโกวิทธรรมวาทิ,ดร.ผศ.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ อุเทน ปัญโญ	มหาวิทยาลัยนอร์ท เชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนันท์ธรรม ขาวงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร.วิระ เลิศสมพร	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล เครือแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ อุปสอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

ศาสนา, ปรัชญา, พระพุทธศาสนา, สังคมวิทยา, รัฐศาสตร์, รัฐประศาสนศาสตร์, การบริหาร การศึกษา, นิติศาสตร์ และสาขาอื่นๆ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์,ดร.
พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศาสตราจารย์,ดร.
พระครูโสภณปริยัติสุธี, รองศาสตราจารย์ ดร.
พระครูสิริสุตตานุกต, รองศาสตราจารย์.ดร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม
รองศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง

รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัชนันท์ อิศรเดช
รองศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์
รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย สิงอุดม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรินทร์ ณ วันนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไกรสร แสนวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ มหากันธา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรปรัชญ์ คำพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาเดช อุปนันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรวิชัย วงษ์สอาด

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

สาขาวิชาศาสนา, ปรัชญา, พระพุทธศาสนา, สังคมวิทยา, รัฐศาสตร์, รัฐประศาสนศาสตร์,
การบริหารการศึกษา, นิติศาสตร์ และสาขาอื่นๆ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ
รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ จงแก้ววัฒนา
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญลือ เผือกผ่อง
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทวัฒน์ รัตนศักดิ์
รองศาสตราจารย์ สมหมาย เปรมจิตต์
รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน
รองศาสตราจารย์ สิริกร กาญจนสุนทร
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวคนธ์ สุดสวัสดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ รัตนสังธรรม
รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ตริทรัพย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี
รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงใจ บุญกุล

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

รองศาสตราจารย์ ดร. ชะลอ รอดคอย	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ ภัคดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนันท์ธร ขาวงาม	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร. โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระธรรม เนียมน้ำเพชร	มหาวิทยาลัยเนชั่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อธิปัตย์ บุญเหมาะ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล เครือแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ แสนคำ	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติธันต์ ญาณพิสิษฐ์	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกลักษณ์ เพียสา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์(พิเศษ) ดร.ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร	สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออก
	แห่งสุวรรณภูมิ
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พิสูจน์อักษร

ดร.นฤพันธ์ สมเจริญ	พระมหาอรณพล นริสโร
ดร.ปิ่นปิ่นท์ เหลืองพิทักษ์	ดร.จันทร์สม ตาปูลิง

ออกแบบปก ภาพ/ศิลปกรรม:

นายกฤษดาภรณ์ กองเงิน

สำนักงาน : ศูนย์บัณฑิตศึกษา อาคาร 2 ชั้น 2 วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน 192 หมู่ที่ 2 ถนนลำพูน-ป่าซาง
อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน 51000 โทรศัพท์ 053 – 563163

จัดพิมพ์โดย : วารสาร มจร.หริภุญชัยปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย
สงฆ์ลำพูน (ออนไลน์)

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์นี้เป็นปีที่ 7 ฉบับที่ 4 ประจำเดือนตุลาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2566 จำนวน 20 บทความ คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) ไม่ต่ำกว่า 2 ท่าน พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการซึ่งเนื้อหาสาระในเล่มประกอบด้วยนักวิชาการและเรื่องดังต่อไปนี้

เกียรตินิยม คำจินา, พศิน แดงจวง และพระมหาสกล มหาวิโร, ผศ.ดร. ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดลำพูน พบว่า 1) สภาพการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC ในภาพรวม 5 ด้านอยู่ในระดับดีมาก 2) ผลการประเมินและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ Paired T Test ด้าน การบริหารงานทั่วไป มีผลการประเมินที่พัฒนาขึ้นทุกข้อ เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของการพัฒนามากที่สุด คือ ผู้บริหารมีบุคลิกภาพ อ่อนนุ่ม ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย 3) ผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ Paired T Test ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ค่าสถิติมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ 4) การตรวจสอบรูปแบบที่จัดทำขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

อารียา ประพัทธรงค์ ทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์ และเอกลักษณ์ เพียสา ศึกษาเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน พบว่า องค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารทรัพยากรบุคคล 2) การบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ 3) การบริหารทรัพยากรงบประมาณ และ 4) การบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่ โดยทุกองค์ประกอบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

พนม ศรีเผือด พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์ และเทพประวิณ จันทรแรง ศึกษาเรื่อง พุทธวิธีเชิงบูรณาการในการสร้างความปรองดองทางการเมืองไทย พบว่า พุทธวิธีเชิงบูรณาการสร้างความปรองดองทางการเมืองไทย คือ ใช้หลักสาราณียธรรมในการสร้างความปรองดอง 1) การสร้างความขัดแย้งและความรุนแรงทางกาย วาจา ใจ รัฐประหาร การกล่าวร้าย ใช้หลักเมตตาทายกรรม

เมตตาวจีกรรมและเมตตามโนกรรม 2) การเห็นแก่ประโยชน์ตน การทุจริตคอร์รัปชั่น ใช้หลักสาธารณโภคี 3) การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ความอยุติธรรม การใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม ใช้หลักสัสสามัญญตา 4) ความเห็นต่างการสร้าง ความแตกแยกทางความคิด ใช้หลักทิวฐิสามัญญตา การสร้างบรรยากาศแห่งความปรองดอง คือ ปัจจัยเบื้องต้นอันเป็นเงื่อนไขขั้นแรกของการสร้างแนวทางสู่ความปรองดอง และการสร้างสังคมที่สันติสุข

วิธีมา กันยายน ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล วัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1) สภาพปัญหาและข้อมูลพื้นฐานในภาพรวมนั้นยังต้องการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง 2) แนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษา พบว่า ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) มุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ 2) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน 3) วิจัยในชั้นเรียนด้านการใช้ ICT 4) ด้านการใช้ ICT และ 5) สร้างวินัยเชิงบวก 3) ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพด้านความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎีความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) . ผลการประเมินผลและพัฒนาแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) มุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ 2) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน 3) วิจัยในชั้นเรียน (CAR) 4) ด้านการใช้ ICT และ 5) สร้างวินัยเชิงบวกโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

บัญชา รัตนโสภา และทศพล อีชะพร ศึกษาเรื่อง การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า 1.ระดับการบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2.ระดับการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3.การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4.สมการพยากรณ์การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการ คือ การอำนวยความสะดวก (X6) และการประเมินสภาพปัญหา (X1) โดยการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพ โดยรวมได้ร้อยละ 74.3 ($R^2 = 0.743$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วรางคณา จิตราภรณ์ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พบว่า 1. กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ที่กำลังศึกษาอยู่เพียงอย่างเดียวและมีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน ขณะที่ภาพรวมกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายเพศหญิงจะมีทัศนคติ หรือความเชื่อในการออมมากกว่าเพศชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายเพศหญิงจะมีทัศนคติ หรือความเชื่อที่ว่า การออมทำให้มีเงินไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉินและถ้าออมเงินในวันนี้จะสบายในวันหน้าในระดับมากที่สุด 2. ขณะที่กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายเพศชายจะมีทัศนคติ หรือความเชื่อที่ว่า การออมทำให้มีเงินไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉินมากที่สุด เมื่อจำแนกตามอายุพบว่า ทัศนคติ หรือความเชื่อในระดับมากที่สุดของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายในทุกช่วงอายุมีทัศนคติ หรือความเชื่อที่ว่าถ้าออมเงินวันนี้จะสบายวันหน้าและการออมทำให้เงินไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉินอยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายที่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 20 ปี – 24 ปี กับช่วงอายุ 25 ปี – 29 ปี มีทัศนคติ ความเชื่อว่าการออมเงินเป็นการแสดงความรักต่อตัวเอง ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

เจนณรงค์ ชุ่มพะวงค์, สาโรจน์ แก้วอรุณ และธรรมรส โชติบุญขร ศึกษาเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักธรรมาธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า สถานศึกษาควรจัดให้มีการประชุมวางแผน ตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ครูประจำชั้นควรจัดทำระเบียบสะสม (ปพ.8) ให้เป็นปัจจุบัน ครูประจำชั้นควรออกเยี่ยมบ้านนักเรียนตามความเป็นจริงและเป็นปัจจุบัน ครูควรศึกษาการใช้เครื่องมือการประเมินความฉลาดทางอารมณ์(EQ) ผ่านทางเว็บไซต์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข วิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพิเศษ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ครูควรใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยการประสานงานการส่งต่อนักเรียน ไปยังภาคีเครือข่าย เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สถานีตำรวจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างรวดเร็ว

พัศกร ปวงอุป ธนศักดิ์ สายจำปา และขจรศักดิ์ ลิทธิ ศึกษาเรื่อง การเคลื่อนไหวกทางสังคมเพื่อสิทธิชุมชนของตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1) สาเหตุของการออกมาเรียกร้องในเรื่องสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร มาจากการที่รัฐบาลเปิดให้มีการสัมปทานไม้ติดต่อเป็นระยะเวลากว่า 50 ปี และการลักลอบตัดไม้และการเตรียมประกาศเขตพื้นที่ของตำบลแม่ทาคืนเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ตะไคร้จนเกิดปัญหาเรื่องสิทธิของชุมชน 2) การเคลื่อนไหวกทางสังคมเพื่อเรียกร้องสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรเนื่องมาจากเป็นความต้องการของชุมชนที่ให้ป่าเป็นของ

ชุมชนโดยการเคลื่อนไหวที่มีกลุ่มและเครือข่ายในการประสานความร่วมมือและสร้างการยอมรับให้ภาครัฐเห็นถึงระบบการจัดการทรัพยากรของตำบลแม่ทา 3) แนวทางในการจัดการทรัพยากรในตำบลแม่ทาคือแนวคิดในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่นให้คนอยู่ร่วมกับป่า ดูแลรักษาป่ารวมถึงสามารถใช้ประโยชน์จากป่าและทรัพยากรในตำบล

จันทร์ชญา ปินดาเลิศ และสิทธิชัย มูลเขียน ศึกษาเรื่อง ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยเข้ารับการอบรมในสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรการฝึกอบรมการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้มีความคิดสร้างสรรค์ด้วยการแสวงหาความรู้ใหม่มาใช้ในการบริหารงาน ควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และควรมีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนในองค์กร และควรมีกิจกรรมในการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและสนับสนุนการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ได้แก่ การเก็บข้อมูลสารสนเทศในแพลตฟอร์มต่างๆ การพัฒนาเว็บไซต์ การประชุมออนไลน์ การพัฒนาห้องเรียนออนไลน์ เป็นต้น และผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา

กัญญา ขัตติฟู ชาลี ภักดี และฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์ ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1. เด็กยังขาดการพัฒนาด้านสื่อสารภาษาและชุมชนที่ต้องการพัฒนาด้านภาษาอังกฤษของเด็ก 2. รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิที่ได้รับการเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ คือ CPDCA ได้แก่ 1) การวิเคราะห์บริบทการเรียนรู้ 2) การวางแผนภายใต้บริบท 3) การปฏิบัติตามแผน 4) การประเมินผลการใช้รูปแบบ และ 5) นำผลประเมินมาพัฒนาปรับปรุง 3. การทดลองรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาไปนำไปทดลองจริงด้วยวงจรคุณภาพ “CPDCA” 4. การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษา พบว่า เด็กมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนผู้ประเมินส่วนใหญ่ให้ระดับคุณภาพดีเยี่ยม และในภาพรวมกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในระดับมาก

ศิริพร ปัญญาธิง พระครูวิเทศศาสนาทรร, ผศ.ดร. และพระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร. ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการนิเทศภายใน พบว่า ไม่มีรูปแบบการนิเทศภายในที่มีกระบวนการตามระบบคุณภาพที่ชัดเจน 2) การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายใน ประกอบด้วยขั้นที่ 1 การศึกษาบริบทและวางแผน (ทุกข์ D : Dukkha) ขั้นที่ 2 การสร้างเครื่องมือ (สมุทัย S : Samudaya) ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ 3 (นิโรธ N : Nirodha) ขั้นที่ 4 การสรุปและประเมินผล (4 มรรค M : Magga) ผลการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบ สมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ของรูปแบบ และความสอดคล้องของรูปแบบ 3) ผลการทดลอง พบว่า โดยก่อนการใช้มีคะแนนเฉลี่ย และการหลังใช้มีคะแนนเฉลี่ย หลังใช้เท่ากับและระดับความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน มีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลจากการประเมินผลและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานโดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า หลังใช้รูปแบบการนิเทศภายในมีประสิทธิภาพสูง มีระดับความพึงพอใจของครูผู้นิเทศและผู้รับนิเทศอยู่ในระดับมากที่สุดและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเพิ่มขึ้น

อิทธิพล อินตา, ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์ และพระครูวิเทศศาสนาทรร, ผศ. ดร. ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม พบว่า 1) ผลการศึกษาลักษณะที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริง การประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม 29 ประการ พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ 2 จาก 5 ระดับคุณภาพซึ่งไม่ส่งผลสำเร็จในปีการศึกษา 2564 2)การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาว ได้แก่ 1 การค้นหา/บ่งชี้ความรู้ 2 การสร้างและการแสวงหาความรู้ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5 การเข้าถึงความรู้ 6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7 การเรียนรู้ และการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ รายชื่อมีค่าเท่ากับ 1.00 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม พบว่า หลังการใช้รูปแบบมีคะแนนเฉลี่ยระดับการปฏิบัติสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบค่าสถิติ t-test เท่ากับ 11.65 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 4) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

มานิตย์ ไก่ฤทธิ์ ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศิลปะเชิงสร้างสรรค์บนพื้นที่สาธารณะของชุมชนในภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า การสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะในผนังพื้นที่สาธารณะของเมือง

ท่องเที่ยว โดยการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ได้นำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะในรูปแบบภาพ 3 มิติ (3D) จำนวน 7 แห่ง คือ 1.หมู่บ้านบุญยืน อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 2.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 3. หมู่บ้านต้นไคร้ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ 4. หมู่บ้านลำปางหลวง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 5. หมู่บ้านศรีดอนชัย อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน 6. หมู่บ้านวัดท่าข้ามใต้ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ 7.เทศบาลเมืองตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปะ (Art Workshop) ได้แก่ เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างข้าราชการ นักวิชาการ ศิลปิน ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในชุมชน เพื่อขับเคลื่อนผลงานศิลปะไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว และจัดกิจกรรม “ปายสี แต้มฝัน ปันจินตนาการ” เพื่อให้ความรู้ในเชิงปฏิบัติการด้านศิลปะภาพ 3 มิติ (3D) แก่กลุ่มเยาวชน การใช้สื่อสารมวลชนและสื่อสารสนเทศเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

สุภัสร์ญา ไชยการณ์กุล ชาลี ภักดี และฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์ ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล พบว่า ผลการศึกษาการดำเนินงานหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวก ดังนี้ 1) พัฒนาคู่มือระเบียบวินัยนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวก ซึ่งมีจุดเน้นด้านการป้องกัน การแก้ไข และการพัฒนา 2) พัฒนาบุคลากรในการใช้วินัยเชิงแก่นักเรียน 3) พัฒนานักเรียน ตามแนวคิดของวินัยเชิงบวก 4) พัฒนาเทคโนโลยีในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การชื่นชมนักเรียนให้เห็นคุณค่าของตนเอง 6) ครูต้องทำงานเชิงลึก ในการดูแลนักเรียน 7) จัดกิจกรรมจิตอาสา 8) สร้างแอปพลิเคชันให้นักเรียนทุกคนเข้าถึงข้อมูลเพื่อพัฒนาปรับปรุงตนเอง 9) ให้นักเรียนรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และพยายามให้กลับไปเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มปกติ 10) ให้นักเรียนเลือกแนวทางที่จะแก้ปัญหา โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา 11) จัดทำช่องทางสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับนักเรียน ครูกับนักเรียน 12) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดแรงจูงใจภายใน 13) เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างข้อตกลงร่วมกัน

ประวิทย์ วงศ์จันทร์ เอกลักษณ์ เพียสา และวัลนิกา ฉลากบาง ศึกษาเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า 1) สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ 6) การสื่อสารและการจูงใจ 7) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และ 8) การมีวิสัยทัศน์ 2) ส่วนองค์ประกอบด้านที่สำคัญที่สุดเรียงจากมากไป

ยังน้อยที่สุด ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกัน คือ เป็นด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีมการวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการมีวิสัยทัศน์ 3) การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารของโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พบว่า ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ 6) การสื่อสารและการจูงใจ 7) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และ 8) การมีวิสัยทัศน์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ประภัสสร ศรีอรุณ พรเทพ เสถียรนพแก้ว และทรัพย์หิรัญ จันทักษ์ ศึกษาเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า 1) ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (2) ทักษะการสร้างทีมงาน (3) ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม (4) ทักษะวิสัยทัศน์ (5) ทักษะการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา (6) ทักษะการสื่อสาร และ 2) ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ ภาพรวมขององค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด

จักรกฤษณ์ สนอ่วม และทศพล ธิยะพร ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ พบว่า 1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. กระบวนการบริหารและจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สพม.นครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการบริหารด้านกระบวนการบริหารและจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สพม.นครสวรรค์ มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4. พยากรณ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถอธิบายความผันแปรที่ส่งผลต่อการบริหารด้านกระบวนการบริหารและจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สพม.นครสวรรค์ ได้ร้อยละ 80.90 ($R^2 = .809$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อังคณา ทาปัญญา และธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง ศึกษาเรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการทำแท้ง ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564 พบว่า 1) กฎหมายอาญา มาตรา 305 และข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ

การยุติการตั้งครุฑทางการเมืองการแพทย์ของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามมาตรา 305 แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2564 ไม่ได้กล่าวถึงสิทธิในการปฏิเสธการบำบัดรักษาของแพทย์ เพราะแพทย์มีหน้าที่ทางวิชาชีพและมีจริยธรรมที่จะต้องให้การดูแลทางการแพทย์และการรักษาที่เหมาะสมแก่ผู้ป่วยอย่างเต็มความสามารถ 2) พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ไม่ได้กำหนดให้การทำแท้งที่ปลอดภัยเป็นสิทธิประโยชน์ในกฎหมายประกันสังคม เนื่องจากการเพิ่มสิทธิประโยชน์ในกฎหมายประกันสังคมรัฐบาลจะต้องใช้งบประมาณเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเพื่อกำหนดสิทธิการเข้ารับบริการทำแท้งในสถานที่ปลอดภัย ทำให้ผู้หญิงไม่สามารถเข้าถึงการทำแท้งที่ปลอดภัยได้ เพราะจำนวนสถานที่ทำแท้งที่ปลอดภัยในประเทศไทยมีจำนวนไม่เพียงพอ 3) ควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายให้แพทย์มีสิทธิปฏิเสธการบำบัดรักษา และกำหนดให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ในการแนะนำส่งต่อหญิงนั้นไปยังแพทย์ที่สมัครใจในการทำแท้ง ให้ผู้เข้ารับการทำแท้งเข้าถึงสิทธิประกันสังคม และจัดให้มีสถานที่ทำแท้งที่มีมาตรฐานและปลอดภัย

ภคคัมภ์ โปษะกฤษณะ ศึกษาเรื่อง ความเชื่อเรื่องวิญญาณนิยมในสังคมไทย พบว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อเรื่องผีสางนั้นเป็นความเชื่อที่อยู่คู่กันมาตลอดถึงแม้ว่าคนในอุษาคเนย์จะรับเอาพระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์เข้ามาแล้วนั้นแต่ก็ยังไม่ได้ละทิ้งความเชื่อเดิมไปทั้งหมด ทำให้เกิดการพัฒนาความเชื่อทางวิญญาณนิยม ที่มีการผสมผสานกันระหว่าง ผี พราหมณ์ และ พุทธ เข้าด้วยกันอย่างดีจนหลอมรวมเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทยที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ กลุ่มคนรุ่นใหม่บางส่วนมองว่าเป็นเรื่องทิ้งมลาย แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มคนรุ่นใหม่บางส่วนนั้นเองก็มีการใช้คำใหม่ที่เรียกว่า มูเตลู หรือ การไปมู คือการไปเข้าร่วมพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องทางศาสนา เช่นการไหว้ของพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ขอพรกับพระพิฆเนศ ขอพรความรักจากพระพรหม มูเตลุนั้นมีความหมายครอบคลุมถึงเรื่องของการดูดวงโดยการจับไฟทาโรต์ หรือการตั้งหน้าจอตีโรศัพทด้วยรูปไฟทาโรต์ ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตต่อคำว่ามูเตลูว่าอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของสัญลักษณ์ทางภาษาที่ต้องการแสดงความเหนือกว่าทางคำเรียกให้ดูดีว่าการเรียกแบบเดิม หรือสิ่งนี้อาจจะเป็นเพียงการใช้แนวคิดของ ความสูงส่งทางจริยธรรม (Moral High Ground) คือแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงว่าแนวคิดของตนเองที่อยู่สูงกว่าชุดความเชื่ออื่น โดยการเปรียบเทียบชุดความคิดของตัวเองว่าดีกว่าเมื่อเทียบกับชุดความเชื่ออื่นและอาจจะถูกถูกความเชื่ออื่นว่ามีความมลาย

ธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทองและ ธิติรัตน์ ชลประเสริฐสุข ศึกษาเรื่อง การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 วรรคสองและข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีอาญา พบว่า หลักกฎหมายนี้ขัดต่อแนวคิดของสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่โจทก์ในคดีอาญา

ต้องได้รับการช่วยเหลือจากรัฐในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ขัดต่อหลักข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตที่นานาอารยะประเทศกำหนดไว้ ดังนั้นเพื่อให้บทบัญญัติในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นที่ยอมรับของนานาอารยะประเทศ บทความนี้จะนำเสนอประเด็นข้อกฎหมายและผลกระทบในเรื่องการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 วรรคสองกับข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีอาญา

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ ใจสิทธิ์)

บรรณาธิการวารสาร มจร. ทริกยูชียปริทรรศน์

ตุลาคม - ธันวาคม พ.ศ.2566

สารบัญ

วัตถุประสงค์	ก
กองบรรณาธิการ	ข
ผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ	ข
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	ค
บทบรรณาธิการ	จ
สารบัญ	จ

บทความวิจัย :

การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดลำพูน	1-15
เกียรตินิยม คำจينا, พศิน แต่งจวง และพระมหาสกุล มหาวิโร,ผศ.ดร.	
การศึกษาองค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน	16-32
อารียา ประพัตรพงศ์ ทรัพย์ศิริชัย จันทรักษ์ และเอกลักษณ์ เพียสา	
พุทธวิธีเชิงบูรณาการในการสร้างความปรองดองทางการเมืองไทย	33-48
พนม ศรีเผือด พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์ และเทพประวิณ จันทร์แรง	
แนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล วัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่	49-65
วิริธิดา กัญยาน	
การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42	66-82
บัญชา รัตนโสภา และทศพล อีชะพร	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการออมของกลุ่มเงินออมราย	83-94
วรางคณา จิตราภรณ์	
การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักธรรมาธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1	95-109
เจนณรงค์ ชุ่มพะวงค์, สาโรจน์ แก้วอรุณ และธรรมรส โชติบุญชู	

การเคลื่อนไหวยทางสังคมเพื่อสิทธิชุมชนของตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	110-126
พัลลภ ปวงอุป ธนศักดิ์ สายจำปา และขจรศักดิ์ สิทธิ	
ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโดยสะแกต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1	127-141
จันทร์ชญา ปินตาเลิศ และสิทธิชัย มูลเขียน	
การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กกอนุบาลยูเมะมิ กิณี อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	142-157
กันยา ชัดฟู ชาลี ภัคดี และฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์	
การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่	158-173
ศิริพร ปัญญาอิง พระครูวิจิตรศาสนาทรร, ผศ.ดร.และพระมหาสกุล มหาวิโร, ผศ.ดร.	
การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม	174-189
อิทธิพล อินถา, ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์ และพระครูวิจิตรศาสนาทรร, ผศ. ดร.	
การพัฒนาศิลปะเชิงสร้างสรรค์บนพื้นที่สาธารณะของชุมชนในภาคเหนือของประเทศไทย	190-204
มานิตย์ ไกวฤทธิ์	
แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล	205-220
สุภัทรีญา ไชยการณย์กุล ชาลี ภัคดี และฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์	
การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา	221-234
ประวิทย์ วงศ์จันทร์ เอกลักษณ์ เพียสา และวัลนิกา ฉลากบง	
การศึกษาองค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2	235-250
ประภัสสร ศรีอรุณ พรเทพ เสถียรนพแก้ว และทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์	

การมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 251-267
มัธยมศึกษา นครสวรรค์

จักรกฤษณ์ สนอ่วม และทศพล อีระพร

ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการทำแท้ง ตามพระราชบัญญัติแก้ไข
เพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564 268-283

อังค์วรา ทาปัญญา และธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง

บทความวิชาการ :

ความเชื่อเรื่องวิญญาณนิยมในสังคมไทย 284-294

ภาคอัศม์ โปะชะกฤษณะ

การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1
วรรคสองและข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีอาญา 295-308

ธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทองและ อิดารัตน์ ชลประเสริฐสุข

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์ 309-321
วารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์

วัดจามเทวี อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่ม
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน

Development of Educational Administration Model according to POSDC Concept
for Phrapariyattidhamma Schools, General Education Section in Lamphun

เกียรตินิยม คำจينا Kiattiniyom kamjina

พศิน แต่งจวง Phasina Tangchuang

ชาลี ภัคดี Chalee Pakdee

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Public Administration, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

Kamjina2522@gmail.com

Haripunchai Review 05/05/2023

Haripunchai Review 09/08/2023

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดลำพูน 2)พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC 3)ทดลองรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDCและ 4)ตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน จำนวน 10 โรงเรียน ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ คณะครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 59 คนหรือรูป เครื่องมือการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบสนทนากลุ่ม และแบบตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

- 1) สภาพการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC ในภาพรวม 5 ด้านอยู่ในระดับดีมาก
- 2) ผลการประเมินและพัฒนารูปแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

โดยใช้สถิติ Paired T Test ด้าน การบริหารงานทั่วไป มีผลการประเมินที่พัฒนาขึ้นทุกข้อ เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของการพัฒนามากที่สุด คือ ผู้บริหารมีบุคลากรภาพ อบอุ่นปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย

3) ผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ Paired T Test ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ค่าสถิติมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4) การตรวจสอบรูปแบบที่จัดทำขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

คำสำคัญ : การบริหารงานสถานศึกษา, พุทธวิธีการบริหาร ,โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

Abstract

The objective of this research were 1) to examine the condition of educational administration according to the Buddhist way of Phrapariyatidhamma School, General Education Section in Lamphun, 2) to develop the school administration model according to POSDC concept, 3) to experiment with the educational school administration model based on POSDC concept, and 4) to explore the efficiency of the school administration model according to POSDC concept for 10 Phrapariyatidhamma Schools, General Education Section in Lamphun. The population and the sample consisted of 59 teachers and educational personnel. The research tools were questionnaires, focus groups and check form. Data were analyzed by statistics, frequency, mean, and standard deviation and content analysis.

The research results showed that:

1) The condition of school administration according to POSDC concept in five aspects was overall at very good level.

2) The evaluation results and development of school administration model according to POSDC concept for Phrapariyatidhamma schools, General Education Section in Lamphun before and after the experiment using Paired T Test statistics

regarding general administration, there were improvements in all items, when considering each item, it was found that the item with the highest mean development was that the administrator had a warm personality and adapt to others easily.

3) The results of using the educational administration model according to the concept of POSDC before and after the experiment using Paired T Test statistics in all 4 aspects, it was found that the statistical values were significantly different at .05.

4) The examination of the model prepared by experts revealed that the model was appropriate, feasible and the opinions were consistent.

Keywords : Educational Administration, Buddhist Method of Administration, Phrapariyattidhamma School General Education Section

บทนำ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นสถานศึกษาที่มีเป้าหมายในการมุ่งพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นพระภิกษุ สามเณร ให้เป็นผู้มีคุณธรรม มีความรู้ ประพฤติปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา และเป็นที่น่าชื่นชม นับตั้งแต่ที่ได้มีการก่อตั้งโรงเรียนเจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนพร้อมทั้งเป็นผู้บริหารโรงเรียน ครู พระอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้ร่วมกันดำเนินการนันทนาการเพื่อจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานซึ่งดังกล่าวของ พระมหาอาคม อานนโท (2013) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาพระภิกษุสามเณรที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ได้มีโอกาสเล่าเรียนวิชาสามัญ เฉกเช่นเดียวกับเยาวชนทั่วไป เพื่อจะได้มีโอกาสพัฒนาตนเองทางการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในปัจจุบัน มีรูปแบบการบริหารคล้ายโรงเรียนสามัญทั่วไป เพียงแต่ปรัชญาการจัดการศึกษานับทางด้านพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับสมณเพศเนื่องจากข้อจำกัดด้านขนาดหรือบุคลากรขององค์กร แต่ก็หวังที่จะมีผู้บริหารโรงเรียนมีคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพที่มีความรู้ความสามารถสูง สามารถบริหารโรงเรียนให้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย เพราะเชื่อว่าโรงเรียน จะดีมีคุณภาพหรือไม่ขึ้น ขึ้นกับผู้บริหารเป็นสำคัญ (Wannasut, 2005)

ปัญหาในปัจจุบันของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา บุคลากรที่เข้ามาสอนเป็นพระภิกษุ คุณภาพการศึกษาของความเป็นครูยังไม่พร้อม สอนได้แต่สอนไม่เป็น ระบบการถ่ายทอดทางเทคโนโลยีไม่สามารถเทียบกับครูที่จบจากสายวิชาสามัญมาโดยตรง และนอกจากนั้น ยังพบว่าการสร้างพันธสัญญา การดำเนินงานและการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างศาสนทายาทที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันยังไม่ได้มีการกำหนดให้มีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จะมีเพียงการดำเนินงานตามกรอบแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำคัญ อีกทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การพัฒนาไม่เด่นชัดอันเป็นแนวทางการจัดการศึกษาในบริบทพื้นที่นั้น ๆ เพื่อสร้างศาสนทายาทและดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ (Buddhist Studies Division, 2010) สอดคล้องกับพระมหาอาคม อานนโท (2013) ได้กล่าวว่า การบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้บริหารจะเป็นผู้ดำเนินการเองเกือบทั้งหมด โดยอาศัยศรัทธาของชาวบ้านเป็นส่วนใหญ่ โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม (พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม, 2562) เป็นพี่เลี้ยงในการบริหารจัดการศึกษา แต่ด้วยที่พี่เลี้ยงทั้ง 2 หน่วยงานยังใหม่ต่อการบริหารจัดการศึกษา จึงมีอุปสรรคและปัญหาในการอำนวยความสะดวกการศึกษา ทั้งยังมีปัญหาเรื่องการดำเนินการเพราะงบประมาณไม่เพียงพอจึงดำเนินการไปอย่างมีขีดจำกัด สภาพการบริหารงานในเชิงวิชาการของโรงเรียนยังไม่เอื้อต่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหาร การบรรจุแต่งตั้งครู การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา รวมไปถึงการวางแผนการบริหารจัดการ ยังไม่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการได้ จำนวนนักเรียนที่ไม่มีความแน่นอน มีการย้ายเข้า ย้ายออกตลอดเวลา จึงเป็นปัญหาทางการบริหารงานและมีผลสะท้อนถึงการที่จะมุ่งพัฒนาและกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาได้ และจากประชุมผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดลำพูน ครั้งที่ 4 ประจำปีการศึกษา 2563 ที่ผ่านมา มีการสรุปผลการดำเนินงานและการบริหารสถานศึกษาว่า ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายงานต่าง ๆ ในสถานศึกษายังขาดความเข้าใจในหลักการบริการสถานศึกษา เพราะยังใหม่ต่อการเป็นนักบริหาร ควรมีการอบรมสัมมนาเรื่องนักบริหารสถานศึกษามีอาชีพเพื่อให้รู้ เข้าใจหลักการ และวิธีการบริหารงานอย่างมืออาชีพ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา สรุปได้ว่า การบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา นั้น ประสบปัญหาในการดำเนินงานหลายด้าน เช่น การวางแผนด้านบุคคล เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันยังไม่ชัดเจน การกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายวิสัยทัศน์ขององค์กร

ไม่ตรงตามความต้องการของชุมชน การมอบหมายหน้าที่ให้กับบุคลากรยังไม่เหมาะสมตามความสามารถ การกระจายอำนาจภายในสถานศึกษามีน้อย การกำหนดคุณสมบัติและเลือกรับบุคลากรเข้าทำงานไม่ชัดเจน บุคลากรในองค์กรขาดอิสระในการปฏิบัติงาน การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรในองค์กรยังไม่พอ ขาดการสร้างเกณฑ์การประเมินตนเองสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา การสร้างความตระหนักในการมีวินัยในตนเองของบุคลากรในสถานศึกษายังมีไม่มาก ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และบุคลากรในโรงเรียนจะต้องให้ความร่วมมือกันทุกฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมจะต้องเป็นผู้มีความรู้ เข้าใจกระบวนการบริหารงาน รวมถึงต้องมีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักการนำหลักพุทธธรรมหรือพุทธวิธีบริหารมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยหลักพุทธวิธีในการวางแผน พุทธวิธีในการจัดการองค์กร พุทธวิธีการบริหารงานบุคคล พุทธวิธีกรอำนวยความสะดวก และพุทธวิธีในการกำกับดูแล ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดลำพูน และพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวทางพุทธวิธี ของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูนที่เหมาะสมควรเป็นเช่นไร เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธวิธี และช่วยให้ได้แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดลำพูน ได้มาตรฐานเกิดผลสำเร็จที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดลำพูน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน
3. เพื่อทดลองรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน
4. เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย “การพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน” เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R & D) ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายงาน และครูผู้สอน ในกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูนทั้งหมด 10 โรงเรียน จำนวน 59 รูป/คน

2.กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายงาน และครูผู้สอน ในกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูนทั้งหมด 10 โรงเรียน จำนวน 34 รูป/คนกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*power3.1.9.4 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การทดสอบ Means: Difference between two dependent means (match pairs) โดยการกำหนด Effect size 0.5, ค่า α err prop = .05 power = .8 , จากการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม G*power สามารถกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 34 คน (Faul, F.,Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A.-G (2009, หน้า 1149-1160)

เครื่องมือการวิจัย

1) แบบสอบถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพเครื่องมือความสอดคล้องของเนื้อหา ค่า IOC อยู่ที่ 1.00

2) แบบสอบถามสภาพการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน แบบสอบถามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพเครื่องมือความสอดคล้องของเนื้อหา ค่า IOC อยู่ที่ 1.00

การดำเนินการทดลอง

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (การศึกษา สํารวจข้อมูลพื้นฐาน) Research : R1

ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจสภาพการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน โดยอาศัยหลักการ ทฤษฎี ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร นำมาสร้างประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ที่มีประเด็นคำถามกำหนดไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC ตามกรอบหน้าที่ของนักบริหาร 5 ประการ ซึ่งเป็นแนวคิดของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2549:4-22) ซึ่งระบุหน้าที่ ของนักบริหารมีอยู่ 5 ประการตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDC ในขั้นตอนนี้ทำให้ได้ข้อมูลและประเด็นที่ชัดเจน มีประเด็นในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย สภาพการทั่วไปของสถานศึกษา สภาพและแนวคิดในการบริหารสถานศึกษา โดยสอบถามความคิดเห็น และความรู้สึกเกี่ยวกับการบริหารงานของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน สภาพโรงเรียนปัจจุบันเป็นอย่างไร มีปัญหาอะไรบ้าง ท่านมีความต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาอย่างไร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนัดหมายวัน เวลา ในการสัมภาษณ์

4. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาแต่ละด้าน และจากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อหาปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค แล้วนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ มาเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (การออกแบบและพัฒนารูปแบบ) Development : D1

การสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน จากนั้นนำรูปแบบที่สร้างขึ้นมามีดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมของข้อคำถามของรูปแบบ จนกระทั่งได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน โดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่รับผิดชอบ และเข้าใจดีในด้านการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (นำไปใช้จริง) Research : R2

การทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ในการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน หลังจากที่ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว กลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ จำนวนทั้งสิ้น 6 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 100 ได้มีมติเห็นชอบให้รูปแบบ POSDC Model สามารถนำไปใช้ได้ โดยผู้วิจัยได้นำรูปแบบ POSDC Model ไปใช้ในสถานการณ์จริง (Try out) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนรองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน จำนวน 34 รูป/คน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ชี้นำเสนอ

นำเสนอรูปแบบ POSDC Model เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการนำรูปแบบ POSDC Model ไปใช้ดำเนินการ โดยทำการอธิบายถึงสภาพปัจจุบันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน อันเป็นที่มาของงานวิจัยชิ้นนี้ และส่งผลให้เกิดรูปแบบ POSDC Model ตลอดจนทำการอธิบายเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่ได้นำมาใช้ในการสร้างรูปแบบ POSDC Model เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

2. ชี้อภิปรายและเสนอแนวทาง

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน จำนวน 34 รูป/คน ร่วมกันอภิปรายและเสนอแนวทางเกี่ยวกับความเหมาะสม ตลอดจนการนำรูปแบบ POSDC Model ไปใช้เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพของรูปแบบ POSDC Model ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น

3. ชี้นำดำเนินการ

การนำรูปแบบ POSDC Model ไปใช้ในการบริหาร 4 ฝ่าย โดยแบ่งภาระงานให้แต่ละฝ่ายงานรับผิดชอบหน้าที่และนำไปปฏิบัติ ด้วยจัดตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการประเมินผลรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน

4. ชีววิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ไปใช้ในสถานการณ์จริง(กรณีศึกษาโรงเรียนหออปรีย์ศึกษา) (Try out) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ การหาความถี่ (Frequencies) ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการทดสอบที (t-test)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนารูปแบบ (พัฒนา) Development : D2

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน โดยนำผลการทดลองตามกระบวนการและเงื่อนไขของรูปแบบการบริหารงานงาน 4 ฝ่ายตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน รวมทั้งผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา อุปสรรค และความคิดเห็นที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และพร้อมที่จะนำไปใช้ต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูนเป็นการวิจัยและพัฒนา(Research & Development) สรุปผลการวิจัยดังนี้

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับการดำเนินงานการบริหารเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า มีการวางระบบควบคุมภายในที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและตรงตามภารกิจของหน่วยงาน รองลงมาเป็น ด้านการบริหารงานวิชาการการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ ตามลำดับ

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน พบว่า ผลการวิเคราะห์

ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อการพัฒนาแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ต่อการการพัฒนาแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ด้านพุทธวิธีในการวางแผน (P) มีการปฏิบัติการตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้ทันเวลาในรอบปีการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีการวางแผนงานด้านการบริหารที่เท่าทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง มีการกำหนดความมุ่งหวังสูงสุดในการทำงานร่วมกันภายในสถานศึกษา ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการดำเนินงานที่น้อยที่สุดในด้านนี้ คือ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านพุทธวิธีในการจัดองค์กร (O) การศึกษาทำความเข้าใจบริบทของสถานศึกษาของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีการจัดองค์การให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสมตามความสามารถ มีการบริหารที่มุ่งเน้นความสำเร็จขององค์กรร่วมกัน มีการมอบอำนาจความเป็นใหญ่ให้กับหัวหน้าฝ่ายในการดำเนินงานแต่ละฝ่าย ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การทดลองเพื่อพัฒนาแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน โดยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลการใช้รูปแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ Paired T Test ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ค่าสถิติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งทุกข้อในทุกด้านมีค่า t-test น้อยกว่า .05 (Sig. < .05) แสดงว่ามีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นั่นคือคะแนนของก่อนการทดลองและหลังการทดลอง มีค่าแตกต่างกัน

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การประเมินผลและพัฒนาการใช้รูปแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน พบว่ารูปแบบที่จัดทำขึ้นเมื่อตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว รูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

อภิปรายผลตามข้อที่ 1 สภาพการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดลำพูน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับการดำเนินงานการบริหารเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า มีการวางระบบควบคุมภายในที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและตรงตามภารกิจของหน่วยงานรองลงมาเป็น ด้านการบริหารงานวิชาการการบริหารงานบุคคลการบริหารงบประมาณตามลำดับ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจวิธีการบริหารงานอย่างมากต่อความยำเกรงในองค์กร สอดคล้องกับพระครูวุฒิธรรมานันท์ (2554) พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสามารถควบคุมและมีภาวะผู้นำในเชิงบริหารมีและสอดคล้องกับแสงอาทิตย์ ไทยมิตร (2015 : 13-24) พบว่า การสร้างสัมพันธภาพระหว่างภาวะผู้นำกับภาวะผู้ตามที่มีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมากำหนดเป็นวัฒนธรรมเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรจะต้องไม่เลือกที่รักมักที่ชังจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนทุกคน

อภิปรายผลตามข้อที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้เพราะมีการปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้ทันเวลาในรอบปีการศึกษาทั้งนี้เพราะผู้บริหารจัดให้มีการตรวจสอบ กำกับ ติดตามและประเมินผลการทำงานอย่างเป็นระบบ ตรวจสอบได้ ผู้บริหารไม่กล่าววาจาเท็จ ส่อเสียด หยาบคาย เพื่อเจ้าและไร้สาระ ไม่ใช้คำพูดยุแยงให้ทะเลาะกัน สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ในการรักษาระเบียบวินัย และให้ความเสมอภาคต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่อคติ ไม่ลำเอียง และผู้บริหารมีบุคลิกภาพ อ่อนน้อม ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย และไม่เหวี่ยงวินสอดคล้องกับงานวิจัยของ มลวิภา สีขเรศ (2018) พบว่า การบริหารสถานศึกษานั้นถือเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนตอบสนองความต้องการของสังคมโลกได้และสอดคล้องกับพระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ภูริวาทโน (2562) พบว่า การบริหารเป็นศาสตร์หนึ่งที่มี

องค์ประกอบในด้านความรู้ หลักการและกฎเกณฑ์ ที่นำมาจากศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา เพื่อหาความรู้ในหลักการบริหาร แล้วนำไปสู่การปฏิบัติจริง การบริหารจะประสบความสำเร็จได้นั้น จึงขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารหรือผู้นำในการประยุกต์เอาทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมและเวลา

อภิปรายผลตามข้อที่ 3 การทดลองรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผลการใช้รูปแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ Paired T Test ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ค่าสถิติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งทุกข้อในทุกด้านมีค่า t-test น้อยกว่า .05 แสดงว่ามีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นั่นคือคะแนนของก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีค่าแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะความจริงใจของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษามีความชัดเจนถึงแนวทางการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจนสอดคล้องงานวิจัยของ พระมหาศรีอรุณ คำโท (2559) พบว่า สถานการณ์ปัจจุบันประเทศชาติต้องการนักบริหารที่มีความรู้ ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรภาครัฐสมัยใหม่จำเป็นต้องได้นักบริหารที่มีคุณธรรมจริยธรรมยึดมั่นถ้อยมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตสำนึกในการมุ่งมั่นเสริมสร้างคุณงามความดี มีความรับผิดชอบที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเจตนารมณ์ขององค์กรและสอดคล้องกับพระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ฐิริวฑฒโน (2559) พบว่า การบริหาร เป็นศาสตร์หนึ่งที่มีองค์ประกอบในด้านความรู้ หลักการและกฎเกณฑ์ ที่นำมาจากศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา เพื่อหาความรู้ในหลักการบริหาร แล้วนำไปสู่การปฏิบัติจริง

อภิปรายผลตามข้อที่ 4 การตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน พบว่า ผลการประเมินและพัฒนาการใช้รูปแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ Paired T Test โดยสรุปรูปแบบที่จัดทำขึ้นเมื่อตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว รูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้งนี้เพราะรูปแบบที่กำหนดขึ้นมาผ่านการรับรองและตรวจสอบอย่างเข้มข้นและมีความชัดเจนต่อแนวทางการบริหารจัดการองค์กร

สอดคล้องกับงานวิจัยของมลิภา สีขเรศ (2018 พบว่า การบริหารสถานศึกษานั้นถือเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนตอบสนองความต้องการของสังคมโลกได้

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบที่จัดทำขึ้นเมื่อตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว รูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

ภาพที่ 1 POSDC MODLE

สรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ POSDC สำหรับ กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูนเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ทำให้เห็นว่า ปัญหา คือ ไม่มีการวางแผนด้านบุคคลเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน ไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายวิสัยทัศน์ขององค์กร ไม่มีการจัดองค์การให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสมตามความสามารถ ไม่มีการกระจายอำนาจภายในสถานศึกษา ไม่มีการกำหนดคุณสมบัติและเลือกรับบุคลากรเข้าทำงานโดยยึดมั่นในพระรัตนตรัย ไม่ให้อิสระในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรในองค์กร ไม่มีการสร้างเกณฑ์

การประเมินตนเองสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา ไม่สร้างความตระหนักในการมีวินัยในตนเองของบุคลากรในสถานศึกษา ส่วนแนวทางที่สำคัญ คือ ควรมีการวางแผนด้านบุคคลเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายวิสัยทัศน์ขององค์กร ควรมีการจัดองค์การให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสมตามความสามารถ ควรมีการกระจายอำนาจภายในสถานศึกษา ควรมีการกำหนดคุณสมบัติและเลือกรับบุคลากรเข้าทำงานโดยยึดมั่นในพระรัตนตรัย ควรให้อิสระในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรในองค์กร ควรมีการสร้างเกณฑ์การประเมินตนเองสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา ควรสร้างความตระหนักในการมีวินัยในตนเองของบุคลากรในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะทั่วไป

กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวางแผนด้านบุคคลเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน การกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายวิสัยทัศน์ขององค์กร การกระจายอำนาจภายในสถานศึกษา อิสระในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน การสร้างเกณฑ์การประเมินตนเองสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา การมีวินัยในตนเองของบุคลากรในสถานศึกษา

สถานศึกษา และครู ควรดำเนินการเกี่ยวกับ การวางแผนด้านบุคคลเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน การกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายวิสัยทัศน์ขององค์กร การกระจายอำนาจภายในสถานศึกษา อิสระในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน การสร้างเกณฑ์การประเมินตนเองสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา การมีวินัยในตนเองของบุคลากรในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเรื่อง การวางแผนด้านบุคคลเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน ของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน
2. ควรวิจัยเรื่อง การกระจายอำนาจภายในสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน
3. ควรวิจัยเรื่อง สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน ของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน

References

- กองพุทธศาสนศึกษา. (2553). *แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2553-2562*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กิจจานุเบกษา. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562*. เล่มที่ 136. ตอนที่ 50 ก. วันที่ 16 เมษายน 2562.
- พระมหาอาคม อานันโท (อาคม). (2556). *หลักธรรมของผู้บริหารในพระพุทธศาสนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดนครสวรรค์. พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*
- พระมหาศรีอรุณ คาโท.(2559). *พุทธวิธีทางการบริหารสำหรับองค์กรภาครัฐสมัยใหม่. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาลังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 3 (3). (สิงหาคม-ธันวาคม) : 1-10.*
- พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ภูริวฑฒโน. (2562). *พุทธวิธีการบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ. วารสารธรรมวิทย์. 2 (2), (กรกฎาคม – ธันวาคม) : 325-337.*
- พระธรรมโกศาจารย์(ประยูร ธมมจิตโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระครูวุฒิชัยธรรมานันท์.(2554). *การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- มลวิภา สีขเรศ. (2559). *การบริหารสถานศึกษาเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์. 3 (1), (มกราคม-เมษายน) : 113-126.*
- แสงอาทิตย์ ไทยมิตร.(2558). *พุทธวิธีการบริหารกับจริยธรรมภาวะผู้นำเชิงพุทธในสถานศึกษา. วารสาร “ศึกษาศาสตร์ มจร” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 3 (2), (กรกฎาคม – ธันวาคม) : 13-24.*
- อนุชิต วรรณสูตร. (2548). *การศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในอนาคต. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.*
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A. & Lang, A. G., (2009). G*Power 3.1: Tests for correlation and regression analysis. *Behavior Research Methods*. 41 (4): 1149-1160.

การศึกษาองค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน

A Study of the Component of Educational Resource Management in Schools

อารียา ประพัตรรงค์ Areeya Praphatsarang

ทรัพย์ทิรัญ จันทรักษ์ Suphirun Jantarak

เอกลักษณ์ เพียสา Akkaluck Pheasa

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

Areeya.pr65@snru.ac.th

Haripunchai Review 11/10/2023

Haripunchai Review 10/11/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยศึกษาจากเอกสาร ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการและนักวิจัยตั้งแต่ปี 2557-2566 จำนวน 40 แหล่ง โดยแบ่งเป็นประเภทหนังสือจำนวน 3 แหล่ง งานวิจัย 37 แหล่ง 2) การประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

องค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารทรัพยากรบุคคล 2) การบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ 3) การบริหารทรัพยากรงบประมาณ และ 4) การบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่ โดยทุกองค์ประกอบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การบริหารทรัพยากรบุคคล, การบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์, การบริหารทรัพยากรงบประมาณ, การบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่

Abstract

The main objective of this article was to study of educational resource management in schools. The research process was divided into two steps: Step 1 40 studies of documents and related research by academics and researchers from 2014-2023 are divided into 3 book types, 37 research sources.; Step 2 entailed the assessment of the educational resource management in school components by five experts associated. The research utilized a research synthesis form and a 5-point rating scale appropriateness assessment. Statistical tools such as frequency, percentage, mean, and standard deviation were employed for data analysis, and content synthesis was used to analyze the gathered data.

The research findings revealed

The presence of four main components of educational resource management in schools. These components are as follows: (1) Personnel resource management, (2) Materials resource management, (3) Budget resource management, and (4) Building management. Moreover, all of these components were deemed highly appropriate by the participants involved in the assessment.

Keywords : Personnel resource management, Materials resource management, Budget resource management, Building management

บทนำ

ประสิทธิภาพของสถานศึกษาเกิดจากสถานศึกษาที่มีสภาพทางสังคม บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีความพร้อมในด้านทรัพยากรต่าง ๆ เอกสาร สื่อวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีงบประมาณเพียงพอ และมีทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างดี ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในด้านต่าง ๆ เพื่อให้กระบวนการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีอำนาจในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา บทบาทหน้าที่

ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการจูงใจเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานและเสริมสร้างความก้าวหน้าของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามนโยบายที่กำหนดไว้ (ปภิตตา ปานเกษม, 2565)

การจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรทางการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้ในการบริหารงานซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันประกอบการ สถาบันศาสนา สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา มาตรา 59 ให้สถานศึกษาของรัฐเป็นนิติบุคคลมีอำนาจในการปกครอง ดูแลบำรุงรักษาใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาทั้งเป็นราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการของสถานศึกษาและเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ไม่ขัดแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์และภารกิจ สามารถจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ ได้ตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญอย่างยิ่งของทรัพยากรทางการศึกษาที่จะช่วยให้การบริหารงานของผู้บริหารดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ทรัพยากรทางการศึกษาจึงมีความจำป็นต่อหน่วยงานสถานศึกษาในการบริหารงานทางการศึกษา เนื่องจากเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญเพื่อให้การบริหารเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างสำเร็จสมบูรณ์ ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมสู่ตัวผู้เรียน (กณวรรณ ลาชุมเหล็ก, 2564)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารทรัพยากรทางการศึกษามีความจำป็นและมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะสามารถจัดการและบริหารทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้ได้ประโยชน์อย่างสูงสุด ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางดำเนินการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ อีกทั้งเป็นแนวทางในการวางแผนแก้ไขปัญหา ปรับปรุงและพัฒนา ให้มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัย เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาองค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน ตามแนวคิดของนักวิชาการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง 40 แหล่ง โดยแบ่งเป็นประเภทหนังสือจำนวน 3 แหล่ง ได้แก่ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2553), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2556) และหวน พินธุพันธ์ (2565) ประเภทงานวิจัยจำนวน 37 แหล่ง ได้แก่ ปกเขต ชนะโยธา (2557), ศินิชา ยิ้มปาน (2557), พชฌินยา หานะพันธ์ (2557), พิกุล ถนอมขวัญ (2558), วิชญ์ภาส สว่างใจและพูนสิน ประคำมินทร์ (2558), สุริยาพร ดวงจักร ญ ออยุธยา (2558), ปุริดา ลำถึง (2559), สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์ฯ (2559), พรทิพย์ หลักเฉลิมพร (2560), ศินิชา ยิ้มปาน (2560), เรื่องสิทธิ์ นามทองและอาคม อึ้งพวง (2560), หวน พินธุพันธ์ (2560), อารีรัตน์ สอนหลวง (2560), ทินลัคน์ บัวทอง (2561), พันทิพา อมรฤทธิ (2561), สุภาภรณ์ บัวจันทร์ (2561), กุลนภา เถระวรรณ (2562), เบญจภา เบญจธรรมธร (2562), นิรุตต์ วงคำชัย (2563), สุชาดา บรรณกิจ (2563), กณวรรณ ลาชุมเหล็ก (2564), ชัยชนะ ราชไชย และจิรวัฒน์ วรุณโรจน์ (2564), พงศธร แสนเมือง (2564), พระมหานันทพงษ์ ญาณกวี(ศรีโยธา) (2564), ภาณุพงศ์ หล้าเหล็ก (2564), รัฐพงษ์ มั่นต่อ และหยกแก้ว กมลวรรณ (2564), จิตตา จันทอนแก่นและจำเนียร พลหาญ (2565), พริยาพร สายช่วย (2565), ปกิตตา ปานเกษม (2565), ปกัสร่า โยงราช (2565), สุธิดา ศิริสวัสดิ์ (2565), กุสุมาวดี พลเรือนทอง (2566), ธัชชัย ศิรินุมาศ (2566), พัทธกัษ ยะนัน และสายฝน แสนใจพรม (2566), วัชร ศรีทอง (2566), สารีณี สังไทย (2566), สุทธิกรณ์ วรรณสมพร (2566) และ Usman, Yunusa Dangara (2016)

1.2 สังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน โดยการนำข้อมูลที่ได้ มาจัดใหม่ให้เป็นระเบียบเพื่อให้ทราบว่าข้อมูลแต่ละค่าหรือข้อมูลแต่ละกลุ่มเกิดขึ้นซ้ำ ๆ

กันก็ครั้งโดยการสร้างตารางแจกแจงความถี่ขึ้น และคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไปซึ่งเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด

2. ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบ

ในขั้นตอนนี้จะนำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์เสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบ ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้

2.1 อาจารย์ระดับอุดมศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก ทางการบริหาร มีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท ทางการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์ด้านการบริหารไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

2.3 ครู มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางการศึกษา มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ หรือมีประสบการณ์ด้านการสอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสังเคราะห์เอกสาร

แบบสังเคราะห์เอกสารซึ่งเป็นตารางสังเคราะห์องค์ประกอบจากแนวคิดของนักวิชาการ และนักวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวน 40 แหล่ง เพื่อใช้ในการแจกแจงความถี่

2. แบบสอบถาม

แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามรูปแบบของ Likert's Scale แบบสอบถาม ใช้สอบถามเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ การบริหารทรัพยากรงบประมาณ และการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสังเคราะห์เอกสาร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ

2. แบบสอบถาม ใช้เพื่อประเมินองค์ประกอบ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ที่กำหนดตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสม

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการและนักวิจัย โดยการแจกแจงความถี่ที่มีค่าเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด ได้องค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา 4 องค์ประกอบ จากนั้นนำองค์ประกอบเหล่านั้นมากำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้ โดยการสังเคราะห์สรุปความหมายขององค์ประกอบจากการศึกษาเอกสารและตำรา โดยกำหนดให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับนิยามปฏิบัติการ นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน จากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเป็นลักษณะความเหมาะสมสามารถสรุปได้ดังตาราง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน (ค่าเฉลี่ยจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การบริหารทรัพยากรบุคคล	กระบวนการจัดการทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ เพื่อเกิดประโยชน์อันสูงสุดต่อการดำเนินงานสถานศึกษาและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ตั้งแต่การวางแผนอัตรากำลัง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การพัฒนาบุคลากร ตลอดจนส่งเสริมการรักษาวินัยและการออกจากราชการ	1. โรงเรียนมีกระบวนการวางแผนอัตรากำลังที่เพียงพอกับความต้องการ	5.00	0.00	มากที่สุด
		2. โรงเรียนมีกระบวนการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งอย่างเป็นระบบ	5.00	0.00	มากที่สุด
		3. โรงเรียนมีกระบวนการพัฒนาบุคลากรด้วยวิธีการที่หลากหลาย	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
		4. โรงเรียนมีกระบวนการส่งเสริมการรักษาวินัยเพื่อปกป้องและธำรงไว้ซึ่งวินัยอันดี	5.00	0.00	มากที่สุด

		5. โรงเรียนมีกระบวนการ การออกจากราชการด้วยเหตุ จำเป็นต่าง ๆ	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม			5.00	0.00	มากที่สุด
2. การบริหารทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์	กระบวนการจัดการทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ มีอยู่ เพื่อเกิดประโยชน์อัน สูงสุดต่อการดำเนินงาน สถานศึกษาและบรรลุตาม เป้าหมายที่กำหนด ทั้งด้าน การสำรวจความต้องการและ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ การ ลงทะเบียน ตลอดจนการ บำรุงรักษาซึ่งวัสดุ อุปกรณ์ ต่าง ๆ	1. โรงเรียนมีกระบวนการ การสำรวจความต้องการและ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์อย่างเพียงพอ	5.00	0.00	มากที่สุด
		2. โรงเรียนมีกระบวนการ การลงทะเบียนวัสดุ อุปกรณ์ อย่างเป็นระบบ	5.00	0.00	มากที่สุด
		3. โรงเรียนมีกระบวนการ การบำรุงรักษาซึ่งวัสดุ อุปกรณ์ ต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบ เรียบร้อย	5.00	0.00	มากที่สุด
		รวม	5.00	0.00	มากที่สุด
3. การบริหารทรัพยากร งบประมาณ	กระบวนการจัดการทรัพยากร งบประมาณที่มีอยู่ เพื่อเกิด ประโยชน์อันสูงสุดต่อการ ดำเนินงานสถานศึกษาและ บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ทั้งด้านการวางแผน การ บริหารการเงิน การรายงาน และการตรวจสอบ	1. โรงเรียนมีกระบวนการ การวางแผนงบประมาณอย่าง เหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
		2. โรงเรียนมีกระบวนการ การบริหารการเงินอย่าง เหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
		3. โรงเรียนมีกระบวนการ การรายงานงบประมาณอย่าง เป็นระบบ	5.00	0.00	มากที่สุด
		4. โรงเรียนมีกระบวนการด้าน งานพัสดุและสินทรัพย์อย่าง เหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
		5. โรงเรียนมีกระบวนการ การตรวจสอบภายในอย่าง โปร่งใส	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม			5.00	0.00	มากที่สุด

4. การบริหารทรัพยากร อาคาร สถานที่	กระบวนการจัดการทรัพยากร อาคาร สถานที่ เพื่อเกิด ประโยชน์อันสูงสุดต่อการ ดำเนินงานสถานศึกษาและ บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ทั้งด้านการจัดการ การ บำรุงรักษาและการ ประเมินผลการใช้อาคาร สถานที่	1. โรงเรียนมีกระบวนการ การบริหารจัดการอาคาร สถานที่อย่างเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
		2. โรงเรียนมีกระบวนการ การบำรุงรักษาอาคาร สถานที่ อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย	5.00	0.00	มากที่สุด
		3. โรงเรียนมีกระบวนการ การประเมินผลการใช้อาคาร สถานที่อย่างโปร่งใส	5.00	0.00	มากที่สุด
		รวม		5.00	0.00

จากตารางที่ 1 ผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารทรัพยากร
ทางการศึกษาในโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า

1. ผลการประเมินองค์ประกอบหลักภาพรวม พบว่าทั้ง 4 องค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด
ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ
อุปกรณ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ด้านการบริหารทรัพยากรงบประมาณ มีความเหมาะสม
ในระดับมากที่สุด ด้านการบริหารทรัพยากรอาคาร สถานที่ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินองค์ประกอบรายด้าน พบว่า

2.1 การบริหารทรัพยากรบุคคล มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย
5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การวางแผนอัตรากำลัง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) การสรรหา
และบรรจุแต่งตั้ง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) การพัฒนาบุคลากร มีความเหมาะสมในระดับ
มากที่สุด 4) การรักษาวินัยมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ 5) การออกจากราชการ มีความ
เหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.2 การบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การจัดหาพัสดุมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
2) การลงทะเบียนวัสดุ อุปกรณ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) การบำรุงรักษา มีความ
เหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.3 การบริหารทรัพยากรงบประมาณ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การวางแผนงบประมาณ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
2) การบริหารการเงิน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) การรายงานงบประมาณ มีความ

เหมาะสมในระดับมากที่สุด 4) งานพัสดุและสินทรัพย์ มีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด
5) การตรวจสอบภายใน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.4 การบริหารทรัพยากรอาคาร สถานที่ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การบำรุงรักษาอาคาร สถานที่ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) การบริหารจัดการอาคาร สถานที่ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) การประเมินผล การใช้อาคาร สถานที่ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาองค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน” จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำมาอภิปรายผลรายด้าน ดังต่อไปนี้

อภิปรายผลด้านที่ 1 การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาพบว่าประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การวางแผนอัตรากำลัง 2) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) การพัฒนาบุคลากร 4) การรักษา วินัย และ 5) การออกจากราชการ โดยทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ หลักเฉลิมพร (2559) พบว่าได้กล่าวถึงองค์ประกอบการบริหารทรัพยากรบุคคล ไว้จำนวน 5 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย และ 5) การออกจากราชการ

อภิปรายผลด้านที่ 2 การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาพบว่าประกอบด้วย 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การจัดหาพัสดุ 2) การลงทะเบียนวัสดุ อุปกรณ์ และ 3) การบำรุงรักษา โดยทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งงานวิจัยของ วิชญ์ภาส สว่างใจ และ พูนสิน ประคำมินทร์ (2558) กล่าวถึงองค์ประกอบการบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ ไว้จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การลงทะเบียน 2) การลงทะเบียน 3) การติดตามและประเมินผล และ 4) การบำรุงรักษาและจำหน่ายวัสดุ อุปกรณ์

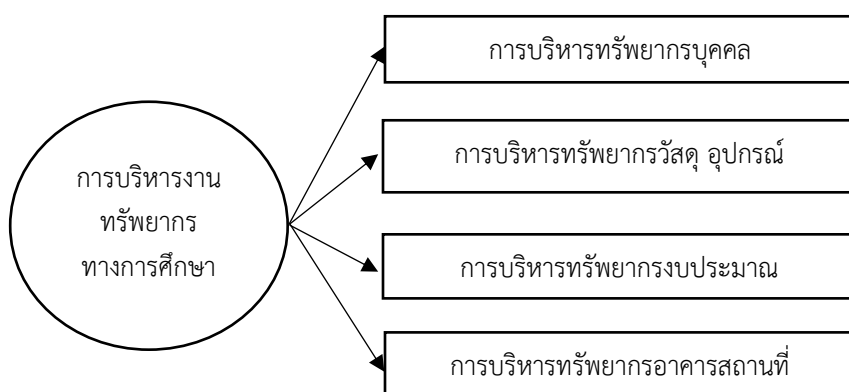
อภิปรายผลด้านที่ 3 การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริหารทรัพยากรงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาพบว่าประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การวางแผนงบประมาณ 2) การบริหารการเงิน 3) การรายงานงบประมาณ 4) งานพัสดุ

และสินทรัพย์ และ 5) การตรวจสอบภายใน โดยทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งงานวิจัยของ ภาณุพงศ์ หล้าแท้ (2564) กล่าวถึงองค์ประกอบการบริหารทรัพยากรงบประมาณไว้ 3 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดสรรและการใช้งบประมาณ 2) การประเมินงบประมาณ และ 3) การระดมและสรรหางบประมาณ

อภิปรายผลด้านที่ 4 การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริหารทรัพยากรอาคาร สถานที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาพบว่าประกอบด้วย 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การบำรุงรักษาอาคาร สถานที่ 2) การบริหารจัดการอาคาร สถานที่ และ 3) การประเมินผลการใช้อาคาร สถานที่ โดยทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งงานวิจัยของโสภา คุ่มทรัพย์ (2557) กล่าวถึงองค์ประกอบการบริหารทรัพยากรอาคาร สถานที่ไว้ 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการจัดอาคารสถานที่ 2) ด้านการใช้อาคารสถานที่ 3) ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ และ 4) ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยทำให้ได้ทราบองค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน โดยมีขั้นตอนในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงเนื้อหา ทำให้ได้องค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนเป็นเบื้องต้น จากนั้นทำการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง เพื่อใช้ในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาในข้างต้นนั้น สามารถอธิบายได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 องค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน

จากแผนภาพทำให้เห็นว่าการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ การบริหารทรัพยากรงบประมาณ และการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่ ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบจะมีขอบข่ายการบริหารที่แตกต่างกันออกไป โดยมีผลโดยตรงกับการบริหารสถานศึกษา ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาที่ดีควรยึดความสำคัญของการบริหารทรัพยากรดังกล่าวด้วย

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาขององค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน” พบว่ามี 4 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบทั้งภาพรวมและรายด้านพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การวางแผนอัตรากำลัง 2) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) การพัฒนาบุคลากร 4) การรักษาวินัย และ 5) การออกจากราชการ ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การจัดหาพัสดุ 2) การลงทะเบียนวัสดุ อุปกรณ์ และ 3) การบำรุงรักษา ด้านการบริหารทรัพยากรงบประมาณ ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การวางแผนงบประมาณ 2) การบริหารการเงิน 3) การรายงานงบประมาณ 4) งานพัสดุและสินทรัพย์ และ 5) การตรวจสอบภายใน ด้านการบริหารทรัพยากรอาคาร สถานที่ ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การบำรุงรักษาอาคาร สถานที่ 2) การบริหารจัดการอาคาร สถานที่ และ 3) การประเมินผลการใช้อาคาร สถานที่ จากผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยพบว่าการบริหารทรัพยากรทางการศึกษามีส่วนสำคัญในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างดียิ่ง ต้องมีการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษารอบคลุมทั้ง 4 ด้านอย่างทั่วถึง รอบด้าน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมียึดความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาที่ดี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในสังกัดอื่น เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทนั้น ๆ

2.2 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน โดยการสังเกตหรือสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในลักษณะของวิจัยเชิงคุณภาพ

References

- กณวรรณ ลาชุมเหล็ก. (2564). สภาพและแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. *วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: สยามสปอร์ต ซินดิเคท.
- กุสุมาวดี พลเรือนทอง. (2566). การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์. *วารสารวิชาการรัตนบุคย์*, 5(2), 601-618.
- จิตตา จันทอนแก่นและจำเนียร พลหาญ. (2565). แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายที่ 9. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 2(6), 325-342.
- ชัยชนะ ราชไชยและจิรวัฒน์ วรณโรจน์. (2564). ความต้องการจำเป็นในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. *ศึกษา วารสารศึกษาศาสตร์*, 8(2), 20-32.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2553). *ระบบและการจัดระบบ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อึ้งชัย ศิริनुมาศ. (2566). สภาพ ความต้องการจำเป็น และแนวทางพัฒนาการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 8(1), 617-632.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจมา เบญจธรรมธร. (2562). การบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 6(2), 47-66.
- ปกิตตา ปานเกษม. (2565). การบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 12(2), 145-158.

- ปภัสรา โยงราช. (2565). การพัฒนารูปแบบการระดมทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 9(1), 194-204.
- ปรีดา ลำถึง. (2559). การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพ*, 3(2), 33-40.
- พงศธร แสนเมือง. (2564). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี. *วารสารพัฒนาทักษะทางวิชาการอย่างยั่งยืน*, 3(3), 25-36.
- พรทิพย์ หลักเฉลิมพร. (2560). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพ*, 4(1), 55-61.
- พระมหานันทพงษ์ ญาณกวี(ศรีโยธา). (2564). การมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 8(4), 14-21.
- พิทักษ์ ยะนันและสายฝน แสนใจพรม. (2566). สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนบ้านยางครก อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 17(1), 42-58.
- พิริยาพร สายช่วย. (2565). กลยุทธ์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. *วารสารรัชตภาคย์*, 16(48), 167-182.
- พันทิพา อมรฤทธิ์. (2561). การศึกษาสภาพการใช้และปัจจัยส่งเสริมการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาแบบเปิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับการเรียนการสอนเชิงรุกในบริบทอุดมศึกษาไทย. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*, 12(1), 17-36.
- ภาณุพงศ์ หล้าแหล่. (2564). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 6. *วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2556). *การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รัฐพงษ์ มั่นต่อ และหยกแก้ว กมลวรเดช. (2564). แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1. *วารสารวิชาการ*, 6(10), 223-238.
- เรืองสิทธิ์ นามกองและอาคม อึ้งพวง. (2560). การประเมินความต้องการจำเป็นในการใช้ทรัพยากรทางการบริหารเพื่อการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 11(4), 142-153.
- วัชร ศรีทอง. (2566). สภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการระดมทรัพยากรการศึกษาในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ. *วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 14(1), 1-16.
- วิษณุภาส สว่างใจและพูนสิน ประคำมินทร์. (2558). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ในเขตอำเภอปลาปาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 5(2), 128-136.
- ศินชา ยัมปาน. (2560). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 9(1), 88-96.
- สุชาดา บรรณกิจ. (2563). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(7), 2857.
- สุทธิกรณ์ วรรณสมพร. (2566). ปัจจัยการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1. *วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมการท้องถิ่น*, 9(8), 287-300.
- สุธิดา ศิริสวัสดิ์. (2565). สภาพการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(8), 170-185.

- สุภาภรณ์ บัวจันทร์. (2561). แนวทางพัฒนาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1. *วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สาริณี สังไทย. (2566). แนวทางการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(8), 395-408.
- โสภา คุ่มทรัพย์. (2557). การบริหารงานอาคารสถานที่ในโรงเรียนวัดประยูรวงศ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. วิทยาลัยทองสุข.
- หวน พินธุ์พันธ์. (2560). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา. ใน *สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. (เล่ม 52) : 7-19.
- _____ (2565). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา. นนทบุรี: พินธุ์พันธ์.
- อารีรัตน์ สวนหลวง. (2560). การนำเสนอกระบวนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. *วารสาร ศึกษาศาสตร์ปริทรรศน์*, 4(2), 145-157.
- Usman, Y.D. (2016). Educational Resources: An Integral Component for Effective School Administration in Nigeria. *Research on Humanities and Social Sciences*, 6(13), 27-37.

พุทธวิธีเชิงบูรณาการในการสร้างความปรองดองทางการเมืองไทย

Integrated Buddhist Method for Creating Political Reconciliation in Thailand

พนม ศรีเผือก Phanom Sripued

พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์ Phisit Kotsupho

เทพประวิณ จันทร์แรง Thepprawin Chanraeng

มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ddpanom@gmail.com

Haripunchai Review 30/01/2023

Haripunchai Review 25/05/2023

บทคัดย่อ

บทความนี้ ซึ่งเป็นบทความวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษากลุ่มเป้าหมายที่สำคัญจำนวน 30 รูป/คน โดยการศึกษาวิจัยเชิงเอกสารและใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า การเมืองในพระพุทธศาสนา คือ หลักอริยปทัสส 3 ประการ 1) อัตตาริปปตยา คือ การปกครองที่ใช้อำนาจของตนเอง 2) โลกาธิปไตย คือ การปกครองที่ใช้อำนาจสูงสุดขึ้นอยู่กับความเห็นของคนส่วนใหญ่ และ 3) ธรรมาริปปตยา คือ การปกครองที่ยึดถือธรรมหรือความถูกต้องเป็นใหญ่และเป็นไปตามหลักธรรมสังคัม คือ สังคัมที่มีธรรมะหรือความถูกต้อง สภาพปัญหาและกระบวนการสร้างความปรองดองในทางการเมืองในประเทศไทย ความขัดแย้งทางการเมืองนั้นมีการขยายอย่างกว้างขวาง การละเมิดหลักนิติธรรม การละเมิดหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างร้ายแรง กระบวนการสร้างความปรองดองแห่งชาติภายใต้บรรยากาศของความแตกแยกทางความคิด จะต้องอาศัยกระบวนการพูดคุยใน 2 ระดับ คือ 1) ระดับตัวแทนทางการเมืองและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง และ 2) ระดับประชาชนในพื้นที่ในลักษณะของเวทีประเทศไทย พุทธวิธีเชิงบูรณาการสร้างความปรองดองในทางการเมืองไทย คือ ใช้หลักสาราณียธรรมในการสร้างความปรองดอง 1) การสร้างความขัดแย้งและความรุนแรงทางกาย วาจา ใจ รัฐประหาร การกล่าวร้าย ใช้หลักเมตตาภาวกรรม เมตตาวัจกรรมและเมตตาโมหกรรม 2) การเห็นแก่ประโยชน์ตน การทุจริตคอร์รัปชัน ใช้หลักสัจจธรรม โภคิ 3) การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ความอยุติธรรม การใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม ใช้หลักศีลสามัญญตา 4) ความเห็นต่างการสร้าง ความแตกแยกทางความคิด ใช้หลักทักขิสามัญญตา การสร้าง

บรรยากาศแห่งความปรองดอง คือ ปัจจัยเบื้องต้นอันเป็นเงื่อนไขขั้นแรกของการสร้างแนวทางสู่ความปรองดองและการสร้างสังคมที่สันติสุข

คำสำคัญ : พุทธวิธี, บูรณาการ, ความปรองดอง.

Abstract

This research was qualitative research by documentary research using focus group interviews with important target groups. There were 30 people in total. The results showed that: The concept of politics and government in Buddhism is of 3 principles of sovereignty namely: 1) Attādhīpateyya is government that uses one's own authority, 2) Lokādhīpateyya is government that uses the supreme authority based on the opinions of the majority, and 3) Dhammādhīpateyya is a rule based on righteousness. Problems and political reconciliation process in Thailand Political conflicts are widespread, violations of the rule of law, serious violations of the principles of democracy. The national reconciliation process under this atmosphere of widespread ideological divisions must be activated by dialogue process at two levels: 1) the level of political representatives and direct stakeholder groups, and 2) the level of people in the area in the form of the Thai forum. The integrated Buddhist way of creating reconciliation in Thai politics is to apply the principles of Sārāṇīyadhammā to create reconciliation: 1) In creating conflicts and violence physically, verbally, and mentally, coup d'etat, slander, the principles of Mettākāyakamma, Mettāvacākkamma, and Mettāmanokamma are in need. 2) On selfishness. Corruption, the Sādhāraṇabhogitā is in need. 3) In the unfair treatment, injustice, unfair use of power, the Sīlasāmaññatā, is in need. 4) On the different opinions, creating divisions of thought, the Ditthisāmaññatā is in need. The creation of harmonious atmosphere is the prerequisite, the precondition for building a path to harmony and the peaceful society.

Keywords: Buddhist Methods, Integration, Reconciliation.

บทนำ

การปกครองแบบประชาธิปไตยนี้ นักปรัชญาการเมืองตะวันตกสมัยยุคคลาสสิก กล่าวว่า การปกครองแบบนี้ ยังมีข้อบกพร่องอย่างมาก คนส่วนใหญ่มีความรู้ที่น้อย และเป็นผู้ใช้สิทธิออกเสียงส่วนใหญ่ ในการลงประชามติในการบริหารจัดการรัฐ ย่อมนำไปสู่เป้าหมายที่ผิดพลาด ทุกคนต่างเรียกร้องหาความเสมอภาค ไม่มีใครเกรงกลัวหรือเคารพต่อกฎระเบียบของสังคม เห็นแก่ตัวอย่างรุนแรง เพื่อความเป็นพรรคและพวกพ้อง เห็นแก่ประโยชน์ตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม การปกครองโดยชนชั้นนำที่ไม่มีคุณธรรม ไม่ควรมีทรัพย์สินส่วนตัว เพราะจะเกิดการแข่งขันชิงดีเพื่ออำนาจการเมือง อำนาจทางสังคม เป็นอันตรายป้องกันได้ยากมาก (พระสาณนท์ จรณธมโม (เตียนวน), 2549 : บทคัดย่อ)

การปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ หรืออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในการปกครองบริหารประเทศผ่านกระบวนการเลือกตั้งเพื่อเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2557) ระบบการเมืองเป็นศูนย์กลางของอำนาจ และผลประโยชน์เป็นระบบโครงสร้างที่สำคัญมากที่สุดอันหนึ่งในการแก้ปัญหาสังคมมนุษย์หรืออาจสร้างปัญหาได้มากที่สุดเช่นเดียวกัน พุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวไว้ว่า การเมืองนั้นมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ ประกอบไปด้วยธรรม และไม่ประกอบไปด้วยธรรม (พุทธทาสภิกขุ, 2549, : 311) ปัญหาทางการเมืองไทยมี 3 ประการ คือ (1) คนที่มีความสามารถจะเข้ามาทำงานการเมืองมีน้อย (2) ขาดภาวะผู้นำทางการเมือง (3) มีการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการมาก (สมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย, 2541 : 40) ความพยายามแก้ไขปัญหาการเมืองเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความรุนแรงมากขึ้นทั้งการออกมาเรียกร้องสิทธิ การเดินขบวนประท้วง การแสดงความคิดเห็น การด่าทอกันระหว่างบุคคล และระหว่างพรรค เกิดความโกลาหลครั้งใหญ่ จนกระทั่งนำมาสู่ความแตกความสามัคคี ประเวศ วะสี กล่าวว่า คนไทยมักคิดเฉพาะกรรมที่เป็นปัจเจกบุคคลเท่านั้น ไม่คิดถึงกรรมเชิงระบบ เมื่อคิดเฉพาะบุคคลจึงเกิดสภาวะ “รอคนดี” และ “ด่าทอกันระงม” เป็นอย่างนี้มาช้านาน ก็ไม่ได้ผล (ประเวศ วะสี, 2540 : 30)

การเกิดวิกฤติความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา สามารถดึงให้คนไทยจำนวนมากแตกแยกทางความคิดเป็นสองฝ่ายอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนนั้น เหตุการณ์อันเป็นมูลเหตุสำคัญนั้นเกิดจากการที่คนไทยฝ่ายหนึ่งถูกชักนำให้เข้าร่วมการต่อสู้เพราะมองเห็นวงจรปัญหาทางการเมืองของการทำรัฐประหารที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ซาก ๆ โดยไม่เคารพสิทธิและเสียงของประชาชน จึงออกมาต่อสู้เพื่อผลักดันให้บ้านเมืองหลุดจากวัฏจักรดังกล่าวเพื่อให้เกิด “ประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ” ที่เป็นของประชาชนและเพื่อประชาชนด้วยการยึด “อุดมการณ์ประชาธิปไตย” เน้นเรื่อง

คุณธรรมเป็นหลักและอาศัย “อุดมการณ์ความเป็นไทย” เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา สถานะปัญหาความขัดแย้งในบ้านเมืองปัจจุบันมีความซับซ้อนมาก ความขัดแย้งที่เกิดจากความเหลื่อมล้ำของสังคมเมืองและสังคมชนบท ตลอดจนความขัดแย้งในเชิงผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มชนชั้นนำในระบบสังคมการเมืองไทย และที่สำคัญจะต้องมองลึกไปถึงเหตุผลฐานของความขัดแย้งทั้งในมิติเชิงคุณค่าและมิติเชิงโครงสร้างที่แฝงอยู่ในระบบสังคมการเมืองไทยตั้งแต่มีการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินเมื่อ 85 ปีก่อน

ในปี พ.ศ. 2549 พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ที่ได้ทรงประทานพระราชดำรัส เรื่องคุณธรรม 4 ประการ เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2549 นั้น เป็นหลักธรรมแห่งการสร้างเสริม “รู้-รัก-สามัคคี” มีความปรองดองระหว่างกัน ที่มาจากหลักสาราณียธรรม 6 ประการในพระพุทธศาสนา จะไปสู่การสร้างเสริมความปรองดอง สันติสุขให้กับคนไทยทุกคน (คุณหญิงสุภารัตน์ เกตุราพันธุ์, 2545 : บทคัดย่อ) การสร้างเสริมความสมานฉันท์ คือ ความพอใจร่วมกัน ความเห็นพ้องกัน เช่น มีความเห็นเป็นสมานฉันท์ การปรองดองสมานฉันท์ในภาคปฏิบัติ คือ การทำตามกระบวนการหรือขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายตามข้อกำหนดที่มีในทฤษฎี แต่ความพยายามที่จะสร้างความสมานฉันท์ตามกระบวนการ หรือขั้นตอนในภาคปฏิบัติอาจมีความยากลำบาก และต้องใช้เวลาที่ยาวนาน จนไม่สามารถคาดเดาได้ อีกทั้งยังมีความซับซ้อน สังคมไม่สามารถแยกปัญหาเรื่องความขัดแย้งและความหวาดกลัวอย่างรุนแรงออกไปจากกันได้ เรื่องดังกล่าว เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การจัดการความทรงจำร่วมกัน

ดังนั้น การศึกษาปัญหาทางการเมือง ต้องทำการศึกษาความคิดทางการเมือง (Political thought) ของสังคมใดๆ ในช่วงเวลาเหตุการณ์ที่แบ่งเป็นฝ่ายเป็นขั้นทางการเมือง ศึกษาถึงโครงสร้างธรรมชาติ และวัตถุประสงค์ของรัฐที่ปรากฏในทางการเมือง ทั้งเพื่อศึกษาแนวคิดและบริบทการเมือง การปกครองในพุทธศาสนา กระบวนการสร้างความปรองดองในทางการเมืองไทย เพื่อไปสู่แนวทางการพุทธวิธีเชิงบูรณาการในการสร้างความปรองดองให้เกิดในการเมืองไทยปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดการเมืองในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและกระบวนการสร้างความปรองดองในทางการเมืองในประเทศไทย
3. เพื่อเสนอพุทธวิธีเชิงบูรณาการสร้างความปรองดองในทางการเมืองไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ การศึกษาจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส และตำราหนังสือวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองประชาธิปไตย และศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) จากเอกสารหลักฐานทางวิชาการ งานวิจัยและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง และการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 20 รูป/คน การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงวุฒิจำนวน 10 รูป/คน รวมจำนวน 30 รูป/คน พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน การสังเกต (Observation) มีวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรเป้าหมาย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มาจาก ส.ส.หรืออดีต ส.ส. นักการเมืองพรรคต่าง ๆ สื่อสารมวลชน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสันติวิธี (พระภิกษุและฆราวาส) และประชาชนทั่วไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง และได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่มีคุณสมบัติในการดำเนินงานทางการเมือง มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองเป็นผู้ให้แนวคิดทางวิชาการและการปฏิบัติงานด้านการเมือง จำนวน 30 รูป/คน จำแนกกลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

- 1) ส.ส.หรืออดีต ส.ส. รวมจำนวน 4 คน
- 2) นักการเมืองท้องถิ่น รวมจำนวน 2 คน
- 3) สื่อมวลชน รวมจำนวน 2 คน
- 4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสันติวิธี เป็นพระภิกษุ 1 รูป เป็นฆราวาส 1 คน รวมจำนวน 2 รูป/คน
- 6) ประชาชนทั่วไป ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง (แบบไม่เจาะจง) รวมจำนวน 20 คน

คน

รวมกลุ่มเป้าหมายสำคัญจำนวนทั้งสิ้น 30 รูป/คน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน

3. เครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย (1) การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) (2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

- (1) ขั้นตอนการสร้างสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview)

3.1 สร้างแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ทั่วไป คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) เกี่ยวกับแนวคิดและบริบทการเมืองการปกครองในพุทธศาสนา กระบวนการการสร้างความปรองดองในทางการเมืองไทย และพุทธวิธีเชิงบูรณาการในการสร้างความปรองดองในทางการเมืองไทย

3.2 เมื่อสร้างแบบสัมภาษณ์เสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามนั้นมาพิจารณาทบทวนอีกครั้ง เพื่อหาข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข

3.3 ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม เพื่อที่จะได้นำข้อเสนอแนะและข้อวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

(2) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ขั้นตอนการจัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) มีรายละเอียด ดังนี้

1) สรุปลงข้อความรู้การสร้างความปรองดองในทางการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นกรอบทางความคิดในการจัดสนทนากลุ่ม

2) จัดทำร่างแนวคำถามจัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำร่างแนวคำถามไปปรึกษาและขอคำชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านสันติวิธีทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย

3) นัดวันเวลาจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ วันศุกร์ที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๓.๐๐ น. ณ ห้องประชุมพระเทพญาณเวที อาคาร ๑ ชั้น ๒ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ต.ต้นธง อ.เมือง จ.ลำพูน ในรูปแบบ on site/online ดำเนินการจัดงาน และสรุปผลการจัดสนทนากลุ่ม นำผลไปประกอบการวิเคราะห์ในผลงานวิจัยต่อไป

4. วิธีการรวบรวมข้อมูล

4.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539

4.2 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary source) เกี่ยวกับแนวคิดและบริบทการเมืองการปกครองในพุทธศาสนา กระบวนการการสร้างความปรองดองในทางการเมืองไทย และพุทธวิธีเชิงบูรณาการในการสร้างความปรองดองในทางการเมืองไทย จากเอกสารวิชาการ หนังสือวิทยานิพนธ์ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.3 ศึกษาข้อมูลภาคสนามใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 30 คน ตามเกณฑ์ที่กำหนด ในลักษณะคำถามปลายเปิด (Open Ended Question)

4.4 ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้วิธีการคัดเลือกจาก ส.ส.หรืออดีต ส.ส. นักการเมืองพรรคต่างๆ สื่อมวลชน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสันติวิธี ประชาชนทั่วไป จำนวนรวม 10 ท่าน เพื่อจัดการสนทนากลุ่มตามประเด็นคำถาม เปิดโอกาสให้ทุกท่านได้เสนอแนวทางการสร้างความปรองดอง และพัฒนาให้เป็นแผนผังพุทธวิธีเชิงบูรณาการในการสร้างความปรองดองในทางการเมืองไทยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลที่ศึกษาจากเอกสาร จะดำเนินการวิจัยตามกระบวนการแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก จากนั้นจึงนำประเด็นหลักมาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อยและหัวข้อย่อย นำข้อมูลที่ได้มาจัดประเภท อธิบายความและตีความ

5.2 ข้อมูลที่ได้จากการแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะนำผลมาวิเคราะห์สรุปผล แล้วนำเสนอองค์ความรู้พุทธวิธีในการสร้างความปรองดองจากการวิจัยหลังจากผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลมาแล้ว

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเรื่องพุทธวิธีเชิงบูรณาการในการสร้างความปรองดองทางการเมืองไทยสามารถตอบวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แนวคิดการเมืองในพระพุทธศาสนา พบว่า ระบบการเมืองในสมัยพุทธกาลเกิดขึ้นในราว 200 ปีก่อนพุทธกาล มีหลักฐานว่าในแถบลุ่มแม่น้ำคงคาได้เกิดอาณาจักรต่างๆ อีกหลายอาณาจักร เช่น โกศล กาสี วิเทหะ มคร อังคะ ฯลฯ อาณาจักรเหล่านี้ปกครองแบบราชาธิปไตย ส่วนบริเวณลาดเขาหิมาลัยมีอาณาจักรเล็ก ๆ จำนวนหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเป็น “สาธารณรัฐ” หรือที่เรียกในภาษาสันสกฤตว่า “คณะ” ในแต่ละคณะมีการปกครองคล้ายกับ

อาณาจักรชนเผ่า คือ มีสภาใช้อำนาจในการปกครองร่วมกับราชา เมืองกบิลพัสดุ์ของเจ้าชายสีหัตถะ ก็เป็นหนึ่งในบรรดาคณะเหล่านี้ อาณาจักรและคณะต่าง ๆ มีการปกครองเป็นอิสระแก่กัน แต่ชนชั้นปกครองอาจสร้างความสัมพันธ์ทางเครือญาติระหว่างกัน โดยการแต่งงานหรือในบางกรณีก็รวมตัวกันเป็นกลุ่มทางการเมืองในรูปของมหาพันธรัฐ เช่น สมาพันธรัฐของพวกสฤชชีหรือวัชชี ซึ่งผู้ปกครองที่มาจากคณะต่าง ๆ จะใช้อำนาจในการปกครองสมาพันธรัฐร่วมกัน

พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักอริยปทัสสัจว่า อำนาจที่เป็นใหญ่ในโลก มี 3 ประการ ที่บุคคลควรมีธรรมเป็นเครื่องกำกับอำนาจ ดังพระพุทธดำรัสว่า “คนที่มีตนเป็นใหญ่ ควรมีสติเที่ยวไป คนที่มีโลกเป็นใหญ่ ควรมีปัญญาและเพ่งพินิจ และคนที่มีธรรมเป็นใหญ่ ควรเป็นผู้ประพฤติดุขสมควรแก่ธรรม” อำนาจที่เป็นใหญ่ในโลก มี 3 ประการ ที่บุคคลควรมีธรรมเป็นเครื่องกำกับอำนาจ คือ 1. อัตตาริบัติ หมายถึง การปกครองที่ใช้อำนาจของตนเอง (คนเดียว) เป็นเครื่องตัดสิน กล่าวคือ อำนาจการปกครองทั้งหมด อันได้แก่ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ 2. โลกาธิปไตย คือ การปกครองโดยประชาชน และมีจุดมุ่งหมายเพื่อประชาชนส่วนรวม ในปัจจุบันระบบโลกาธิปไตยได้เปลี่ยนมาอยู่ในรูปแบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน หรือ ประชาธิปไตยทางอ้อม โดยการเลือกตั้งตัวแทนขึ้นมาใช้อำนาจแทนตน อันเนื่องมาจากจำนวนพลเมืองที่มากขึ้นและอาณาเขตที่เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน แต่ในบางรัฐยังคงให้อำนาจแก่ประชาชนโดยตรงในบางประการ 3. ธรรมาธิปไตย คือ การปกครองที่ยึดถือธรรมหรือความถูกต้องเป็นใหญ่การตัดสินใจทุกอย่างขึ้นอยู่กับความถูกต้องเท่านั้น ไม่ได้อิงอาศัยอำมาตย์สินจ้าง หรือเกียรติยศ รวมถึงพรรคพวก ญาติพี่น้องแต่อย่างใดไม่ ในหลักอริยปทัสสัจ 3 พระพุทธเจ้าทรงยกย่องธรรมาธิปไตยว่าประเสริฐที่สุด ตามหลักพระพุทธศาสนา ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ ก็คือ ต้องมีหลักธรรมาธิปไตยเป็นฐาน หรือพูดอีกนัยหนึ่งก็คือ ประชาธิปไตยที่เป็นธรรมาธิปไตยนั่นเอง ดังนั้น หลักธรรมาธิปไตยจึงมิใช่หลักที่จะนำไปใช้ในการบริหารปกครององค์กรสงฆ์เพียงอย่างเดียว แต่สามารถนำไปใช้ได้กับการทำงานทุกองค์กร เช่น องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรการศึกษา หรือองค์กรภาคประชาสังคม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สภาพปัญหาและกระบวนการสร้างความปรองดองในทางการเมืองในประเทศไทย พบว่า สภาพปัญหาปัญหาและความขัดแย้งของการเมืองไทย เป็นปรากฏการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2548-2553 ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น มีเหตุผลหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแข่งขันอำนาจ การคอร์รัปชันของผู้มีอำนาจ ความรู้สึกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม การถูกเลือกปฏิบัติ ช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างคนจนกับคนรวย ตลอดจน

โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรที่แตกต่างกัน (คณะกรรมการปฏิรูป, 2554) รวมถึง “การละเมิดหลักนิติธรรม” และ “การละเมิดหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างร้ายแรง” โดยการรัฐประหาร (คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ, 2554) เป็นต้น การจัดการกับปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในอดีตของไทยจึงมักพบว่าเครื่องมือที่นำมาใช้มักมีอยู่สองระดับขึ้นอยู่กับลักษณะของความขัดแย้งนั้น ๆ กล่าวคือ 1) หากเป็นความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มผู้นำทางการเมือง มาตรการที่นำมาใช้ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้อำนาจที่เหนือกว่าของฝ่ายที่มีความได้เปรียบทางการเมืองในขณะที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้น เพื่อจัดการกับฝ่ายตรงข้าม 2) หากว่าความขัดแย้งทางการเมืองนั้นมีการขยายวงกว้างขวางออกไปจนมีประชาชนทั่วไปเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย การแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างในลักษณะของการปฏิรูประบบกฎหมายหรือปฏิรูปการเมืองจะถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ปัญหาความขัดแย้งเพิ่มเติมด้วย ส่วนกระบวนการสร้างความปรองดองแห่งชาติภายใต้บรรยากาศของความแตกแยกทางความคิดอย่างกว้างขวางเช่นนี้ จะต้องอาศัยกระบวนการพูดคุย (Dialogue) พบว่ามียู่ 2 ระดับ คือ 1) ระดับตัวแทนทางการเมืองและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง และ 2) ระดับประชาชนในพื้นที่ในลักษณะของ “เวทีประเทศไทย” เพื่อเปิดพื้นที่ให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้มีโอกาสถกเถียงแลกเปลี่ยนในวงกว้างต่อข้อเสนอ ทางเลือก และความเป็นไปได้ต่าง ๆ เนื้อหาสาระของการพูดคุยแลกเปลี่ยน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการปรองดอง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พุทธวิธีเชิงบูรณาการในการสร้างความปรองดองในทางการเมืองไทยพบว่า พุทธวิธีเชิงบูรณาการในการสร้างความปรองดองในทางการเมืองไทยที่สำคัญประการหนึ่ง คือมีการประยุกต์ใช้หลักความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ด้วยหลักกัลยาณมิตรนั้น เป็นจุดเริ่มต้นในการชักนำบุคคลเข้าสู่วิถีชีวิตที่ดีงาม เป็นพื้นฐานให้เกิดสัมมาทิฐิตามหลักการเสริมสร้างสัมมาทิฐินั้นต้องประกอบด้วยปัจจัยพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1) ปรโตโฆสะ หรือกัลยาณมิตร และ 2) โยนิโสมนสิการ บทบาทของกัลยาณมิตรที่ทำให้เกิด ความสมานฉันท์ หลักสารณียธรรมที่จะนำมาสร้างความปรองดอง ได้แก่ 1) เมตตากายกรรม กายกรรมที่พึงทำประกอบด้วยจิตที่มีเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลังคือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2) เมตตาวจีกรรม วจีกรรมที่พึงทำประกอบด้วยจิตที่มีเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลังคือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง การเข้าไปตั้งกายกรรมประกอบด้วย เมตตา นั่นคือการอยู่ด้วยกัน ด้วยการกระทำดีต่อกัน ไม่เบียดเบียนทำร้ายกัน ไม่ก่อสงคราม แต่มุ่งเน้นการสร้าง

ความร่วมมือกันเพื่อความผาสุกของมวลมนุษย์ การเข้าไปตั้งวงจักรกรรมประกอบด้วยเมตตา คือ ใช้หลักการพูด การเจรจาให้เข้าใจกัน ไม่กล่าวร้ายเสียสัดกัน และ 3) เมตตาโมกขกรรม มโนกรรมที่พึงทำ ประกอบด้วยจิตที่มีเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลังคือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน การเข้าไปตั้งมโนกรรมประกอบด้วยเมตตา คือการคิดดี มองกันในแง่ดี มีความหวังดีและปรารถนาดี รักและเมตตาต่อกัน 4) หลักสาธารณโภคี คือ การบริโภคโดยไม่แบ่งแยก คือ ไม่แบ่งแยกบุคคลโดยคิดว่า “จะให้แก่คนนั้น ไม่ให้แก่คนนี้” ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการแบ่งปันอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และเมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน รู้จักแบ่งปันผลประโยชน์ด้วยความยุติธรรม ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ไม่เอาเปรียบและมีความเสมอภาคต่อกันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันอยู่เสมอ 5) หลักศีลสามัญญตา มีศีลบริสุทธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามกฎหมาย กฎระเบียบวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เช่นเดียวกับเพื่อนในสังคม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ ปฏิบัติตามกฎหมาย ขอบังคับหรือวินัยต่างๆ อย่างเดียวกันเคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นไม่ล่วงหน้าที่ซึ่งกันและกันไม่อ้างอำนาจ ไม่ถืออภิสิทธิ์ใดๆ ทั้งปวง 6) หลักทิวฐิสามัญญตา มีความเห็นถูกต้อง ดีงามเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความเห็นชอบร่วมกัน ตรงกัน สนับสนุนหรือส่งเสริมต่อความคิดเห็นกันและกัน ในหลักการที่จะนำไปสู่ความสันติสุขหรือปัญหาต่าง ๆ ในสังคม มีความเห็นร่วมกันเป็นอย่างดีด้วยกันปรimumองให้ตรงกัน ไม่ยึดถือความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ

อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 แนวคิดการเมืองการปกครองในพระพุทธศาสนา พบว่า หลักอริปไตย 3 ประการ อัตตาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่ใช้อำนาจของตนเอง โลกาธิปไตย คือ การปกครองที่ใช้อำนาจสูงสุดขึ้นอยู่กับความเห็นของคนส่วนใหญ่ ธรรมาธิปไตย คือ การปกครองที่ยึดถือธรรมหรือความถูกต้องเป็นใหญ่การตัดสินใจทุกอย่างขึ้นอยู่กับความถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ เนียมเล็ก (สมศักดิ์ เนียมเล็ก, 2544) ได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนาและระบอบประชาธิปไตยตามแนวคิดท่านพุทธทาสภิกขุ ไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “วิเคราะห์ความคิดทางการเมืองพุทธทาสภิกขุ” ว่าพระพุทธเจ้าทรงมีอุดมคติหรือหลักการที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ

ระบอบประชาธิปไตย แต่มีข้อบกพร่องของระบบการเมืองประชาธิปไตยคือ การมุ่งเน้นประโยชน์ของเอกชน ให้เสรีภาพแก่ประชาชนตามใจกิเลสของตนมากเกินไป จนทำให้ต่างคนต่างแย่งผลประโยชน์กัน มากกว่าที่จะทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ระบบประชาธิปไตยจะเป็นระบบการเมืองที่ดีที่สุดก็ต่อเมื่อมีธรรมมากำกับ ซึ่งท่านเรียกว่า “ธัมมิกประชาธิปไตย” ท่านยังเห็นว่าถ้าไม่ประกอบด้วยธรรมแล้ว จะเป็นระบบที่เลวร้ายที่สุดยิ่งกว่าระบบใด

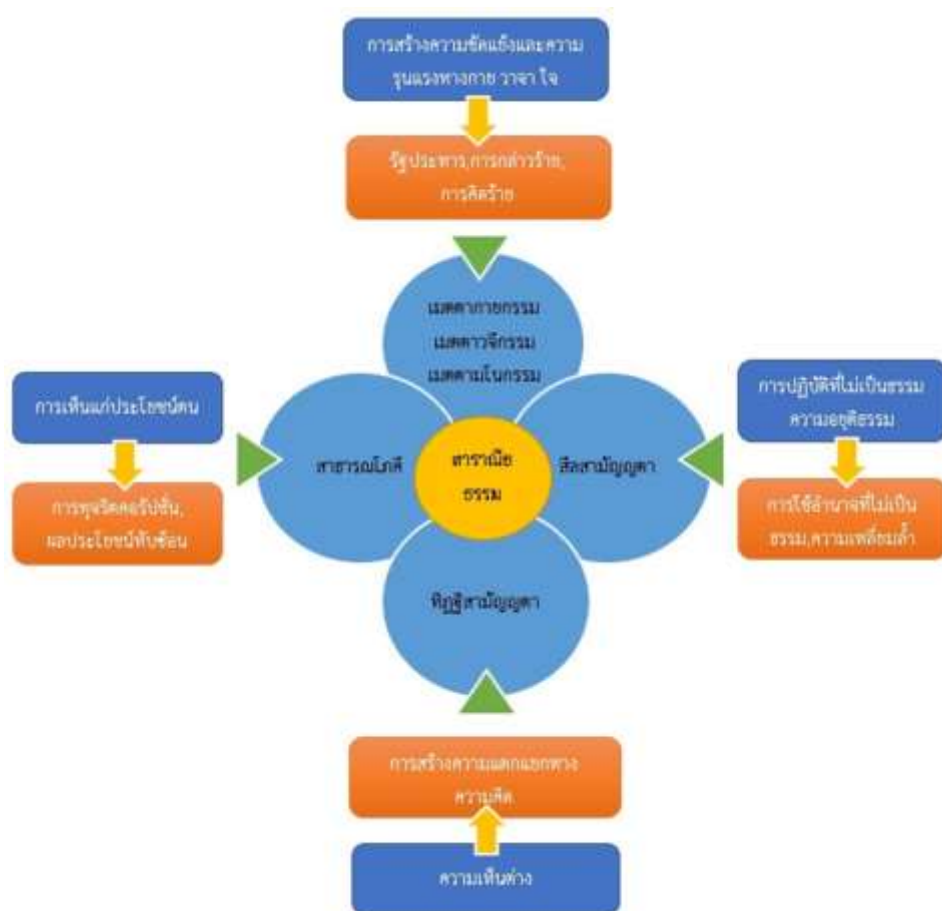
อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 สภาพปัญหาและกระบวนการสร้างความปรองดองในทางการเมืองในประเทศไทยนั้นจะต้องกระบวนการสร้างความปรองดองแห่งชาติภายใต้บรรยากาศของความแตกแยกทางความคิดอย่างกว้างขวางเช่นนี้ จะต้องอาศัยกระบวนการพูดคุย ใน 2 ระดับ ระดับตัวแทนทางการเมืองและ ระดับประชาชนในพื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของพอล มณีนรินทร์ (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิรูปการเลือกตั้ง : ศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดนักการเมืองและข้าราชการประจำ” ว่าควรพัฒนาอุดมการณ์ทางการเมืองของคนกลุ่มใหญ่ 3 กลุ่ม คือ นักการเมือง, ข้าราชการประจำและประชาชน นักการเมืองที่ขาดอุดมการณ์ประชาธิปไตยย่อมมุ่งหวังในผลการเลือกตั้งเพียงเพื่อชนะการเลือกตั้ง เข้าสู่อำนาจทางการเมืองเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงผลดีและผลร้ายของการกระทำ จึงมีการใช้อำนาจและอิทธิพลทางการเงินเพื่อให้ชนะเลือกตั้ง รัฐต้องพัฒนาอุดมการณ์ ความรู้ ความสามารถและคุณธรรม ให้กับกลุ่มนักการเมือง ข้าราชการประจำ และประชาชน (พอล มณีนรินทร์, 2539)

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 พุทธวิธีเชิงบูรณาการในการสร้างความปรองดองในทางการเมืองไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยได้วิเคราะห์สังเคราะห์ในการลดความขัดแย้งและความรุนแรงทางกาย วาจา ใจ รัฐประหารโดยใช้หลักสาราณียธรรมที่จะนำมาสร้างความปรองดองหรือความขัดแย้งที่มีหลักธรรมสาราณียธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญ โดยได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีเชิงบูรณาการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการเมืองไทยปัจจุบัน” พบว่าพุทธวิธีเชิงบูรณาการที่พัฒนามาจากพระราชดำรัสคุณธรรม 4 ประการในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ และหลักสาราณียธรรม 6 ประการในพระพุทธศาสนานั้น ใช้ได้ทั้งกับสังคมในระดับ ‘จุลภาค’ และ ‘มหภาค’ แต่เมื่อนำมาใช้กับการแก้ปัญหาความขัดแย้งการเมืองไทยในปัจจุบัน สามารถจะอาศัยกระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกหมู่บ้านชุมชนมาเป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้ทางการเมืองจากการปฏิบัติตาม ขั้นตอนสี่ขั้นของหลักคุณธรรม 4 ประการ ให้กับคนไทยทั้งประเทศ โดยเริ่มจากหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจ การ

ตัดสินใจจากล่างสู่บน สร้างประชาธิปไตยในระดับหมู่บ้าน อันจะเป็นประชาธิปไตยโดยประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ตลอดจนนำไปสู่การ ‘เปลี่ยนทฤษฎีปาตาน’ หรือ ‘เปลี่ยนกระบวนทัศน์’ (Sift Paradigm) ความเข้าใจประชาธิปไตยของคน ไทยให้เป็น ‘ประชาธิปไตยแบบธรรมาธิปไตย’ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านสู่ระดับประเทศ (สุดารัตน์ เกยุราพันธ์, 2561 : บทคัดย่อ) และงานวิจัยของพระมหาไพรีชน ธมมทีโป และคณะ ได้ศึกษารายงานการวิจัย เรื่อง “กัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนากับปรัชญา ตะวันตก : บูรณาการเพื่อความสมานฉันท์ในสังคมไทย” พบว่าในพระพุทธศาสนาแสดงสารณียธรรม 6 ประการ ซึ่งหลักธรรมนี้ทำให้เป็นที่รักทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กันเพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน และเพื่อความเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน คุณธรรมที่สำคัญของกัลยาณมิตรที่เสริมสร้างความปรองดอง ประกอบด้วย (1) ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ วิริยะ สติ และปัญญา (2) กัลยาณมิตรธรรม 7 ได้แก่ น่ารัก น่าเคารพ น่าเจริญใจ น่ารับฟัง อดทน ต่อถ้อยคำ กล่าวถ้อยคำหรือเรื่องที่ลึกซึ้ง มีความเป็นพหูสูต (3) การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศ 6 เช่น หน้าที่ของเพื่อนต่อเพื่อน ได้แก่ มีการให้แบ่งปันอย่างไม่เห็นแก่ตัว(ทาน) มีมิตรสวาทต่อกันเสมอ (ปิยวาจา) ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่กันและกัน (อัตถจริยา) วางตนต่อมิตรสหายอย่างไม่มี เปลี่ยนแปลง (สมานัตตตา) มีความจริงใจไม่มีความหลอกลวง (อวิสังวาทนตา) ซึ่งในที่นี้เน้นคุณธรรม เรื่อง ทาน โดยเฉพาะอภัยทาน ซึ่งเป็นคุณธรรมที่สำคัญของกัลยาณมิตร เพราะเป็นการให้โอกาส ผู้สำนึกผิดได้พัฒนาตนไปสู่ความดีงาม อันเป็นการสร้างบารมีขั้นสูงที่เรียกว่ามหาทาน เพราะเป็นการ ละปาณาติบาตหรือการให้ความไม่มียัย และไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์อื่น อันเป็นมหากุศลที่นาสุขมาให้แก่ผู้ปฏิบัติ (พระมหาไพรีชน ธมมทีโป และคณะ, 2560 : 54-69)

องค์ความรู้ที่เกิดจากการศึกษาวิจัย

การสร้างบรรยากาศแห่งความปรองดองนั้นต้องมีการยอมรับร่วมกันถึงกติกาบางประการร่วมกัน ที่จะต้องหยุดการกระทำ การพูด การปฏิบัติในทางการเมืองที่อาจเป็นปฏิปักษ์ต่อกันโดยใช้หลักสารณียธรรม สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 เสนอพุทธวิธีเชิงบูรณาการในการสร้างความปรองดองในทางการเมืองไทย

การที่ทุกคนคิด พูด ทำ ด้วยความเมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน สอดคล้องตรงกับหลัก สาราณียธรรม ข้อที่หนึ่ง สอง สาม ได้แก่ เมตตากายกรรม เมตตาวชิกรรม เมตตามโนกรรม การที่แต่ละคนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงานประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น และแก่ประเทศชาติ สอดคล้องตรงกับหลักสาราณียธรรมข้อที่สี่ ได้แก่ สาธารณโภคี คือการมีสิ่งที่จะเป็นเครื่องประสานประโยชน์ร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันการที่ทุกคน ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความสุจริต ในกฎกติกา และในระเบียบแบบแผนโดยเท่าเทียมกัน สอดคล้องตรงกับหลักสาราณียธรรมข้อที่ห้า ได้แก่ สีสสามัญญา คือการที่ต่างคน ต่างประพฤติปฏิบัติตามกฎกติกาหรือระเบียบ แบบแผนตามที่ตกลงกันไว้ในสังคมนั้น ๆ การที่ต่างคนต่างพยายามทำความคิดความเห็นของตนให้ ถูกต้อง

เที่ยงตรงและมั่นคงอยู่ในเหตุในผล สอดคล้องตรงกับหลักสารานุกรมข้อที่หก ได้แก่ ทิววิสามมัญญา คือ มีความคิดเห็นเป็นไปอย่างเดียวกัน คิดในสิ่งที่ตรงกัน

สรุป และข้อเสนอแนะ

พุทธวิธีเชิงบูรณาการในการสร้างความปรองดองทางการเมืองไทย โดยใช้หลักสารานุกรมสามารถนำมาสร้างความปรองดองสมานฉันท์ทางการเมือง ได้แก่ 1) เมตตาการุณยธรรม กายกรรมที่พึงทำประกอบด้วยจิตที่มีเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลังคือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2) เมตตาวจีกรรม วจีกรรมที่พึงทำประกอบด้วยจิตที่มีเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลังคือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอนแนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง การเข้าไปตั้งกายกรรมประกอบด้วย เมตตา นั่นคือ การอยู่ด้วยกัน ด้วยการกระทำดีต่อกัน ไม่เบียดเบียนทำร้ายกัน ไม่ก่อสงคราม แต่มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือกันเพื่อความผาสุกของมวลมนุษย์ การเข้าไปตั้งวจีกรรมประกอบด้วยเมตตา คือใช้หลักการพูด การเจรจาให้เข้าใจกัน ไม่กล่าวร้ายเสียต่อกัน 3) เมตตามโนกรรม มโนกรรมที่พึงทำประกอบด้วยจิตที่มีเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลังคือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน การเข้าไปตั้งมโนกรรมประกอบด้วยเมตตา คือการคิดดี มองกันในแง่ดี มีความหวังดีและปรารถนาดี รักและเมตตาต่อกัน 4) สาธารณโภคี คือ การบริโภคโดยไม่แบ่งแยก คือ ไม่แบ่งแยกบุคคลโดยคิดว่า “จะให้แก่คนนั้น ไม่ให้แก่คนนี้” ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการแบ่งปันอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน 5) สีสสามัญญา มีศิลปวิสุทธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามกฎหมาย กฎระเบียบวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เช่นเดียวกับเพื่อนในสังคม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับหรือวินัยต่าง ๆ อย่างเดียวกันเคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นไม่ล่วงหน้าที่ซึ่งกันและกันไม่อ้างอำนาจ ไม่ถืออภิสิทธิ์ใดๆ ทั้งปวง และ 6) ทิววิสามมัญญา มีความเห็นถูกต้อง ดีงามเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความเห็นชอบร่วมกัน ตรงกัน สนับสนุนหรือส่งเสริมต่อความคิดเห็นกันและกัน ในหลักการที่จะนำไปสู่ความสันติสุขหรือปัญหาต่าง ๆ ในสังคม มีความเห็นร่วมกันเป็นอย่างดีเหมือนกันปรารถนาให้ตรงกัน ไม่ยึดถือความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการและการวิจัยต่อไป

1) การสร้างความปรองดองต้องนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอันเป็นรากเหง้าของความขัดแย้ง รวมทั้งการสร้างภาวะกลไกที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมที่แตกต่าง และต้องมีการยอมรับร่วมกันถึงคุณค่าของกันและกันบนพื้นฐานของหลักสาราณียธรรม โดยเฉพาะประเด็นความขัดแย้งเรื่องความเหลื่อมล้ำทางสังคม การปรับใช้หลักสาราณียธรรมให้มีความเท่าเทียมกัน

2) ควรมีการศึกษาวิจัยการนำหลักสาราณียธรรมไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความปรองดองในพื้นที่ชุมชน

3) ควรมีการศึกษาวิจัยโดยการนำหลักพุทธธรรมอื่นๆ มาวิเคราะห์ร่วมเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการสร้างความปรองดองทางการเมืองให้กับสังคมไทย

References

- ประเวศ วะสี, (2540). *ปฏิรูปการเมือง*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2541). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักชั่น จำกัด.
- พระมหากฤตวิทย์ อธิภูธนา (สนธิสุข). (2548). “ศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดประชาธิปไตยในพุทธปรัชญาเถรวาทกับแนวคิดประชาธิปไตยในสังคมปัจจุบัน”. *วิทยานิพนธ์นิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต (ปรัชญา)*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาไพรัช ธรรมทีโป และคณะ. (2560). “กัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนากับปรัชญา ตะวันตก : บุรณาการเพื่อความสมานฉันท์ในสังคมไทย”. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*. ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) : 54-69.
- พระสายนท์ จรณธมโม (เตียนนวน). (2549). “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวความคิดทางการเมืองของเพลโตกับของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต)”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พอล มณีรินทร์. (2539). “การปฏิรูปการเลือกตั้ง : ศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดนักการเมืองและข้าราชการประจำ”. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2549). *ธรรมะกับการเมือง*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2557). *คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน*. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา.

สมศักดิ์ เนียมเล็ก. (2544). “วิเคราะห์ความคิดทางการเมืองของท่านพุทธทาสภิกขุ”. *วิทยานิพนธ์*

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย. (2541). *การเมือง การปกครองและกฎหมาย*. กรุงเทพมหานคร :

สมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย.

สุดารัตน์ เกยุราพันธุ์. คุณหญิง. (2561). “พุทธวิธีเชิงบูรณาการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการเมืองไทย

ปัจจุบัน”. *วิทยานิพนธ์นิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล
วัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่

Guidelines for Developing Quality Classrooms towards the Educational Quality
of Wat Pa Pang Municipal School in Chiang Mai Province

วิริธิมา กันยายน Witima Kanyayon

สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่

Bureau of Education Chiang Mai City Municipality

witima24@gmail.com

Haripunchai Review 28/03/2023

Haripunchai Review 02/07/2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันของการปฏิบัติงานตามกระบวนการพัฒนาห้องเรียน 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาห้องเรียน 3) เพื่อทดลองแนวทางการพัฒนาห้องเรียน 4) เพื่อการประเมินผลแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methodology Design) การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปฏิบัติการและการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ พนักงานครู และบุคลากร โรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่งในปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอผลโดยพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัญหาและข้อมูลพื้นฐานในภาพรวมนั้นยังต้องการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2) แนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษา พบว่า ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ 2) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน 3) วิจัยในชั้นเรียนด้านการใช้ ICT 4) ด้านการใช้ ICT และ 5) สร้างวินัยเชิงบวก

3) ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพด้านความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4) . ผลการประเมินผลและพัฒนาแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ 2) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน 3) วิจัยในชั้นเรียน (CAR) 4) ด้านการใช้ ICT และ 5) สร้างวินัยเชิงบวกโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาห้องเรียนคุณภาพ, คุณภาพการศึกษา, โรงเรียนสังกัดเทศบาล.

Abstract

The purposes of this research were 1) to examine the current problems of the performance of the classroom development process, 2) to find the guidelines for developing classrooms, 3) to experiment the guidelines for classroom development, and 4) to evaluate the guidelines for quality classroom development towards the educational quality of Wat Pa Pang Municipal School in Chiang Mai Province. This study was a mixed methodology design, a qualitative research, an action research and quantitative research. The populations were 20 teachers and personnel of Wat Pa Pang Municipal School in the academic year 2021. The research tools were assessment forms, observation forms, interview forms, questionnaires. Data analysis statics were content analysis, mean, standard deviation and descriptive presentation.

The results revealed that

1) Overall, the problem condition and basic information which still needs to improve and develop better continually.

2) Guidelines for developing quality classrooms to educational quality consisted of 5 aspects: 1) aiming to bring change to quality classrooms, 2) standard-based learning unit design, 3) classroom research on the use of ICT, and 5 to make the positive discipline

3) The results of checking the effectiveness of the theoretical reasonableness and possibility of the guidelines for quality classroom development towards the educational quality were overall at the highest level.

4). Evaluation results and development guidelines for developing quality classrooms towards the educational quality with 5 aspects: 1) aiming to bring changes to quality classrooms, 2) standard-based learning unit design, 3) classroom research (CAR), 4) the use of ICT, and 5) to make the positive discipline. Overall, the satisfaction was at the highest level.

Keywords: Quality Classroom Development, Educational Quality, Municipal Schools.

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาของประเทศที่สำคัญที่สุดสิ่งหนึ่ง คือ ด้านคุณภาพการศึกษา แม้ว่าการปฏิรูปมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการกำหนดนโยบาย อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ก็ยังพบว่าคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพนักเรียน ผู้จบการศึกษาภาคบังคับและปัจจุบันยังมีความพยายามมุ่งเน้นจะพัฒนาคุณภาพมาตรฐานโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวทางขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา แก่สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในระดับปฏิบัติ คือ “ระดับห้องเรียน” โดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับ “ห้องเรียนคุณภาพ” โดยห้องเรียนคุณภาพคือพื้นที่แห่งการเรียนรู้ การทำให้เกิดห้องเรียนคุณภาพนั้น ผู้บริหารและครู จะเป็นบุคลากรหลักในการนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ โดยดำเนินการตามบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องมีการออกแบบการเรียนรู้ อิงมาตรฐาน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพราะเป็นส่วนที่นำมาตรฐานการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติในการเรียนการสอนซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้และวัดประเมินผลได้สอดคล้องกับเป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ สร้างวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยปฏิบัติการที่ครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการวิจัยโดยดำเนินการ ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนเพื่อการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนโดยมีเป้าหมายนำไปสู่ การพัฒนาความสามารถในการรับรู้ ไตร่ตรอง ตัดสินใจปฏิบัติการปรับปรุง พัฒนา และแปรเปลี่ยนตนเองอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ การสร้างเสริมวินัยเชิงบวกกับหลักการสอนกระตุ้นแรงจูงใจในการอยากเรียนรู้สนับสนุน นักเรียนใน

การจัดการเรียนรู้ การใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอนไปประยุกต์ใช้ เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสบการณ์ให้แก่ครูและนักเรียน (มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, 2558) เน้นคุณภาพให้เกิดขึ้นในห้องเรียนเพื่อให้ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาสถานศึกษาซึ่งทางสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากำหนดทิศทางการปรับระบบการศึกษาในอนาคต ของแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต พ.ศ. 2557–2561 ในข้อที่ 2 ไว้ว่า “การยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดหลักสูตร กระบวนการเรียน การสอน กิจกรรม การวัดและประเมินผลในทุกระดับที่สัมพันธ์กันและเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน พัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพ เด็กที่มีอัจฉริยภาพและ ผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ ให้มีความเป็นเลิศ สนับสนุน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และพัฒนา ประสิทธิภาพการสอนของครูอย่างทั่วถึง พัฒนาครูและผู้บริหารให้มีระบบการชี้แนะทางปัญญา (Coaching)” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557, สื่อออนไลน์) แม้ว่า การปฏิรูปมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการกำหนดนโยบาย อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ก็ยังพบว่าคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพผู้จบการศึกษาภาคบังคับและปัจจุบันยังมีความพยายาม มุ่งเน้นจะพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวทางขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในระดับปฏิบัติ คือ “ระดับห้องเรียน” โดยให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจและทักษะพื้นฐาน เกี่ยวกับ “ห้องเรียนคุณภาพ” มี 5 ประการ (วิบูลย์ แมนสถิต, 2552, ออนไลน์) ดังนี้ 1) การมุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียน 2)การออกแบบการจัดการเรียนรู้อิงมาตรฐาน 3)การวิจัยในชั้นเรียน (CAR) 4)การใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน 5)การสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) ห้องเรียนคุณภาพที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเป็นแนวทาง สำหรับครูโดยตรง ที่จะเป็นผู้จัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณภาพให้เกิดขึ้นในชั้นเรียนอย่างแท้จริง ภายใต้แนวทาง มี 5 ประการ คือ (กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3, 2557 : 7) 1) นำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ 2) ออกแบบการจัดการเรียนรู้อิงมาตรฐาน 3)การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom

Action Research-CAR) 4)การใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน 5) การสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline)

โรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง สังกัดสำนักการศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารจากเทศบาลนครเชียงใหม่ ครูปฏิบัติการสอน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 25 คน ในระหว่างเดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายน 2564 พบข้อมูลสอดคล้องกันว่าโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง มีหลักการในการดำเนินงาน คือ มีการกำหนด วิสัยทัศน์และพันธกิจร่วมกัน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เก่ง ดี มีสุข ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการเรียนรู้ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่าย เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง และมีจุดเน้นในการดำเนินงานร่วมกัน คือ 1) ด้านผู้เรียน 2)ด้านการบริหารจัดการ และ3) ด้านผู้สอน โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นเป้าหมายสูงสุด จากที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อเป็นการร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง ประกอบกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดเน้นในการบริหารงานภายในโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผล ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยการขับเคลื่อนห้องเรียนคุณภาพเพื่อให้เกิดคุณภาพการศึกษา โดยการวิจัยนี้มุ่งหวัง ทำให้ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูร่วมกันแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สมรรถนะที่สำคัญของนักเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนสูงขึ้น สามารถพัฒนาระบบการบริหารโรงเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการปฏิบัติงานตามกระบวนการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อทดลองแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่

4. เพื่อการประเมินผลแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methodology Design) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประกอบด้วย 5 ด้านได้แก่ 1) นำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ 2) ออกแบบการจัดการเรียนรู้อิงมาตรฐาน 3) การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research-CAR) 4) การใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน และ5) การสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือพนักงานครู และบุคลากร โรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน เครือข่ายผู้ปกครอง จำนวน 9 คน ผู้ปกครองนักเรียน ชั้นอนุบาล 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 415 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 453 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสนทนากลุ่ม Focus Group ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน กลุ่มครูผู้ปฏิบัติการจำนวน 2 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 6 คน

เครื่องมือการวิจัย

การดำเนินการวิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของกระบวนการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเครื่องมือการวิจัยได้แก่ 1.บันทึกการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย 2. แบบสังเกต 3. แบบสัมภาษณ์ และ4. เอกสารการวิเคราะห์ SWOT

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีแบบบันทึกการสนทนากลุ่มจำนวน 6 ท่าน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเครื่องมือการวิจัยได้แก่ 1. แบบสังเกต 2. แบบสัมภาษณ์ และ3. แบบสอบถาม จำนวน 20 ท่าน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลและพัฒนาแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเครื่องมือการวิจัยได้แก่ 1.แบบประเมิน และ 2) หลักการ ทฤษฎีการสร้างคุณภาพ เพื่อตรวจสอบด้านภาษา ความครอบคลุมของเนื้อหาที่จะประเมิน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 ท่าน มีทั้งหมดจำนวน 64 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงปริมาณใช้สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ μ หาค่าเฉลี่ย ใช้ σ หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบ และเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของกระบวนการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่

สภาพปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพปัญหาและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมนั้น ยังต้องการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจในระดับที่ยอมรับได้ คุณภาพผู้เรียนยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ การคิดคำนวณ ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้เท่าที่ควร งบประมาณในการดำเนินงานมีจำกัด ขาดสื่อ และอุปกรณ์ในการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพ

2. ผลการหาแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการหาแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ จากการสังเกต สัมภาษณ์ สอบถามและสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เกี่ยวข้อง พบว่า แนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ ควรประกอบ ด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่

ห้องเรียนคุณภาพ 2) ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน 3) ด้านการวิจัยในชั้นเรียน (CAR) 4) ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน และ 5) ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline)

3. ผลการศึกษาผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่

3.1 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพด้านความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1) ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎีในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือมากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านที่ 4 การใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอนด้านที่ 5 การสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) ด้านที่ 3 การวิจัยในชั้นเรียนด้านที่ 2 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐานและด้านที่ 1 การมุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพตามลำดับ 2) ส่วนความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพด้านความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่พบว่ารูปแบบมีค่าประสิทธิภาพด้านความเหมาะสมในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.53 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.00 - 4.80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ มากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 4) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามรายด้าน พบว่าโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินผลและพัฒนาแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ควรประกอบ ด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การมุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ เป็นการส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูจัดบรรยากาศภายในห้องเรียน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้ทุกห้องเรียนมีสื่อ อุปกรณ์ ประกอบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการหลากหลาย ด้านที่ 2 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เป็นการส่งเสริมให้ครูจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการวัดผล ประเมินผล จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติ และผลงาน พร้อมนำผลการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จัด

กิจกรรมการเรียนรู้ครบ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นพัฒนา และขั้นสรุป ด้านที่ 3 การวิจัยในชั้นเรียน (CAR) เป็นการส่งเสริมให้ครูศึกษาวิเคราะห์ วิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ บริหาร กำกับ ติดตาม ผลการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ ด้านที่ 4 การใช้ ICT เพื่อการสอนและ สนับสนุนการสอน เป็นการพัฒนาห้องเรียนโดยมีสื่อ ICT ครบทุกชั้นเรียน มีการสนับสนุนงบประมาณ ด้าน ICT เพื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยใช้ ICT ในการจัดการเรียนรู้ และด้าน ที่ 5 การสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) เป็นการประสานผู้ปกครองนักเรียน ผู้เกี่ยวข้อง ใน การสนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ มีการผลักดันให้ครู เห็นความสำคัญและจำเป็นในการดำเนินการสร้างวินัยเชิงบวก ส่วนค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามรายด้าน พบว่าโดยภาพรวมมี ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) สภาพปัจจุบันของกระบวนการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพปัญหาและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแนว ทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมนั้นยังต้องการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจในระดับที่ ยอมรับได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การหาแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ นั้นต้องเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการ แก้ปัญหา ปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการของสถานศึกษาได้ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการ ของสถานศึกษาให้ได้มากที่สุดแม้ว่าการปฏิรูปมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการ กำหนดนโยบาย อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมายังพบว่าคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับ ที่ไม่น่าพอใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพนักเรียน ผู้จบการศึกษาภาคบังคับและปัจจุบันยังมีความ พยายามมุ่งเน้นจะพัฒนาคุณภาพมาตรฐานควบคู่ไปกับการเรียนการสอนเพื่อการแก้ปัญหาหรือพัฒนา ผู้เรียนโดยมีเป้าหมายนำไปสู่ การพัฒนาความสามารถในการรับรู้ ไตร่ตรอง ตัดสินใจปฏิบัติการ ปรับปรุง พัฒนา และเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ

การสร้างเสริมวินัยเชิงบวกกับหลักการสอนกระตุ้นแรงจูงใจในการอยากเรียนรู้สนับสนุน นักเรียนในการจัดการเรียนรู้ การใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอนไปประยุกต์ใช้ เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสบการณ์ให้แก่ครูและนักเรียน เน้นคุณภาพให้เกิดขึ้นในห้องเรียนเพื่อให้ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาสถานศึกษา สอดคล้องกับวโลลักษณ์นามวงศ์ (2555) พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียน กลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับกรอบแก้ว จันทรทัวะระ (2557: 71-79) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในภาพรวมปัญหาที่ส่งผลต่อกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนที่พบมากที่สุดคือกับเจตนาเมืองมูล และนงคราญ ปัญญาสิทธิ์ (2561) พบว่าด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อและส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านคุณภาพของครู ด้านคุณภาพนักเรียน มีสภาพปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อและส่งเสริมการเรียนรู้ รายการที่มีปัญหาอยู่ใน 3 ลำดับแรก คือ การจัดบรรยากาศห้องเรียนโดยใช้แนวคิดตามหลักการ พัฒนาการทางสมอง (Brain-Based Learning : BBL การจัดบรรยากาศห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของนักเรียน และความสะอาดของห้องเรียน ที่สอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ สินเปียง (2558) พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก ด้านการมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง สู่ห้องเรียนคุณภาพ และด้านการวิจัยในชั้นเรียน (CAR) ตามลำดับ

2.ผลการหาแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ควรประกอบ ด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ 2) ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน 3) ด้านการวิจัยในชั้นเรียน (CAR) 4) ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน และ 5) ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากความตระหนักและเห็นความสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาห้องเรียนให้ได้ตามคุณภาพมาตรฐานและการเอาใจใส่ในการนิเทศ ติดตามผลอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภชัย จันทุม (2558) พบว่า ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคะแนนคุณภาพของห้องเรียนภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก ปัจจัยสำคัญในการนำรูปแบบการพัฒนาห้องเรียนมาตรฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ความตระหนักและเห็นสอดคล้องกับนันทยา หล้าทูนธีรกุล (2557) พบว่าครูสามารถจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐานได้ระดับ

คุณภาพบรรลุตามเป้าหมาย ความสำเร็จของสถานศึกษากำหนดทุกคน นักเรียนมีพัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการสอบด้วยข้อสอบ มาตรฐานของการประเมินระดับโรงเรียน และจากการประเมินผลด้วยแบบทดสอบมาตรฐาน O-NET ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ สอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ สีนเปียง (2558) พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3.ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพด้านความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้และความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ มากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 นั้นอาจเป็นเพราะว่าแนวทางเป็นสิ่งที่สร้างจากการศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ และพัฒนาให้มีความเหมาะสมและนำไปใช้ ประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ เพื่อแสดงหรืออธิบายเหตุการณ์หรือผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่เกิดขึ้นเพื่อให้เข้าใจต่อความเข้าใจ ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คีฟวีส (Keeves. 1988: 561-565) พบว่า แนวทางการสร้างรูปแบบว่าควรประกอบด้วยความสัมพันธ์ อย่างมีโครงสร้าง ใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่จะศึกษาแต่ละขั้นตอน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการที่เอื้อต่อคุณภาพนักเรียนเกิดขึ้นในชั้นเรียนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับปรีชา โสภาค และคณะ (2557) พบว่า ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนและนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมสุจริตของนักเรียนโดยใช้กระบวนการห้องเรียน คุณภาพ โรงเรียนอนุบาลเชียงคำ (วัดพระธาตุสบแวน) โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับประภา สมาคม (2558) พบว่า ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับสาธิตี ผ่องอักษร (2561) พบว่า รูปแบบการจัดการคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานสากลที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับภาณุศักร หงษ์ทอง (2562) พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้และความจำเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบไปใช้ พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับเชาวรัตน์ โทณผลิน (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินผลและพัฒนาแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ ควรประกอบ ด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การมุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ ด้านที่ 2 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน ด้านที่ 3 การวิจัยในชั้นเรียน (CAR) ด้านที่ 4 การใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน และด้านที่ 5 การสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามรายด้าน พบว่าโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับดวงตา ประทุมชาติ (2552) พบว่า การพัฒนาห้องเรียนคุณภาพมีความจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาองค์ประกอบด้าน ต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กันจึงจะส่งผลถึงคุณภาพโดยรวม ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนแนวใหม่ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้เป็นที่น่าพอใจ สอดคล้องกับบังกร หัสดีธรรม (2555) พบว่า การปฏิรูปการเรียนรู้สู่ห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยพิจารณา 8 ด้าน เรียงลำดับแรก คือ ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน สอดคล้องกับอมรรัตน์ เชิงหอม และคณะ (2558) พบว่า 1) องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านแหล่งเรียนรู้ ด้านสื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านหลักสูตร ด้านการประกันคุณภาพ การศึกษา และด้านวิธีการบริหาร องค์ประกอบของคุณภาพนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านสอดคล้องกับจุฑารัตน์ เต็มแสง (2559) พบว่าจากการดำเนินงานตามแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียน วงรอบที่ 1 พฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับ มาก ยกเว้นด้านการรักษาความสะอาด อยู่ในระดับปานสอดคล้องกับ Somayeh et al. (2013) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างวินัยเชิงบวกและกลยุทธ์ที่ใช้มีความสัมพันธ์กัน และพบความสัมพันธ์กันในระดับสูงของวินัยเชิงบวกในมุมมองของผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ความรู้จากการวิจัย

การจัดการศึกษาที่ยังคงมีสภาพของปัญหาหลายประการที่ยังต้องการแก้ไขและต้องการยกระดับการพัฒนาไปสู่คุณภาพการจัดการศึกษาตามกรอบที่สังคมต้องการและจากการค้นพบแนวทางทำให้สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่

จากแผนภาพจะเกิดตัวแปรที่สำคัญอันเป็นคุณลักษณะการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องที่ประกอบด้วยความสำเร็จขององค์ประกอบที่ชัดเจนตามลักษณะปัจจัยที่เอื้อต่อโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ **สภาพแวดล้อมในห้องเรียน** ได้แก่ การขยายห้องเรียนไปสู่ห้องเรียนเสมือนจริงได้มากขึ้นผ่านความยืดหยุ่นของสภาพแวดล้อมจริงซึ่งจังหวัดเชียงใหม่สามารถสร้างห้องเรียนเสมือนจริงตามลักษณะทางภูมิศาสตร์การจัดการศึกษาที่ขึ้นอยู่กับหลักสูตรแต่ละช่วงชั้นตามมาตรฐานที่กำหนด เช่น ห้องเรียนใต้ต้นไม้ ห้องเรียนสนามบิน ห้องเรียนสถานีรถไฟ ห้องสวนสาธารณะ และห้องเรียนสภา เป็นต้น ห้องเรียนเหล่านี้จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาได้หลากหลายมิติที่สามารถเอื้อต่อความหลากหลายได้ซึ่งตอบสนองต่อการมุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ **ครู** ได้แก่ การพัฒนาและยกระดับการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างต่อเนื่องภายใต้มีการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับผิดชอบสามารถสร้างองค์ความรู้และจัดการปัญหาให้กับผู้เรียนและสถาบันได้อย่างดีและสามารถนำผลการวิจัยไปสู่การถ่ายทอดไปยังสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ที่มีปัญหาในลักษณะเดียวกันซึ่งได้ตอบสนองต่อด้านการวิจัยในชั้นเรียน (CAR) และด้านการสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) **เทศบาล** ได้แก่ การพัฒนานโยบายและงบประมาณในการจัดการเทคโนโลยีทางการศึกษาให้ได้มาตรฐานที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นและยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนในมิติความทันสมัยของเทคโนโลยีเพื่อความก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจนมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน และ**คุณภาพการศึกษา** ได้แก่ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในรอบแห่งการเปลี่ยนทางการศึกษาโลกและประเทศโดยเฉพาะการออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตั้งแต่ระดับวัยอนุบาลและประถมศึกษาจะช่วย

ให้ผู้เรียนสามารถค้นหาตัวเองในสิ่งที่ต้องการร่วมกับผู้ปกครองที่มีมาตรฐานเดียวกัน แต่สามารถสร้างความแตกต่างให้กับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ สอดคล้องกับด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้บริหาร ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ควรจัดอบรมการทำวิจัยให้กับครูทุกคนให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน การนำผลการวิจัยในชั้นเรียน (CAR) ไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยเชิงบวกอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง ควรเพิ่มงบประมาณในการดำเนินงานจัดห้องเรียนคุณภาพ สนับสนุนให้มีห้องเรียนคุณภาพครบทุกชั้นเรียน มีการนิเทศ กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง มีการจัดหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้าน ICT มาสนับสนุน เพื่อให้การบริหารจัดการสื่อ ICT เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป จากผลการวิจัยที่พบว่า แนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง จังหวัดเชียงใหม่ ควรประกอบ ด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ 2) ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน 3) ด้านการวิจัยในชั้นเรียน (CAR) 4) ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน และ 5) ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู บุคลากรและชุมชน ต้องมีการสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ครู ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1) ควรมีการศึกษาการวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูตามแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพของโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก และศึกษาความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

References

- กรอบแก้ว จันทรทระ. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนแม่ใจวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เกรียงศักดิ์ สีนเปียง. (2558). การจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เชาวรัตน์ โทณผลิน. (2562). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนอร์ท.
- เจตนา เมืองมูล และนงคราญ ปัญญาสีห์. (2561). การพัฒนามาตรฐานห้องเรียนคุณภาพระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1. *รายงานงานวิจัย*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- จุฑารัตน์ เต็มแสง. (2559). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองตากถ้ำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ดวงตา ประทุมชาติ. (2552). *ห้องเรียนคุณภาพ*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.gotoknow.org>. [วันที่ 16 กรกฎาคม 2565].
- นัตยา หล้าทูนธีรกุล. (2557). การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ หน่วยการเรียนรู้ แบบอิงมาตรฐานระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประภา สมาคม. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยนอร์ท.
- ปลั่งกร หัสดีธรรม. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารการศึกษากับการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ห้องเรียนคุณภาพ. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี สมุทรปราการ.

- ปรีชา โสภาคณะและคณะ. (2557). *การพัฒนาพฤติกรรมสุจริตของนักเรียนโดยใช้กระบวนการห้องเรียนคุณภาพโรงเรียน อนุบาลเชียงคำ (วัดพระธาตุสบแวน)*. พะเยา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 2.
- ภาณุศักร หงษ์ทอง.(2562). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในกรุงเทพมหานครเพื่อพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการตนเอง (Executive Function: EF)ของเด็กปฐมวัย. *วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนอร์ท.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์. (2558). *เอกสารหลักสูตรอบรมแบบ e-Training หลักสูตรห้องเรียนคุณภาพ 5 ด้าน*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://www.krurid.com>. [วันที่ 29 กันยายน 2565].
- วไลลักษณ์ นามวงศ์. (2555). สภาพการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนกลุ่มดอกคำใต้ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วิบูลย์ แมนสถิตย. (2552). *ห้องเรียนคุณภาพ กับ 4 ก้าวคุณภาพครู*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://wiboonman.blogspot.com/2009/01/blog-post.html>. [วันที่ 29 กันยายน 2565].
- สาธินี ผ่องอักษร.(2561). รูปแบบการจัดการคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานสากล. *วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนอร์ท.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 (2557). *คู่มือและแนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพและห้องสมุด โรงเรียนคุณภาพปการศึกษา 2557*. นครราชสีมา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *ร่างแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อพัฒนาคน ตลอดช่วงชีวิต พ.ศ. 2557-2561*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : http://www.onec.go.th/onec_web/page.php?mod=Newseducation&file=view&item Id=1168113 [วันที่ 29 กันยายน 2565].
- สุภชัย จันปุม. (2558). *การพัฒนาห้องเรียนมาตรฐาน (Standard Classroom)*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://www.obec.go.th>. [วันที่ 29 สิงหาคม 2565].
- อมรรัตน์ เชิงหอม. (2558). การพัฒนา รูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 38 (3), 193-202.

Keeves, P. J. (1988). *Model and model building Education Research, methodology and measurement*. An International Handbook. Oxford : Pegamon.

Somayeh, G., Sayyed, Mirshah, J., SayyedMostafa, S., & Azizollah, A. (2013). Investigating the effect of positive discipline on the learning process and its achieving strategies with focusing on the students' abilities. *International. Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 3(5), 305.

**การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการ
การบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42**

**Internal Supervision Management of School Administrators
Affecting Administrative Process and Management in Econdary Schools of
Nakhon Sawan Province, Uuder the Secondary Ducational Service, Area Office
Nakhon Sawan 42**

บัญชา รัตนโสภา Bancha Rattanasopa

ทศพล ธีมะพร Tosapon Teekaporn

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ , มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

Faculty of Humanities and Social Sciences, Chaopraya University

Bancha.rattanasopa@gmail.com

Haripunchai Review 05/09/2023

Haripunchai Review 26/12/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารและการจัดการ 2) ระดับการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารและการจัดการ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา และ4) สร้างสมการพยากรณ์การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 42 รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 327 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าตรงเชิงเนื้อหามากกว่า 0.8 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .953 วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1.ระดับการบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.ระดับการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.สมการพยากรณ์การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการ คือ การอำนวยการ (X_6) และการประเมินสภาพปัญหา (X_1) โดยการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพ โดยรวมได้ร้อยละ 74.3 ($R^2 = 0.743$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การบริหารการนิเทศภายใน, กระบวนการบริหารและการจัดการ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.

Abstract

The purposes of this research were 1) to explore the level of internal supervision of school administrators affecting the administration and management process, 2) to examine the level of administration of school administrators affecting the administration and management process, 3) to study the relationship between internal supervision management of school administrators, and 4) to make the forecasting equation for internal supervision management of school administrators effecting administration and management process of secondary schools under Secondary Educational Service Office 42. This study was a survey research and the samples were 327 school administrators and teachers in the academic year 2019. The tools were questionnaires with a content validity value of more than 0.8 and a reliability value for the whole document equal to .953. Data were analyzed by percentage, mean, and standard deviation. Pearson's correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis.

The results revealed that :

1. The level of internal supervision management of school administrators that affected the administration and management process, it was found that overall was at a high level.

2. The administrative level of school administrators that affected the administration and management process. It was found that overall was at a high level.

3. Internal supervision management of school administrators that affected the administration and management processes of the school. There was a positive relationship with statistical significance at the .05 level.

4. The equation for predicting the internal supervision management of school administrators that affected the administration and management process was administrative division (X_6) and problem assessment (X_1) by the internal supervision management of administrators can predict effectiveness Overall, the score was 74.3 percent ($R^2 = 0.743$), with statistical significance at the .01 level.

Key words: Internal Supervision Management, Administrative Process, Management, Secondary Educational Service Area Office.

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้และคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ช่วยให้คนนั้นอยู่รอดในโลกได้ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 1) ดังนั้นคุณภาพการศึกษาจึงสะท้อนถึงคุณภาพของคนที่เป็ผลิิตผลของการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตามในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำและแตกต่างกันทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียน รวมทั้งปัจจัยเอื้ออื่น ๆ เช่น ความร่วมมือของกรรมการสถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา และการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระใน

การบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเอง มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเอง คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการจึงมีความแตกต่างกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 42 เป็นการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจนสามารถดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มเป้าหมายจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพและจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการเรียนรู้รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2561 มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ตามตัวบ่งชี้ ดังนี้ มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจ มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้าน พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพสถานศึกษา จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้สถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความร่วมมือ ร่วมใจของบุคลากรในสถานศึกษา ให้เกิดการพัฒนาตนเองในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการนิเทศเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารและผู้นิเทศให้การช่วยเหลือ แนะนำแก่ผู้รับการนิเทศโดยการใช้สื่อเครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้รับการนิเทศสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ ที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2533 : 4) ซึ่งจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายใน เพื่อให้เข้าใจแนวทางและวิธีการพัฒนา และกระบวนการเรียนการสอนรวมทั้งช่วยให้ครูพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเอง เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ (เสนห์ กรแก้ว 2552 : 8)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 มีความสนใจที่จะศึกษาการบริหาร

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ซึ่งผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับคุณภาพมาตรฐานด้านการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษา การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 111 คน และครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จำนวน 2,100 คน รวมประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 2,211 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทำการวิจัยจำนวน 327 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของแฮร์ริส (Harris, 1985) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating Scale) จำนวน 6 ด้าน ๆ ละ 4 ข้อ รวมทั้งสิ้น 24 ข้อ ดังนี้ 1. การประเมินสภาพการทำงาน 2. การจัดลำดับความสำคัญของงาน 3. การออกแบบวิธีการทำงาน 4. การจัดสรรทรัพยากร 5. การประสานงาน 6. การอำนวยความสะดวก

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 โดยพัฒนาแบบสอบถามมาจากการบริหารจัดการโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพกระบวนการบริหารและการจัดการทั้งสิ้น 38 ข้อ ดังนี้ 1. มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน 2. มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา 3. ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย 4. พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ 5. จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และ 6. จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดค่าแต่ละระดับไว้ดังนี้ 5 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง อยู่ในระดับมาก 3 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง 2 หมายถึง อยู่ในระดัมน้อย และ 1 หมายถึง อยู่ในระดัมน้อยที่สุด ในการพิจารณาและตรวจสอบเครื่องมือมีค่าตรงเชิงเนื้อหาสูงกว่า 0.8 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .953

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ ค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ตามตารางดังนี้

การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การประเมินสภาพปัญหา	3.56	0.70	มาก
2. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา	3.75	0.59	มาก
3. การการออกแบบวิธีการทำงาน	3.73	0.61	มาก
4. การการจัดสรรทรัพยากร	3.71	0.60	มาก
5. การประสานงาน	3.83	0.50	มาก
6. การอำนวยการ	3.84	0.52	มาก
รวมเฉลี่ย	3.74	0.54	มาก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ระดับการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ตามตารางดังนี้

ด้านการบริหาร จัดการในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
------------------------------------	-----------	------	-------

1. เป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา	3.85	0.60	มาก
2. ระบบบริหารการจัดการคุณภาพสถานศึกษา	3.90	0.55	มาก
3. การดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย	3.94	0.46	มาก
4. การพัฒนาครูและบุคลากรทางวิชาชีพ	3.90	0.49	มาก
5. สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ	3.95	0.48	มาก
6.ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนการบริหารและการจัดการเรียนรู้	3.92	0.42	มาก
รวมเฉลี่ย	3.91	0.42	มาก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 พบว่า การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ($r = 0.862$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการอำนวยการในการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษาให้กับคณะครูโดยมีการมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นทางการ มีการกำหนดระเบียบหรือแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างสมการพยากรณ์ที่เกิดจากการบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ตามตารางดังนี้

ตัวแปรอิสระ (ตัวพยากรณ์)	<i>B</i>	<i>Beta</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ค่าคงที่ (Constant)	1.27		14.16**	.000
การอำนวยการ (X_6)	0.58	0.71	18.86**	.000

การประเมินสภาพปัญหา (X_1)	0.12	0.20	5.30**	.000
R = .862 R square = .743 Adjusted R square = .741 F = 467.51				

**p < .01

จากตารางพบว่า การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 พบว่า ตัวแปรการอำนวยการ (X_6) และการประเมินสภาพปัญหา (X_1) ที่ร่วมกันทำนายผลด้านการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตัวแปรทั้ง 2 ตัว สามารถอธิบายการผันแปรของผลด้านการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ได้ร้อยละ 74.3 ($R^2 = 0.743$) สามารถเขียนสมการในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.25 + 0.58X_6 + 0.12X_1$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\hat{Z} = 0.71Z_6 + 0.20Z_1$$

อภิปรายผล

ผลสรุปการวิจัยเรื่อง การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

อภิปรายผลข้อที่ 1 ระดับการบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า การให้ความสำคัญของผู้บริหารและเขตพื้นที่การศึกษาได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของบทบาทการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาธิณี ปันก้อน (2561) พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิสรา กังสังข์ (2561) พบว่า บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของบุษิตา จันทรสิงค์โทและสุบัน มุขธระโกษา (2560) พบว่า บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิษฐา นาผลและชานนท์ เศรษฐแสงศรี (2560) พบว่า สภาพการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้านสอดคล้องกับงานวิจัยของปนัดดา ศิริพัฒน์กุล (2558) พบว่า บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยภาพรวมอยู่ระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชุมพร จำปา (2548) ได้ศึกษาการนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม พบว่า การนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ทั้งโดยภาพรวมและเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลข้อที่ 2 ระดับการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารและคณะครูยังมีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยมีเป้าหมายวิสัยทัศน์ พันธกิจและกลยุทธ์หรือแผนงานโครงการที่สนับสนุนให้แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษابرรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษายังเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาร่วมบริหารจัดการสถานศึกษา โดยเฉพาะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาที่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และมีส่วนร่วมและสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างเข้มแข็ง มีระบบกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างชัดเจน ทำให้ประสิทธิผลด้านกระบวนการบริหารและจัดการของสถานศึกษามีผลลัพธ์และคุณภาพการจัดการศึกษาที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิศรา อรุณกิตติพร , ธนวิน ทองแพง และพงศ์เทพ จิระโน (2562) พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ด้านความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของครองศักดิ์ แยมประยูร, สุวรรณ นาควิบูลย์วงศ์ และพัชรา วาณิชวสิน (2561) พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยด้านภาวะผู้นำมีประสิทธิผลในระดับสูงสุดสอดคล้องกับงานวิจัยของทินกฤต ชัยสุวรรณ, ไตรรัตน์ ยืน

ยง, ศรุดา ชัยสุวรรณและคณะ (2561) พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของจตุรภัทร ประทุม (2559) พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลข้อที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 พบว่า การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ($r = 0.862$) และสถานศึกษามีการอำนวยความสะดวกในการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษาให้กับคณะครูโดยมีการมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นทางการ มีการกำหนดระเบียบหรือแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะมีการกำหนดทรัพยากรให้แก่บุคลากรหรือโครงการตามความต้องการที่กำหนดไว้ จัดแบ่งทรัพยากรต่าง ๆ ระหว่างบุคลากรหรือโครงการให้ทั่วถึงแก่คณะครูทุกคนมีการเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์และบุคลากรที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการนิเทศภายใน มีการเขียนโครงการหรือแผนปฏิบัติการนิเทศของโรงเรียนตามที่คิดตอบแบบไว้ และจัดระบบของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสังเวียน พิลานันท์ (2559) พบว่า การนิเทศภายในโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับเรื่องกิตติ์ วัชรุม, จ่านง วังชาชม และวนิดา หงส์มณีรัตน์ (2555) พบว่า การดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในกับประสิทธิภาพการสอนของครูโดยภาพรวมสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับเพชร กิตติศรี วรพันธ์, วาโร เพ็งสวัสดิ์ และชาญวิทย์ หาญรินทร์(2554) พบว่า การนิเทศภายในกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลข้อที่ 4 การสร้างสมการพยากรณ์ที่เกิดการบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 พบว่า มีตัวแปรพยากรณ์ 2 ตัวแปร คือ การอำนวยความสะดวก (X_6) และการประเมินสภาพปัญหา (X_1) ที่ร่วมกันทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้อง

กับสมมติฐานที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะมีกระบวนการแนะนำและให้คำปรึกษาแก่คณะครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทราบกฎระเบียบ และกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ให้ซึ่งสามารถตัดสินใจเลือกได้หลายทางเลือก นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังได้มีการกำหนดเป้าหมายการนิเทศภายในของสถานศึกษาไว้ในโครงการอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการจัดลำดับความสำคัญของวิธีการที่เสนอให้ไว้เป็นทางเลือกในการนิเทศภายใน กำหนดจุดประสงค์การนิเทศแต่ละเรื่องไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมทำให้คณะครูภายในสถานศึกษาดำเนินการปฏิบัติได้สอดคล้องกับแนวทางและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของวรวิศรา อรุณกิตติพร, ธนวิน ทองแพง และพงศ์เทพ จิระโร (2562) พบว่า มีปัจจัยเป็นตัวแปรทำนายที่ดีที่สุดเรียงตามลำดับดังนี้ ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ด้านลักษณะสภาพแวดล้อม ด้านลักษณะขององค์กร และด้านลักษณะของบุคคล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมของทั้ง 4 ปัจจัยเท่ากับ .72 และสามารถทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดได้ร้อยละ 51.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกรวิวิ์ เกษบรรจง (2556) พบว่า ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในโรงเรียน คือ ด้านการควบคุมการปฏิบัติงานด้านการสื่อสาร ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม ด้านภาวะผู้นำด้านการปฏิสัมพันธ์และอิทธิพล และด้านแรงจูงใจ โดยมีประสิทธิภาพในการทำนายร้อยละ 59.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ทำให้สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ เป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา ระบบบริหารจัดการสถานศึกษา การพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนาครูและบุคลากรทางวิชาชีพ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนการบริหารและการจัดการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาการออกแบบวิธีการทำงานการจัดสรรทรัพยากรและตัวแปร การประสานงาน และกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษา ดังแผนภาพสรุปดังนี้

ภาพที่ 1 ความรู้จากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 มีข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับตัวแปรพยากรณ์บางตัวที่ไม่สามารถพยากรณ์การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 พบว่า ตัวแปรการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา(X_2) การออกแบบวิธีการทำงาน(X_3) การจัดสรรทรัพยากร(X_4) และตัวแปรการประสานงาน(X_5) ไม่สามารถพยากรณ์ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาได้อาจเนื่องมาจากตัวแปรพยากรณ์บางตัวมีความสัมพันธ์กันเองสูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของการนิเทศภายในสถานศึกษากับผลจาก

กระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษา พบว่า ตัวแปรการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา(X_2) และการออกแบบวิธีการทำงาน(X_3) มีความสัมพันธ์กันในระดับที่สูง ($r=.863$) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังกล่าวมีค่าสูงกว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา(X_2) กับผลจากกระบวนการบริหารและการจัดการสถานศึกษา ($r = .680$) และการออกแบบวิธีการทำงาน(X_3) กับผลจากกระบวนการบริหารและการจัดการสถานศึกษา ($r=.789$) จึงทำให้ตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่สูงกว่า 0.75 ไม่สามารถเข้าสมการพยากรณ์ผลด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะตัวแปรพยากรณ์มีความสัมพันธ์กันเองสูงหรือที่เรียกว่า Collinearity ซึ่งส่งผลให้ตัวแปรทั้ง 4 ตัวที่กล่าวข้างต้นไม่สามารถพยากรณ์ผลจากกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาได้หรือส่งผลให้เครื่องหมายของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยตรงข้ามกับที่ควรจะเป็นได้ ดังนั้นในการวิจัยในครั้งนี้จึงจำเป็นต้องลดปัญหาความสัมพันธ์กันเองของตัวแปรพยากรณ์โดยจะต้องให้คำนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรพยากรณ์แต่ละตัวให้ชัดเจนและนำมาเขียนเป็นข้อคำถามให้มีความเป็นอิสระจากกันมากที่สุดเพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้นซึ่งอาจส่งผลทำให้ผลงานวิจัยเกิดความไม่สมบูรณ์ขึ้นได้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องส่งเสริม และสนับสนุนการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษาในด้านการอำนวยการและการประเมินสภาพปัญหาในการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษา โดยผู้บริหารต้องแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นทางการ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน รวมถึงมีการกำหนดระเบียบหรือแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ และเพื่อส่งผลให้การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาเกิดประสิทธิผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการสถานศึกษามากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรศึกษาปัญหา ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารที่อาจส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการสถานศึกษา และหาแนวทางป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเพื่อลดหรือกำจัดอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นต่อการบริหารนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารการนิเทศภายใน

2.ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อนำผลที่ได้มา

เปรียบเทียบและหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มยกระดับให้ระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา

3.ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ทั้ง 3 ด้านคือ คุณภาพผู้เรียน กระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

References

- กรวิรี เกษบรรจง (2556). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*, 5(2), 56-68.
- ครองศักดิ์ แยมประยูร, สุวรรณ นาควิบูลย์วงศ์ และพัชรา วาณิชวสิน (2561). ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาตามเกณฑ์ของรางวัลคุณภาพแห่งชาติมัลคอล์ม บอลดริจ. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. 12(3), 312-328.
- จตุรภัทร ประทุม(2559). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชุมพร จำปา (2548).*การนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม*. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทินกฤต ชัยสุวรรณ, ไตรรัตน์ ยืนยง. ศรีดา ชัยสุวรรณและคณะ (2561). ประสิทธิผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนล่าง. *วารสารวิจัยวิทยาลัยนครราชสีมา*. 13(2), 35-45.
- บุษิตา จันทรสิงค์โทและสุบัน มุขธระโกษา (2560). บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ครั้งที่ 4*, 73-80.

- ปนัดดา ศิริพัฒนกุล. (2558). *การศึกษาทบทวนการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.*
- เพชร กิตติศรีวิรัตน์ วาโร เฟิงส์สวัสดิ์ และชาญวิทย์ หาญรินทร์. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*. 1(2), 77-82.
- เรืองกิตติ วัชชุม จ่านง วังชาชม และดร.วนิดา หงส์มณีรัตน์ (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในกับประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*. 1(3), 41-48.
- วรศรา อรุณกิตติพร, ธนวิน ทองแพง และพงศ์เทพ จิระโน (2562). ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตราด. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ*. 14(1), 139-149.
- เสน่ห์ กรแก้ว. (2542). *การนิเทศแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มโรงเรียนไม้ตะเคียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- สังเวียน พิลานันท์ (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในกับประสิทธิผลการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*
- สุชาธิณี ปั่นก้อน. (2561). *การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. วารสารวิจัยและพัฒนายุทธศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 13 (2), 212-223.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2533). *ชุดอบรมศึกษานิเทศก์ เล่ม 1. การศึกษานิเทศ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.*

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อภิสร่า กังสังข์. (2561). *บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา*. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Harris B.M. (1985). *Supervisory Behavior in Education*. Englewood Cliffs. N J : Prentice - Hall. Heinich.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), pp. 607-610.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย

Factors affecting saving behavior of Generation Y

วารางคณา จิตราภรณ์ Varangkana Chitraphan

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Faculty of Management Science, Suan Sunandha Rajabhat University

varangkana.ch@ssru.ac.th

Haripunchai Review 09/03/2023

Haripunchai Review 20/09/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาถึงทัศนคติ หรือความเชื่อในการออมของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย 2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติ หรือความเชื่อในการออมของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายเมื่อจำแนกตามอายุ เพศและการศึกษา กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย รวมจำนวน 294 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ วิธีของเชฟเฟ

ผลการศึกษาพบว่า

1) กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่กำลังศึกษาอยู่เพียงอย่างเดียวและมีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน ขณะที่ภาพรวมกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายเพศหญิงจะมีทัศนคติ หรือความเชื่อในการออมมากกว่าเพศชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายเพศหญิงจะมีทัศนคติ หรือความเชื่อที่ว่า การออมทำให้มีเงินไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉินและถ้าออมเงินในวันนี้จะสบายในวันหน้าในระดับมากที่สุด

2) ขณะที่กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายเพศชายจะมีทัศนคติ หรือความเชื่อที่ว่า การออมทำให้มีเงินไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉินมากที่สุด เมื่อจำแนกตามอายุพบว่า ทัศนคติ หรือความเชื่อในระดับมากที่สุดของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายในทุกช่วงอายุมีทัศนคติ หรือความเชื่อที่ว่าถ้าออมเงินวันนี้จะสบายวันหน้า และการออมทำให้เงินไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉินอยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายที่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 20 ปี – 24 ปี กับช่วงอายุ 25 ปี – 29 ปี มีทัศนคติ ความเชื่อว่าการออมเงินเป็นการแสดงความรักต่อตัวเอง ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัย, พฤติกรรมการออม, เจนเนอเรชั่นวาย.

Abstract

The purpose of this research is to study the attitude or belief in saving of Generation Y group and to compare the attitude or belief in Generation Y's saving when classified by age, gender and education. The population groups used in this study are Generation Y, a total of 294 people. Data collection using questionnaires via Google Form. The statistics used for data analysis were by Sheffe.

The results showed that Most Generation Y groups are female, currently studying alone and having income not over 10,000 baht per month. While in the overall Generation Y females have more attitudes or beliefs in saving than males. In particular, the female Y generation will have an attitude or belief that saving makes money available for emergencies, and if saving today, we will be most comfortable tomorrow. While Generation Y males have an attitude or belief that Savings make the most money to spend in an emergency. When classified by age, it is found that the highest level of attitudes or beliefs of Generation Y in every age range have an attitude or belief that if you save money today, you will be comfortable tomorrow and that you will have money to save emergency spending was at the highest level. While Generation Y, aged between 20 - 24 years and 25 years - 29 years, have different attitudes or beliefs that saving money shows love for themselves differently with a statistical significance of 0.05

Keyword: Factors, Saving Behavior, Generation Y.

บทนำ

กลุ่มผู้บริโภครุ่นที่ทั่วโลกกำลังให้ความสำคัญมากที่สุด คือ กลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย (Generation Y) คนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2523 - 2540 ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรวัยทำงานที่มีสัดส่วนสูงที่สุด ผู้บริโภคกลุ่มนี้เป็นกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูง มีกำลังซื้อสูง และจะเป็นผู้กำหนดความเป็นไปของโลกในอีก 20 ปี ข้างหน้า นักเศรษฐศาสตร์มีการคาดการณ์ว่าคนกลุ่มนี้จะใช้จ่ายรวมกันเฉลี่ยราว 2 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี ที่สำคัญเอเชียเป็นทวีปที่มีประชากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย มากที่สุดด้วยจำนวนมากกว่า 1 พันล้านคน หรือราวร้อยละ 86 ของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายทั่วโลกที่เป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อมหาศาล (วีระ

ศักดิ์ สุทัศน์วิบูลย์, 2561) ในขณะที่เดียวกันจากการสำรวจครัวเรือนทั่วประเทศประมาณ 21.6 ล้านครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่ามีครัวเรือนที่มีการออมเงิน 15.7 ล้านครัวเรือน หรือร้อยละ 72.9 และอีก 5.8 ล้านครัวเรือนหรือร้อยละ 27.1 ไม่มีเงินออม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561 หน้า 109)

อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในปัจจุบันส่งผลต่อทั้งพฤติกรรมในการใช้ชีวิตและค่าใช้จ่ายของประชากรทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรในกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย ที่เติบโตมาจากยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ให้ความสะดวก อาทิเช่น การสื่อสารโทรคมนาคม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่สามารถดำเนินการได้ด้วยเพียงปลายนิ้วสัมผัส (Howe & Strauss, 2000) และเป็นวัยที่กำลังจะทยอยเข้าสู่ตลาดแรงงานและด้วยคุณลักษณะ ทักษะและพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากเดิมอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม (Macky, Gardner, & Forsyth, 2008 หน้า 121) และการได้รับการดูแลจากผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด จึงไม่ค่อยวางแผนในระยะยาวและไม่คำนึงถึงอนาคตมากนัก ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการบริโภคอย่างปัจจุบันทันด่วน (Glass & training, 2007 หน้า 94) และยังส่งผลให้สถานการณ์ของประเทศในปัจจุบันเริ่มเข้าขั้นวิกฤตเมื่อเงินออมส่วนบุคคลมีอัตราการขยายตัวที่ลดลง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของศูนย์วิจัยประสบการณ์และข้อมูลลูกค้าธนาคารทหารไทยที่เปิดเผยผลการสำรวจออนไลน์กับคนไทยทั่วประเทศที่มีอายุระหว่าง 18-54 ปี จากฐานข้อมูลผู้ประกอบอาชีพ 35 ล้านคน พบว่า คนไทยร้อยละ 80 ประมาณ 28 ล้านคนมีเงินออมพอใช้ไม่ถึง 6 เดือน ติดโซเซียลมีเดีย ซื้อสินค้าผ่านออนไลน์แต่ไม่มีเงินออม เน้นใช้ก่อนออมที่หลัง ขณะที่กลุ่มที่มีเงินออมพอ สำหรับการใช้จ่ายตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 20 โดยปัญหาเงินออมไม่พอก่อเกิดขึ้นกับกลุ่มวัยเริ่มทำงาน หรือ กลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย (Generation Y) จนถึงกลุ่มคนทำงาน หรือกลุ่มเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ (Generation X) (ThaiPBS, 2561) <https://news.thaipbs.or.th/content/272923>

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงทัศนคติ หรือความเชื่อในการออมของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย เนื่องจากทัศนคติ หรือแนวความคิดที่นำไปสู่การออมเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการออมส่วนบุคคล การมีทัศนคติที่ดีจะส่งผลต่อพฤติกรรมการออมและการปลูกฝังเรื่องของการออมจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะการมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเงิน การลงทุน การออม ย่อมสามารถเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงได้ดี และมีความได้เปรียบทางการเงินเป็นอย่างมาก (ศิริพร โสคำ

ภาและคณะ, 2559) ในขณะที่เมื่อวิเคราะห์ตามช่วงอายุแล้วพบว่าสัดส่วนการออมไม่มีความสัมพันธ์กับช่วงอายุของผู้ออมในทุกระดับรายได้ (ปิยรัตน์ กฤษณามระ, พิชรา วลัยชัยปาณี, เมธิณี วณิกกุล, รัฐชัย ศีลาเจริญ, & นาถฤติ ศุภกิจจารักษ์, 2011)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงทัศนคติ ความเชื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติ ความเชื่อในการออมของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายโดยจำแนกตาม

ปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย” นี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาด้านทัศนคติที่ส่งผลและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออม ของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายและเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติการออมของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายคนที่เกิดขึ้นช่วง พ.ศ. 2523 - 2540 เมื่อจำแนกตามช่วง อายุและการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้คือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ ประชากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายคนที่เกิดขึ้นช่วง พ.ศ. 2523 - 2540 ที่กำลังศึกษาอยู่เพียงอย่างเดียว หรือกำลังศึกษาอยู่และทำงานควบคู่กันไป หรือ จบการศึกษาแล้วและทำงานเพียงอย่างเดียว
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553) กล่าวว่า การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กรณีที่ไม่ทราบจำนวน ประชากรที่แน่นอน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุและสถานภาพการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม (กำลังศึกษาอยู่เพียงอย่างเดียว กำลังศึกษาอยู่และทำงานควบคู่กันไป จบการศึกษาแล้วและทำงานเพียงอย่างเดียว)

ส่วนที่ 2 ทัศนคติ ความเชื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการออมของคนกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้กูเกิ้ลฟอร์ม (Google Forms) ในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบทุกข้อกลับมาจำนวน 294 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ครบถ้วนแล้วผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของ แบบสอบถาม จากนั้นจึงนำแบบสอบถามซึ่งมีความถูกต้องสมบูรณ์มาลงรหัสตามวิธีการวิจัยทางสถิติและ ดำเนินการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป IBM SPSS (Statistics) 26 จากนั้นนำผลที่ได้ มาทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติเพื่ออธิบายความหมายต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้คือ

1. ค่าร้อยละ (percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และกระจายของลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analytical Statistics)

2. สถิติวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Analysis Statistics) เป็นสถิติที่ใช้วิเคราะห์ถึงลักษณะของตัวแปรต้นที่มีผลต่อตัวแปรตามโดยใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและวิธีการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ทศนคติ ความเชื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พบว่า “ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย” ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 20 ปี – 24 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่เพียงอย่างเดียวและมีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งในภาพรวมกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายเพศหญิงจะมีทศนคติ ความเชื่อในการออมมากกว่าเพศชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายเพศหญิงจะมีทศนคติ ความเชื่อที่ว่า การออมทำให้มีเงินไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉินและถ้าออมเงินในวันนี้เราจะสบายในวันหน้า มากที่สุด ในขณะที่กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายเพศชายจะมีทศนคติ ความเชื่อที่ว่า การออมทำให้มีเงินไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน มากที่สุดเพียงอย่างเดียว

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบทศนคติ ความเชื่อในการออมของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ทศนคติ ความเชื่อในระดับมากที่สุดของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายในทุกช่วงอายุมีทศนคติ หรือความเชื่อที่ว่าถ้าออมเงินวันนี้ท่านจะสบายวัน

หน้าและการออมทำให้ท่านมีเงินไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉินอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายที่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 35 ปี – 37 ปี มีทัศนคติ หรือความเชื่อในความตระหนักและมีทัศนคติเชิงบวกต่อการออมและมีความเชื่อว่าการออมเงินเป็นการแสดงความรักต่อตัวเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่ กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายที่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 20 ปี – 24 ปี กับช่วงอายุ 25 ปี – 29 ปี มีทัศนคติ หรือความเชื่อว่าการออมเงินเป็นการแสดงความรักต่อตัวเอง ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นอกจากนั้น กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายเกือบทุกช่วงอายุมีทัศนคติ หรือความเชื่อมีเงินออมวันนี้จะเป็นหลักประกันให้กับตัวท่านเองในวันข้างหน้าได้ การออมเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับค่าใช้จ่ายในกรณีฉุกเฉิน อาทิเช่น ค่ารักษาพยาบาล การออมที่ดีต้องมีการวางแผนและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ การออมเป็นการวางแผนอย่างหนึ่งซึ่งช่วยให้ท่านสามารถบรรลุสิ่งที่ต้องการได้ การออมเป็นการลงทุนเพื่อหาผลประโยชน์ในอนาคตและคนที่ออมเงินได้คือ คนที่มีนิสัยประหยัดและมีธำรง อยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อจำแนกตามการศึกษา พบว่า ทุกกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายมีทัศนคติ หรือความเชื่อว่าการออมเงินวันนี้ท่านจะสบายวันหน้า รวมไปถึงมีทัศนคติ หรือมีความเชื่อและปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมให้ท่านแบ่งรายได้เพื่อใช้จ่าย 3 ส่วนและเก็บออม 1 ส่วน การออมเป็นความรอบคอบและความไม่ประมาท ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นและการออมทำให้ท่านมีเงินไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่ กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายที่กำลังศึกษาอยู่เพียงอย่างเดียวมีทัศนคติ หรือความเชื่อในการออมในภาพรวม การออมเป็นการเพิ่มความมั่นคงให้กับตัวท่านเองได้และการออมเป็นการวางแผนอย่างหนึ่งซึ่งช่วยให้ท่านสามารถบรรลุสิ่งที่ต้องการได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายที่กำลังศึกษาเพียงอย่างเดียว รวมไปถึงกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายที่กำลังศึกษาอยู่และทำงานควบคู่กัน มีทัศนคติ หรือความเชื่อว่าการออมเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับค่าใช้จ่ายในกรณีฉุกเฉิน อาทิเช่น ค่ารักษาพยาบาลและการออมที่ดีต้องมีการวางแผนและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและการออมเป็นการลงทุนเพื่อหาผลประโยชน์ในอนาคต อยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนั้น กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายที่กำลังศึกษาเพียงอย่างเดียว รวมไปถึงกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายที่จบการศึกษาแล้วและทำงานเพียงอย่างเดียว มีทัศนคติ หรือความเชื่อว่ามีเงินออมวันนี้จะเป็นหลักประกันให้กับตัวท่านเองในวันข้างหน้าได้ อยู่ในระดับมากที่สุดและกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายที่จบการศึกษาแล้วและทำงานเพียงอย่างเดียว มีทัศนคติ หรือความเชื่อในความตระหนักและมีทัศนคติเชิงบวกต่อการออม อยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อจำแนกตามรายได้ พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของทัศนคติ หรือความเชื่อ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยทุกกลุ่มเจนเนอเรชันวัย มีทัศนคติ หรือความเชื่อว่าการออมที่ดีต้องมีการวางแผน และปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่ เกือบทุกกลุ่มเจนเนอเรชันวัยมีทัศนคติ หรือความเชื่อว่าการออมเป็นการเพิ่มความมั่งคั่งให้กับตัวท่านเองได้ การออมเป็นการวางแผนอย่างหนึ่งซึ่งช่วยให้ท่านสามารถบรรลุสิ่งที่ต้องการได้ การออมทำให้ท่านมีเงินไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน การออมเป็นการลงทุนเพื่อหาผลประโยชน์ในอนาคต คนที่ออมเงินได้คือ คนที่มีนิสัยประหยัดและมัธยัสถ์ อยู่ในระดับมากที่สุด การออมเงินเป็นการแสดงความรักต่อตัวเอง มีเงินออมวันนี้จะเป็นหลักประกันให้กับตัวท่านเองในวันข้างหน้าได้ การออมเงินกับสถาบันการเงินทำให้มีวินัยในการใช้จ่าย ก่อให้เกิดรายได้และเป็นเงินออมช่วยซ่อมเสริมเศรษฐกิจต้นและส่งผลถึงความมั่นคงของประเทศ อยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มเจนเนอเรชันวัยที่มีรายได้ 10,001 บาท – 20,000 บาทต่อเดือน และ 20,001 บาท – 30,000 บาทต่อเดือน มีทัศนคติ หรือความเชื่อในการออมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด กลุ่มเจนเนอเรชันวัยที่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน และ 10,001 บาท – 20,000 บาท มีทัศนคติ หรือความเชื่อว่าการออมเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับค่าใช้จ่ายในกรณีฉุกเฉิน อาทิเช่น ค่ารักษาพยาบาล อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มเจนเนอเรชันวัยที่มีรายได้ 20,001 บาท – 30,000 บาทต่อเดือน และ 30,001 บาท – 40,000 บาทต่อเดือน มีทัศนคติ หรือความเชื่อในความตระหนัก และมีทัศนคติเชิงบวกต่อการออม อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เปรียบเทียบทัศนคติ ความเชื่อในการออมของกลุ่มเจนเนอเรชันวัยโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ทัศนคติ หรือความเชื่อในภาพรวมกลุ่มเจนเนอเรชันวัยจะมีทัศนคติ หรือความเชื่อที่ว่า การออมทำให้มีเงินไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉินและถ้าออมเงินในวันนี้เราจะสบายในวันหน้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุภารัตน์ พิมลรัตนกานต์, 2560) ที่พบว่า การออมคือสิ่งที่จำเป็นเพราะนอกจากเป็นการเพิ่มความมั่งคั่งให้กับตัวเองแล้วยังทำให้รู้จักการวางแผนใช้เงินไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมของการออมของกลุ่มเจนเนอเรชันวัยและยังสอดคล้องกับการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการเงิน ภายใต้โครงการนำร่องให้ความรู้ทางการเงินกับกลุ่มเจนเนอเรชันวัยที่เพิ่งทำงาน ของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียร่วมกับธนาคารแห่งประเทศไทยที่พบว่า กลุ่มเจนเนอเรชันวัยทราบว่าการออมเป็นสิ่งจำเป็น และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ (จันทะสุก

ลาดสะอาด et al., 2018) ที่พบว่า พฤติกรรมการออมส่วนบุคคลได้รับอิทธิพลโดยตรงจากปัจจัยทัศนคติที่นำไปสู่การออม นั้นหมายความว่า กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายมีทัศนคติเชิงบวกต่อการออม

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบทัศนคติ ความเชื่อในการออมของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ทัศนคติ หรือความเชื่อของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายที่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 20 ปี – 24 ปี กับช่วงอายุ 25 ปี – 29 ปี มีทัศนคติ หรือความเชื่อว่าการออมเงินเป็นการแสดงความรักต่อตัวเองที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (ธนกิจ บุญลือ & เฉลิมพร เย็นเยือก, 2018) ที่พบว่าสถานะโสดที่ส่วนใหญ่จะไม่มีแผนทางการเงิน เนื่องจากไม่มีภาระในการรับผิดชอบ หรือคิดหน้าคิดหลังใช้ชีวิตอยู่คนเดียวไม่ต้องเผื่อเงินเก็บไว้ใช้ในอนาคตนานัก มีการใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย ในยุคที่มีสินค้า หรือบริการที่ล่อตา ล่อใจ ในยุคปัจจุบัน เมื่อจำแนกตามการศึกษา พบว่า ทุกกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายมีทัศนคติ หรือความเชื่อว่าการออมเงินวันนี้ท่านจะสบายวันหน้า รวมไปถึงมีทัศนคติ หรือมีความเชื่อและปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมให้ท่านแบ่งรายได้เพื่อใช้จ่าย 3 ส่วนและเก็บออม 1 ส่วน การออมเป็นความรอบคอบและความไม่ประมาท ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นและการออมทำให้ท่านมีเงินไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (ธนกิจ บุญลือ & เฉลิมพร เย็นเยือก, 2018) ที่พบว่า ระดับการศึกษา ปวส. ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญา เอก มีความพึงพอใจในการออมเงินอยู่ในระดับมาก แต่พบว่าระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมศึกษามีความพึงพอใจในการออมเงินน้อยที่สุด เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามที่ปัจจุบันระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา ซึ่งวุฒิการศึกษานี้จะมีความสามารถในการทำงานอยู่ในระดับสูงยาก ทำให้รายได้ที่เข้ามาต่อเดือนอาจไม่เพียงพอต่อการเก็บไว้เป็นเงินออม อีกทั้งยังไม่มีความรู้เพียงพอที่จะทำให้เงินที่มีสามารถออกเงยได้ในอนาคต เมื่อจำแนกตามรายได้ พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของทัศนคติ หรือความเชื่อ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยทุกกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย มีทัศนคติ หรือความเชื่อว่าการออมที่ดีต้องมีการวางแผนและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่ เกือบทุกกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายมีทัศนคติ หรือความเชื่อว่าการออมเป็นการเพิ่มความมั่นคงให้กับตัวท่านเองได้ การออมเป็นการวางแผนอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ท่านสามารถบรรลุสิ่งที่ต้องการได้ การออมทำให้ท่านมีเงินไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน การออมเป็นการลงทุนเพื่อหาผลประโยชน์ในอนาคต คนที่ออมเงินได้คือ คนที่มีนิสัยประหยัดและมียั้งยืนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ (วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล, 2557) ที่พบว่า เพศ

ระดับการศึกษาของบิดา ฐานะทางการเงินของครอบครัว เงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง ทักษะคติที่ชอบใช้ บัณฑิตและ การชอบข้อปึงไม่มีผลต่อพฤติกรรม การออมของนักศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การออมของ กลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย” ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนารูปแบบการออม โดยใช้โมเดล ” องค์ประกอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “ ได้ตั้งแผนภาพ ต่อไปนี้

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กองโลจิสติกส์, องค์ประกอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://dol.dip.go.th/th/category/2017-11-22-04-32-19/2022-04-07-13-55-08> [วันที่ 28 มีนาคม 2566].

เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ และเงื่อนไข 2 ประการ หรือที่เรียกว่า 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็น และเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรมจรรยา และวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบรู้และรอบคอบ

ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่

เงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การตัดสินใจ และการกระทำเป็นไปพอเพียง จะต้องอาศัยทั้งคุณธรรม และความรู้ ดังนี้

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องสร้างเสริมให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบด้วย ด้านจิตใจ คือการตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำ คือมีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปัน และรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย การฝึกตนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบ และความระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และในขั้นปฏิบัติ

การนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ต้องคำนึงถึง 4 มิติ ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

ลดรายจ่าย / เพิ่มรายได้ / ใช้ชีวิตอย่างพอควร / คิดและวางแผนอย่างรอบคอบ / มีภูมิคุ้มกัน / ไม่เสี่ยงเกินไป / การเฟื่องทางเลือกสำรอง

ด้านสังคม

ช่วยเหลือเกื้อกูล / รู้รักสามัคคี / สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ / เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้ค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด / ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด

ด้านวัฒนธรรม

รักและเห็นคุณค่าในความเป็นไทย เอกลักษณ์ไทย / เห็นประโยชน์และคุณค่าของภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น / รู้จักแยกแยะและเลือกรับวัฒนธรรมอื่น ๆ

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ผู้สนใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ดังนี้คือ องค์กรของรัฐ เอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึง ครอบครัว เพื่อน ควรแสวงหาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เข้าถึงกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายเพื่อเพิ่มทัศนคติทั้งในเชิงบวกและทัศนคติเชิงลบเกี่ยวกับการเป็นหนี้ในการสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการออมอย่างจริงจังให้กับกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย และศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการเข้าถึงเทคโนโลยีของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออม เพื่อเพิ่มช่องทางในการสร้างทัศนคติการออมให้กับกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย

References

- ธนกิจ บุญลือ, & เฉลิมพร เย็นเยือก. (2018). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการออมเงินของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี. Paper presented at the Rangsit Graduate Research Conference: RGRC.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2553). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพมหานคร : วี. อินเทอร์เน็ตพริ้นท์.
- วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล. (2557). ปัจจัยในการทำนายพฤติกรรมการออมของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. สุทธิปริทัศน์, 85.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2548). การวิจัยตลาด: ฉบับมาตรฐาน. กรุงเทพมหานคร: Diamond in Business World.
- สุภารัตน์พิมลรัตนกานต์, น. จ., อีระวัฒน์จันทิก,. (2560). ปัจจัยแรงจูงใจการออม สภาพแวดล้อมในการออมและทัศนคติการออมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของนักศึกษาวิทยาลัยโลจิสติกส์

และชีพ พลายเสน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*, : 8.

- Glass, A. J. I., & training, c. (2007). *Understanding generational differences for competitive success*. 39(2), 98-103.
- Gursoy, D., Maier, T. A., & Chi, C. G. J. I. J. o. H. M. (2008). *Generational differences: An examination of work values and generational gaps in the hospitality workforce*. 27 (3), 448-458.
- Howe, N., & Strauss, W. (2000). *Millennials rising: The next great generation*: Vintage.
- Lancaster, L. C., & Stillman, D. (2011). The “M Factor-How the Millennial Generation is Rocking the Workpkace”. In: SAGE Publications Sage India: New Delhi, India.
- Macky, K., Gardner, D., & Forsyth, S. J. J. o. M. P. (2008). *Generational differences at work: Introduction and overview*. 23(8), 857-861.
- MoneyHUB. (2016). *10 ทักษะที่ดีในการออมเงิน ออมแล้วชีวิตรุ่ง !* Retrieved from <https://moneyhub.in.th/article/why-you-have-to-save-money/>
- MoneyHUB. (2017). *จับตาการออมของคน Gen Y ปัญหาน่าห่วงของคนยุคใหม่*. Retrieved from <https://moneyhub.in.th/article/gen-y-saving-money-problem/>
- Phuanpoh, Y. J. V. E.-J., Silpakorn University. (2014). *การให้ความหมายรูปแบบและกระบวนการออมของนักศึกษาในระดับมหาบัณฑิต สาขาการประกอบการ. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 7(2), 251-266.
- Reisenwitz, T. H., & Iyer, R. J. M. m. j. (2009). *Differences in Generation X and Generation Y: Implications For The Organization And Marketers*. 19(2).
- Rondeau, A. (1992). *Organizations: Behavior, Structure, Processes*. In: JSTOR.
- ThaiPBS. (2561). *ผลสำรวจพบ Gen Y - Gen X มีเงินออมพอใช้ไม่ถึง 6 เดือน*. Retrieved from <https://news.thaipbs.or.th/content/272923>

**การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักฆราวาสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1**

The Administration of the Student Support System with the Secular Principles
(Gharavasa Dhamma) of Opportunity Expansion School Administrators in Muang Chiang
Mai District under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 1

เจนณรงค์ ชุ่มพะวงค์ Chennarong chumphawong

สาโรจน์ แก้วอรุณ Sarot kaewarun

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

NORTH-CHIANG MAI UNIVERSITY

Aumchennarong@gmail.com

Haripunchai Review 04/10/2023

Haripunchai Review 29/11/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและ 2. ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักฆราวาสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 รูปแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน ครูผู้สอน 95 คน รวม 103 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้เป็น 1. แบบสอบถาม 2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักฆราวาสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ย

จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ ตามลำดับ

2) แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักฆราวาสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา คือ 2.1 สถานศึกษาควรจัดให้มีการประชุมวางแผน ตามแผนปฏิบัติราชการของสถานศึกษา 2.2 ครูประจำชั้นควรจัดทำระเบียบสะสม (ปพ.8) ให้เป็นปัจจุบัน 2.3 ครูประจำชั้นควรออกเยี่ยมบ้านนักเรียนตามความเป็นจริงและเป็นปัจจุบัน 2.4 ครูควรศึกษาการใช้เครื่องมือการประเมินความฉลาดทางอารมณ์(EQ) ผ่านทางเว็บไซต์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข วิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพิเศษ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา 2.5 ครูควรใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยการประสานงานการส่งต่อนักเรียน ไปยังภาคีเครือข่าย เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สถานีตำรวจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างรวดเร็ว

คำสำคัญ : ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, หลักฆราวาสธรรม, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the administration of the student support system and study ways to improve the administration of the student support system with the Secular Principles (Gharavasa Dhamma) of Opportunity Expansion School Administrators in Muang Chiang Mai District under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 1. There were 103 samples, consisting of 8 school administrators, 95 teachers, a total of 103 people. The tools used were 1.Questionnaire 2. Semi-structured interviews, analyzed data by arithmetic mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the research were as follows:

1) The administration of the student support system with the Secular Principles (Gharavasa Dhamma) of Opportunity Expansion School Administrators in Muang Chiang Mai District under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 1 Overall it is at a high level. When considering each aspect, sorting the average values from highest to lowest, namely, student screening. Knowing students individually Student promotion Prevention and problem solving and forwarding side respectively

2) Guidelines for the administration of the student support system were: 2.1. Schools should hold planning meetings according to the official plan of the school. 2.2 Classroom teachers should keep their cumulative records up to date 2.3 Classroom teachers should visit the student's home truthfully and up to date. 2.4 Teachers should study the use of the Emotional Intelligence Assessment (EQ) tool through the Department of Mental Health's under the Ministry of Public Health website, analyze the data to screen students into four groups: special groups, normal groups, vulnerable groups, and problem groups. 2.5 Teachers should use technology to coordinate student referrals to network partners such as Sub-District Health Promotion Hospitals, police stations, relevant agencies quickly

Keywords: Student Support System, Secular Principles (Gharavasa Dhamma), Opportunity Expansion School.

บทนำ

เด็กและเยาวชนไทยในยุคปัจจุบัน จำนวนมากที่ได้รับผลกระทบจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้มีพฤติกรรมแตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนในอดีตซึ่งทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และปัญหาต่าง ๆ ตามมากระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาของประเทศ ตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มุ่งเน้นให้สถานศึกษาจัดระบบงาน และกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมนักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง ตลอดจนเฝ้าระวังความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความประพฤติที่เหมาะสมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559 หน้า 1)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวไว้ว่า การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากการดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นสำคัญในการดำเนินการต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะการทำงานอย่างมีระบบที่มีกระบวนการทำงานมีหลักฐานปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการหรือ

การใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนย่อมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเกิดผลดีต่อนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, หน้า 5)

การบริหารงานเป็นเรื่องสำคัญเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในตัว หมายความว่า ผู้บริหารต้องมีศาสตร์คือความรู้เกี่ยวกับการบริหารงาน เช่น หลักทฤษฎีธรรมนี้ถือว่าเป็นศาสตร์แห่งการบริหารงาน ส่วนศิลป์ในการบริหารนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละคน บุคคลผู้มีความเกี่ยวข้องกัน จำเป็นต้องมีธรรมะเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติตนต่อกัน จึงจะทำให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข เพื่อให้การทำงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปด้วยความถูกต้อง ความซื่อตรงในการปฏิบัติหน้าที่ เสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อให้งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำเร็จสมบูรณ์ เพื่อประโยชน์ของนักเรียน(พระมหาศวิกรณ์ เปมสีโล (ตั้งคำ) 2561 หน้า 48)

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักทฤษฎีธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาและนักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพเป็นคนดีของสังคม ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักทฤษฎีธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

2 เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักทฤษฎีธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

วิธีการดำเนินงานวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ในปีการศึกษา 2566 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 103 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน ครูผู้สอน 95 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 จำนวน 5 คน โดยคัดเลือกจากผู้บริหารที่มีผลงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่น และโรงเรียนต้นแบบด้านการจัดบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักธรรมาธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1

แบบสอบถาม แบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) คือ เพศ ระดับการศึกษา อายุราชการ วิทยะฐานะ และประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักธรรมาธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 โดยลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 อำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.33 - 0.92 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักธรรมาธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายได้แก่

ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คนโดยคัดเลือกจากผู้บริหารที่มีผลงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่น และโรงเรียนต้นแบบด้านการจัดบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่น

แบบสัมภาษณ์

- 1) ผู้วิจัยได้กำหนดวัน เวลาและสถานที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก
- 2) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยการกำหนดคำถามเป็นประเด็นให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 3) ก่อนเริ่มการทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์โดยขออนุญาตในการจดบันทึกและบันทึกเสียง ระหว่างการสัมภาษณ์มีการแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้จะประมวลผลในการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักทฤษฎีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

- 1) วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 จำนวน 103 คน

- 2) วิเคราะห์การศึกษา การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักทฤษฎีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมและรายด้าน เสนอในรูปแบบตารางแล้วนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผลของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 121)

- 3) วิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับความคิดเห็นจากแบบสอบถาม การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักทฤษฎีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามหัวข้อหลักที่กำหนดไว้มาสรุปข้อมูลและนำเสนอด้วยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักธรรมาธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน (Section) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมาก ด้านการส่งเสริมนักเรียน (Support) อยู่ในระดับมาก ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา (Save) อยู่ในระดับปานกลาง และ ด้านการส่งต่อ (Send) อยู่ใน ระดับปานกลาง ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักธรรมาธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ครูประจำชั้นควรจัดทำทะเบียนสะสม (ปพ.8) ให้เป็นปัจจุบันและส่งต่อครูที่ปรึกษาเมื่อสิ้นปี การศึกษา เมื่อนักเรียนผ่านเกณฑ์การวัดผลและประเมินผล เพื่อเลื่อนระดับชั้นที่สูงขึ้น ครูประจำชั้น ควรออกเยี่ยมบ้านนักเรียนตามความเป็นจริงและเป็นปัจจุบัน

ด้านการคัดกรองนักเรียน

ครูควรศึกษาการใช้เครื่องมือการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ผ่านทางเว็บไซต์ของ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข วิเคราะห์ ข้อมูลครูประจำชั้นมีการคัดกรองโดยใช้เครื่องมือที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ครูประจำชั้นควรทำการคัดกรองนักเรียนโดยใช้ แบบประเมิน SDQ ซึ่งจะเป็นการประเมินตนเองแบบประเมินครูประเมินนักเรียน และแบบประเมิน ผู้ปกครองประเมินนักเรียนตามความจริง

ด้านการส่งเสริมนักเรียน

ครูควรมีแบบบันทึกกิจกรรมโฮมรูมและบันทึกกิจกรรมแต่ละวันด้วยความเป็นจริง เพื่อเป็น เอกสารหลักฐานชั้นเรียนที่ครูควรทำให้เป็นปัจจุบันและการบันทึกกิจกรรมโฮมรูมครูควรใช้เวลาการ

โฮมรูมนี้นี้ในการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียน จะทำให้นักเรียนมีการปรับปรุงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นได้

ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา

โรงเรียนควรมีการรายงานผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดปีการศึกษา ด้วยความเป็นจริงและมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ไข้ปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียน

ด้านการส่งต่อ

ครูควรใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยการประสานงานการส่งต่อนักเรียน ไปยังภาคีเครือข่าย เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สถานีตำรวจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ครูควรประสานงานกับผู้ปกครองทุกช่องทางในรูปแบบออนไลน์ มีการบันทึกและสรุปผลการส่งต่อนักเรียนไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูฝ่ายปกครอง ครูที่ปรึกษาในรูปแบบออนไลน์เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการทำงาน เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักฆราวาสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ดำเนินการคัดกรองส่งเสริม นักเรียน รวมทั้งป้องกันและแก้ไข้ปัญหาอย่างต่อเนื่องจึงทำให้มีผลการดำเนินงานดีเป็นที่น่าพึงพอใจ และโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีการวางแผนสร้างความเข้าใจในด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน มีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง จัดการเก็บข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลที่เป็นปัจจุบัน ด้วยความเสียสละในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ มีการใช้แบบประเมิน SDQ ร่วมกับการเยี่ยมบ้าน

นักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัฐพร จีนสายใจ (2558) เรื่อง ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม โดยภาพ รวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงาน วิจัยของ พรศักดิ์ ผกากรอง (2562) การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ย การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมพัฒนานักเรียน และ การส่งต่อนักเรียน 2) ผลการเปรียบเทียบ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุราชการ พบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกันผู้วิจัยได้พิจารณากับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการทบทวนวรรณกรรม มีประเด็นสำคัญที่จะอภิปรายดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (Survey) อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีการดำเนินการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียนซึ่งทำให้ทราบสภาพความเป็นอยู่และความประพฤตินักเรียนตอนอยู่ที่บ้าน เพื่อนำไปสู่การพิจารณา คัดกรองนักเรียนตามกระบวนการ ซึ่งสอดคล้องกับ สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2561 : 304-314) ที่ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี มีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน (Section) อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีการดำเนินการคัดกรองนักเรียน ด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านพฤติกรรม ด้านการเรียน และมีการดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพิเศษ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณภา เย็นมนัส (2560 หน้า 82-83) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานและปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงาน 5 ด้านนั้นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีการดำเนินงานมากที่สุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน

3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน (Support) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีการจัดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะความสามารถของนักเรียนแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของเทิดศักดิ์ ยะยอง (2562 หน้า 75-78) ที่ได้การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านดอยคำ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการบริหารงานวงจรคุณภาพของเดมมิง ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดย ด้านการส่งเสริมนักเรียนมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อระเบียบต่างๆ ในการจัดกิจกรรม

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา (Save) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีการเอาใจใส่นักเรียนโดยทั่วถึง เท่าเทียมกันทุกคน มีการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมพงษ์ สุขสมพนารักษ์ (2561 หน้า 63) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านช่างหม้อ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านช่างหม้อ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมาก

5. ด้านการส่งต่อ(Send) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีการชี้แจงให้นักเรียนและผู้ปกครองเข้าใจถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อนักเรียนไปรับการช่วยเหลือ มีการจัดทำแบบบันทึกการส่งต่อนักเรียนไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียนต่อไป การส่งต่อภายในและส่งต่อภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณภา เย็นมนัส (2560 หน้า 82-83) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานและปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงาน 5 ด้านนั้นอยู่ในระดับมากทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักธรรมาธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ดังนี้

การเยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญขั้นพื้นฐานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูประจำชั้นจึงควรออกเยี่ยมบ้านและบันทึกข้อมูลให้เป็นปัจจุบันมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2561 หน้า 304-314) พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมาก ครูที่ปรึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือ ประเมินพฤติกรรมนักเรียนร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง

เช่น ประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) และเครื่องมืออื่น ๆ ตามแบบคัดกรองและช่วยเหลือแก้ไขด้วยวิธีการที่เหมาะสมสอดคล้องกับงานวิจัยของกรดา มลิล (2564 หน้า 31-41) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน มีการดำเนินงานการแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนระดับโรงเรียน การจัดทำคู่มือปฏิบัติงานแก่ครูในการคัดกรองนักเรียน และการคัดกรองนักเรียนจากข้อมูลของเพื่อนนักเรียน และการคัดกรองนักเรียนจากข้อมูลของครูตามลำดับการส่งเสริมนักเรียนครูที่ปรึกษาต้องจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน ส่งเสริมอัจฉริยภาพของนักเรียนที่มีความโดดเด่น ทั้งด้านกีฬา วิชาการและส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อให้ นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ในอนาคตต่อไปสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2561 หน้า 304-314) มีแนวทางโรงเรียนควรมีการพัฒนาจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อยและการพัฒนาปรับปรุงตนเอง ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของนักเรียนกลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยง และนักเรียนกลุ่มมีปัญหา ด้านการส่งต่อครูที่ปรึกษาต้องให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น สอดส่องดูแลให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียน จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และปลอดภัยจากสภาวะวิกฤต สร้างเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อใช้ในการติดต่อช่วยเหลือ คุ้มครองนักเรียน กำกับ ติดตาม ดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการพิทักษ์ คุ้มครองสิทธิเด็กจัดกิจกรรม สำหรับป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยหลักธรรมาธรรมเป็นการนำเอาหลักธรรมมาประยุกต์เข้ากับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือ การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษา ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาที่ไม่เหมือนกันหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบดังนั้นสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษาต้องมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนด้วยความเป็นจริง ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจริงใจต่อนักเรียน

2.การคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่มคือ 1กลุ่มปกติคือนักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ 2. กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาคือนักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาดตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนซึ่งโรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดตามแต่กรณีการจัดกลุ่มนักเรียนนี้มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

3.การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้นมีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา

4.การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาต้องให้ความสนใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกันแต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้นจำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความสนใจดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม

5.การส่งต่อนักเรียน ให้ผู้เชี่ยวชาญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนโดยครูที่ปรึกษาอาจมีบางกรณีที่ปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไปการส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบคือ 1) การส่งต่อภายในครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่นครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชาหรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น 2) การส่งต่อภายนอกครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกสำหรับการส่งต่อภายในหากส่ง

ต่อไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองควรจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษาแล้ว

สรุปและข้อเสนอแนะ

1 สำนักงานเขตพื้นที่ควรกำหนดปฏิทินเป็นกรอบกว้างๆ และกำชับ ติดตาม ให้สถานศึกษากำหนดปฏิทินเป็นแผนการปฏิบัติงานในการให้ครูประจำชั้นเยี่ยมบ้านนักเรียน และบันทึกข้อมูลให้เป็นปัจจุบันมากที่สุด

2 สถานศึกษควรอบรมให้ความรู้ ทำความเข้าใจเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนกับครูประจำชั้นหรือบุคลากรที่ได้รับผิดชอบ เพื่อจะนำไปใช้ในการคัดกรองนักเรียนได้อย่างถูกต้องและสถานศึกษาควรมีการวางแผนการคัดกรองนักเรียน กำหนดขั้นตอนการคัดกรองนักเรียน อย่างเป็นระบบ

3 ครูประจำชั้นควรมีแบบบันทึกกิจกรรมโฮมรูมและได้บันทึกกิจกรรมแต่ละวันด้วยความเป็นจริง เพื่อเป็นเอกสารหลักฐานชั้นเรียนที่ครูควรทำให้เป็นปัจจุบันและการบันทึกกิจกรรมโฮมรูมครูควรโฮมรูมนักเรียนเป็นประจำทุกวัน

4 ครูควรให้ความเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาต่อไป

2. ควรศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้หลักธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ต่างๆ

References

- ชยานนท์ มูลพิมพ์. (2558). การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สมศักดิ์ วรรณศิริ. (2557). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- กรณิการ์ นีละนันท์. (2559). การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เฉลิมพงษ์ สุขสมพนารักษ์. (2561). ศึกษาสภาพและปัญหาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านช่างหม้อ - แม่สะเรียง (แม่ฮ่องสอน). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ปรมาภรณ์ สนธิ. (2562). ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์.
- ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์. (2564). แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- โยธิกา เลิศรัตยากุล. (2563). ระบบการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพุทธธรรม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุธิดา พงษ์สวัสดิ์. (2561). ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิวา ขุนชำนาญ. (2564). การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ขวัญเนตร มูลทองจาด. (2564). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุศรินทร์ ประคำมินทร์. (2560). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน อำเภอธาดูปทุม จังหวัดนครพนม. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม.

- จิรัฐิพร จินสายใจ (2560) : ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม ,
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- พรศักดิ์ ผกากรอง. (2562). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุ
ราษฎร์ธานี.
- กรดา มลิล. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ
ชัยภูมิ. 8 (20),. 29-42.

**การเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสิทธิชุมชนของตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน
จังหวัดเชียงใหม่**

**The Social Movement Rights in the Community of Mae Tha Sub-district,
Mae On District, Chiang Mai Province**

**พัศกร ปวงอุป Patsakorn puangoop
ธนศักดิ์ สายจำปา Thanasak Saichampa**

**หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Master of Political Science School of Political Science
Sukhothai Thammathirat Open University
Paskorn1998@hotmail.com**

Haripunchai Review 05/04/2023

Haripunchai Review 08/06/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สาเหตุและปัญหาด้านสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ 2) การเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเรียกร้องสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) แนวทางในการจัดการทรัพยากรในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิที่มีอยู่แล้วเป็นหลักและใช้การสัมภาษณ์เป็นแบบสโนบอล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การแบบเจาะลึกจำนวน 38 คน จำนวน 4 กลุ่ม คือ 1.กลุ่มแกนนำ 2.กลุ่มผู้นำท้องถิ่น 3.กลุ่มผู้นำท้องที่ 4.กลุ่มผู้รู้ในท้องถิ่น และในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาจะนำข้อมูลด้านสาเหตุและปัญหา รวมถึงการเคลื่อนไหวเรียกร้องวิธีการสร้างการจัดการทรัพยากรและแนวทางในการจัดการทรัพยากรโดยนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยายซึ่งที่ได้มาจากการสัมภาษณ์และข้อมูลทางเอกสารมาประกอบรวบรวมเพื่อการทำวิเคราะห์แบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สาเหตุของการออกมาเรียกร้องในเรื่องสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร มาจากการที่รัฐบาลเปิดให้มีการสัมปทานไม้ติดต่อเป็นระยะเวลากว่า 50 ปี และการลักลอบตัดไม้และการเตรียมประกาศเขตพื้นที่ของตำบลแม่ทาขึ้นเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ตะไคร้จนเกิดปัญหาเรื่องสิทธิของชุมชน

2) การเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเรียกร้องสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรเนื่องมาจากเป็นความต้องการของชุมชนที่ให้ป่าเป็นของชุมชนโดยการเคลื่อนไหวที่มีกลุ่มและเครือข่ายในการประสานความร่วมมือและสร้างการยอมรับให้ภาครัฐเห็นถึงระบบการจัดการทรัพยากรของตำบลแม่ทา

3) แนวทางในการจัดการทรัพยากรในตำบลแม่ทาคือแนวคิดในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่นให้คนอยู่ร่วมกับป่า ดูแลรักษาป่ารวมถึงสามารถใช้ประโยชน์จากป่าและทรัพยากรในตำบล

คำสำคัญ : การเคลื่อนไหวทางสังคม, สิทธิชุมชน, ป่าชุมชน, โฉนดชุมชน, ตำบลแม่ทา.

Abstract

This research aims to study 1) the cause and problems related to community rights in resource management 2) Social movements demanding community rights in natural resource management and 3) The approach to natural resource management in Mae Tha subdistrict, Mae On district, Chiang Mai province. Qualitative research model Existing primary and secondary data were mainly collected and the interview was used as a Snowball Sampling. The researcher collected data using in-depth analysis of 38 people in 4 groups : 1. Leader group 2. Local leadership group 3. Village leaders 4. A group of local knowledge. The data is analyzed to identify the causes and problems, social movements demanding resource management methods at the local level and approaches natural resource management. The study presents descriptive data gathered from interviews and documentary sources, which are combined and analyzed qualitatively.

Research findings are as follows:

1) The cause of the demand for community rights in natural resource management comes from the government's allowance for logging concessions in the forest area of Mae Tha subdistrict for over 50 years. Illegal logging and encroachment have resulted in the degradation of the forest area, and the preparation for declaring the area of Mae Tha Subdistrict as Mae Takrai National Park has caused issues regarding the community's rights.

2) Social movement to claim the right of the community to manage resources due to the demand of the community for forest to belong to the community. The movement has groups and networks to coordinate cooperation and create recognition of the government's resource management system.

3) The guidelines for resource management in Mae Tha Tambon are to Caring for local resources for the people who live with the forest, forest management, and to take advantage of the resources in the sub-district.

Keywords: Social Movements, Community Rights, Communal Forest, Communal Land Titles, Mae Tha subdistrict.

บทนำ

ในประเทศไทยเรื่องการแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมซึ่งเกิดจากบริบทของพื้นที่ในด้านการพัฒนาหรือระบบการบริหารจัดการโดยภาครัฐหรือการบริหารงานของรัฐส่วนกลางส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการหรือการแก้ไขปัญหาระหว่างชุมชนกับทรัพยากรในพื้นที่ของประชาชนได้นำไปสู่การเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสิทธิในการจัดการทรัพยากรโดยการเคลื่อนไหวทางสังคมซึ่งมีแนวคิดและมีกระบวนการ วิธีการบริหารจัดการเป็นของตนเองทั้งนี้เพื่อเป็นข้อเสนอแนะไปสู่การพัฒนาในพื้นที่ของตนเองโดยประเด็นเรื่องการจัดการทรัพยากรได้นำไปสู่การต่อสู้เคลื่อนไหวของภาคประชาชนเพื่อผลประโยชน์ของท้องถิ่น เช่น กรรมสิทธิ์ที่ดินทำกิน การมีสิทธิใช้ทรัพยากรป่าไม้ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในด้านสุขภาพและความหลากหลายทางชีวภาพโดยการเคลื่อนไหวรวมตัวของกลุ่มต่าง ๆ จะมีการอ้างถึงทรัพยากรและความสัมพันธ์ของสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรเพื่อการต่อสู้ปกป้องในวิถีชีวิตของตนเอง รวมถึงการประกาศเขตของพื้นที่อยู่อาศัย

และพื้นที่ดินทำกินเป็นเขตป่าสงวนฯและเขตป่าอุทยานแห่งชาติ ถึงแม้ว่าชาวบ้านจะอาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนั้นเป็นเวลานานแต่ชาวบ้านก็ไม่มีเอกสารสิทธิที่จะอ้างสิทธิในการครอบครองทรัพยากรเหล่านั้นได้และเมื่อแสดงความเป็นเจ้าของไม่ได้ชุมชนจึงต้องคิดหาวิธีแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง (อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์ และคณะ, 2550)

ประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรจึงเป็นสาเหตุหลักที่นำไปสู่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจรูปแบบใหม่ของการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งในประเทศไทยได้มีการพัฒนาการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและการเคลื่อนไหวทางสังคมตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาทรัพยากร จากแนวคิดประชาธิปไตยทำให้เกิดการเรียกร้องเรื่องสิทธิในชุมชนเพื่อให้สามารถมีสิทธิในการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากป่าไม้หรือทรัพยากรในชุมชน ซึ่งปัญหามาจากการรวบอำนาจไว้ที่ส่วนกลางในการบริหารจัดการทรัพยากรอันเนื่องมาจากระบบกฎหมายที่ไม่สามารถรองรับวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนได้ ในทางกลับกันภาครัฐสามารถขยายตัวผ่านกลไกทางการปกครองเพื่อครอบงำและควบคุมพื้นที่ในชนบททำให้ไม่สามารถจัดการทรัพยากรของตนเองได้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมซึ่งเกิดจากพื้นที่ในการพัฒนาทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการหรือการแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด และตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือการสูญเสียความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น โดยยกข้ออ้างสิทธิของรัฐเหนือทรัพยากรโดยใช้กลไกทางกฎหมายและหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ การเพิ่มบทบาทของรัฐในการควบคุมทรัพยากรทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทและอำนาจในการตัดสินใจลดลงจนเกิดปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรและปัญหาในการพัฒนาชนบทของประเทศไทย ซึ่งรัฐต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาให้ชุมชนชนบทสามารถพึ่งตนเองได้แต่กลับกันรัฐกลับจำกัดสิทธิของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นในการเข้าถึงทรัพยากรและใช้ประโยชน์ในทรัพยากรเท่ากับเป็นการลดบทบาทและอำนาจของชุมชนท้องถิ่นลง (ยศ สันติสมบัติ , 2548 : 277-278) โดยรัฐอาจใช้จุดอ่อนในการแทรกแซงกลไกสิทธิชุมชนคือโครงสร้างทางสังคม คือ ลักษณะโครงสร้างทางสังคมที่ไม่มีกฎหมายกำหนดโดยเฉพาะสังคมชนบทในประเทศไทย ซึ่งเป็นสังคมที่เป็นสังคมเกษตรกรรมโดยมีการผูกติดกับลักษณะนิสัยของสังคมไทย และหากจะกล่าวถึงความไม่เป็นธรรมทางสังคมหรือความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมไทย อาจกล่าวได้หลายประการ เช่น ความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจคือปัญหาความยากจน ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ประการที่สองคือปัญหาความเหลื่อมล้ำในเรื่องการเมือง การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะเข้ามามีบทบาทในการเสนอหรือการมีส่วนร่วมในการ

กำหนดนโยบายของรัฐเพื่อการพัฒนา ซึ่งส่วนใหญ่การกำหนดนโยบายจะเป็นอำนาจผูกขาดของนักการเมืองหรือกลุ่มการเมืองซึ่งมีกลุ่มทุนด้านธุรกิจอยู่เบื้องหลัง ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการออกนโยบายของรัฐ และประการสุดท้ายคือปัญหาความไม่เป็นธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นกับคนด้อยโอกาสทางสังคมจากสภาพปัญหาเกี่ยวกับสิทธิชุมชนซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของการดำรงชีวิต เช่น การทำมาหากิน การเลี้ยงดูครอบครัว รวมไปถึงความเชื่อมโยงกับความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น โดยสิทธิของชุมชนเป็นการเรียกร้องหรือต่อรองจากหน่วยงานภาครัฐ เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสิทธิชุมชนในการผลักดันการแก้ไขปัญหาในแบบองค์รวมเพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างรัฐกับชาวบ้านที่มีความขัดแย้งด้านการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น ทั้งเรื่องที่ดินน้ำ ป่า แร่ธาตุ (ประภาส ปิ่นตบแต่ง , 2541 : 29-35)

ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ มีปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางสังคมซึ่งเกิดจากสภาพพื้นที่ในการพัฒนาเนื่องจากชุมชนอยู่ห่างไกลตัวเมือง จึงทำให้ตำบลแม่ทาต้องต่อสู้ดิ้นรนด้วยตนเองเพราะภาครัฐไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการหรือการแก้ไขปัญหาไปสู่การเรียกร้องของประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่ทาในการผลักดันการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองในการบริหารจัดการในแบบองค์รวมหรือการจัดการตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในพื้นที่ โดยอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนและกลุ่มเครือข่ายภายในตำบลและภายนอกตำบลเพื่อการแก้ไขปัญหาของชุมชนซึ่งมีกระบวนการ วิธีการ แนวคิดและบริหารจัดการโดยมีเป้าหมายในการดำเนินการเพื่อเรียกร้องเรื่องสิทธิในชุมชนด้านทรัพยากรราวปี พ.ศ.2536 จากการเข้าร่วมผลักดันด้านปัญหาป่าไม้และที่ดินทำกินกับกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมภาคเหนือ โดยมีแนวทางป่าชุมชนเป็นการแก้ไขปัญหาทางด้านทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้คนรักษาป่าและให้คนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ ทำให้มีการผลักดันให้เกิดป่าชุมชนขึ้น โดยรูปแบบการใช้ที่ดิน ป่าไม้และทรัพยากร จากป่าที่ชาวบ้านในชนบทได้ใช้ประโยชน์โดยมีระบบการจำแนกการใช้ที่ดิน ป่าไม้และทรัพยากร มีการตั้งกฎเกณฑ์การใช้เป็นรับรู้และยอมรับกันทั้งภายในตำบลและชุมชนใกล้เคียง โดยมีองค์กรชาวบ้านมารับผิดชอบด้านการจัดการอย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของภูมิปัญญาของชาวบ้าน นำไปสู่ความปัญหาเรื่องปัญหาที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน โดยสิทธิของชุมชนในการอนุรักษ์ พื้นฟู จัดการ บำรุง รักษา ตลอดจนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างสมดุลและยั่งยืน และการให้คำนิยามของสิทธิชุมชน เป็นอุดมการณ์แนบแน่นกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนมาอย่างยาวนาน (ชลธิรา สัตยาวัฒนา , 2546 : 205 - 222) ซึ่งเกิดจากการใช้ชีวิตร่วมกันของชุมชนที่ต้องพึ่งพาอาศัย

กัน ร่วมทุกข์ร่วมสุขเกิดความเอื้ออาทรและผูกพัน ความขัดแย้งหรือความแตกแยกที่เกิดขึ้นจะกลายเป็นแรงผลักดันให้มีการคิดวิธีการจัดการทรัพยากร

การศึกษาเรื่อง การเคลื่อนไหวกทางสังคมเพื่อสิทธิชุมชนของตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาเพื่อให้รู้ถึงสาเหตุและปัญหา รวมถึงกระบวนการในการรวมกลุ่มต่อสู้แนวคิดและการสร้างเครือข่ายในการเคลื่อนไหวเรียกร้องจากภาครัฐและวิธีการบริหารจัดการตนเองอย่างไร ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ด้านทรัพยากรอย่างยั่งยืน การศึกษาปรากฏการณ์การเรียกร้อง การต่อรองในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่จากหน่วยงานรัฐ รวมถึงศึกษาแนวคิดท้องถิ่นจัดการตนเองด้านทรัพยากรในท้องถิ่น โดยหวังให้การศึกษาจะมีส่วนในการสร้างความเข้าใจ ลดความขัดแย้งและความเหลื่อมล้ำด้านความชอบธรรมในทรัพยากรอันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสาเหตุและปัญหาด้านสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาการเคลื่อนไหวกทางสังคมเพื่อเรียกร้องสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการทรัพยากรในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยการศึกษาเอกสารและการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น (fieldwork) และมีการวิเคราะห์เชิงอธิบาย (Explanatory Analysis) โดยมีการแบ่งแยกเอกสารที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ คือ

1. การศึกษาเอกสาร โดยรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary-data Document) และทุติยภูมิ (Secondary-data Document) ที่มีอยู่แล้วเป็นหลักการโดยอาศัยแหล่งข้อมูล เช่น เอกสารวิชาการ ผลงานวิจัย ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่วิจัยและข้อมูลทาง Internet
2. การสัมภาษณ์ (interview) เป็นแบบสโนบอล (Snowball Sampling) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) แบบตัวต่อตัวเพื่อให้เห็นถึงทัศนคติของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้มีประสบการณ์และผู้ที่เกี่ยวข้อง(กลุ่มแกนนำตำบลแม่ทา) โดยเก็บข้อมูล จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้ 1.กลุ่มแกนนำคือ กลุ่มที่มีบทบาทหลักในการเคลื่อนไหว เช่น การเรียกร้องการจัดการที่ดิน , การจัดตั้งป่าชุมชน 2.กลุ่มผู้นำท้องถิ่น คือ ผู้มีตำแหน่งทางการบริหารในท้องถิ่น เช่น อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ฮ่อน จังหวัดเชียงใหม่ 3.กลุ่มผู้นำท้องที่ คือ กำนันตำบลแม่ทาและผู้ใหญ่บ้าน โดยมีส่วนร่วมในการผลักดันการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ 4. กลุ่มผู้รู้ในท้องถิ่น คือ กลุ่มอดีตกำนันตำบลแม่ทา, ผู้ใหญ่บ้าน , ปราชญ์ชาวบ้าน รวมถึงผู้ที่มีส่วนสนับสนุน ผลักดัน การบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่

เครื่องมือการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสโนบอล (Snowball Sampling) สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นสาเหตุและปัญหาและแนวทางในการจัดการทรัพยากร โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) แบบตัวต่อตัวเพื่อให้เห็นถึงทัศนคติของผู้ให้ข้อมูล และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับงานวิจัยในพื้นที่ โดยแบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 ใช้สำหรับเก็บข้อมูลจากกลุ่มแกนนำ และกลุ่มผู้รู้ในท้องถิ่น เพื่อศึกษาสาเหตุและปัญหาด้านสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นของตำบลแม่ทาและเพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นของตำบลแม่ทา อำเภอแม่ฮ่อน จังหวัดเชียงใหม่ และชุดที่ 2 ใช้สำหรับเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้นำท้องถิ่น คือ ผู้มีตำแหน่งทางการบริหารในท้องถิ่น เช่น อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา กลุ่มผู้นำท้องที่ คือ กำนันตำบลแม่ทาและผู้ใหญ่บ้าน โดยมีส่วนร่วมในการผลักดันการบริหารจัดการพื้นที่ตำบลแม่ทาเพื่อศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเรียกร้องสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรในตำบลแม่ทาและศึกษาแนวทางในการจัดการทรัพยากรในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ฮ่อน จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยมีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสารและจากการสัมภาษณ์ ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาจะนำข้อมูลด้านสาเหตุและปัญหา รวมถึงการเคลื่อนไหวเรียกร้อง วิธีการสร้างการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น และแนวทางในการจัดการทรัพยากร โดยนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยาย

(Descriptive Research) ซึ่งจะนำข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์และข้อมูลทางเอกสารมาประกอบรวบรวมเพื่อการทำวิเคราะห์ให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสามารถตอบปัญหาการวิจัยให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นข้อมูลสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสิทธิชุมชนของตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนา โดยมีผู้ให้การสัมภาษณ์ทั้งหมดจำนวน 38 ราย ซึ่งใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการศึกษาข้อมูลทางเอกสารมาประกอบรวบรวมเพื่อทำการวิเคราะห์และนำมาสรุปเป็นข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สาเหตุและปัญหาด้านสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ คือ 1)ที่ตั้งของตำบลแม่ทาซึ่งเป็นพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ซึ่งภาครัฐได้ให้สัมปทานป่าในพื้นที่หลายครั้งโดยชาวบ้านมองว่าไม่มีการกำหนดขอบเขตการสัมปทานป่าที่ชัดเจนทำให้มีการลักลอบเข้าไปตัดไม้ในเขตป่าต้นน้ำของชุมชน และต่อมาได้มีการตัดไม้หมอนรถไฟและไม้ฟืนรถไฟและการให้สัมปทานไม้ฟืนโรงบ่มใบยาสูบซึ่งได้มาตั้งโรงบ่มใบยาในพื้นที่โดยรับซื้อไม้ฟืนจากชาวบ้าน 2)ปัญหาการลักลอบตัดไม้ของชาวบ้านจนเกิดปัญหาภัยแล้งในพื้นที่ซึ่งปัญหาทั้งหมดได้มีการเริ่มต้นการให้สัมปทานไม้และมีความคิดว่ารัฐให้สัมปทานป่าโดยไม่คำนึงถึงเรื่องทรัพยากรของชุมชนพร้อมกับการป้องกันการลักลอบการตัดไม้ขายให้กับนายทุน จนทำให้สภาพพื้นที่ถูกฟื้นฟูให้มีความอุดมสมบูรณ์และมองว่ารัฐได้ใช้สิทธิในทรัพยากรโดยไม่ให้ความสำคัญกับชุมชนดั้งเดิมที่เป็นเจ้าของพื้นที่ในการบำรุงรักษาและมีส่วนในทรัพยากรเหล่านั้น 3)ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากการเตรียมประการเขตอุทยานแห่งชาติแม่ตะไคร้ในพื้นที่ตำบลแม่ทา และด้านสิทธิชุมชนการบริการจัดการทรัพยากรโดยภาครัฐทำให้สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่นลดลง ซึ่งจะเกิดปัญหาเนื่องจากชุมชนมีวัฒนธรรม ประเพณีที่มีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรในพื้นที่เป็นการลิตรอนสิทธิที่ใช้กฎหมายเข้ามาควบคุมการเข้าถึงทรัพยากร โดยชาวบ้านมองว่าทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นของชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเกิดขึ้นมาก่อนการประกาศใช้กฎหมาย และการใช้สิทธิของชุมชนคือการ

ใช้ทรัพยากรในพื้นที่ของตนเองอย่างรู้คุณค่าโดยการบริหารจัดการด้วยตนเองและมองว่าชุมชนเป็นผู้รักษาทรัพยากรได้ดีกว่าหน่วยงานของรัฐเนื่องจากเป็นคนในพื้นที่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเรียกร้องสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ จากการเรียกร้องการจัดการป่าให้เป็นของชุมชนบริหารจัดการเองทำให้ชุมชนตำบลแม่ทาสามารถดูแลฟื้นฟู พัฒนาทรัพยากรในพื้นที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะการจัดการเรื่องทรัพยากรได้มีการวางกฎระเบียบเป็นข้อตกลงของชุมชนและมีวิธีการอธิบายเพื่อให้คนในชุมชนเข้าใจทำให้ชาวบ้านมีความตื่นตัวในการหวงแหนการใช้ทรัพยากรป่าและการปกป้องทรัพยากรของตนเอง โดยชุมชนมองว่าเป็นเรื่องสำคัญในการผลักดันให้เป็นนโยบายหลักเพื่อยกระดับการเคลื่อนไหวของด้านทรัพยากรของชุมชน ให้สามารถเข้าถึงกฎหมายเนื่องจากที่ผ่านมาการผลักดันของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนและยังเป็นการร่วมกลุ่มการเคลื่อนไหวที่ไม่มีกฎหมายรองรับ และมองว่าถ้าทรัพยากรในตำบลแม่ทา เช่น ป่า ที่ดิน แหล่งน้ำ เป็นปัจจัยหลักทางการเกษตรกลับมามีความอุดมสมบูรณ์ คนในชุมชนเคารพกฎระเบียบการใช้ทรัพยากร และภาครัฐเองเห็นถึงความสำคัญของการดูแลจัดการทรัพยากรของคนในตำบลแม่ทาและยอมรับระบบการจัดการทรัพยากรของตำบลแม่ทา และการมีส่วนร่วมผลักดันการเคลื่อนไหวในการจัดการทรัพยากรโดยแยกได้เป็น 4 ด้านดังนี้ 1) การผลักดันเรื่องการนำแนวคิดในการจัดการทรัพยากรไปปฏิบัติ คือ การผลักดันแกนนำรุ่นต่อมาเข้าไปมีบทบาทในการบริหารงานของตำบลเพื่อสืบทอดการสืบทอดเจตนารมณ์ของกลุ่มแกนนำรุ่นก่อนทางด้านทรัพยากรท้องถิ่น 2) การผลักดันเรื่องข้อกฎหมายท้องถิ่น มีการออกข้อบัญญัติเรื่องป่าชุมชน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทาได้มีการผลักดันการออกข้อบัญญัติในเรื่องทรัพยากรท้องถิ่น 3) การผลักดันเรื่องกลุ่ม องค์กรชาวบ้านของตำบลแม่ทา คือ การดำเนินการในด้านต่าง ๆ ของตำบลแม่ทาได้เกิดมาจากปัญหาที่ชาวบ้านในชุมชนได้รับความเดือดร้อนหรือได้รับผลกระทบทำให้มีการรวมกลุ่มกันในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้รวมกันขึ้นมาได้มองประเด็นปัญหาใหญ่ของตำบลแม่ทาคือปัญหาด้านทรัพยากร ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายระดับตำบลเพื่อหาทางหนทางในการแก้ไขปัญหาของตำบลให้ไปในแนวทางเดียวกันจนเป็นเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง 4) การผลักดันเรื่องกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการจัดการทรัพยากรในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นมีการยึดเอาทรัพยากรของตำบลแม่ทาเป็นที่ตั้งในการบริหารจัดการ โดยการดำเนิน

กิจกรรมทางสังคมที่องค์กรทุกองค์กรในตำบลต้องให้การยอมรับและการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องให้ความสำคัญในเรื่องทรัพยากรท้องถิ่นและความต้องการของประชาชนเป็นหลัก ทั้งผู้ที่เข้ามาบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้ดำรงตำแหน่งกำนันตำบลแม่ทา ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านต้องเห็นความสำคัญของทรัพยากรเป็นอันดับแรก และการทำงานร่วมกันจะใช้หลักบูรณาการในการขับเคลื่อนการทำงานในภาพรวมของทั้งตำบลซึ่งการขับเคลื่อนจะอาศัยกฎหมายการกระจายอำนาจซึ่งมีองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทาเป็นผู้ขับเคลื่อนทางด้านนโยบายและเป็นองค์กรตัวแทนของชุมชนในการผลักดันด้านทรัพยากรของตำบลซึ่งผลสำเร็จเกิดจากความร่วมมือของภาคประชาชนของตำบลแม่ทาที่เกิดมาจากการรวมกลุ่มและประสานกันในรูปแบบเครือข่ายการจัดการทรัพยากรตำบลแม่ทาที่มีสามแกนหลักในการทำงาน คือ ท้องถิ่น ท้องที่ และท้องทุ่ง ในการร่วมกันเคลื่อนไหวผลักดันด้านทรัพยากรในตำบลแม่ทา

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสิทธิชุมชนของตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary-data Document) และทุติยภูมิ (Secondary-data Document) ที่มีอยู่แล้วเป็นหลักและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มแกนนำตำบลแม่ทาที่มีส่วนในการผลักดันเรื่องทรัพยากร แล้วนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งเอาไว้ ดังนี้

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สาเหตุและปัญหาด้านสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ประการแรกจากที่ภาครัฐเปิดให้มีการสัมปทานไม้และการเปิดพื้นที่ป่าในการตัดไม้เพื่อทำไม้หอมรารงรถไฟและไม้พืนรถไฟและการสัมปทานไม้พืนจากบริษัทโรงบ่มใบยาสูบที่มีการเข้ามาก่อสร้างโรงบ่มใบยาในพื้นที่ซึ่งเป็นการให้สัมปทานป่าช้า ๆ ติดต่อกันเป็นระยะเวลากว่า 50 ปี และปัญหาเรื่องการลักลอบตัดไม้ขายให้กับนายทุนนอกพื้นที่จนสภาพพื้นที่ป่าของตำบลแม่ทาเกิดความเสื่อมโทรม ประการที่สองคือ ปัญหาการเตรียมประกาศเขตพื้นที่ของตำบลแม่ทาขึ้นเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ตะไคร้ซึ่งการประกาศเขตแนวดังกล่าวไปทับซ้อนกับที่ดินทำกินของชาวบ้าน เนื่องจากการประกาศเขตป่าอุทยานแห่งชาติแม่ตะไคร้นั้นได้ประกาศครอบคลุมเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติขุนป่าแม่ทาและความไม่มั่นใจระบบการทำงานของหน่วยงานของราชการในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ และประการที่สามคือ ความห่างไกลของพื้นที่ตำบลแม่ทาในอดีต

ทำให้การติดต่อราชการหรือการขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐที่จะเข้ามาในพื้นที่ด้วยข้อเหตุผลทางราชการที่จำเป็นเท่านั้น ทำให้ชุมชนตำบลแม่ทาต้องหาทางช่วยเหลือตนเองเนื่องจากเป็นพื้นที่ห่างไกลและมีความเหลื่อมล้ำจากการที่ชาวบ้านไม่มีสิทธิในการต่อต้านอำนาจของรัฐ ซึ่งในตำบลแม่ทาได้มีการตั้งสถาบันพัฒนาทรัพยากรและการเกษตรตำบลแม่ทายังยืนเพื่อเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้แลกเปลี่ยนแนวคิดเพื่อการพัฒนาตำบลแม่ทาเป็นเวทีการเมืองของชุมชนในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาตำบลแม่ทา สอดคล้องกับ สัญญา เคนาภูมิ (2559) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้โดยสังเขป 2 ประการ อันประกอบไปด้วยรูปแบบดังต่อไปนี้ 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง การมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าวนี้ภาคประชาชนมีบทบาทในฐานะเป็นผู้ดำเนินการปกครองด้วยตนเองโดยตรง กล่าวคือ การที่ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะผู้ถือครองอำนาจและใช้อำนาจ 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอ้อม การมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแต่ภาคประชาชนไม่ได้มีบทบาทในฐานะผู้ดำเนินการปกครองด้วยตนเองโดยตรง แต่เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะผู้ที่เลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองผ่านวิธีการเลือกตั้งโดยกลไกการเลือกตั้งนั้นเป็นไปภายใต้ความคาดหวังให้ประชาชนสามารถมีบทบาทควบคุมการบริหารงานผู้ใช้อำนาจทางการเมือง ให้เป็นไปตามความต้องการและผลประโยชน์โดยรวมของสังคม และอุดมการณ์รักษาสันติภาพให้คงความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนและเป็นหลักประกันความมั่นคงของชุมชน ทำให้มุมมองในด้านสิทธิชุมชนในตำบลแม่ทาเป็นการสร้างการยอมรับเพื่อให้รับรู้ถึงแนวคิด วิธีการ และรูปแบบในการจัดการทรัพยากรโดยอาศัยคนในพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการ โดยสอดคล้องกับ ชล บุญนาค (2555 : 19 -22) การทำความเข้าใจและหาลักษณะร่วมในเชิงสถาบันของชุมชนผู้ใช้ทรัพยากรที่ประสบความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรซึ่งมีลักษณะคงทนถาวรและยั่งยืนลักษณะร่วมที่ว่านี้เรียกว่าหลักการออกแบบกติกา (Design Principle) หลักการออกแบบกติกามีทั้งสิ้น 8 ประการ ได้แก่ 1. ความชัดเจนของขอบเขต (Boundaries) 2. ความสอดคล้อง (Congruence) 3. คนส่วนใหญ่ที่ได้รับผลจากการจัดการทรัพยากรมีสิทธิร่วมตัดสินใจและปรับปรุงกฎกติกาในการจัดการทรัพยากร (Collective Choice Arrangements) 4. การสอดส่องดูแล (Monitoring) 5. การลงโทษอย่างค่อยเป็นค่อยไป (Graduated Sanctions) 6. มีกลไกในการจัดการความขัดแย้ง (Conflict Resolution Mechanisms) 7. รัฐบาลรับรู้และให้สิทธิแก่ผู้ใช้ทรัพยากรในการวางกติกาการใช้และจัดการทรัพยากร (Minimal Recognition of Rights) 8. กติกาและการจัดการทรัพยากรเชื่อมโยงและสอดคล้องกับระบบที่ใหญ่กว่า (Nested

Enterprises) นอกจากนี้ยังมองว่าสิทธิชุมชนไม่ได้เกิดขึ้นจากอำนาจรัฐแต่เกิดขึ้นจากจารีต ประเพณี และปรากฏการณ์ในสังคม ซึ่งรัฐเองมีหน้าที่ที่จะต้องออกกฎหมายรับรองโดยรัฐจะต้องรับรองสิทธิจะรักษาไว้ซึ่งวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเรียกร้องสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรในตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ในการเคลื่อนไหวผลักดันเรื่องป่าชุมชนได้เกิดการสร้างกลุ่ม สร้างเครือข่าย เพื่อเรียกร้องให้ชุมชนตำบลแม่ทาเป็นผู้จัดการทรัพยากรในพื้นที่ของตนเอง ที่เกิดจากการรวมกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านคัดค้านการทำสัมปทานไม้ในเขตป่าต้นน้ำของตำบลแม่ทา ทั้งนี้เพราะการเข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายในการเสนอกฎหมายป่าชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถดูแลทรัพยากรของตนเองได้อย่างถูกกฎหมาย สอดคล้องกับ ชล บุญนาค (2555 : 19-22) การทำความเข้าใจและหาลักษณะร่วมในเชิงสถาบันของชุมชนผู้ใช้ทรัพยากรที่ประสบความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรซึ่งมีลักษณะคงทนถาวรและยั่งยืน ซึ่งการผลักดันเกิดมาจากการเตรียมประกาศพื้นที่เป็นเขตอุทยานแห่งชาติที่ชาวบ้านมองว่าหากได้ประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติแล้วชาวบ้านจะไม่มีสิทธิได้เข้าไปใช้ทรัพยากรในผืนป่าได้ และตำบลแม่ทายังมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของเครือข่ายถึงความสำคัญในการดูแลรักษาทรัพยากร และดูแลจัดการทรัพยากรได้มีการผลักดันเรื่องข้อกฎหมายท้องถิ่นในการออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทาวาดด้วยการจัดการป่าชุมชนตำบลแม่ทา พ.ศ.2550 และในด้านการบริหารจัดการได้มีการก่อตั้งสถาบันพัฒนาทรัพยากรและเกษตรกรรมยั่งยืนแม่ทา เป็นเวทีในการสนทนาที่ร่วมกันปรึกษาหารือ เสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหา ร่วมกันของตำบลโดยมีผู้แทนกลุ่มหน่วยงานของรัฐในพื้นที่และตัวแทนกลุ่ม องค์การชาวบ้านในตำบลเข้าร่วม คือมี ท้องที่ – ท้องถิ่น – ท้องทุ่ง(ท้องที่ หมายถึง บ้าน หมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ท้องถิ่น หมายถึง ผู้บริหาร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องทุ่ง หมายถึง ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำกลุ่ม) เป็นสามองค์กรหลักในการร่วมคิด ร่วมผลักดันเรื่องป่าชุมชนรวมถึงการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ในตำบลแม่ทาและมีการประสานงานซึ่งมีการแบ่งหน้าที่การทำงานตามภารกิจหน้าที่ของแต่ละกลุ่มองค์กร อีกทั้งยังเป็นเวทีที่มีผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ใช้เป็นเวทีกลางในการปรึกษาหารือการดำเนินงานในพื้นที่ในการทำงานร่วมกันโดยมี โครงสร้างเสมือนเวทีการเมืองท้องถิ่นที่ทุกคนในตำบลแม่ทาสามารถออกมาแสดงความคิดเห็นของตนเองได้และเป็นเวทีกลางที่กำหนดทิศทางนโยบายเพื่อการพัฒนาของตำบลแม่ทา และการวางแผนการใช้งบประมาณในการดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ซึ่ง สัญญา เคนาภูมิ (2559) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการ

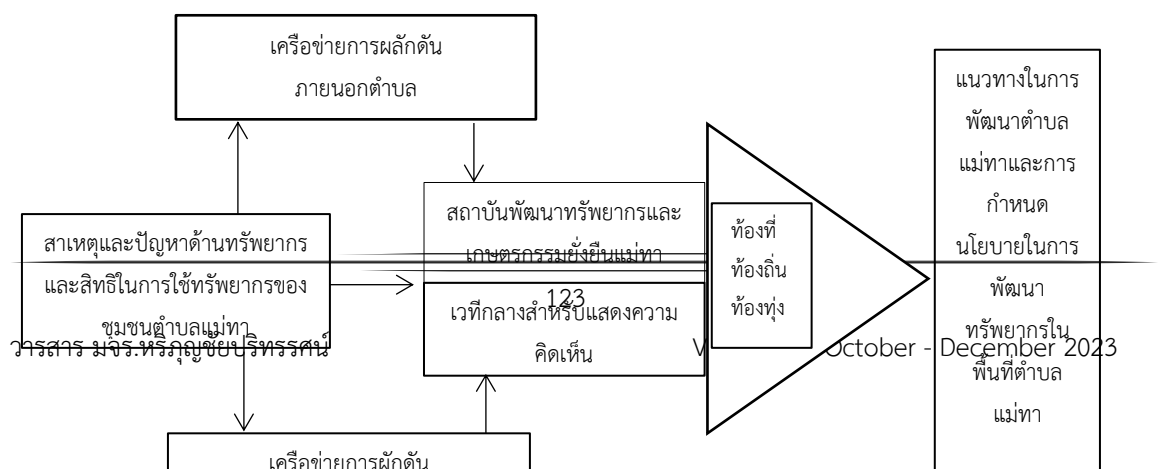
เมืองไว้โดยสังเขป 2 ประการ อันประกอบไปด้วยรูปแบบดังต่อไปนี้ 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอ้อม

อภิปรายผลวัตถุดิบประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นของตำบลแม่ทา อำเภอม่อน จังหวัดเชียงใหม่ จากการเคลื่อนไหวผลักดันเรื่องป่าชุมชนตำบลแม่ทาและมีการรวมกลุ่มเพื่อดูแลทรัพยากรในชุมชนซึ่งกลุ่มแกนนำรวมถึงผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น และชาวบ้านในพื้นที่ได้รับรู้และมีแนวทางร่วมกันในการบริหารจัดการทรัพยากร และแนวคิดในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่นของตำบลแม่ทาคือการให้คนอยู่ร่วมกับป่า ดูแลรักษาป่ารวมถึงสามารถใช้ประโยชน์จากป่า และทรัพยากรในตำบลและปกป้องทรัพยากรเพื่อเป็นหลักประกันถึงอนาคตของลูกหลาน รวมถึงการส่งเสริมให้ชาวบ้านใช้ระบบเกษตรปลอดสารในการปลูกพืชของชาวบ้านเพื่อลดการใช้สารเคมี โดยการจัดการทรัพยากรยังได้ผสมผสานวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นเช่น การเลี้ยงผีขุนน้ำ การเลี้ยงผีป่า ทั้งนี้เพราะเป็นวัฒนธรรมความเชื่อของคนตำบลแม่ทา สอดคล้องกับ รุ่งทิพา นักพีธีร์ (2556) โดยการศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในจังหวัดน่านต่อโครงการโรงไฟฟ้าลิคไนต์หังการจัดการทรัพยากรของชุมชน ผลการศึกษาพบว่า การออกมาเคลื่อนไหวเพื่อใช้เครือข่ายภาคประชาชนเป็นกลไกการดึงอำนาจรัฐเข้ามาแก้ไขความขัดแย้ง จึงเกิดกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งกลุ่มนี้ถูกตั้งขึ้นมาโดยการรวมตัวของประชาชนในจังหวัดน่านที่สนใจเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากป่าไม้ถูกทำลายไป เพื่อสร้างเครือข่ายการจัดการตนเองอย่างเข้มแข็งในสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีหลายกลุ่มคนเข้าร่วม โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการสร้างอำนาจใหม่ของประชาชนเองขึ้นมาให้ได้ เพื่อเป็นพลังทางสังคมที่สำคัญในการผลักดันให้ปัญหาของตนเองได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยตำบลแม่ทาได้มีแนวทางการจัดการตนเองในด้านการจัดการทรัพยากรนี้เป็นแนวทางที่เกิดผลดีกับชาวบ้านในตำบลแม่ทาเพราะชุมชนสามารถมีสิทธิในการจัดการทรัพยากรของตนเองได้ เช่น เรื่องของการต่อสู้ในที่ดินทำกิน คือโฉนดชุมชนส่งผลให้ตำบลแม่ทาเป็นตำบลต้นแบบในการจัดการทรัพยากรที่ดินซึ่งทั้งหมดมาจากความสามัคคีกันของผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น กลุ่มแกนนำในการวางระบอบแนวคิด รวมถึงชาวบ้านในตำบลแม่ทาที่เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของชุมชนโดยมีกฎระเบียบ มีขอบเขตในการบริหารจัดการและอาศัยหลักความยืดหยุ่นของการใช้ระบบกฎเกณฑ์ โดยที่ตำบลแม่ทามีความต้องการให้คนอยู่ร่วมกับป่า ดูแลรักษาป่ารวมถึงสามารถใช้ประโยชน์จากป่าและทรัพยากรพร้อมทั้งปกป้องทรัพยากรเพื่อเป็น

หลักประกันถึงอนาคตแก่ลูกหลาน สอดคล้องกับ ธนวัฒน์ ปินตา (2556) จากการศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมในการคัดค้านโครงการก่อสร้างและติดตั้งระบบผลิตพลังงานขยะในเขตเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอลำพูน ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้กลายมาเป็นประเด็นหลักที่ประชาชนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาสาธารณะที่สามารถส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ในสังคมไม่เพียงแต่ ณ เวลาปัจจุบันแต่ยังสามารถส่งผลกระทบต่อประชาชนในอนาคตอีกด้วย การต่อสู้และการเคลื่อนไหวทางสังคมของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสังแวดล้อมจึงปรากฏมากยิ่งขึ้นในสังคมปัจจุบันที่เน้นการพัฒนาสร้างความเจริญของเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งแนวทางการจัดการตนเองในด้านการจัดการทรัพยากรนี้เป็นแนวทางที่เกิดผลดีกับชาวบ้านในตำบลแม่ทาเพราะชุมชนสามารถมีสิทธิในการจัดการทรัพยากรของตนเองได้ รวมถึงชาวบ้านในตำบลแม่ทาที่เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของชุมชนโดยมีกฎระเบียบ มีขอบเขตในการบริหารจัดการและอาศัยหลักความยืดหยุ่นของการใช้ระบบกฎเกณฑ์ ส่งผลให้ตำบลแม่ทาสามารถพิสูจน์ให้เห็นเป็นรูปธรรมและเห็นถึงความเข้มแข็งในการจัดการทรัพยากรของชุมชนของท้องถิ่นตำบลแม่ทา

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสิทธิชุมชนของตำบลแม่ทา อำเภอม่อน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาเพื่อให้รู้ถึงสาเหตุและปัญหา รวมถึงกระบวนการในการรวมกลุ่มต่อสู้ แนวคิดและการสร้างเครือข่ายในการเคลื่อนไหวเรียกร้องจากภาครัฐและความรู้สึกถึงความสำคัญของปัญหาในชุมชนพื้นที่ตำบลแม่ทาว่าชุมชน ประชาชนต้องการอะไรและมีวิธีการบริหารจัดการตนเองอย่างไร ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ด้านทรัพยากรอย่างยั่งยืน รวมถึงการสร้างท้องถิ่นของตำบลแม่ทาให้มีความเข้มแข็งในด้านการบริหารจัดการพื้นที่สร้างความเข้าใจ ลดความขัดแย้งและความเหลื่อมล้ำด้านความชอบธรรมในสังคมอันนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพในเรื่องของสิทธิชุมชนกับการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นต่อไป

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพในการผลักดันด้านทรัพยากรของตำบลแม่ทาได้มีสถาบันพัฒนาทรัพยากรและการเกษตรยั่งยืนแม่ทาซึ่งเสมือนเป็นเวทีการเมืองของชุมชนเพื่อเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวางแนวทางการพัฒนาตำบลแม่ทา ซึ่งการดำเนินการเป็นการขับเคลื่อนทั้งภายในและภายนอกของชุมชนเองเพื่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเอง ซึ่งผลสำเร็จเกิดจากความร่วมมือของภาคประชาชนของตำบลแม่ทาที่เกิดมาจากการรวมกลุ่มและประสานกันในรูปแบบเครือข่ายการจัดการทรัพยากรตำบลแม่ทาที่มีสามแกนหลักในการทำงาน คือ ท้องถิ่น ท้องที่ และท้องทุ่ง ในการร่วมกันเคลื่อนไหวผลักดันด้านทรัพยากรในตำบลแม่ทา

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสิทธิชุมชนของตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาการเคลื่อนไหวเพื่อการเรียกร้อง และแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป โดยการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของตำบลแม่ทาโดยมีผู้แทนกลุ่มหน่วยงานของรัฐในพื้นที่และตัวแทนกลุ่ม องค์การชาวบ้านในตำบลเข้าร่วม คือมี ท้องที่ – ท้องถิ่น – ท้องทุ่ง เป็นสามองค์กรหลักในการร่วมคิด ร่วมผลักดันเรื่องป่าชุมชนรวมถึงการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ในตำบลแม่ทาและมีการประสานงานซึ่งมีการแบ่งหน้าที่การทำงานตามภารกิจหน้าที่ของแต่ละกลุ่มองค์กร

โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การส่งเสริมกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมภายในชุมชนเพื่อให้หน่วยงานภายนอกได้รับทราบถึงเจตนาซึ่งจะมีผลถึงการดูแลรักษาทรัพยากรในตำบล

2. การผลักดันการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีอำนาจในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในพื้นที่ของตนเองจะทำให้มีความเจริญในประเทศมากยิ่งขึ้น

3. การปรับเปลี่ยนการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นจากคนในชุมชนเป็นผู้ดูแลทรัพยากรในพื้นที่และใช้ทรัพยากร เป็นการดูแลเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือการส่งเสริมให้เป็นแหล่งทรัพยากรต้นแบบของประเทศด้านการบริหารจัดการ

References

- ชล บุนนาค. (2555). “แนวคิดว่าด้วยการจัดการทรัพยากรร่วม : ประสบการณ์จากต่างประเทศและแนวคิดในประเทศไทย” ใน ปกป้อง จันวิทย์ (บ.ก.), ชุดหนังสือการสำรวจองค์ความรู้เพื่อการปฏิรูปประเทศไทย. นนทบุรี : คณะทำงานเครือข่ายวิชาการเพื่อการปฏิรูป คณะกรรมการสมัชชาปฏิรูป.
- ชลธิรา สัตยาวัฒนา (2546). สิทธิชุมชนท้องถิ่น จากจารีตประเพณีสู่สถานการณ์ปัจจุบัน : การศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางนโยบายสิทธิชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทย. วารสารวิชาการสิทธิมนุษยชนสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ : 205 – 222.
- ธนวัฒน์ ปินตา . (2556) . การเคลื่อนไหวทางสังคมในการคัดค้านโครงการก่อสร้างและติดตั้งระบบผลิตพลังงานขยะในเขตเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองลำพูน. รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. (2541). การเมืองบนท้องถนน 99 วัน สมัชชาคนจนและประวัติศาสตร์การเดินขบวน ชุมชนประท้วงในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก.
- ยศ สันตสมบัติ. (2546). “สิทธิชุมชน พัฒนาการ และการปรับกระบวนการทัศน์ทางมานุษยวิทยา”. ใน ชลธิรา สัตยาวัฒนา (บ.ก.), พลวัตและความยืดหยุ่นของสังคมชาวนา : เศรษฐกิจชุมชนภาคเหนือและการปรับกระบวนการทัศน์ว่าด้วยชุมชนในประเทศโลกที่สาม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ แพลนด์ พรินติ้ง.
- รุ่งทิวา หนักเพ็ชร. (2556). การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในจังหวัดน่านต่อโครงการโรงไฟฟ้าลิกไนต์หงสา. (รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- สัญญา เคนาภูมิ. (2559). การสร้างกลยุทธ์จากฐานการวิจัยทางการบริหารจัดการ. ” วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปีที่ 7 (1).
- อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์ และคณะ. (2550). โครงการศึกษาระบบสิทธิในที่ดินของชุมชนที่เหมาะสม. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
อำเภอต๋อยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1
Skills of School Administrators in the 21st Century of Educational Opportunity
Expansion Schools in Doi Saket District under Chiang Mai Educational Service
Area Office 1

จันทรรักษา ปินตาเลิศ Chanchada Pintalert

สิทธิชัย มูลเขียน Sittichai Mulkhien

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

NORTH-CHIANG MAI UNIVERSITY

annchanchada.pintalert@gmail.com

Haripunchai Review 09/10/2023

Haripunchai Review 29/11/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอต๋อยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอต๋อยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 130 คน ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ได้มีการหาค่าคุณภาพ เช่น IOC อำนาจจำแนก ความเชื่อมั่น และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

1) ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลอยู่ในระดับมาก ทักษะด้านมนุษย

สัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ทักษะด้านวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมาก ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก และทักษะด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2) แนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยเข้ารับการอบรมในสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรการฝึกอบรมการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้มีความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการแสวงหาความรู้ใหม่มาใช้ในการบริหารงาน ควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และควรมีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนในองค์กร และควรมีกิจกรรมในการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและสนับสนุนการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ได้แก่ การเก็บข้อมูลสารสนเทศในแพลตฟอร์มต่างๆ การพัฒนาเว็บไซต์ การประชุมออนไลน์ การพัฒนาห้องเรียนออนไลน์ เป็นต้น และผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา

คำสำคัญ : ทักษะผู้บริหารสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.

Abstract

The objectives of this research were: 1) Skills of School Administrators in the 21st Century of Educational Opportunity Expansion Schools in Doi Saket District under Chiang Mai Educational Service Area Office 1 2) The study also explores ways to develop these skills. The research involved a sample of 130 individuals, including school administrators, teachers, and educational staff, with data gathered through interviews and various instruments like questionnaires. The research analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings of the research are as follows:

1) Educational institution administrators possess a high level of skills in the 21st century. When considering specific skill areas, the ranking of mean scores from highest to lowest showed that moral and ethical skills are the highest, followed by

skills in using technology and digital tools, interpersonal skills, vision skills, analytical and creative thinking skills, and communication skills, in that order.

2) To further develop the skills of educational institution administrators in the 21st century, it is recommended that administrators should enhance their proficiency in using the English language for communication through training programs offered by educational institutions. They should also foster creativity by seeking new knowledge for administrative purposes, promote teamwork and collaborative management, build positive relationships within the organization, and leverage information technology to collect and manage institutional data, such as using various platforms for data collection, website development, online meetings, and online classroom development. Additionally, administrators should adhere to ethical leadership principles in managing educational institutions.

Keywords: Educational Institution Administrators' skills, 21st century, Opportunity-Expanding School.

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาที่จะต้องพัฒนากำลังคนให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันบนเวทีโลก มีแผนการผลิตและพัฒนากำลังคน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันเตรียมความพร้อมประชากรวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558 : 24) ผู้บริหารจึงควรมีแนวคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น และสอดคล้องกับแนวทางการบริหารของหน่วยงานต้นสังกัดรวมทั้งมีแนวทางในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558 : 42) ทั้งนี้การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ความสามารถในการด้านต่างๆ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาค้นคว้าหายุทธศาสตร์ในการ

บริหารจัดการใหม่ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้มีความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ ใส่ใจในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสม และต้องเข้ามารับบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครู ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะทัดเทียมเป็นที่ยอมรับของชาติอื่น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (สมหมาย อ่ำดอนกลอย, 2556 : 6) รวมทั้งทักษะยุคใหม่เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา และการบริหารตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ ทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะดังนี้การคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม เทคโนโลยีและดิจิทัล การตัดสินใจผลสัมฤทธิ์ และ คุณธรรมจริยธรรม (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559)

จากการรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1, 2566 : ออนไลน์) พบปัญหาของกระบวนการบริหารจัดการศึกษาที่ยังไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 คือผู้สอนยังยึดติดการสอนในรูปแบบเดิม ในชั้นเรียนเน้นวิชาการมากเกินไป การเรียนรู้อย่างติดกับการสอนในหนังสือมากกว่าการปฏิบัติจริง ขาดทักษะในการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ การใช้สื่อและเทคโนโลยียังมีค่อนข้างน้อยไม่ทั่วถึง จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นอกจากมุ่งพัฒนาเยาวชนให้สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ต่อยอด ผู้บริหารจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ความสามารถในด้านต่างๆ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารงานที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อเป็นข้อมูลให้แก่อนุหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ใน

การวางแผน แก้ไข ตลอดจนการบริหารงานที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
ต่างๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
อำเภอต๋อยสะแกต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา อำเภอต๋อยสะแกต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่
เขต 1

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ใน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอต๋อยสะแกต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงใหม่ เขต 1 ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 188 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงใหม่ เขต 1, 2565: ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาใน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอต๋อยสะแกต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ปีการศึกษา 2566 คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครจซี่; และ
มอร์แกน (Krejcie; & Morgan, 1970 อ้างถึงใน นิภาพร รอดไพบุลย์, 2565) และได้กลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 130 คน ได้โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) จำนวน 12 คน ประกอบด้วย
ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอต๋อยสะแกต จำนวน 8 คน และครู
จำนวน 4 คน คัดเลือกจากครูที่มีตำแหน่งวิชาการ ประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีวิทย
ฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็น แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาใน
ศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอต๋อยสะแกต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ

ศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 และการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 มี 6 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะด้านการสื่อสาร 2) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล 5) ทักษะด้านวิสัยทัศน์ 6) ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ โดยลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบบสอบถามมีค่า IOC = 1.00 และค่าความเชื่อมั่น = 0.984

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอดอยสะเก็ด จำนวน 8 คน และครูจำนวน 4 คน คัดเลือกจากครูที่มีตำแหน่งวิชาการประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไปโดยการนำประเด็นคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดจากแบบสอบถามในแต่ละด้าน มากำหนดเป็นกรอบในการสร้างแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่มข้อความ จำนวน 6 ข้อ

ลักษณะเครื่องมือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอดอยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ตามกรอบการสัมภาษณ์ โดยสรุปเขียนแบบบรรยายพรรณนา และข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล และ 2) การวิเคราะห์ผลของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาเขียนสรุปแบบบรรยายพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยพบว่า ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลและทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ทักษะด้านวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ทักษะด้านการสื่อสารอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์นโยบาย จุดมุ่งหมาย ขอบข่าย และระบบงานภายในสถานศึกษา และนำไปสู่การปฏิบัติ	4.12	0.91	2
2. ผู้บริหารสถานศึกษาศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ	4.13	0.96	1
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถคิดที่สร้างสรรค์ โดยไม่ยึดติดกับหลักการ หรือข้อจำกัดเดิม	4.03	0.89	6

ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	
4. ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดที่สร้างสรรค์ สามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์	4.08	0.89	3
5. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการนำความคิดที่สร้างสรรค์ไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาสถานศึกษา	4.06	0.82	4
6. ผู้บริหารสถานศึกษาความสามารถนำความคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ไปแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.05	0.95	5
รวม	4.08	0.81	

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ดังนี้ 1) ทักษะด้านการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองให้มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพื่อให้สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษ สามารถติดต่อ สื่อสารได้ โดยเข้ารับการอบรมในหลักสูตรฝึกอบรมการใช้ภาษาอังกฤษจากสถาบันการศึกษาภาษา และควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ภาษาอังกฤษอย่างเต็มที่ 2) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาตนเองให้มีความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาระบบการทำงานในสถานศึกษาที่ไม่ยึดติดกับการบริหารงานรูปแบบเดิม ควรแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารงานโดยเน้นการมีส่วนร่วม ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม มีทิศทางการประสานงานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยใช้หลักการแบบบริหารแบบมีส่วนร่วมกับแนวคิดคิดใหม่ที่สามารถนำมาพัฒนางานและพัฒนาคนในองค์กรให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้การบริหารงานในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ และพัฒนาขึ้นไป 3) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์อันดีกับทุกคนในองค์กรควรสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับบุคลากรและเน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม ควรมีการจัดกิจกรรมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรเนื่องในโอกาสต่างๆ แสดงความยินดีกับบุคลากรในโอกาสต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและสานสัมพันธ์ระหว่างครูและบุคลากรทางการ

ศึกษาในสถานศึกษา 4) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเก็บข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ผ่านระบบออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น Google Drive, E-Mail และ line เป็นต้น ควรมีการพัฒนาเว็บไซต์ของสถานศึกษาให้สามารถเก็บข้อมูลสารสนเทศและประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา รวมทั้งควรใช้ระบบสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น การประชุมออนไลน์ การพัฒนาห้องเรียนออนไลน์ เป็นต้น 5) ทักษะด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาเป็นที่ประจักษ์ โดยการให้เข้ารับการประเมินรางวัลต่างๆที่เกิดจากการดำเนินงานของสถานศึกษา เช่น โรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนได้รับรางวัลมีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practice) มีผลงานการแข่งขันการสร้างนวัตกรรมของครู ผู้บริหารได้รับรางวัลเป็นบุคคลต้นแบบคนดีศรีแผ่นดิน เป็นต้น 6) ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยยึดหลักความถูกต้อง ตามหลักศีลธรรม เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย และเกิดประโยชน์สุขแก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนรวมได้เป็นอย่างดี ตลอดจนเปิดโอกาสให้ครูและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง หน่วยงานภายนอกมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ผู้วิจัยขอเสนอ การอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) ผลการศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 2) ผลของแนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เพื่อการอภิปรายดังนี้

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า 1) ทักษะทางด้านการสื่อสาร พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่

เขต 1 มีกระบวนการหรือแนวคิดในการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ประสบการณ์ ที่ถูกส่งไปยังผู้รับสารได้อย่างชัดเจน น่าเชื่อถือ เข้าใจง่าย สรุปประเด็นได้ชัดเจนถูกต้องสอดคล้องกับงานวิจัยของ (แพรวดาว สอนองพันธ์, 2557) พบว่า ภาพรวมของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ (ไกรสร เจริมทอง, 2561) พบว่า ภาพรวมของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอและเป็นผู้นำในทุกด้าน มุ่งความเชี่ยวชาญด้านทักษะและความรู้ทางปัญญาสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศศิตา เพลินจิต, 2558) พบว่า ภาพรวมของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ (ไกรสร เจริมทอง, 2561) พบว่า ภาพรวมของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส เข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ มีมนุษยสัมพันธ์สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล รู้จักการยืดหยุ่นเห็นคุณค่าให้เกียรติผู้อื่น สร้างบรรยากาศให้เกิดความเชื่อใจยอมรับซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นเสริมสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกันภายในสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ไกรสร เจริมทอง, 2561) พบว่า ภาพรวมของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก และไปสอดคล้องกับ (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2560) พบว่า ภาพรวมผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส มีกระบวนการและทักษะทางด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยจากหลากหลายสอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวดาว สอนองพันธ์ (2557) พบว่า ภาพรวมของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ (ไกรสร เจริมทอง, 2561) พบว่า ภาพรวมของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 32 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก 5) ทักษะด้านวิสัยทัศน์ พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส มีกระบวนการและทักษะการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (แพรวดาว สนองฝัน, 2557) พบว่า ภาพรวมของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ (กรรณิกา เรตมอนด์, 2559) พบว่า ภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกตัวบ่งชี้ 6) ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส มีกระบวนการบริหารงานโดยปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้อื่นสอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนกร ต่อซอน (2560) พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก

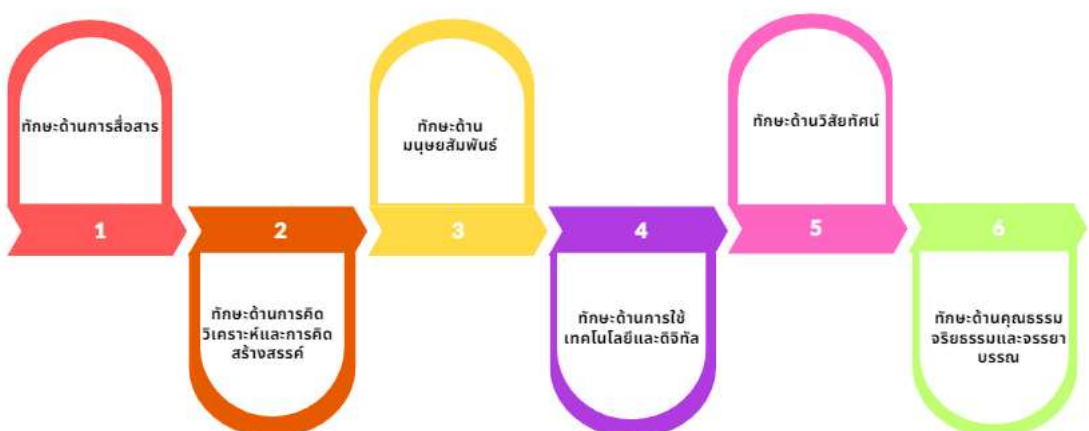
อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 1 แต่ละด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ 1) ทักษะด้านการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองให้มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพื่อให้สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษ สามารถติดต่อสื่อสารได้ โดยเข้ารับการอบรมในหลักสูตรฝึกอบรมการใช้ภาษาอังกฤษจากสถาบันการศึกษาภาษา และควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ภาษาอังกฤษอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญส่ง กรุงชาติ (2561) พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก และหาความรู้ใหม่ๆมาใช้ในการบริหารงานโดยเน้นการมีส่วนร่วม ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม มีทิศทางการประสานงานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยใช้หลักการแบบบริหารแบบมีส่วนร่วมกับแนวคิดคิดใหม่ที่สามารถนำมาพัฒนางานและพัฒนาคนในองค์กรให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้การบริหารงานในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ และพัฒนาขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของดำเนิน เพียรคำ (2561) พบว่า โดยรวมมีทักษะการบริหารอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะความร่วมมือ และทักษะความยืดหยุ่น และการปรับตัวอยู่ในระดับมากที่สุด ทักษะวิสัยทัศน์และทักษะการริเริ่มสร้างสรรค์ และการเป็นตัวของตัวเองอยู่ในระดับมากตามลำดับสอดคล้องกับงานวิจัยของไกรสร เจียมทอง (2561) พบว่า ระดับความคิดเห็นของประธานกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกรรมการสถานศึกษา

เกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑาทิพย์ นามนุ (2561) พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนกร ต่อซอน (2560) พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลงเมืองคัม ด้านคุณธรรมนำสังคม ด้านบุกเบิกอย่างสร้างสรรค์ ด้านวิสัยทัศน์ก้าวไกล และด้านแรงบันดาลใจ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนกร ต่อซอน (2560) พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลงเมืองคัม ด้านคุณธรรมนำสังคม ด้านบุกเบิกอย่างสร้างสรรค์ ด้านวิสัยทัศน์ก้าวไกล และด้านแรงบันดาลใจ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักถึงความสำคัญของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะนำทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มาใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 1 เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังภาพนี้

ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอดอยสะเก็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. ทักษะด้านการสื่อสาร ผู้บริหารควรพัฒนาความสามารถในด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้อยู่ในระดับดีและพัฒนาความสามารถด้านภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง เช่น ด้านการฟัง ด้านการพูด ด้านการอ่าน และด้านการเขียนภาษาอังกฤษ รวมถึงพัฒนาความสามารถในการนำการประชุม นำเสนอในที่สาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้บุคลากรเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ กิจกรรม ผลงานสถานศึกษาไปสู่ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภายนอกได้ทันเวลาต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2. ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองด้านการวิเคราะห์นโยบายจุดมุ่งหมาย ขอบข่ายงานและระบบงานภายในสถานศึกษา ตลอดจนการนำไปสู่การปฏิบัติอยู่เสมอ พัฒนาระบบการทำงานในสถานศึกษาที่ไม่ยึดติดกับการบริหารงานแบบเดิม โดยควรจะต้องเป็นผู้ที่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ

3. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารควรมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรภายในโรงเรียน สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยควรจัดให้มีการพบปะ สัมพันธ์กับบุคลากรและส่งเสริมให้บุคลากรมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมโดยรอบ สร้างบรรยากาศให้เกิดความเชื่อใจยอมรับซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็น

4. ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล มี ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดความชำนาญ ตลอดจนนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในองค์กร รวมถึงส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมภายในสถานศึกษา

5. ทักษะด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรใช้หลักการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ และเป้าหมายในการทำงาน พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรมตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาเปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน

6. ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ผู้บริหารควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้บังคับบัญชาและผู้อื่น ปฏิบัติตนตามมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมนำหลักการบริหาร หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา ยึดหลักความถูกต้อง ตามหลักศีลธรรม เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย และเกิดประโยชน์สุขแก่บุคลากรในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยด้านทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของนักเรียน เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนากระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2. ควรศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการส่งเสริม พัฒนาวิชาชีพ และการสร้างมาตรฐานทางด้านวิชาการ

References

- กรรณิการกา เรตมอนต์. (2559). ตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *ดุชนิพนธ์ปริญาดุชนิพนธ์บัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมงกุฎราชวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ*. สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ไกรสร เจียมทอง. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการการศึกษา*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ดำเนิน เพียรคำ. (2561). แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1. *รายงานการศึกษาส่วนบุคคลหลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 8*. สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- นิภาพร รอดไพบูลย์. (2565). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสระแก้ว. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- บุญส่ง กรุงเทพฯ. 2561. ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2560). ทักษะการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- แพรวดา สอนง้วน. 2557. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วัฒนกร ต่อซอน. (2560). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหาร
จัดการการศึกษา. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศศิตา เพลินจิต. (2558). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1. การค้นคว้าอิสระครุศาสต
รมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สมหมาย อ่าดองกลอย. (2556). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสาร
บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. 7 (1), 1-7.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. (2566). รายงานผลการดำเนินงานของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2558
(IMD2015). กรุงเทพมหานคร :สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะ มิกินี อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

Development of Bilingual Learning Management Model in Yume Mikini Nursery,
Chiang Dao District, Chiang Mai Province

กันยา ขัดฟู Kanya Kudfoo

ชาลี ภัคดี Chalee Pakdee

ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์ Chatchai Sirikulphant

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

Kanyakudfoo@gmail.com

Haripunchai Review 08/04/2023

Haripunchai Review 31/07/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิกินี 2) สร้างรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิกินี 3) ทดลองรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิกินีและ 4) ประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิกินี รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D) ประชากร 10 คน ผู้สนทนากลุ่ม 8 ท่าน และผู้ประเมินประสิทธิภาพ 25 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบการสนทนากลุ่ม แบบประเมิน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Pair T-Test และ One Sample T-Test

ผลการการวิจัยพบว่า

1. เด็กยังขาดการพัฒนาด้านสื่อสารภาษาและชุมชนที่ต้องการพัฒนาด้านภาษาอังกฤษของเด็ก

2. รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิที่ได้รับการเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ คือ CPDCA ได้แก่ 1) การวิเคราะห์บริบทการเรียนรู้ 2) การวางแผนภายใต้บริบท 3) การปฏิบัติตามแผน 4) การประเมินผลการใช้รูปแบบ และ 5) นำผลประเมินมาพัฒนาปรับปรุง

3. การทดลองรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาไปนำไปทดลองจริงด้วยวงจรคุณภาพ “CPDCA”

4. การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษา พบว่า เด็กมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนผู้ประเมินส่วนใหญ่ให้ระดับคุณภาพดีเยี่ยม และในภาพรวมกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในระดับมาก

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, การเรียนรู้สองภาษา, สถานรับเลี้ยงเด็ก.

Abstract

The objectives of this research were 1) to examine the state of bilingual learning management in Yume MiKini nursery, 2) to explore the bilingual learning management model in Yume Mikini nursery, 3) to study the experiment on the bilingual learning management model in Yumemikini nursery, and 4) to evaluate the efficiency of bilingual learning management model in Yume Mikini nursery. This study was a research and development model (R&D). There were 10 people, 8 focus groups and 25 evaluators. The tools were focus groups, assessment and the statistics used were percentage, mean, standard deviation, Pair T-Test. and One Sample T-Test.

The research results showed that

1. Children still lacked language communication development and communities that need to develop children's English language skills.

2. The model of bilingual learning management in Yume Mikini nursery had been approved by experts, namely the CPDCA, that was 1) Learning context analysis, 2) Contextual planning, 3) Plan implementation, 4) Evaluating the use of model, and 5) Bringing the evaluation results to improve

3. The experimental model of bilingual learning management in Yume Mikini nursery. The bilingual learning management model was put into practice with the quality cycle “CPDCA”.

4. Efficiency evaluation of the bilingual learning management model found that children had a higher score than before using the model with a statistical significance of .01. Most of the assessors provided excellent quality and overall, the target group was satisfied at a high level.

Keywords: Management, Bilingual Learning, Nursery

บทนำ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยก่อนวัยเรียนหรือปฐมวัยมีบทบาทสำคัญในชีวิตเด็ก เห็นได้จากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งลงวันที่ 3 สิงหาคม 2560 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 เป็นต้นไป เพื่อให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัด สามารถนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งคู่มือหลักสูตรเป็นสองระดับ คือ สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี และสำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560 : 1) แต่เนื่องจากการศึกษาในระดับชั้นปฐมวัยโดยส่วนใหญ่ไม่ได้จัดอยู่ในระบบการศึกษามากบังคับ การส่งบุตรหลานเข้าเรียนจึงเป็นความสมัครใจของแต่ละครอบครัวโดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านสติปัญญาที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน (อรพรรณ บัวอิน, 2560 : 27) ดังนั้น การส่งเสริมให้มีการศึกษาก่อนวัยเรียนของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง มีความสำคัญต่อความพร้อมของเด็กในการเข้าเรียน จากการสำรวจในปี 2551 ซึ่งเป็นการสำรวจล่าสุด พบว่า ประเทศไทยมีเด็กอายุ 3-4 ปี ทั้งสิ้น 1.8 ล้านคน ในจำนวนนี้ ประมาณ 3 ใน 4 (ร้อยละ 73.00) เป็นผู้ที่กำลังเรียนในโปรแกรมก่อนวัยเรียน เช่น การเข้าเรียนในศูนย์เด็กเล็ก หรือสถานรับเลี้ยงเด็กชุมชน โรงเรียนอนุบาล เป็นต้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2552 : 31)

สถานรับเลี้ยงเด็กเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในประเทศไทย จากการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศไทยที่สตรีผู้มีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูเด็กเล็กในครอบครัว มีโอกาสประกอบอาชีพในสาขาต่าง ๆ มากขึ้น โดยยืนยันได้จากจำนวนประชากรประมาณการกลาง พ.ศ. 2556 ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า

จำนวนประชากรที่มีงานทำทั่วประเทศ 38.75 ล้านคน เป็นชาย 21.22 ล้านคน และเป็นหญิงมากถึง 17.53 ล้านคน ในทุกสาขาอาชีพ คิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 45.24 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556, ออนไลน์) แม้ว่าจะมีญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ย่า ตายาย คอยให้การดูแลบุตรหลาน ในทางตรงกันข้ามหากครอบครัวใดไม่สามารถพึ่งพาให้สมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ช่วยดูแลบุตรหลานได้ การดูแลบุตรหลานจึงกลายเป็นปัญหาของครอบครัวที่ทางออก คือ การฝากบุตรหลานไว้ใน การดูแลของสถานรับเลี้ยงเด็ก และสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีบทบาทมากขึ้น คือ สถานรับเลี้ยงเด็กสองภาษา โดยมีการจัดการเรียนรู้แบบสองภาษาในการจัดการเรียนรู้ให้เด็กก่อนวัยเรียนเป็นที่นิยมมากขึ้น (สมาคมโรงเรียนเอกชนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน, 2564, ออนไลน์)

การจัดการเรียนรู้สองภาษา (Bilingual Education/Bilingual Learning) เป็น “การจัดการศึกษาหรือจัดการเรียนการสอน โดยใช้ภาษาที่แตกต่างกันสองภาษาเป็นสื่อการเรียนการสอน ในวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่วเป็นธรรมชาติเทียบเท่าเจ้าของภาษา(สมาคมโรงเรียนเอกชนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน, 2564, ออนไลน์) ทั้งนี้ การสอนภาษาที่จะให้ได้ผลอย่างแท้จริงต้องเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจากความสามารถในการเรียนรู้ภาษาที่สองนอกเหนือจากภาษาแม่จะเจริญสูงสุดในช่วงแรกเกิดถึงอายุ 6 ขวบ หลังจากนั้นความสามารถจะลดลง (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2542 : 174) จึงทำให้เด็กวัยนี้สามารถเรียนรู้ภาษาที่สองได้อย่างรวดเร็ว ที่สำคัญคือ การสอนภาษาที่สองให้แก่เด็กเล็กจะดีในแง่ที่เด็กสามารถออกเสียงได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา เพราะภาษาในวัยเด็กจะง่ายกว่าการเรียนรู้เมื่อโตแล้ว โดยผู้ที่เรียนสองภาษาตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็ก ๆ จะมีการเก็บความจำของทั้งสองภาษาไว้ด้วยกันในเนื้อที่สมองเดียวกัน(ยูทูเบบี, 2012, ออนไลน์)

สถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคิ นิ อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กที่จัดตั้งโดยปณิธานที่ต้องการดูแลบุตรหลานชาวอำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการดูแลเอาใจใส่ให้เด็ก ๆ มีพัฒนาการที่ดีเหมาะสมกับวัย ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม ผู้ศึกษาในฐานะเจ้าของและผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคิ นิ และเป็นคนในพื้นที่อำเภอยางตลาด ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษาระดับปฐมวัยให้สามารถแก้ปัญหาของเด็กได้ตรงตามความเป็นจริงและความต้องการของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ตลอดจนความต้องการทรัพยากรบุคคลตามโจทย์ของการพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากอำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ มีการขับเคลื่อน

เศรษฐกิจและสังคมด้วยการท่องเที่ยวและการเกษตร การปลูกฝังให้เด็กปฐมวัยมีพื้นฐานทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในอนาคตในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและพัฒนาท้องถิ่น จึงเป็นความจำเป็น และความท้าทายยิ่ง ภายใต้อิทธิพลทางสังคมและทรัพยากรที่สถานศึกษามีอยู่ จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้น พบว่า การส่งเสริมพัฒนาเด็กในด้านทักษะภาษาอังกฤษเพื่อเป็นการปูพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพและทักษะภาษาอังกฤษของเด็กมีความน่าสนใจ มีความจำเป็น และมีความเป็นไปได้ โดยอาจต่อยอดเป็นโครงการ “มัคคุเทศก์น้อย” ในระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาได้ต่อไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยิ่ง (สถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคิ, 2564 : 3-10)

จากความจำเป็นของการปูพื้นฐานด้านทักษะทางภาษาให้เด็กระดับปฐมวัยให้เหมาะสมกับวัย และการพัฒนาการของเด็ก และปลูกฝังให้เด็กรักในการเรียนรู้ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีในการศึกษาภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นต่อไป ตลอดจนเป็น การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น ผู้ศึกษาจึงต้องการ ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคิ อำเภอ เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีคำถามงานวิจัย คือ สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาใน สถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคิ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร รูปแบบการบริหาร จัดการเรียนรู้สองภาษาที่มีประสิทธิภาพควรเป็นอย่างไร ผลการทดลองรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ สองภาษาเป็นอย่างไร และการสรุปประเมินผลรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับ เลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคิอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีผลเป็นอย่างไร ผลการศึกษาดังกล่าว จะ เป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคิ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคิ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

3. เพื่อทดลองรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

4. เพื่อประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Research and Development; R&D) โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ 1) กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา คือ เด็กปฐมวัยในระดับอนุบาล 2 ของสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 10 คน 2) ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันรูปแบบ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบสองภาษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนสองภาษาที่มีประสบการณ์ในการบริหาร 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สองภาษา 2 ท่าน ครูผู้สอนด้านปฐมวัยมีประสบการณ์ด้านการสอนสองภาษา 1 ท่าน ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษที่มีประสบการณ์มาแล้ว 5 ปี จำนวน 1 ท่าน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 ท่าน และ รวมจำนวน 8 ท่าน และ 3) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเข้าร่วมกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ จากการเลือกแบบเจาะจงเฉพาะผู้ใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ ในปีการศึกษา 2564 ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 2 คน ผู้ปกครอง จำนวน 10 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน ตัวแทนชุมชน 3 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ (Research 1: Documentary Research) โดยการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารงานภายในของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เช่น รายงานการ

ประเมินตนเอง โครงการ กิจกรรม รายงานการประเมินภายนอก และเอกสารการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อการนำไปปรับปรุงพัฒนา เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคิ นิ อำเภอยะรัง จังหวัดเชียงใหม่ (Develop 1: Develop and Confirm the Model) ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนารูปแบบ และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคิ นิ อำเภอยะรัง จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้เชี่ยวชาญที่รับผิดชอบและมีความเข้าใจเป็นอย่างดีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบสองภาษา

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคิ นิ อำเภอยะรัง จังหวัดเชียงใหม่ (Research 2: Action Research) การนำรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคิ นิ อำเภอยะรัง จังหวัดเชียงใหม่ ไปใช้ในสถานการณ์จริงกับกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 4 แบบประเมินความพึงพอใจ ประเมินและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคิ นิ อำเภอยะรัง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเข้าร่วมกับการพัฒนารูปแบบรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคิ นิ จำนวน 25 คน โดยการผ่านเกณฑ์การประเมินกระบวนการ ร้อยละเฉลี่ยของตัวเลือก (4) ดีเยี่ยมและ (3) ดี ต้องมีค่า ร้อยละ 80.00 ขึ้นไป

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษารองเพื่อตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำไปใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Pair T-Test และ One Sample T-Test

ผลการวิจัย

กระบวนการพัฒนารูปแบบด้วยการวิจัยและพัฒนาประกอบด้วย 4 ขั้นตอน โดยแสดงผลได้ตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ พบว่า การสอนภาษาแบบธรรมชาตินั้นมียุทธศาสตร์ประกอบการเรียนรู้ 3 ส่วน เพื่อพัฒนาการสื่อสารภาษาในเด็กปฐมวัย คือ 1) หลักการจัดสภาพแวดล้อม 2) กระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามวัยวุฒิของเด็ก ซึ่งธรรมชาติของเด็กจะเกิดมาพร้อมกับความสามารถในการเรียนรู้มีสมองไวคิดและมีประสาทสัมผัสทั้ง 5 และ 3) การจัดการเรียนการสอนของครู การสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นการจัด กิจกรรมที่ใช้ภาษาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้การสื่อสาร และการสอนทักษะทางภาษา ฟัง พูด อ่าน เขียนไปพร้อมกัน มาพัฒนาความคิดรวบยอด และภาษาสื่อสารโดยเฉพาะภาษาอังกฤษของเด็ก โดยประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ โดยจุดเด่นประกอบด้วย เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกายน้ำหนักส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์มีทักษะในการ เคลื่อนไหวไปตามวัยมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพของตนเองหลักเลี้ยงสภาพแวดล้อมที่ เสี่ยงต่อโรคร้าย มีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจแจ่มใสมีความรู้สึกที่ดี ต่อตนเองและผู้อื่น มีความมั่นใจกล้าแสดงออก ด้านสังคมมีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริตรู้จักแบ่งปัน ประพฤติตนตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่ตนนับถือ มี พัฒนาการทางด้านสติปัญญาสนใจเรียนรู้สิ่งรอบตัวรักการเรียนรู้มีทักษะทางภาษาที่เหมาะสมกับวัย มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ดี จุดที่ควรพัฒนา คือ เด็กยังควรได้รับการพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงวงจรคุณภาพด้วยการวางแผน ปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบ และปรับปรุง (Plan-Do-Check-Act) มาใช้ในรูปแบบด้วย ทำให้ได้รูปแบบฉบับร่างเพื่อนำสู่การวิพากษ์และยืนยันรูปแบบในขั้นตอนต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ พบว่า การขับเคลื่อนการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ควรคำนึงถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเห็นควรให้นางจรรยาบริหารงานคุณภาพ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือวงจรคุณภาพ “CPDCA” ได้แก่ 1) C: Context คือ การวิเคราะห์บริบทการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ 2) P: Plan คือ การวางแผนภายใต้บริบทของโรงเรียนใช้ในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ 3) D: Do คือ การปฏิบัติตามแผนภายใต้บริบทของโรงเรียนใช้ในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ 4) C: Check คือ

การประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ 5) A: Act คือ นำผลประเมินมาการพัฒนาปรับปรุงการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ และรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1)การวิเคราะห์บริบทและการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา 2) ออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามวัยของเด็กในการคิดและประสาทสัมผัสทั้ง 5 ผ่านการเล่น 3)การจัดการเรียนการสอนของครูในการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่ใช้ภาษาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้การสื่อสาร และการสอนทักษะทางภาษา ฟัง พูด อ่าน เขียนไปพร้อมกัน 4)การประเมินผลการจัดการเรียนรู้สองภาษา และ 5)การมีส่วนร่วมและประสานสัมพันธ์ผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการเรียนรู้สองภาษา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การทดลองรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ พบว่า การนำรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ ไปใช้ในสถานการณ์จริงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ มีการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาโดยบูรณาการกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ในแต่ละวัน ซึ่งมีกระบวนการดำเนินงานด้วยวงจรคุณภาพ “CPDCA” ได้แก่ 1) C: Context คือ การวิเคราะห์บริบทการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษา 2) P: Plan คือ การวางแผนภายใต้บริบทของโรงเรียน 3) D: Do คือ การปฏิบัติตามแผนภายใต้บริบทของโรงเรียน 4) C: Check คือ การประเมินผลและพัฒนาปรับปรุง และ 5) A: Act คือ นำผลประเมินมาการพัฒนาปรับปรุงการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์บริบทและการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา 2) ออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามวัยของเด็กในการคิดและประสาทสัมผัสทั้ง 5 ผ่านการเล่น 3) การจัดการเรียนการสอนของครูในการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่ใช้ภาษาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้การสื่อสาร และการสอนทักษะทางภาษา ฟัง พูด อ่าน เขียนไปพร้อมกัน 4) การประเมินผลการจัดการเรียนรู้สองภาษา และ 5) การมีส่วนร่วมและประสานสัมพันธ์ผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการเรียนรู้สองภาษา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ พบว่า 1) คะแนนวัดความสามารถของเด็กปฐมวัยในการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อน-หลังการใช้รูปแบบ จากเด็กระดับอนุบาล 2 จำนวน 10 คน พบว่า เด็กมี

พัฒนาการดีขึ้นเมื่อวัดจากทั้ง 7 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การทักทาย หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ครอบครัวของฉัน หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ร่างกาย หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 รูปทรง หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ตัวเลข หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 สี และหน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ผลไม้ โดยคะแนนก่อนทดลองและหลังทดลอง มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 โดยเด็กมีพัฒนาการหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน 2) ผลการประเมินกระบวนการรูปแบบโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 25 คน พบว่า ผู้ประเมินส่วนใหญ่ให้ระดับคุณภาพดีเยี่ยมสรุปผลการประเมินจากค่าเฉลี่ยร้อยละของระดับคุณภาพดีเยี่ยมและดีผ่านเกณฑ์การประเมิน และ 3) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ในภาพรวมกลุ่มเป้าหมายพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ในระดับมาก กับเกณฑ์ความพึงพอใจระดับมาก กำหนดค่าเฉลี่ยไว้ที่ 3.50 ด้วยสถิติเชิงอนุมาน One Sample t-test พบว่า ในภาพรวมค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงกว่าเกณฑ์ความพึงพอใจมากอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ พบว่า จุดเด่นประกอบด้วย เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกายน้ำหนักส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์ มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพของตนหลีกเลี่ยงสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อโรคมัยมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจแจ่มใสมีความรู้สึกที่ดี ต่อตนเองและผู้อื่น มีความมั่นใจ ใจกล้าแสดงออก มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริตรู้จักแบ่งปัน ประพฤติตนตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่ตนนับถือ สนใจเรียนรู้สิ่งรอบตัวรักการเรียนรู้มีทักษะทางภาษาที่เหมาะสมกับวัย มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐานทุกคน และมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จุดที่ควรพัฒนา คือ เด็กยังควรได้รับการพัฒนาด้านความคิดรวบยอด การคิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับการความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่ในอนาคตสอดคล้องกับแนวคิดของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 10-20) เห็นว่า การสอนภาษาแบบธรรมชาตินั้นมียุทธศาสตร์ประกอบการเรียนรู้ 3 ส่วน เพื่อพัฒนาการสื่อสารภาษาในเด็กปฐมวัย คือ 1) หลักการจัดสภาพแวดล้อม 2) กระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามวัยวุฒิของเด็ก ซึ่งธรรมชาติของเด็กจะ เกิดมาพร้อมกับความสามารถในการเรียนรู้มีสมองไวคิดและมีประสาทสัมผัสทั้ง 5 และ 3) การจัดการเรียนการสอนของครู การสอนภาษา

แบบธรรมชาติเป็นการจัด กิจกรรมที่ใช้ภาษาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้การสื่อสาร และการสอนทักษะทางภาษา ฟัง พูด อ่าน เขียนไปพร้อมกัน มาพัฒนาความคิดรวบยอด และภาษาสื่อสาร โดยเฉพาะภาษาอังกฤษของเด็ก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 การหารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ พบว่า การขับเคลื่อนการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ ควรคำนึงถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเห็นควรให้นางจรรยาคุณภาพประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือวงจรคุณภาพ “CPDCA” ได้แก่ 1) C: Context คือ การวิเคราะห์บริบทการบริหารจัดการเรียนรู้ 2) P: Plan คือ การวางแผนภายใต้บริบทของโรงเรียน 3) D: Do คือ การปฏิบัติตามแผนภายใต้บริบทของโรงเรียน 4) C: Check คือ การประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษา 5) A: Act คือ นำผลประเมินมาการพัฒนาปรับปรุงการและรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์บริบทและการจัดสภาพแวดล้อม 2) ออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติผ่านการเล่น 3) การจัดการเรียนการสอนของครูในการสอนภาษาแบบธรรมชาติทางภาษา ฟัง พูด อ่าน เขียนไปพร้อมกัน 4) การประเมินผลการจัดการเรียนรู้สองภาษา และ 5) การมีส่วนร่วมและประสานสัมพันธ์ผู้ปกครองและชุมชนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ สิทธิไตรย์ และโยธิน แสงวดี (2536) และ เก็จกนก เอื้อวงศ์ (2562) กล่าวว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นเทคนิควิธีการรวบรวมข้อมูลวิธีหนึ่งซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มจะถูกคัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรงหรือเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลตามประเด็นที่นักวิจัยต้องการได้ โดยจัดให้มีกลุ่มสนทนาประมาณ 6-12 คน ซึ่งกลุ่มที่จะมีลักษณะโต้ตอบโต้แย้งกันดีที่สุดคือ 7-8 คน และจะต้องมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 การทดลองรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาล ยูเมะมิคินิ พบว่า การนำรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ ไปใช้ในสถานการณ์จริงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลมีการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาโดยบูรณาการกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ในแต่ละวัน ด้วยวงจรคุณภาพ “CPDCA” ได้แก่ 1) C: Context คือ การวิเคราะห์บริบทการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษา

ในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ 2) P: Plan คือ การวางแผนภายใต้บริบทของโรงเรียน 3) D: Do คือ การปฏิบัติตามแผนภายใต้บริบทของโรงเรียน 4) C: Check คือ การประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษา 5) A: Act คือ นำผลประเมินมาการพัฒนาปรับปรุงการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษา ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์บริบทและการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา 2) ออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามวัยของเด็กในการคิดและประสาทสัมผัสทั้ง 5 ผ่านการเล่น 3) การจัดการเรียนการสอนของครูในการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่ใช้ภาษาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้การสื่อสาร และการสอนทักษะทางภาษา ฟัง พูด อ่าน เขียนไปพร้อมกัน 4) การประเมินผลการจัดการเรียนรู้สองภาษา และ 5) การมีส่วนร่วมและประสานสัมพันธ์ผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการเรียนรู้สองภาษา ซึ่งสอดคล้องกับเศกสรรค์ กังสะวิบูลย์ และคณะ (2563) พบว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษและการจัดกิจกรรม เน้นการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านและทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของเด็กระดับปฐมวัย พบว่า ในการบริหารจัดการประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ โดยใช้แนวคิดเชิงระบบ (System Approach) เพื่อขับเคลื่อนรูปแบบในขั้นตอนการดำเนินการ และกระบวนการบริหารซึ่งสอดคล้องกับ อรรพรรณ รังสัย (2561) พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนในโครงการที่มีความสำคัญที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 4 การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ พบว่า คะแนนวัดความสามารถของเด็กปฐมวัยในการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ก่อน-หลังการใช้รูปแบบ ในภาพรวมทั้งคะแนนรวมและคะแนนเฉลี่ยหลังใช้รูปแบบฯ สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Pair T-Test พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น โดยการผลการเปรียบเทียบด้านความสามารถในการรู้คำศัพท์เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น และ 2) ผลการประเมินกระบวนการรูปแบบ พบว่า ผู้ประเมินส่วนใหญ่ให้ระดับคุณภาพดีเยี่ยมสรุปผลการประเมินจากค่าเฉลี่ยร้อยละของระดับคุณภาพดีเยี่ยมและดีผ่านเกณฑ์การประเมิน และในภาพรวมกลุ่มเป้าหมายพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลในระดับมาก สอดคล้องกับชิตวีร์ มองเพชร (2561) พบว่า องค์ประกอบด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้มีความสำคัญต่อพัฒนาการภาษาอังกฤษของนักเรียนอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาใน

รูปแบบยึดหลักการจัดการเรียนรู้สองภาษาอย่างธรรมชาติแบบองค์รวมสำหรับเด็กปฐมวัยดังที่รัชฎาพร เกตานนท์ (2548 : 47) กล่าวว่า การสอนภาษาอย่างธรรมชาติแบบองค์รวมจึงมีแนวคิดและหลักการที่สอดคล้องกับลักษณะและหน้าที่ของภาษา คือ ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีความหมาย และเหมาะสมกับพัฒนาการด้านการรู้หนังสือของเด็ก อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าธรรมชาติของเด็กเกิดมาพร้อมกับความสามารถในเรียนรู้ทักษะทางภาษาได้ด้วยตัวเองจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ผ่านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการประเมินผลเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ พบว่า เด็กมีพัฒนาการภาษาอังกฤษ ทั้งการรู้ศัพท์และการแต่งประโยคที่ดีขึ้น ทำให้ ครูผู้สอน ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ในระดับมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก และกิจกรรมการเรียนรู้สนุกสนานและน่าสนใจซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นองค์ความรู้จากการวิจัยดังนี้

จากแผนภาพสามารถอธิบายองค์ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1) การวิเคราะห์บริบทและการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา โดยเฉพาะการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษ เช่น การติดตั้งป้ายภาษาตามบริเวณสถานที่ต่าง ๆ การฝึกหัดการใช้คำศัพท์พื้นฐานสำหรับการสื่อสารภาษาอังกฤษทั่วไป เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 2) ออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามวัยของเด็กในการคิดและประสาทสัมผัสทั้ง 5 ผ่านการเล่นหรือการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

องค์ประกอบที่ 3) การจัดการเรียนการสอนของครูในการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่ใช้ภาษาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้การสื่อสาร และการสอนทักษะทางภาษา ฟัง พูด อ่าน เขียนไปพร้อมกัน

องค์ประกอบที่ 4) การประเมินผลการจัดการเรียนรู้สองภาษาที่เด็กสามารถใช้ฟัง พูด อ่าน และเขียนได้ทั้งสองภาษาในเวลาเดียวกันผ่านการประเมินของผู้สอนหรือครูประจำชั้นในทุก ๆ สัปดาห์

องค์ประกอบที่ 5) การมีส่วนร่วมและประสานสัมพันธ์ผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการเรียนรู้สองภาษาที่ช่วยให้เด็กสามารถมีพัฒนาการได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เห็นว่า การบริหารจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิสามารถยกระดับศักยภาพการสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างมีคุณภาพมากขึ้น ทั้งนี้อาจต้องดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้บริบท 5 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1) การวิเคราะห์บริบทและการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2) ออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติ องค์ประกอบที่ 3) การจัดการเรียนการสอนของครูในการสอนภาษาแบบธรรมชาติ องค์ประกอบที่ 4) การประเมินผลการจัดการเรียนรู้สองภาษาที่เด็กสามารถใช้ฟัง พูด อ่าน และเขียน และองค์ประกอบที่ 5) การมีส่วนร่วมและประสานสัมพันธ์ผู้ปกครองและชุมชน จะช่วยให้เกิดพัฒนาการด้านภาษาอังกฤษได้อย่างรวดเร็วมากที่สุด

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ อยู่ภายใต้บริบทการบริหารจัดการของสถานศึกษา ดังนั้น การนำไปประยุกต์ใช้ จึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของบริบทสถานศึกษาด้วย

2.การบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ จะมีความยั่งยืน โดยการจัดหาและสนับสนุนครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้สองภาษา

3.การบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในเด็กปฐมวัยจะมีประสิทธิภาพขึ้น หากมีการจัดสภาพแวดล้อมและมีการใช้ภาษาที่สองในครอบครัว หรืออย่างน้อยครอบครัวให้ความร่วมมือ โดยสนับสนุน ชมเชย และให้กำลังใจเด็ก ๆ ที่สื่อสารภาษากับครอบครัว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1.การใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในเด็กเล็กและสถานศึกษาอื่น ๆ
- 2.รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สองภาษาในเด็กเล็กที่มีความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว

References

- จิตวีร์ มงเพชร. (2561). รูปแบบการบริหารโรงเรียนในโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ ในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- ยูทู เบ ปี่. (2012). เตรียมพร้อมให้ลูกเป็นเด็กสองภาษา. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://go2pasa.ning.com /profiles/blogs/p-styletextalign-center>. [วัน ที่ 24 มิถุนายน 2564].
- รัชฎาพร เกตานนท์ . (2548). การศึกษาพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวการสอนภาษาอย่างธรรมชาติแบบองค์รวม (Whole Language Approach). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิรัชสิทธิ์ สิทธิไตรย์ และโยจิน แสงวงดี. (2536). การสนทนากลุ่ม : เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: สมาคมวิจัยเชิงคุณภาพแห่งประเทศไทย.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2542). สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- เศกสรรค์ กังสะวิบูลย์ และคณะ. (2563). รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนอนุบาลสองภาษาในยุคประเทศไทย 4.0 ที่มีคุณภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์. 5 (2) 110-125.

- สมาคมโรงเรียนเอกชนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน. (2564). *รู้จักการเรียนรู้แบบสองภาษา (Bilingual Education) ให้มากขึ้น*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://thaiapep.org/allArticles/article2.html>. [วันที่ 24 มิถุนายน 2564].
- สถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลยูเมะมิคินิ. (2564, กุมภาพันธ์). *รายงานประจำปี (เอกสารนำเสนอ). การประชุมประจำปีสถานศึกษาครั้งที่ 1*. เชียงใหม่, ประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *พัฒนาการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1243-file.pdf>. [วันที่ 15 กันยายน 2565]
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : http://academic.obec.go.th/images/document/1590998426_d_1.pdf. [วันที่ 20 กรกฎาคม 2564].
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). *ประชากรและสังคม*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/population.html>. [วันที่ 24 มิถุนายน 2564].
- อรพรรณ บัวอิน. (2560). การศึกษาปฐมวัยและพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนในประเทศกำลังพัฒนา: หลักฐานเชิงประจักษ์จากประเทศไทย. *วารสารพัฒนาการเศรษฐกิจปริทรรศน์*. 11 (1), 98-121.
- อรรณ รังสัย. (2561). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนในโครงการจัดการเรียนการสอนสองภาษาของสถานศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

Development of an Internal Supervisory Model of Samakkhi Wittayathan School
in Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province

ศิริพร ปัญญาอิง Siriporn Punyaying

พระครูวิทิศาสนาทธร, ผศ.ดร. Phrakhruvititsasanatorn, Asst. Prof. Dr.

พระมหาสกล มหาวิโร, ผศ.ดร. Phramaha Sakun Mahaviro, Asst. Prof. Dr.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Public Administration, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

Siriporn0819988590@gmail.com

Haripunchai Review 23/05/2023

Haripunchai Review 09/08/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาสภาพปัจจุบันการนิเทศภายใน 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศภายใน 3) ทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายใน และ 4) ประเมินผลและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยและพัฒนาผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 16 รูป/คน เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบการสนทนากลุ่ม แบบสอบถาม และแบบประเมิน เชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และเชิงปริมาณโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัย พบว่า :

1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการนิเทศภายใน พบว่า ไม่มีรูปแบบการนิเทศภายในที่มีกระบวนการตามระบบคุณภาพที่ชัดเจน

2) การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายใน ประกอบด้วยขั้นที่ 1 การศึกษาบริบทและวางแผน (ทุกข์ D : Dukkha) ขั้นที่ 2 การสร้างเครื่องมือ (สมุทัย S : Samudaya) ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ 3 (นิโรธ N : Nirodha) ขั้นที่ 4 การสรุปและประเมินผล (4 มรรค M : Magga) ผลการตรวจสอบ

ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบ สมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ของรูปแบบ และความสอดคล้องของรูปแบบ

3) ผลการทดลอง พบว่า โดยก่อนการใช้มีคะแนนเฉลี่ย และการหลังใช้มีคะแนนเฉลี่ยหลังใช้ เท่ากับและระดับความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน มีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด

4) ผลจากการประเมินผลและพัฒนาารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานโดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า หลังใช้รูปแบบการนิเทศภายในมีประสิทธิภาพสูง มีระดับความพึงพอใจของครูผู้นิเทศและผู้รับนิเทศอยู่ในระดับมากที่สุดและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, การนิเทศภายใน, โรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน

Abstract

The purposes of this research were 1) to explore the current state of internal supervision, 2) to develop the internal supervision model, 3) to experiment with the internal supervision model, and 4) to evaluate and develop the internal supervision model of Samakkhi Wittayathan School in Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province. This study was a research and development. The key informants were 16 administrators and teachers. The research tools were interview form, focus group, questionnaire and qualitative assessment with content analysis and quantitative by statistical packaged for the social science.

The results revealed that:

1) The study results of the current state of internal supervision found that there was no model of internal supervision according to a clear quality system process.

2) Development of internal supervision model which consisted of step 1 : Context study and planning (D: Dukkha), step 2: Making tools (S: Samudaya), step 3: Supervising operations (N: Nirodha), and step 4 : Summarizing and evaluating (M :

Magga). Theoretical reasonableness examination results, possibility and conformity of model, theoretically reasonable, Possibilities of the model, and conformity of model.

3) The experimental results showed that before using the mean and after using the mean. The latter were the same and the satisfaction level of using the internal supervision model of Samakkhi Wittayathan School was the highest points.

4) The results of evaluation and development of supervision model within Samakkhi Wittayathan School using the 4 Noble Truths was found that after using the internal supervision model was highly effective. The satisfaction level of supervising teachers and supervising recipients were at the highest level and the achievement of the learners increased.

Keywords: Model Development, Internal Supervision, Samakkhi Wittayathan School

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมจากการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากสภาพแวดล้อมสังคม เพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคนในชาติให้มีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติ และการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ (ปจจริย หงส์แก้ว, 2563 : 1) จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ข้อ 2.2 กล่าวว่า ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา 2. ร้อยละของสถานศึกษาที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น 3. ร้อยละของสถานศึกษาที่มีความพึงพอใจต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น 4. คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) ของผู้เรียนที่เรียนในกลุ่มสถานศึกษาที่เข้าสู่ระบบการบริหารจัดการแนวใหม่สูงขึ้น 5. ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองและชุมชนในการให้บริการการศึกษาของกลุ่มสถานศึกษาที่เข้าสู่ระบบการบริหารจัดการสูงขึ้น 6. จำนวนสถานศึกษาที่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเพิ่มขึ้น 7. อัตราค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรต่อนักเรียนลดลง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น มีหลายแบบการนิเทศภายในก็เป็นส่วนหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในการแก้ปัญหาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน

รวมถึงเป็นการพัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อไปถึงผู้เรียน ดังที่ รัศมี ภูกันดาน (2562 : 22) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในเป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนที่จะส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูที่รับการนิเทศ และบุคลากรในโรงเรียนให้พัฒนาปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานเพื่อความงอกงามในวิชาชีพ และส่งผลต่อการเพิ่มคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายการศึกษา

สำหรับโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน ได้กำหนดเป้าหมายพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านนักเรียนและครู คือ ให้นักเรียนมีความประพฤติดี มีคุณธรรม ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณตามาตรฐานวิชาชีพ เพื่อตอบสนองวิสัยทัศน์ที่ว่า ผู้เรียนเป็นศาสนทายาทที่มีคุณภาพทั้งทางโลกและทางธรรม บริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ และจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่ผลการรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (SAR) ของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานในด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลการทดสอบวัดความรู้พื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติทุกรายวิชา (โรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน, 2564 : 11) ทำให้คุณภาพการศึกษาของนักเรียนอยู่ในระดับไม่น่าพึงพอใจ ซึ่งไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้ ครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะมีการกำหนดเป้าหมายให้เกิดกับผู้เรียนอย่างครบถ้วนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน, 2555)

ดังนั้น การพัฒนาครูเพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงและพัฒนาการจัดการกระบวนกรเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้และบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา (บุษกร วิเศษสมบัติ, 2564 : 208) จากการศึกษารูปแบบ เทคนิควิธีหรือกระบวนการนิเทศ พบว่า กระบวนการนิเทศโดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมในการแก้ปัญหาทำงานและวางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งหลักธรรมอริยสัจ 4 ทุกข์ คือ ปัญหา สมุทัย การเกิดขึ้นหรือสาเหตุแห่งปัญหา นิโรธ ความดับปัญหา และมรรค ทางที่นำไปสู่ความดับปัญหาอุปสรรคการเรียนการสอน(พระครูปลัดศกดิ์ มหาวิโร (โกศลสุภวัฒน์), 2563 :3)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูสอน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน เล็งเห็นความสำคัญของการนิเทศภายใน ว่าเป็นกระบวนการที่

สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู จึงมีความสนใจศึกษาวิจัย การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมและใช้เป็นแนวทางให้สถานศึกษาต้นสังกัดและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง นำไปพัฒนาปรับปรุงด้านการนิเทศภายใน ให้เกิดระบบการนิเทศภายในที่มีคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนมีระบบการนิเทศภายในที่เข้มแข็ง มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องและเป็นวัฒนธรรมขององค์กรต่อไป ซึ่งจะได้สอดคล้องกับระบบการศึกษาพัฒนาชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อประเมินผลและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 ของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 (R1) การวิเคราะห์ (Analysis) = การวิจัย Research1 (R1) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารข้อมูลพื้นฐาน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 1. ศึกษาเอกสารบริบท สัมภาษณ์ สอบถามเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน และ 2. ทำการ SWOT เพื่อหาปัจจัยข้อมูลพื้นฐาน และแนวทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและการพัฒนา (Design and Development) = การพัฒนา Development (D1) : การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ เป็นขั้นที่ดำเนินการร่วมกันทั้งการออกแบบและพัฒนา (Design and Development) กับ การศึกษาวิจัยด้วยการนำข้อมูลพื้นฐานมาสังเคราะห์ร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศภายใน และนำต้นแบบรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบความสมบูรณ์มีความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ (Development : D1) จากนั้นจึงนำผลที่ได้จากการตรวจสอบไปแก้ไขปรับปรุงต้นแบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และนำไปสนทนากลุ่ม ดังนี้ 1) ออกแบบกระบวนการของรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ที่ประกอบด้วยการนำหลักธรรมอริยสัจ 4 ไปใช้ 2) ตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบ การนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน โดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 (DSNM Model) ก่อนนำไปใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน 3) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขเพื่อให้ได้รูปแบบทางเลือก และจัดทำคู่มือรูปแบบการนิเทศของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน และ 4) ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อรับรองยืนยันรูปแบบทางเลือก และจัดทำคู่มือรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) = การวิจัย Research2 (R2) : การนำรูปแบบไปใช้นำรูปแบบการนิเทศภายในที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริง ตามคู่มือรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานโดยดำเนินงานตามกระบวนการขั้นตอนต่อไปนี้ 1) การดำเนินการ ตามกระบวนการขั้นตอนรูปแบบ 2) ประเมินความคิดเห็นการใช้กระบวนการรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน และประเมินความพึงพอใจการใช้กระบวนการรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน ก่อนทดลอง 3) ใช้เครื่องมือที่ใช้คือรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน ทั้งนี้สามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินงาน และ 4) ประเมินความคิดเห็นการใช้กระบวนการรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน และประเมินความพึงพอใจการใช้กระบวนการรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน หลังทดลอง

ขั้นตอนที่ 4 (D2) การประเมินผล (Evaluation) = การพัฒนา Development2 (D2) : การประเมินและปรับปรุงรูปแบบจากนั้นนำรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานมาให้ผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วยครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน 16 รูป/คน มาประเมินผลรูปแบบหลังการใช้โดยใช้การวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มตรวจสอบหลังการทดลองใช้ (One Group

Pretest – Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์ 2549 : 144) และผลจากการประเมิน ผู้บริหาร ครูสอนของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน ผู้เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ นำมาพัฒนาให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

เครื่องมือการวิจัย

ขั้นตอนวิธีการสร้างคู่มือการใช้รูปแบบและแบบประเมินกระบวนการใช้รูปแบบมีลำดับขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบดังนี้ 1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันการดำเนินงานการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน และจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ 2. สร้าง แบบประเมินกระบวนการใช้รูปแบบ จำนวน 20 ข้อ แล้วนำแบบประเมินที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบหาความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความครอบคลุมและความสอดคล้องของแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ (IOC) โดยมีเกณฑ์ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พบว่าแบบสอบถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 -1.00 แล้วจึงนำแบบสอบถามไปใช้ และนำมาจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถาม 3. นำแบบประเมินกระบวนการใช้รูปแบบ ไปทดลองใช้ 4. ประเมินกระบวนการใช้รูปแบบฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป และ 5. สรุปผลการประเมินเพื่อนำไปพัฒนา

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ได้แก่

1) กรอบวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย ซึ่งพัฒนาจากทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง หลักการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

2) กรอบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview form) เลือกใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยชุดคำถามปลายเปิดจำนวน 2 ข้อ เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการออกแบบรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน เพื่อให้มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากที่สุด

3) กรอบประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามคู่มือรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน โดยประยุกต์ใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 (DSNM Model) โดยประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในการใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน โดยประยุกต์ใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 (DSNM Model) มี 3 ด้าน คือ 1) ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ และ 3) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

4) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นขั้นตอนการประเมินผลและพัฒนา รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานเพื่อให้ได้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียน สามัคคีวิทยาทานมีขั้นตอนดังนี้ 1) การดำเนินการคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม 2) เครื่องมือที่ใช้ สนทนากลุ่ม 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) ยืนยันรับรองรูปแบบการนิเทศ ภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน

5) คู่มือรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน

6) แบบประเมินความคิดเห็นการใช้กระบวนการรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคี วิทยาทาน

7) แบบประเมินความพึงพอใจการใช้กระบวนการรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียน สามัคคีวิทยาทาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมือง เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ไม่มีรูปแบบการนิเทศภายใน ที่มีกระบวนการตามระบบ คุณภาพที่ชัดเจน ซึ่งการนิเทศภายในเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนและ การส่งผลถึงการพัฒนาผู้เรียน โดยกระบวนการนิเทศในปัจจุบัน ดำเนินการนิเทศโดย ผู้อำนวยการ เป็นเป็นผู้นิเทศ กำกับ ดูแลโดยตรง หรือมอบหมายให้ฝ่ายวิชาการเป็นผู้ดำเนินการ ยังไม่มีการกำหนด รูปแบบการนิเทศอย่างเป็น ขั้นตอนที่เหมาะสม ใช้วิธีการการตรวจเยี่ยมชั้นเรียนตามข้อตกลงที่ กำหนดร่วมกันกับครู ถึงจะเป็นการสร้างความเป็นกันเองและเกิดทัศนคติที่ดีแก่ครู แต่ก็ยังขาด รูปแบบการดำเนินการนิเทศที่เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา ขาดการออกแบบวางแผนและ กิจกรรมการนิเทศการสอน กำหนดวัตถุประสงค์ ในการนิเทศการสอน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้หลักกรรมวิธี 4 มีชื่อว่า DSNM Model มีขั้นตอน

การพิจารณา 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ทุกข์ (D : Dukkha) ขั้นการศึกษาบริบทเพื่อนำมาวางแผนกำหนดการนิเทศภายใน คือ ดำเนินการวางแผน เป็นขั้นเตรียมการนิเทศโดยศึกษาหาข้อมูลสารสนเทศงานวิชาการ ประมวลสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการศึกษา กำหนดจุดมุ่งหมายการนิเทศ จัดทำแผนการนิเทศ กำหนดเนื้อหาการนิเทศ ออกแบบการนิเทศ สื่อนิเทศ จัดเตรียมเครื่องมือนิเทศ กำหนดกรอบการติดตามประเมินผล และสรุปรายงานผลการนิเทศ ขั้นตอนที่ 2 สมุทัย (S : Samudaya) ขั้นการสร้างสื่อและเครื่องมือ คือ สร้างสื่อและเครื่องมือและดำเนินการตามแผนนิเทศ โดยประชุมเพื่อทบทวนจุดมุ่งหมายการนิเทศ แบ่งหน้าที่ภาระงานในการนิเทศ ประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้อง และนิเทศตามแผนด้วยรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้เทคนิควิธีการที่ได้กำหนดร่วมกัน ขั้นตอนที่ 3 นิโรธ (N : Nirodha) ขั้นการปฏิบัติการนิเทศ คือ ดำเนินการปฏิบัติการนิเทศ เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย และมีประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนตรงตามที่ครูปฏิบัติจริง เพื่อจะได้นำข้อมูลมาดำเนินการตรวจสอบและประเมินผลต่อไป ขั้นตอนที่ 4 มรรค (M : Magga) ขั้นสรุปและประเมินผล คือ ดำเนินการตรวจสอบและประเมินผล เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่อย่างไร นำผลการประเมินมาปรับปรุง เมื่อสิ้นสุดผลการนิเทศแต่ละครั้ง รายงานผลให้ผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ติดตามกำกับดูแล ทราบโดยทำเป็นบันทึกข้อความ หรือแบบรายงานที่กำหนดไว้ในหัวข้อประเด็นต่าง ๆ เช่น ผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ วันเดือนปีที่นิเทศ กิจกรรมที่นิเทศ เนื้อหาสาระที่นิเทศ การประเมินผลและสรุปผลของผู้รับการนิเทศและข้อควรพัฒนา โดยการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบ การนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน โดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 (DSNM Model) ก่อนนำไปใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ เท่ากับ 0.96 และดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อรับรองยืนยันรูปแบบ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การประเมินรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานโดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 หลังการใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานโดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีค่าสูงกว่า ก่อนใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน โดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 (DSNM Model) หลังใช้มีคะแนนเฉลี่ยหลังใช้เท่ากับก่อนใช้มีคะแนนเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ผลการประเมินผลและพัฒนาารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ One-Group Pretest-Posttest Design เพื่อยืนยันและรับรองประสิทธิภาพรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้หลักธรรมาจริย 4 (DSNM Model) พบว่าหลังใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีระดับความพึงพอใจของครูผู้นิเทศและผู้รับนิเทศ อยู่ในระดับ มากที่สุด ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการสอน ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่พัฒนาเพิ่มขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลข้อที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการวิจัยที่พบว่า ไม่มีรูปแบบการนิเทศภายใน ที่มีกระบวนการตามระบบคุณภาพที่ชัดเจน จึงส่งผลให้การพัฒนาศักยภาพครูให้ทิศทางจึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ต่ำ ดังที่ จินนหฐาน์ อุปาทัง (2551 : 21) ; สิทธิพล พรหมมินทร์ (2553 : 17) จักรกฤษ สมศิลา (2557 : 27) กล่าวว่า เพื่อพัฒนาศักยภาพภายในโรงเรียน โดยเฉพาะครูให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพทางด้านวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ดีขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการขาดรูปแบบการนิเทศภายในเป็นปัญหาในการบริหารงานเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ สถาพร สมอุทัย (2565 : 279) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในว่า การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการพัฒนาครูให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

อภิปรายผลข้อที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน โดย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการวิจัยที่พบว่า ไม่มีรูปแบบการนิเทศภายในที่ตรงกับบริบทของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน ซึ่งเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม จึงส่งผลให้กระบวนการนิเทศภายในที่ผ่านมาไม่ตอบโจทย์บริบทของสถานศึกษา จึงสรรหาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการนิเทศภายใน โดยการสร้างรูปแบบการนิเทศภายในที่ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ อริยสัจ 4 (DSNM Model) และทำการตรวจสอบรูปแบบโดยใช้การสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านได้ให้ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี มีค่าดัชนีความ

สอดคล้องรายชื่อ เท่ากับ 0.96 ดังที่ สัญญา เคนาภูมิ (2558 : 98-99) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสนทนากลุ่มเป็นรูปแบบการสัมภาษณ์ชนิดหนึ่งที่ใช้สำหรับผู้ที่ถูกสัมภาษณ์กลุ่มเล็ก ๆ มักใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในกรณีที่ต้องการได้ข้อมูลจากการพิจารณาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ผู้ที่นำมาใช้ในการสนทนากลุ่มจะเป็นบุคคลที่ผู้ศึกษาคาดว่า จะเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดีโดยปกติจะใช้ผู้เข้าร่วมสนทนาประมาณ 8-12 คน หากใช้จำนวนน้อยกว่า 8 คน จะถือว่ากลุ่มตัวอย่างยังไม่เป็นตัวแทน แต่ถ้าใช้มากกว่า 12 คน จะทำให้เกิดปัญหายุ่งยากในการดำเนินงาน โดยทุกซ์ : D คือ ความคิดเห็นกำหนดนโยบาย สมุทัย : S คือสาเหตุ นิโรธ : N คือกระบวนการและวิธีการนิเทศภายใน มรรค : M คือ ประเมินผล ทำให้มีความสอดคล้องชัดเจนและตรงกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศึกษาเพื่อช่วยเหลือครูให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังที่ จันทิมา พงษ์พรหม (2558 : 24-39) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นขั้นตอนการดำเนินการนิเทศควบคุมให้เป็นไปตามแนวทางในการนิเทศที่วางตั้งไว้ทั้งนี้สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน ให้มุ่งไปในทิศทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับกระบวนการนิเทศภายในของ แสน สมนึก (2541 : 75-77)

อภิปรายผลข้อที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการวิจัยที่พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานโดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 (DSNM Model) คะแนนเฉลี่ยหลังใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานมีระดับคะแนนที่สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน การประเมินการใช้จากผู้ใช้งานจริง แม่นยำเที่ยงตรง ดังที่ เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ (2566) กล่าวว่า ข้อมูลเชิงสถิติหรือข้อมูลที่เป็นตัวเลขเชิงปริมาณ ที่มีการเก็บรวบรวม ใช้อ้างอิงเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 (DSNM Model) มีความจำเป็น และพบว่า ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีคะแนนเฉลี่ยหลังใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน โดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 (DSNM Model) สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศได้ให้คำแนะนำความคิดเห็นและสะท้อนความความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของสถานศึกษาต่อการ

นิเทศภายในอย่างชัดเจน นอกจากนั้นในระหว่างดำเนินการจัดทำรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน ซึ่งสอดคล้องตาม ทุกขั้นตอน ผู้วิจัยและตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบ การนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน โดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 (DSNM Model) ก่อนนำไปใช้ และดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อรับรองยืนยันรูปแบบทางเลือก จากผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกับหลักการของ สัญญา เคนาภูมิ (2558 : 98-99) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสนทนากลุ่มเป็นรูปแบบการสัมภาษณ์ชนิดหนึ่งที่ใช้สำหรับผู้ที่ถูกสัมภาษณ์กลุ่มเล็กส่งผลให้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน โดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 (DSNM Model) เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ครูผู้สอนในการนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ทำให้ระดับความพึงพอใจของการใช้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลข้อที่ 4 ผลการประเมินผลและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการวิจัยที่พบว่า การประเมินและยืนยันรูปแบบการนิเทศภายใน ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือในการใช้รูปแบบการนิเทศภายใน และการยืนยันประสิทธิภาพของรูปแบบภายใน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าผลการประเมินผลและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ควรดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบค่า $\bar{x}$, S.D., df, t, p-value ประเมินความคิดเห็นการใช้กระบวนการรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนและหลังใช้ รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อยืนยันรับรองประสิทธิภาพและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัด สร้างความน่าเชื่อมั่นให้กับบุคลากรในการสอน เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพิ่มผลสัมฤทธิ์และคุณภาพแก่นักเรียน ดังที่ พัทรี ศานติอาวรณ์ (2552 : 12) รัศมี ภูกันดาน (2562 : 22) ได้กล่าวว่าสอดคล้องกันว่า การนิเทศภายในโรงเรียน คือ กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษา โดยการระดมสรรพกำลังสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนที่ตรงกับความต้องการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมาย

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมือง เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถองค์ความรู้จากการวิจัยชื่อว่า DSNM Model ดังภาพนี้

ภาพที่ 1 DSNM Model

1 ทุกข์ (D : Dukkha) ขั้นการศึกษาบริบทเพื่อนำมาวางแผนกำหนดการนิเทศภายใน คือ ดำเนินการวางแผน เป็นขั้นเตรียมการนิเทศโดยศึกษาหาข้อมูลสารสนเทศงานวิชาการ

2 สมุทัย (S : Samudaya) ขั้นการสร้างสื่อและเครื่องมือ คือ สร้างสื่อและเครื่องมือและดำเนินการตามแผนนิเทศ โดยประชุมเพื่อทบทวนจุดมุ่งหมายการนิเทศ แบ่งหน้าที่ภาระงานในการนิเทศ ประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้อง

3 นิโรธ (N : Nirodha) ขั้นการปฏิบัติการนิเทศ คือ ดำเนินการปฏิบัติการนิเทศ เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย และมีประสิทธิภาพ

4 มรรค (M : Magga) ขั้นสรุปและประเมินผล คือ ดำเนินการตรวจสอบและประเมินผล เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่อย่างไร นำผลการประเมินมาปรับปรุง

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมือง เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีข้อค้นพบจากการวิจัยที่รวมถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ โดยเฉพาะ DSNM Model ได้แก่ 1 ทุกข์ (D : Dukkha) 2 สมุทัย (S : Samudaya) 3 นิโรธ (N : Nirodha) และ 4 มรรค

(M : Magga) พบว่า หลังใช้รูปแบบการนิเทศภายในมีประสิทธิภาพสูง มีระดับความพึงพอใจของครูผู้นิเทศและผู้รับนิเทศอยู่ในระดับมากที่สุดและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเพิ่มขึ้นและเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ผู้บริหารของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเป็นไปได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรนำรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานโดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 (DSNM Model) อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ไปปรับใช้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมศึกษาต่อไป

2) ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศ จะต้องติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อนำ ข้อมูล ต่าง ๆ มาช่วยเหลือครู ซึ่งในขั้นตอนการวางแผนการนิเทศ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศมีความรู้ มีทักษะ ฝึกปฏิบัติ ภายใต้การดูแล ช่วยเหลือ โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) จึงควรมีการวิจัยเพิ่มเติมโดยการนำรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทานโดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 (DSNM Model) อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ไปใช้ในการพัฒนางานด้านวิชาการอื่น ๆ เป็นต้น

2) การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน โดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 (DSNM Model) ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบ การนิเทศภายในแบบอื่น ๆ โดยใช้หลักธรรมอื่น ๆ ทางพระพุทธศาสนา เช่น พรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4 เป็นต้น

References

- เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ. (2566). [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.facebook.com/iok2u>
[1 กุมภาพันธ์ 2566].
- จักรกฤษ สมศिला. (2557). การศึกษารูปแบบที่เหมาะสมของกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

- จิณห์ธน อูปาหัง. (2551). การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต* (สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนิตา พงษ์พรหม. (2558). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุษกร เชี่ยวจินดาภานต์. (2561). เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*. ปีที่ 13 (ฉบับที่ 25). 111.
- ปาจริย หงส์แก้ว. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระครูปลัดศักดิ์ มหาวิโร (โกศลสุวัฒน์). (2563). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต* (สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรี ศานติอาภรณ์. (2552). สภาพการนิเทศภายในของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา แม่नावางอำเภอแม่เฒ่า จังหวัดเชียงใหม่. *การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2549). *วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : โครงการส่งเสริมการผลิตตำรา และเอกสารการสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัศมี ภูกันตาน. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมเป็นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา. *วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน. (2564). *การรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (SAR) ของโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน*. อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่.
- สถาพร สมอุทัย. (2565). “การนิเทศการศึกษา” หนึ่งตัวช่วยในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยวิชาการ*. 5 (3). 282-283.

- แสน สมนึก. (2541). การพัฒนารูปแบบการนิเทศทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา. *ปรัชญาดุสิตบัณฑิต* (สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2558). การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยโดยใช้ทฤษฎีจากฐานราก. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 10(3).
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์กรมหาชน. (2555). *คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน 2554)*. สมุทรปราการ : บริษัท ออฟ เซ็ท พลัส จำกัด.
- สิทธิพล พรหมินทร์. (2553). รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาน่าน เขต 2. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุตรดิตถ์.

การพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของ โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม

Development Buddhist School Administration Model Focused on Knowledge
Management of Chiangdao Wittayakom School

อิทธิพล อินถา Ittiphon Intha

ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์ Chatchai Sirikulpan

พระครูวิทิศานุสรณ์, ผศ.ดร. Prakhravititsasanatorn , Asst. Prof. Dr.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Public Administration, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

ittipol1142@gmail.com

Haripunchai Review 24/10/2023

Haripunchai Review 26/12/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาวิเคราะห์สภาพการบริหารงานโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม 2)สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ 3)ทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้และ 4)ประเมินผลและพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม การวิจัยและพัฒนา มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 54 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินและประเด็นสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน pair sampling t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

1) ผลการศึกษาสิ่งที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริง การประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม 29 ประการ พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ 2 จาก 5 ระดับคุณภาพซึ่งไม่ส่งผลสำเร็จในปีการศึกษา 2564

2)การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาว ได้แก่ 1 การค้นหา/บ่งชี้ความรู้ 2 การสร้างและการแสวงหาความรู้ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5 การเข้าถึงความรู้ 6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7 การเรียนรู้ และการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้รายข้อมีค่าเท่ากับ 1.00

3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม พบว่าหลังการใช้รูปแบบมีคะแนนเฉลี่ยระดับการปฏิบัติสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบค่าสถิติ t-test เท่ากับ 11.65 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000

4) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, โรงเรียนวิถิพุทธ, โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม.

Abstract

This research aims to 1) Study and analyze the administrative situation of Chiang Dao Witthayakhom School's Buddhist Way School. 2) Create a Buddhist school administration model using knowledge management processes. 3) Experiment with the Buddhist school administration model using knowledge management processes and 4) Evaluate and develop the management model for Buddhist schools. Using the knowledge management process of Chiang Dao Witthayakhom School research and development There was a sample of 54 people selected purposively. Research tools include document analysis form, interview form, evaluation form and focus group discussion points. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, pair sampling, t-test, and content analysis.

The research results found that:

1) Results of the study of what was expected and the actual situation. Evaluation of the operations of the Buddhist Way School of Chiang Dao Witthayakhom School, 29 factors, found that the evaluation results were at the

quality level 2 out of 5 quality levels, which did not result in success in the 2021 academic year.

2) Creation of a Buddhist school management model of Chiang Dao School, including 1 searching/identifying knowledge 2 creating and acquiring knowledge 3 organizing knowledge into a system 4 compiling and filtering knowledge 5 accessing knowledge Know 6 sharing knowledge and 7 learning and checking theoretical reasonableness The probability of each item is equal to 1.00.

3) The results of the experiment using the Buddhist school administration model of Chiang Dao Wittayakhom School found that after using the model, there was a higher average score of practice level than before using the model, t-test statistical value was 11.65, with statistical significance at .000

4) Results of the evaluation of administrators' and teachers' satisfaction with the administration of Buddhist schools. It was found that overall the level was at a high level.

Keywords: Developing model, Buddhist school, Chiangdao Wittayakhom School.

บทนำ

โรงเรียนวิสุทธิพุทธจึงถือเป็นหนึ่งในโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่จะช่วยผลักดันให้เด็กเยาวชนไทยสามารถพัฒนาตามศักยภาพเป็นคนดี คนเก่งของสังคมโรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อสนองตอบความสามารถที่แตกต่างกันของบุคคลเพื่อนำพาเด็กและเยาวชนไทยให้ก้าวหน้าสามารถรับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างไร้ขีดจำกัดจึงมีแนวคิดจัดตั้ง โครงการโรงเรียนวิสุทธิพุทธขึ้นเพื่อเป็นแบบอย่างสำหรับโรงเรียนอื่นที่สนใจเข้าร่วมโครงการ จึงถือเป็นหนึ่งในโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่จะช่วยผลักดันให้เด็กเยาวชนไทย สามารถพัฒนาตามศักยภาพเป็นคนดี คน เก่ง ของสังคม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 3) ดังนั้น การบริหารโรงเรียนวิสุทธิพุทธว่าเป็นเรื่องของครูผู้สอนเฉพาะวิชาพระพุทธศาสนาหรือเป็นเรื่องของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเน้นให้เฉพาะรายวิชาพระพุทธศาสนาเท่านั้นที่ถือว่าเป็นวิสุทธิพุทธทำให้ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาต้องทำงานอย่างเดียวดายกัลยาณมิตรที่มีความพอใจ

ความชอบความรักมีความขยันหมั่นเพียรความเอาใจใส่มีจิตใจจดจ่อกับการทำงาน (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2552 : 36)

การดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธจะต้องมีแนวทางและวิธีการอย่างหลากหลายที่จะช่วยกันส่งเสริมและดำเนินการพัฒนานักเรียนในด้านความมีคุณธรรมและจริยธรรม ตามหลักพุทธธรรม ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา นักเรียนมีวัตรปฏิบัติในการกิน อยู่ ดูและฟังเป็น ครูบุคลากร ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นบุคคลที่ต้อง “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548 : 14) รวมทั้งโรงเรียนจะต้องมีระบบการบริหารจัดการตามแนวทางวิถีพุทธที่ถูกต้องและเกิดประสิทธิภาพ มีจุดเน้นสำคัญการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้หลักไตรสิกขา คือ สมาธิ ปัญญา พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพที่เพียบพร้อมไปด้วยความเก่ง ความดี มีความสุข ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคมแห่งกระแสโลกาภิวัตน์ (พระศรีธวัช เมธี (ขณะป.ธ.9) และคณะ, 2547 : 3) การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ (สำนักการศึกษา, 2551 : 24) พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียน มีปัญหาในการขาดผู้รู้ชัดในหลักธรรม ถึงแม้จะได้มีการนิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาสอนในวิชาพระพุทธศาสนา แต่ก็ยังขาดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและยังให้ความสำคัญต่อกิจกรรมนั้นไม่ดีเท่าที่ควร ในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธไม่มีการกำหนดกรอบแนวทางกระบวนการและการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธที่ชัดเจน ขาดการนิเทศติดตามเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ยังขาดความรู้ชัดเจนในการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธยังไม่เพียงพออีกทั้ง ไม่มีการประเมินกิจกรรม บางโรงเรียนยังคงดำเนินกิจกรรมเดิม ไม่ปรับเปลี่ยนตามปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จากการผลการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ 29 ประการ สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2564 พบว่าอยู่ในระดับ 2 จาก 4 ระดับ และยังต้องมีการพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างเป็นระบบเพื่อเพิ่มคุณภาพของสถานศึกษา บุคลากร และนักเรียน ให้มีคุณธรรมจริยธรรมทั้งระบบ ข

การสำรวจความต้องการพัฒนาและปัญหาจำเป็นของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมที่ผู้วิจัยเป็นผู้สำรวจด้วยตนเองโดยใช้เทคนิคความต้องการจำเป็น (Priority Need Index : PNI) จากความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม พบว่า การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ มีความจำเป็นและต้องการที่จะปรับปรุงมากที่สุด และการประชุมของคณะกรรมการงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม (โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม, 2563 : 3) พบว่า การดำเนินพื่อใจในระดับหนึ่ง เห็นว่ายังจะต้องพัฒนาด้านนี้ให้มากยิ่งขึ้น ได้แก่ ผู้บริหารและครูไม่มีความรู้โครงการโรงเรียนวิถีพุทธดีเท่าที่ควร ขาดแนวทางการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนวิถีพุทธ ตลอดจนขาดรูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่มีคุณภาพอย่างชัดเจนประกอบกับสภาพสังคมและชุมชนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐดล โกมลสิทธิ์ (2550 : 32-44) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 พบว่า การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผลผลิตด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลกระทบ ดวงธิดา พุทธะกุล (2554 : 46-85) พบว่า ขั้นนำการเรียนรู้เป็นขั้นที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ส่วนขั้นที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ขั้นปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง และงามจิต จิตจักร (2558 : 20-38) พบว่า บทบาทที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ บทบาทในขั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ บทบาทในขั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาและบทบาทในขั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด

การบริหารความรู้หรือการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เรียกว่า “KM” โดยวิจารณ์ พานิช (2546 : 203-216) กล่าวไว้ว่า การจัดการความรู้เป็นการเรียนรู้แบบใหม่ที่เน้นที่การเรียนรู้แบบการปฏิบัติซึ่งทำให้เกิดประสบการณ์และเน้นความรู้ที่เป็นความรู้ในคนที่เรียกกันว่า ความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ส่วนความรู้ที่ได้จากเอกสารตำราต่าง ๆ นั้น เรียกว่า ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่ค้นหาได้จากสาธารณะทั่วไป ทำให้หน่วยงานมักเกิดการละเลยความรู้ที่อยู่ในคน จึงเป็นเรื่องที่ต้องมีการจัดการความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคนให้ออกมา เป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง ซึ่งประพันธ์ ผาสุกยัต (2550 : 103-107) กล่าวเพิ่มเติมไว้ว่า การบริหารจัดการความรู้ของบุคคลหรือองค์กร เป็นไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการโดยแต่ละบุคคลหรือองค์กรอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกัน

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะหัวหน้างานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จึงสนใจศึกษาโดยมีคำถามในการวิจัยได้แก่ สภาพการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงใหม่ เป็นอย่างไร รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ควรเป็นอย่างไร ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เป็นอย่างไร ผลการประเมินและพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เป็นอย่างไร เพื่อที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยใช้กระบวนการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถิพุทธให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและสามารถนำไปใช้เป็นแนวนโยบายในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนวิถิพุทธอีกทั้งยังช่วยค้ำจุนพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่สังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพการบริหารงานโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
4. เพื่อประเมินผลและพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1) ผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด จำนวน 4 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2) ครูโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 50 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

ขั้นตอนการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis) (R1) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) การศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการ จำเป็นรวมถึงผลการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ 29 ประการประจำปี 2564 2) นำแบบ วัดความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมที่ แบบสอบถามที่มีการตอบสนองคู่เพื่อวัดความต้องการจำเป็น 3) วิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น 4) จัดลำดับความต้องการจำเป็น(นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช, 2550) และ 5) วิเคราะห์ สภาพการบริหารงานโรงเรียนวิถิพุทธ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ 2) ด้าน การจัดวิถิพุทธสู่การเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา 4) การการพัฒนาบุคลากร และคุณลักษณะบุคลากร และ 5) ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน โดยเป็น แบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's rating scale)

ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบ (Design and Deveiopmens) = การสร้างรูปแบบ Development (D1) : การสร้างรูปแบบและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ได้แก่ 1) การศึกษา เอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) เก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสาร 3 ประเด็น คือ (1) องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการดำเนินการโรงเรียนวิถิพุทธ (2) แนวปฏิบัติที่ดี และ(3) ข้อเสนอแนะ 3) นำแบบสัมภาษณ์ ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ลักษณะกึ่ง โครงสร้าง โดยกำหนดเป็น 5 ประเด็น คือ หลักการ แนวคิด บทบาทหน้าที่ และภารกิจ การบริหาร จัดการและกระบวนการ แนวปฏิบัติที่ดี และข้อเสนอแนะในการดำเนินการโรงเรียนวิถิพุทธ 4) สังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในดำเนินการโรงเรียนวิถิพุทธเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบ และ5) สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียง ดาววิทยาคมโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการ จัดการความรู้

ตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) (R2) : การนำรูปแบบไปใช้

การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของ โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยการทดลอง

กับประชากรที่ใช้ในการวิจัย โดยนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ มาทดลองใช้กับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565

ตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) (D2) : การประเมินการใช้รูปแบบ

1) การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการนำผลการทดลองตามกระบวนการของรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยกำหนดแนวทางการประเมินผลใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมได้ดำเนินการประเมิน 2 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ 29 ประการ ประจำปี 2565 (2) ประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมโดยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท

2) สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม

การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์แบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มแล้วนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์และนำเสนอเชิงพรรณนา

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และ Pair Sampling T-Test

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมมีผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ พบว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (โรงเรียนวิถีพุทธ) มีผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาเป็นอันดับที่ 1 งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาเป็นอันดับที่ 2 งาน

ป้องกันและแก้ไขปัญหาเพศและสิ่งเสพติด ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาเป็นอันดับที่ 3 ด้วยความคิดเห็นที่ว่า หากบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษามีคุณธรรม จริยธรรมนำชีวิตจะทำให้สิ่งเสพติด และอบายมุขในสถานศึกษาลดลง และการดำเนินชีวิตของนักเรียนก็จะมี การเข้าไปในทางที่เหมาะสม แต่ยังคงขาดรูปแบบการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธที่เป็นรูปธรรมและตามหลักวิชาการ ซึ่งควรเริ่มจากขั้นการวิเคราะห์ความต้องการ ความจำเป็น การวิเคราะห์เนื้อหาและกิจกรรมของโรงเรียน ขั้นการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธจนถึงขั้นการประเมินผลและรายงาน นอกจากนี้ผู้บริหารและคณะครูจำนวน 54 คน ยังขาดการออกแบบวิธีการและกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ การกำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นเสมือนเข็มทิศในการดำเนินกิจกรรม และผู้วิจัยได้ศึกษาผลการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม 29 ประการ จากสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2564 พบว่า โรงเรียนเชียงดาววิทยาคมมีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ 2 จาก 5 ระดับคุณภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ไม่ส่งผลสำเร็จในปีการศึกษา 2564

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ พบว่า การตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของของรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ และตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือประกอบที่ใช้ในการวิจัยของของรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ก่อนนำไปใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยวิธีการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence = IOC) ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ผลการตรวจสอบพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 ความเป็นไปได้ของรูปแบบ และสอดคล้องของรูปแบบโดยมีจุดเด่นคือเริ่มตั้งแต่คุณลักษณะของผู้บริหาร และครูทั้งนี้รูปแบบคู่มือการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธฉบับนี้เป็นคู่มือที่มีประโยชน์มาก ก่อให้เกิดแม่แบบที่ดีเป็นตัวอย่างของผู้เรียนในสถานศึกษาได้ทำให้เกิด การพัฒนาตนเองทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา และการมีส่วนร่วมในชุมชนได้ทั้งนักเรียนและบุคลากรเอง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

พบว่า การเปรียบเทียบการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่การประเมินการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ของปี 2564 และ 2565 โดยรวม พบว่า หลังการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ มีคะแนนเฉลี่ยระดับการปฏิบัติสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ค่าสถิติ t-test เท่ากับ 11.65 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 (Sig. <.05) แสดงว่ามีคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือคะแนนก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ มีค่าแตกต่างกัน ซึ่งทำให้ทราบถึงการมีรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมทำให้การบริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนวิถิพุทธมีแนวทางชัดเจนเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ประเมินผลและพัฒนาารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความพึงพอใจต่อผลผลิตเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจสูงที่สุดคือ ข้อ 1.2 โรงเรียนประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนทราบในความเป็นโรงเรียนวิถิพุทธ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 2.9 โรงเรียนมีกิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์ที่เตือนให้ระลึกถึงพระรัตนตรัยเหมาะสมกับวัยของนักเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อ 2.10 โรงเรียนจัดกิจกรรมเผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น กิจกรรมเสียงตามสาย จดหมายข่าว การจัดนิทรรศการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2.5 โรงเรียนมีกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนอยากทำความดี เช่น การสวดมนต์ การทำสมาธิ โดยจัดเวลาที่เหมาะสมรวมทั้งการกล่าวประกาศ ยกย่องผู้ทำความดีเป็นประจำ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

อภิปรายผลข้อที่ 1 สภาพการบริหารงานโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมพบว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (โรงเรียนวิถิพุทธ) มีผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาเป็นอันดับที่ 1 งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาเป็นอันดับที่ 2 งานป้องกันและแก้ไขปัญหาเพศและสิ่งเสพติด ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาเป็นอันดับที่ 3 ด้วยความคิดเห็นที่ว่า หากบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษามีคุณธรรม จริยธรรมนำชีวิตจะทำให้สิ่งเสพติด และอบายมุขในสถานศึกษาลดลง และการดำเนินชีวิตของนักเรียนก็จะมีชีวิตที่ดีขึ้นไปในทางที่เหมาะสม แต่ยังคงขาดรูปแบบการดำเนินการโรงเรียนวิถิพุทธที่เป็นรูปธรรมและตามหลักวิชาการ ซึ่งควรเริ่มจากขั้นการวิเคราะห์ความต้องการความจำเป็น การวิเคราะห์เนื้อหาและกิจกรรมของโรงเรียน ขั้นการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธจนถึงขั้นการประเมินผลและรายงาน นอกจากนี้ผู้บริหารและคณะครูจำนวน 54 คน ยังขาดการออกแบบวิธีการและกิจกรรมโรงเรียนวิถิพุทธ การกำหนดวัตถุประสงค์ ที่เป็นเสมือนเข็มทิศในการดำเนินกิจกรรม และผู้วิจัยได้ศึกษาผลการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม 29 ประการ จากสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2564 พบว่า โรงเรียนเชียงดาววิทยาคมมีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ 2 จาก 5 ระดับคุณภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ไม่ส่งผลสำเร็จในการศึกษา 2564

อภิปรายผลข้อที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม พบว่า การตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมก่อนนำไปใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยวิธีการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของ สำนักการศึกษา (2551 : 24) พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียน มีปัญหาในการ ขาดผู้รู้ชัดในหลักธรรม ถึงแม้จะได้มีการนิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาสอนในวิชา

พระพุทธศาสนา แต่ก็ยังขาดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและยังให้ความสำคัญต่อกิจการมนั้น ไม่ดีเท่าที่ควร ขาดการนิเทศติดตามเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ขาดความชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพล โกมลสิงห์ (2550 : 32) กล่าวถึงการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ขาดกระบวนการที่เป็นรูปธรรมเฉพาะบริบทของแต่ละท้องถิ่นที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นและสอดคล้องกับดวงธิดา พุทธะกุล (2554 : 46) พบว่า ขั้นนำการเรียนรู้เป็นขั้นที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ส่วนขั้นที่มีระดับการปฏิบัติได้น้อยที่สุดคือ ขั้นปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่องส่วนใหญ่โรงเรียนวิถีพุทธมักขาดการต่อเนื่องในส่วนของการที่เป็นรูปธรรม

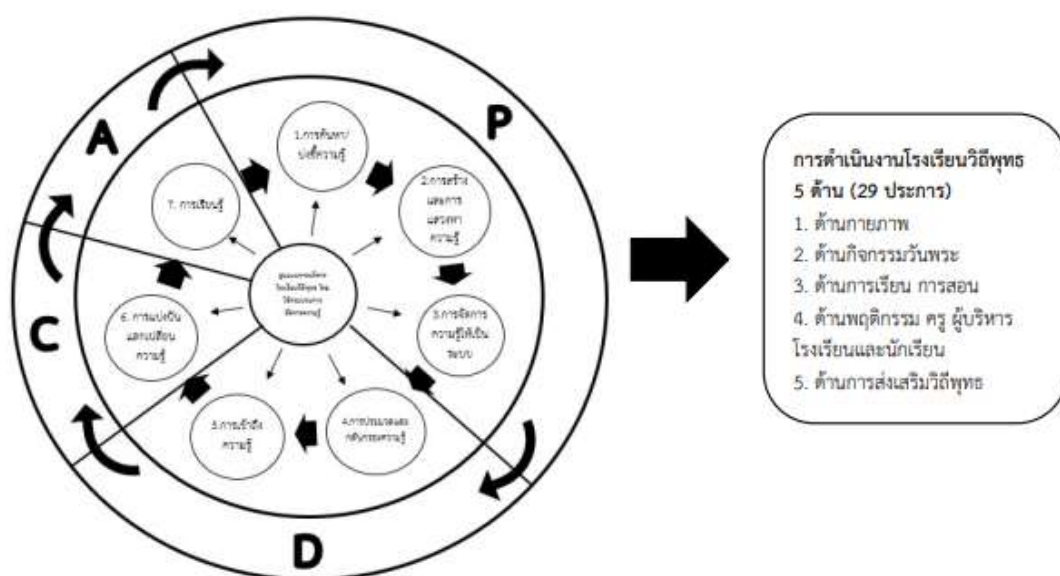
อภิปรายผลข้อที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม พบว่า การเปรียบเทียบการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม โดยการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมของปี 2564 และ 2565 โดยรวม พบว่า หลังการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ มีคะแนนเฉลี่ยระดับการปฏิบัติสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ค่าสถิติ t-test เท่ากับ 11.65 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 (Sig. < .05) แสดงว่ามีคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือคะแนนก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ มีค่าแตกต่างกัน สอดคล้องกับ วีรณัฐ สุทธิพันธ์ (2558) พบว่า ระบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ขั้นตอนการสร้างจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา และกิจกรรมการสร้างจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา และการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่มุ่งเน้นจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษาโดยพิจารณาถึงความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุพจน์ สุเมโธ (พานทอง) (2558 : 34-68) พบว่า การเรียนรู้ที่ดีย่อมต้องเกิดการพัฒนาชีวิตที่ดีและทันต่อวิวัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันตลอดจนสู่ยุคแห่งอนาคตและสามารถเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขและเกิดสันติสุขในสังคมนั้น ๆ

อภิปรายผลข้อที่ 4 ประเมินผลและพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับกัตติกา ศรีมหาโร (2556 : 57-84) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากผลการทดสอบของโรงเรียนเพิ่มขึ้น ครูมีสารสนเทศและนวัตกรรมเพิ่มขึ้น ความพึงพอใจของครูต่อการใช้ระบบการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการอยู่ระดับมาก และสายทอง หลากจิตร์ (2555 : 51-80) พบว่า 1) ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนเครือข่ายก่งไกรลาศวิทยา จังหวัดสุโขทัย โดยรวมเกือบทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมสามารถองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม ก่อนนำไปทดลองใช้ต้องมีการเตรียมการดังต่อไปนี้

1. การเตรียมการและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยกำหนดไว้ (P) โดยกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์เพื่อดำเนินการไปตามระบบงานที่ออกแบบหรือกำหนดไว้ พร้อมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูลเพื่อรองรับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ (D) นอกจากนี้ผู้บริหารควรมอบหมายให้ครูและบุคลากรร่วมกันตรวจสอบและประเมินการดำเนินงานว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่

อย่างไร (C) และมอบหมายให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนงานเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธต่อไป (A)

2. การสื่อสาร โดยการประชุมชี้แจงให้ครูร่วมการจัดกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ โดยกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน (P) ดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนที่วางแผนไว้ มีความเป็นกัลยาณมิตรในการทำงานช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพงานร่วมกัน โดยเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตามแนววิถีพุทธ (D) ผู้บริหารมอบหมายหน้าที่ให้ครูดูแลโรงเรียน มีมาตรการในการดำเนินการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้ปราศจากสิ่งเสพติด อบายมุขและสิ่งมอมเมาทุกชนิด (C) เพื่อเก็บเป็นข้อมูลใช้ในการวางแผนการดำเนินการในปีต่อไป (A)

3. การฝึกอบรม การเรียนรู้ ผู้บริหารและบุคลากรกำหนดเป้าหมายและกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นโดย (P) ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการเข้าร่วมประชุม อบรมเชิงปฏิบัติการ สัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนบูรณาการตามหลักไตรสิกขาตามที่ได้กำหนดเป้าหมายไว้ (D) สามารถตรวจสอบและปรับปรุงพัฒนาได้ (C) เพื่อให้บุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสนใจและมุ่งมั่นตั้งใจพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธให้ดียิ่งขึ้นไป (A)

4. กระบวนการและเครื่องมือ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมตามคู่มือการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม 29 ประการ (P) โดยครูผู้สอนดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความศรัทธาเห็นคุณค่าธำรงรักษาให้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนา (D) มีการตรวจสอบผลการดำเนินกิจกรรม พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุผลการประเมินอัตลักษณ์ 29 ประการ สู่การเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม (C) และสนับสนุนให้วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ มาสอน เพื่อให้การดำเนินการอำนวยการมีการปรับปรุง สมรรถนะของกระบวนการอย่างต่อเนื่อง (A) โดยกิจกรรมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมอัตลักษณ์ 29 ประการ

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปพัฒนาและ

ประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการความรู้ในโรงเรียนให้มีคุณภาพ คุณธรรมและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากผลการวิจัย พบว่า การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเชียงใหม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ สามารถบริหารโรงเรียนวิถีพุทธให้ดำเนินเป็นไปตามงานโรงเรียนวิถีพุทธ 29 ประการ ของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่สูงขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปปรับใช้ได้สถานศึกษา

2) ผลจากการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ไปใช้เพื่อให้การดำเนินการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธเกิดประสิทธิภาพ การกำกับ ติดตาม ดูแล มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการใช้รูปแบบ จะต้องติดตามดูแล เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาให้การแนะนำ ช่วยเหลือครูอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธจำแนกตามสังกัดและภูมิภาค

2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2548). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กัตติกา ศรีมหาโว. (2556). การประเมินโครงการครอบครัวร่วมทำน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านสระบัว. นครศรีธรรมราช : โรงเรียนบ้านสระบัว, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4.

- งามจิต จิตจักร. (2558). *บทบาทในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดินเขต 3. นนทบุรี : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐดล โกมลสิงห์. (2550). *การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2. กรุงเทพฯ : การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดวงธิดา พุทธะกุล. (2554). *กระบวนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ส่งต่อคุณลักษณะของนักเรียนโรงเรียนโรงเรียนวิถีพุทธในอำเภอปากพลี* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย.
- ประพันธ์ ผาสุกยัต. (2550). *การจัดการความรู้ : ฉบับมือใหม่หัดขับ*. กรุงเทพมหานคร : ไยไหม.
- โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม. (2563). *รายงานการประเมินตนเองปีการศึกษา 2563*. เชียงใหม่ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
- พระมหาสุพจน์ สุเมโธ (พานทอง). (2558). *ไตรสิกขาสู่การพัฒนาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2(2), 49.
- วิจารณ์ พานิช. (2546). *การจัดการความรู้ในยุคสังคมและเศรษฐกิจบนฐานความรู้*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.
- วีรณัฐ สุทธิพันธ์. (2558). *การบริหารความขัดแย้งในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1. ฉะเชิงเทรา : วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2552). *การพัฒนาการสอนสร้างสรรค์กิจกรรมเพิ่มเวลารู้*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- สายทอง หลากจิตร. (2555). *การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนเครือข่ายกมไกรลาศวิทยา จังหวัดสุโขทัย*. พิษณุโลก : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักการศึกษา. (2551). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ*. กรุงเทพมหานคร : อุษาการพิมพ์.

การพัฒนาศิลปะเชิงสร้างสรรค์บนพื้นที่สาธารณะของชุมชนในภาคเหนือ
ของประเทศไทย

THE DEVELOPMENT OF CREATIVE ARTS IN THE AREA PUBLIC
COMMUNITY IN NORTHERN THAILAND

มานิตย์ โกวฤทธิ์ Manit Kowarhit

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University ChiangMai Campus

manitkowarhit@gmail.com

Haripunchai Review 06/10/2023

Haripunchai Review 26/10/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะในผนังพื้นที่สาธารณะของเมืองท่องเที่ยว 2) พัฒนาพื้นที่ศิลปะในเมืองและชุมชนในภาคเหนือของประเทศไทยแบบมีส่วนร่วม และ 3) พัฒนาเมืองให้เป็นแหล่งเรียนรู้และการท่องเที่ยวทางศิลปะเชิงพุทธสู่วิถีชุมชนในภาคเหนือของประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะในรูปแบบการสร้างภาพสามมิติ (3D) บนผนังพื้นที่สาธารณะ จำนวน 7 แห่ง

ผลการวิจัย พบว่า

1) การสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะในผนังพื้นที่สาธารณะของเมืองท่องเที่ยว โดยการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ได้นำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะในรูปแบบภาพ 3 มิติ (3D) จำนวน 7 แห่ง คือ 1.หมู่บ้านบุญยืน อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 2. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 3. หมู่บ้านต้นไคร้ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ 4. หมู่บ้านลำปางหลวง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 5. หมู่บ้านศรีดอนชัย อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน 6. หมู่บ้านวัดท่าข้ามใต้ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ 7. เทศบาลเมืองตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปะ (Art Workshop) ได้แก่ เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างข้าราชการ นักวิชาการ ศิลปิน ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในชุมชน เพื่อขับเคลื่อนผลงานศิลปะไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว และจัดกิจกรรม “ป้ายสี แต้มฝัน ปันจินตนาการ” เพื่อให้ความรู้ในเชิงปฏิบัติการด้านศิลปะภาพ 3 มิติ (3D) แก่กลุ่มเยาวชน การใช้สื่อสารมวลชนและสื่อสารสนเทศเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

คำสำคัญ: ศิลปะ. วิถีชุมชน. พื้นที่สาธารณะ.

ABSTRACT

this research It has three objectives: (1) to study the creation of artistic works in the public spaces of tourist cities; (2) to develop participatory urban and community art spaces in Northern Thailand. (3) To develop the city to be a learning center and tourism of Buddhist art towards the community way of life in the north of Thailand. This research is an action research by creating works of art in the form of creating three-dimensional images (3D) on the walls of 7 public areas.

The results were found as follows:

1) Results of the study revealed that art tourism cities in Japan and in European countries have an influence on the creation of art works on the public areas of modern Thai tourist cities. such as street art. Lampang City Municipality community wall art Lim Ko Niang Shrine. Pattani City. street art. “Nang Ngam Road”. Yala City Municipality and street art Songkhla

2) Works art creation in the public areas of tourist cities. by studying community history and local identity has led to the creation of works of art in the form of 3D images in 7 places: 1. Boon Yuen Village. Wiang Sa District. Nan Province 2. Mahachulalongkornrajavidyalaya University with Lamphun Campus. Mueang District. Province Lamphun 3. Ton Krai Village. Mueang District. Phrae Province 4. Lampang Luang Village. Mueang District. Lampang Province 5. Sri Don Chai Village. Pai District.

Mae Hong Son Province 6. Wat Tha Kham Tai Village. Hot District. Chiang Mai Province
7. Taphan Hin Municipality Taphan Hin District Phichit Province

After that. the research team organized an activity to transfer knowledge in art (Art Workshop). i.e.a forum for exchanging knowledge among civil servants. academicians. artists. community leaders and villagers. to drive art works into tourist attractions and organized an activity called “Color Signs. Dream Points. Share Imagination” to educate young people about 3D art workshops. The use of mass media and information media to disseminate research findings and publicize community tourist attractions.

Keywords: Art. Way of Community. Public Areas.

บทนำ

สภาวะสมัยใหม่ (Modernity) ถือได้ว่าเป็นตัวจักรสำคัญได้นำพาความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งก่อให้เกิดการสร้างสังคมที่มีความทันสมัย ทั้งในเชิงโครงสร้าง ความเชื่อ และทัศนคติ ตลอดจนเป็นตัวการในการบริหารและการจัดการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมส่งผลให้เกิดความหลากหลายกลายเป็น “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม” เกิดการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่เข้ามามีบทบาทกับมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน ด้วยการพัฒนาของเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้มนุษย์ที่อยู่ห่างไกลกัน มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันสามารถทำการสื่อสารกันได้ง่ายขึ้น (พัชรภา เอื้ออมรวิช. : 80) เกิดการหล่อหลอมในยุคสมัยที่เปลี่ยนไปทั้งปัจจัยในด้านบุคลิกลักษณะด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว และด้านค่านิยม (ปรารธนา ศรนิวัตร และประจวบ เพิ่มสุวรรณ. 2557 : 49) ที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปประกอบกับสังคมที่มีวิวัฒนาการอย่างไม่เคยหยุดนิ่งจึงทำให้รูปร่างหน้าตาของตัวสื่อเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามที่ วอลเตอร์ เบ็นจามิน (Walter Benjamin) ได้ให้แนวคิดไว้ซึ่งได้กล่าวอ้างถึงในหนังสือ สายธารแห่งนักคิด ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองและสื่อสารการศึกษา ที่เขียนโดย กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2551 : 289-291) ไว้ว่าความเป็น “ชีวิตประจำวัน” (Daily life) ซึ่งสนใจในเรื่องชีวิตประจำวัน ที่เป็นแบบธรรมดาๆ ที่เขาใช้ชีวิตอยู่จริง ๆ การศึกษาชีวิตประจำวันที่เสนอจะธรรมดาของผู้คนเหล่านั้น รวมทั้งดูวิธีการใช้ชีวิตของพวกเขาที่สัมพันธ์กับสิ่งของที่ดูธรรมดาๆ ต่าง ๆ เช่น สิ่งที่เขาพบเจอบนท้องถนน ศิลปะที่ชม เสื้อผ้าที่สวมใส่ สิ่งของอุปกรณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันละครหรือภาพยนตร์ที่ชม ดนตรีที่กลุ่มคนพวกนั้นชอบฟัง

การเก็บของสะสมต่าง ๆ ฯลฯ จากสิ่งที่เป็นธรรมดาเหล่านี้ หากพลิกดูข้างในก็จะมองเห็นโครงร่างของวัฒนธรรม และสังคมสมัยใหม่ของวิถีชีวิตในรูปแบบนั้น ๆ เป็นจามิน เห็นว่าวัฒนธรรมการบริโภคของระบบทุนนิยมนั้นได้เข้ามาเกี่ยวข้องในเรื่องของแฟชั่น การขยายตัวของรูปแบบการใช้ชีวิต (Lifestyle) การสื่อสารโดยมีวัฒนธรรมมวลชน/วัฒนธรรมสมัยนิยม (Mass / Popular Culture) เป็นตัวจักรสำคัญ

คำว่า “พื้นที่สาธารณะ” นั้นอาจหมายถึงคุณค่าหรือความเป็นศิลปะที่เป็นผลต่อเนื่องมาจากการแสดงตัวตนหรือเนื้อหาสาระของศิลปะออกไปสู่พื้นที่สาธารณะ ซึ่งนั่นจะทำให้ศิลปะมีตัวตนที่สมบูรณ์ขึ้น เพราะสามารถทำให้ศิลปะได้ทำหน้าที่อย่างครบถ้วน คือ การได้ถูกถ่ายทอดสาระเนื้อหาออกไปสู่การรับรู้ของสาธารณชนหรือสังคม ทั้งนี้การแสดงออกบนพื้นที่สาธารณะของศิลปินข้างถนนผ่านรูปร่าง รูปทรง สี สัน แสงเงา โดยปัจเจกบุคคลหรือการรวมกลุ่มเพื่อบอกกล่าวข่าวสารกับมวลชน ยังคงถูกนำเสนอจากอารมณ์ภายในที่ต้องการแสดงออกทางความรู้สึกออกมาให้ผู้รับสารได้รับรู้ (Expressive Communication) การแสดงออกดังกล่าว ได้เน้นย้ำถึงความเป็นพลเมืองที่มีอิสรภาพเสรี ไม่ตกอยู่ภายใต้การชักจูงของนายทุนภายใต้ระบบทุนนิยม เป็นการแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ในการใช้ศิลปะในฐานะความเป็นพลเมืองที่แตกต่างในฐานะ “พลเมือง” หรือที่เรียกว่า ศิลปะข้างถนน (Street Art) จึงเป็นชื่อที่หมายรวมถึงศิลปะที่รายล้อมอยู่ในความเป็นชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมรอบตัว โดยได้รับการพัฒนามาจากกราฟฟิตีที่เริ่มทำงานโดยการพ่นสีกราฟไฟท์ในเมืองนิวยอร์ก ในปี 1970 ช่วงที่มีการเคลื่อนไหวและสังคมแบบใต้ดิน การเมือง การเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยช่วงเวลานี้เราเรียกว่า โพสต์ กราฟฟิตี (Post-Graffiti) การนำเสนอรูปแบบใหม่ที่แตกต่างจากแบบที่ผ่านมาเกิดขึ้นระหว่างผนังกำแพงตลอดช่วงระยะเวลา 30 ปี ที่ผ่านมานี้ เราสามารถเรียกช่วงระยะเวลานี้ได้ว่า ยุคเรเนซอง (Renaissance) ศิลปินจำนวนมากพยายามที่จะนำเสนอผลงานของตัวเองตามท้องถนน กำแพง หรือทุกๆ ที่พวกเขาสามารถจะทำได้ เพื่อนำเสนอแนวคิดใหม่ๆ นำเสนอพลังแห่งการสร้างสรรค์ กำแพงเปรียบได้กับหอศิลป์ขนาดยักษ์ที่ผู้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้อย่างไม่ยากเย็น พัฒนาการของสตรีทอาร์ตหรือโพสต์กราฟฟิตีได้ดำเนินไปพร้อมกับการคิดหาวิธีและเทคนิคใหม่ๆ ในการทำงานที่แตกต่างไปจากเดิม ไม่เพียงแต่ใช้สีสเปรย์แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังมีการผลิตผลงานการใช้ปากกาเคมีทำงานควบคู่กันไปด้วย และยังมีวัสดุต่างๆ ที่ใช้อีก ได้แก่ สเตนซิล สติกเกอร์ โปสเตอร์ สีอะคริลิก และแอร์บรัสเข้ามาร่วม อีกทั้งยังรวมไปถึงภาพถ่ายต่างๆ เช่น โฟโต้ก๊อปปี (Photocopies) โมเสก (Mosaics) อีกด้วย (Louis Bou, Street Art, 2005 : pp. 6-9)

ถึงกระนั้น ในประเทศไทยยังไม่ได้มองถึงคุณค่าที่เป็นเนื้อหาสาระของงานสตรีทอาร์ทอย่างจริงจังมากนัก ส่วนใหญ่จะคำนึงถึงความสวยงามในผลงานของศิลปินเป็นหลัก เนื่องจากความแตกต่างในวัฒนธรรม ความรู้ และประสบการณ์ทำให้แตกต่างกันกับสตรีทอาร์ทในต่างประเทศที่สะท้อนเนื้อหาที่รุนแรงและลึกซึ้งกว่า แต่ในด้านการสื่อสารในระดับความสวยงามนั้นก็เพียงพอที่จะสามารถสร้างประโยชน์ให้สังคมได้ ถึงอย่างนั้น คนในสังคมก็ยังไม่รู้สึกกับสตรีทอาร์ทมากนัก แต่เนื่องจากการพบเห็นเป็นจำนวนมากขึ้นจนชินตาและกลายเป็นส่วนหนึ่งของเมืองไปโดยไม่รู้ตัว เป็นเสน่ห์ที่แฝงอยู่ในประเทศไทยอยู่แล้ว และเป็นของเก่าที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ แต่โดยรวม ส่วนใหญ่ คนไทยยังขาดความเข้าใจ ในการใช้ศิลปะให้เกิดประโยชน์ต่อบ้านเมือง ชุมชนของตนเอง การดึงเอกลักษณ์อัตลักษณ์ของพื้นที่นั้นออกมานั้น ให้สร้างงานศิลปะเพื่อประดับตกแต่งสถานที่ในสังคมในชุมชนจึงเป็นสิ่งที่ควรสร้าง และบันทึกไว้ให้ผู้คน ได้ตระหนักถึงความรัก ความห่วงใยในศิลปะวัฒนธรรมของตน ปัจจุบันการสร้างงานศิลปะเพื่อประดับตกแต่งสถานที่สำคัญในชุมชน พื้นที่สาธารณะ เช่น บ้าน วัด โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ เริ่มเป็นกระแสทั้งการรวมกันของจิตอาสาและการทำในเชิงธุรกิจ ที่นับประกอบขององค์กรเอกชนทั่วไปแต่ทั้งหมดนี้เป็นการทำงานศิลปะร่วมสมัยในรูปแบบที่ยังขาดอัตลักษณ์ในความเป็นไทย แล้วคืนถิ่นสู่สถานที่สร้าง ดังนั้น ควรมีการกระตุ้นให้เกิดความตระหนักถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่พื้นที่ต่างๆ ที่มีส่วนในการขับเคลื่อนเมืองศิลปะ the city of art ให้มีพลังการสร้างสรรค์จนเป็นกระแสให้ศิลปินสร้างผลงานที่เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นโอกาสให้แก่ศิลปินในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะข้างถนน เพื่อต่อยอดสู่เศรษฐกิจ สร้างสรรค์ได้ แต่คนไทยส่วนใหญ่และผู้ประกอบการยังไม่มีต้นแบบการพัฒนาศิลปะข้างถนนมาสร้างมูลค่าให้เห็นภาพตัวอย่างความสำเร็จที่ชัดเจน จึงทำให้ขาดแรงผลักดันและการสนับสนุนจากภาครัฐ ดังนั้นการศึกษาคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของศิลปะข้างถนนเพื่อการสร้างมูลค่าสู่การสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จึงเป็น ประเด็นหลักที่ผู้วิจัยศึกษาในงานชิ้นนี้ โดยใช้หลักเพอร์สเปคทีฟ (Perspective) เป็นเรื่องของภาพที่มองเห็นด้านต่างๆ ทุกด้าน โดยเฉพาะภาพทิวทัศน์จะเห็นเป็นภาพลัทธิสมจริงตามธรรมชาติ เพอร์สเปคทีฟ เป็นการประยุกต์ทางเรขาคณิตภาพฉายซึ่งเป็นสาขาหนึ่งทางคณิตศาสตร์ มีประโยชน์สำหรับนักคอมพิวเตอร์ที่นำไปใช้เขียนโปรแกรมเกี่ยวกับภาพ 3 มิติ เพื่อช่วยออกแบบโดยเฉพาะด้านการสร้างภาพยนตร์ และการโฆษณา นอกจากนี้ยังนักเขียนแบบออกแบบ มีการใช้เพอร์สเปคทีฟในการประยุกต์ใช้เขียนภาพเขียนแบบโครงสร้างอาคาร ซึ่งได้ภาพมองเห็นได้ทุกด้าน (ชะเอม สายทอง, 2551 : 1-7) โดยหลักการวาดภาพแบบเพอร์สเปคทีฟ เป็นหลักการสำคัญที่ศิลปินได้นำไปประยุกต์ใช้ในการเขียนรูปภาพ 3 มิติ

เพื่อให้เกิดความสมจริงของภาพ ทำภาพให้ออกมามีลักษณะนูน ลึก หนา บาง เพื่อให้ความรู้สึกแบบว่าพุ่งออกมาจริงๆ เหมือนกำลังได้สัมผัสกับสิ่งตรงหน้า แต่ความจริงแล้วเป็นการทำเพื่อหลอกตา เพราะตามปกติจะเห็นภาพในรูปแบบความกว้างและยาวเท่านั้น ในปัจจุบันมีความนิยมการวาดภาพ 3 มิติ ในพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ หรือตามพื้นถนนในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ มากขึ้น โดยมุ่งเน้นในการถ่ายรูป คือให้คนจริงๆ ไปยืนอยู่บนภาพวาดเหล่านั้น ซึ่งก็อาจจะมึนทั้งบนพื้นและกำแพง แล้วก็ให้แสดงท่าทางต่างๆ ให้สอดคล้องกับภาพ ก็จะเหมือนกับไปยืนอยู่บนสถานที่จริงหรือสิ่งที่อยู่ในภาพในนั้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะเน้นในการถ่ายทอดเนื้อหาทางวิถีเชิษฐ และ การมีส่วนร่วมของชุมชน อัตลักษณ์พื้นถิ่นในพื้นที่ 3 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะบนผนังพื้นที่สาธารณะของเมืองท่องเที่ยวชุมชนในภาคเหนือของประเทศไทย
- 2) เพื่อพัฒนาพื้นที่ศิลปะในเมืองและชุมชนในภาคเหนือของประเทศไทยแบบมีส่วนร่วม
- 3) เพื่อพัฒนาเมืองให้เป็นแหล่งเรียนรู้และการท่องเที่ยวทางศิลปะเชิงพุทธสู่วิถีชุมชนในภาคเหนือของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบวิธีการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะบนผนังพื้นที่สาธารณะของเมืองท่องเที่ยวในรูปแบบการสร้างภาพ 3 มิติ ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 7 แห่ง เพื่อพัฒนาเมืองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะ และแหล่งเรียนรู้เชิงศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนแนวพุทธ ในรูปแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1)การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลัก 4 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับศิลปะในพื้นที่สาธารณะ (Public art) แนวคิดเกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art) แนวคิดเกี่ยวกับศิลปะเชิง 3 มิติ (3D Art) และแนวคิดการพัฒนาเมืองเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะ

2) การศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นและคัดเลือกชุมชนเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อรวบรวมข้อมูลในเชิงกายภาพของพื้นที่ 7 แห่ง จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ได้แก่ กลุ่มประชากรเป้าหมาย ประกอบด้วย พระสงฆ์ที่เป็นผู้นำในชุมชน จำนวน 7 รูป ผู้นำชุมชน จำนวน 7 คน กลุ่มตัวแทนชาวบ้านในชุมชนทั้ง 7 แห่งรวม 7 คน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น จำนวน 7 คน และกลุ่มศิลปินที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 35 รูป/คน ดังนี้เพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบในการวาดภาพสามมิติที่สอดคล้องกับวิถีพุทธและวัฒนธรรมในชุมชน มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้ 2.1) ชุมชนแห่งนั้นเป็นสถานที่เหมาะสมและมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ อาทิ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สำคัญ มีเส้นทางเดินทางเข้าถึงได้ง่าย และมีสิ่งอุปโภคบริโภคเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว 2.2) ชุมชนแห่งนั้น มีองค์กรชุมชน ผู้นำ และประชาชนอนุญาตและให้ความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะในการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปะ 2.3) ชุมชนแห่งนั้น มีศิลปินหรือกลุ่มเรียนรู้ศิลปะเพื่อการรักษางานศิลปะในผนังพื้นที่สาธารณะให้มีความยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจชุมชนต่างๆ ดังนี้ ศิลปะบนผนังชุมชน ตัวอย่าง ณ หมู่บ้านกองต้า อ.เมือง จ.ลำปาง ประเพณีวัฒนธรรมชนชาวปกากะญอ ณ วัดพระบาทห้วยต้ม อ.ลี้ จ.ลำพูน อัตลักษณ์พื้นถิ่นของหมู่บ้านทุ่งเสี้ยว และวัดศรีนาวรัตน์ อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ วัดดอนหลวง อ.ป่าซาง จ.ลำพูน ชุมชนที่มีอัตลักษณ์เรื่องผ้าทอ และสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ณ ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว อ.เมือง จ.ปัตตานี ชุมชนที่เน้นการสร้างศิลปะบนผนังต่างๆ เป็นเรื่องราวอัตลักษณ์ของพื้นถิ่นภาคใต้ นวัตวิถีบ้านตาล อ.ฮอด จ.เชียงใหม่ มีชื่อเสียงด้านการทอผ้าฝ้ายพื้นเมือง เสื้อพื้นเมือง สีมะเดื่อ สถาปัตยกรรมบ้านเรือนไม้แบบดั้งเดิม และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ผาสิงห์เหลียว นวัตวิถีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อ.เมือง จ.ลำพูน มีชื่อเสียงด้านการทำต้นสลากย้อมที่มีขนาดใหญ่ และมีแห่งเดียวในโลกช่วงลานวัดบุญยืน อ.เวียงสา จ.น่าน ชุมชนที่มีอัตลักษณ์เรื่องการแข่งเรือเป็นประเพณีเก่าแก่สืบเนื่องมาแต่โบราณ แต่ก่อนได้กำหนดว่าให้มีการจัดการแข่งขันขึ้นทุกครั้งที่มีงานตานก้วยสลาก (ถวายทานสลากภัต) ชุมชนท่องเที่ยว นวัตวิถีวัดท่าข้ามใต้ (วัดชัยชนะ) อ.ฮอด จ.เชียงใหม่ ชุมชนที่มีอัตลักษณ์เรื่องการแห่ไม้ค้ำสะหลี เป็นประเพณีเก่าแก่สืบทอดมาแต่โบราณ นวัตวิถีหมู่บ้านลำปางหลวงใต้ อ.เกาะคา จ.ลำปาง ชุมชนที่มีอัตลักษณ์เรื่องศิลปะ วรรณกรรม วัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ต่าง ๆ นวัตวิถีหมู่บ้านต้นไคร้ อ.เมือง จ.แพร่ ชุมชนที่มีอัตลักษณ์เรื่อง “ผ้าด้นมือ” นวัตวิถีหมู่บ้านวัดศรีดอนชัย อ.ปาย

จ.แม่ฮ่องสอน ชุมชนที่มีอัตลักษณ์เรื่องราวของวัดศรีดอนชัยวัดแห่งแรกในอำเภอปาย ชุมชนท่องเที่ยววันวิถีชุมชนเมืองตะพานหิน อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร ชุมชนที่มีอัตลักษณ์เรื่อง “วัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายจีน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างงานศิลปะแนวสตรีทอาร์ต (street art 3D) ในพื้นที่ต่าง ๆ ของการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะความพร้อมของชุมชน และควรสำรวจพื้นที่ให้ครอบคลุมและหลายพื้นที่ เพื่อใช้ในการประเมินความเหมาะสมที่จะเลือกพื้นที่นั้นๆ ประมาณ 10 แห่งไว้เพื่อเป็นตัวเลือก และพื้นที่นั้นๆควรตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน การสัญจรขนส่งสะดวก ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเลือกสถานที่ในการสร้างสรรค์ผลงาน street art /3D ทั้งความพิเศษของชุมชนในด้านต่างๆ เช่น อัตลักษณ์ชุมชน ความหลากหลายด้านประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ การเมืองการปกครอง แหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์สัมมาชีพชุมชนที่สำคัญ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจด้วยตนเอง ในการลงพื้นที่เป็นการเก็บและหาข้อมูลพื้นที่ชุมชน คุณลักษณะอุปนิสัย ความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชน โดยทางนักวิจัยยังไม่ได้แจ้งถึงความประสงค์และรายละเอียดของการวิจัยให้ชุมชนได้ทราบก่อนการลงพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวเยี่ยมชมพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นต่างๆ ของคนในชุมชน เนื่องจากต้องการทราบถึงมิติและบริบทต่างๆ ของการดำเนินการไปในลักษณะการพัฒนาพื้นที่ของผู้นำชุมชนหลายๆส่วนว่ามีความเชื่อมโยงกันมากน้อยเพียงใด ความเป็นไปได้ในการนำโครงการลงพื้นที่และสร้างงานในลำดับต่อไป ซึ่งผู้วิจัยให้ความสนใจในการสนทนากับพระภิกษุสงฆ์ก่อนแล้วจึงขยายต่อไปสู่ผู้นำส่วนอื่น ๆ

1. ผู้นำชุมชน

พระภิกษุสงฆ์ คือผู้ซึ่งสละแล้วซึ่งสภาวะความเป็นปัจเจกภาวะ แต่มีชีวิตเพื่อสังฆภาวะ เพื่อชุมชน มีจิตวิญญาณเพื่อชุมชน ต้องมีความรู้สึกรักที่เป็นชุมชน (Community) เพราะชีวิตต้องมีความเกี่ยวข้อง มีการติดต่อสื่อสาร (Communication) กันตลอดเวลา ยิ่งในสมัยโบราณด้วยแล้ว วัดหรือพระสงฆ์กลายเป็นศูนย์กลางของชุมชนไปในตัว วัดจึงเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน มีเรื่องอะไรเกิดขึ้นก็มาประชุมกันที่วัด การร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่นมาทำบุญใส่บาตรที่วัด ในวันสำคัญทางศาสนา คือวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษาและวันสำคัญอื่นๆ และวันที่มีการประชุมเรื่องราวที่ทางราชการให้ผู้นำหมู่บ้านอย่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เมื่อได้รับเรื่องราวข่าวสารจาก

ทางราชการมาก็มาประชุมกันที่วัด (โดย พระนิมิตร (ฉายา จันทรสี) กลิ่นดอกแก้ว. ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระอารามหลวง วัดตากฟ้าพระอารามหลวง)

2. การเลือกศิลปินร่วมทีมในการลงพื้นที่สร้างงานศิลปะสตรีทอาร์ต (street art /3D)

ในการลงพื้นที่สร้างผลงานศิลปะสตรีทอาร์ต (street art /3D) ในแต่ละพื้นที่จะใช้ระยะเวลา 10-15 วัน ผู้วิจัยเน้นให้กลุ่มศิลปินพักอยู่ในพื้นที่ชุมชน โดยชุมชนจะมีส่วนร่วมในการดูแลต้อนรับขับสู้กลุ่มศิลปิน ทั้งอาหารและที่พัก เพื่อให้เกิดการแสดงออกถึงน้ำใจไมตรีที่ชุมชนมีต่อศิลปิน เนื่องจากการอยู่ร่วมกันในชุมชนจะมีรายละเอียดการดำรงชีวิตที่ศิลปินและชุมชนจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การให้เกียรติซึ่งกันและกันจึงมีความสำคัญ ดังนั้นอุปนิสัยจิตของศิลปินแต่ละคนจึงมีความสำคัญที่ผู้วิจัยจะต้องเลือกสรรให้ร่วมลงพื้นที่สร้างงาน

3. พลัทธิโซเชียล (social)

ถือได้ว่าเป็นความสำเร็จของโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศิลปะเชิงสร้างสรรค์บนพื้นที่สาธารณะของชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือในประเทศไทย ที่ผู้วิจัยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกภาคส่วนเช่น พระสงฆ์ประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน โรงเรียนและเยาวชนโดยเริ่มดังนี้

- การลงสำรวจพื้นที่แต่ละจังหวัดทั่วภาคเหนือ
- การประชุมที่ให้ชุมชนเป็นจุดศูนย์กลางของโครงการวิจัย
- การเลือกพื้นที่สร้างสรรค์ในชุมชน
- การสร้างสรรค์แบบจากเรื่องราวอัตลักษณ์ที่ชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอด
- การลงพื้นที่สร้างสรรค์งานศิลปะ street art 3D ตลอดจนระยะเวลาการอยู่ร่วมกันของผู้วิจัย ศิลปิน ชุมชน ตลอดระยะเวลาการลงพื้นที่การสร้างสรรค์ผลงาน
- การจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้เชิงปฏิบัติการสู่ชุมชนโดยศิลปินจิตอาสาถ่ายทอดแก่เยาวชนในพื้นที่ต่างๆ
- การจัดกิจกรรมสรุปโครงการเช่น การเสวนาแลกเปลี่ยนถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ที่ได้จากการทำโครงการสู่การดูแลรักษาผลงานภาพวาด street art /3D

สู่การพัฒนาต่อยอดการท่องเที่ยวชุมชนโดยเครือข่ายผู้รู้หลายส่วนเช่น เทศบาลผู้นำชุมชน นักวิชาการท่องเที่ยวอำเภอองค์กรภาครัฐและเอกชนผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่

การประเมินโครงการจากผู้เข้าร่วมทั้งในและนอกเขตพื้นที่

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมต่างๆของโครงการทุกส่วนผู้วิจัยใช้การประชาสัมพันธ์ด้วยพลังโซเชียลทั้งช่วยต่อการสื่อสารจากโลกภายนอกได้การสร้างกระแสความภาคภูมิใจในการมีโอกาสเข้าร่วมโครงการการโพสต์ทาง Facebook. LINE. Instagram. Tiktok เป็นต้นสามารถกระตุ้นการรับรู้ในสังคมได้ดีเป็นอย่างมากในปัจจุบัน

4. การถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงปฏิบัติการ

เยาวชน คือ ผู้ที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมสู่การพัฒนาในอนาคต ที่ผู้วิจัยเลือกเป็นกลุ่มทดลองในการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงปฏิบัติการ โดยขอให้ทางชุมชนมอบพื้นที่ผนังหนึ่งพื้นที่ผนังให้เยาวชน และผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ได้ลงมือสร้างสรรค์ผลงาน street art /3D ด้วยวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการวาดภาพระบายสีบนพื้นผนัง โดยมีศิลปินเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงปฏิบัติการ เพื่อเป็นการเรียนรู้ด้วยเทคนิคสถานการณ์จริงจนเข้าใจในบริบทความยากง่ายของการทำงานให้รู้สึกถึงความรักความห่วงแหน เหมือนเป็นสมบัติของชุมชนที่ตนเองได้มีส่วนร่วมและจะได้ช่วยกันดูแลปกป้องไม่ให้ภาพวาดถูกทำลายจากผู้รู้เท่าไม่ถึงการณ์ อีกทั้งยังเป็นการสร้างบุคลากรในพื้นที่ให้ได้พัฒนาต่อยอดไปยังผืนผนังต่างๆ ภายในชุมชนได้ เช่นนี้จะเกิดความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมทำให้ชุมชนของตนเป็นที่รู้จักเป็นแหล่งท่องเที่ยว และสามารถสร้างรายได้กระจายไปยังอาชีพต่างๆ

5. การดูแลรักษาภาพภาพจิตรกรรม street art /3D

เป็นภาพวาดร่วมสมัยที่ถ่ายทอดเรื่องราวอัตลักษณ์ชุมชนพื้นถิ่นส่วนใหญ่สร้างบนผนังที่ตั้งอยู่ภายนอกอาคารซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้การเข้าถึงได้ง่ายมีขนาดใหญ่หลายตารางเมตร ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วัสดุอุปกรณ์โดยเฉพาะสีสำหรับทาผนังที่มีคุณภาพสูง เช่น ยี่ห้อซินแคร์ซึ่งเป็นสีที่ใช้วาดภาพจิตรกรรมผนังโบสถ์วิหาร เป็นต้น โดยการจัดการคุณภาพตั้งแต่พื้นผนังทั้งเก่าและใหม่ ผู้วิจัยใช้น้ำยารองพื้นที่มีส่วนผสมเขื่อน้ำมันทาก่อนวาดภาพ หากเป็นผนังเก่าต้องทำการลอกสีเก่าออกก่อน เมื่อวาดภาพสำเร็จแล้วจะมีการเคลือบสีด้วยน้ำยาเคลือบผนังที่มีคุณภาพ ดังนั้นภาพแต่ละภาพบนผนังจะมีอายุประมาณ 10-15 ปี ขึ้นอยู่กับความเก่าใหม่ของผนัง และการสัมผัสกับแสงแดดและน้ำฝน หรือสภาพอากาศต่างๆ โดยเฉพาะความชื้นที่มักจะเป็นสาเหตุทำให้ภาพชำรุดหลุดลอกก่อนมากที่สุด การใช้น้ำยาเคลือบซ้ำในทุกๆปี จะมีผลทำให้สามารถยืดเวลาอายุของภาพวาดได้อีกทางหนึ่ง แต่ที่สำคัญที่สุดคือการช่วยเป็นหูเป็นตาสอดส่องดูแลป้องกันมิให้ภาพถูกทำลายด้วยการกระทำของผู้ที่ไม่เข้าใจ โดยเฉพาะเยาวชนที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การสร้างสรรค์การออกแบบงานศิลปกรรมในพื้นที่ศิลปะชุมชนหรืองานวิจัยที่สนับสนุนกิจกรรมของชุมชนที่สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรม จำนวน 7 งาน คือ เรื่อง “สลากย้อม แห่งเดียวในโลก” หรือ ศิลปะติดตั้ง (Installation art) เรื่อง “ไม้ค้ำสะหลี” จิตรกรรมภาพสามมิติ (3D) เรื่อง “แห่พระสิงห์ปาย” จิตรกรรมภาพสามมิติ (3D) เรื่อง “ผ้าคันมือ” บนผนังกำแพงวันตันไคว่ จิตรกรรมภาพสามมิติ (3D) “เรือแข่งเจ้าแม่สายฟ้า” จิตรกรรมภาพสามมิติ (3D) เรื่อง “ฟ้อนดาบฟ้อนเชิง” จิตรกรรม “วิถีความเชื่อวัฒนธรรมเงินของชาวตะพานหิน” จะเห็นได้ว่า ศิลปะเหล่านี้ล้วนเป็นศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art) ที่บูรณาการสร้างสรรค์ร่วมกับศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย เช่นเดียวกับงานศึกษาของ พรณี วิรุณานนท์ (2555) พบว่า ศิลปะร่วมสมัยนานาชาติในพื้นที่สาธารณะของประเทศไทย ควรนำเสนอการผสมผสานระหว่างศิลปะที่แสดงอัตลักษณ์ไทยควบคู่กับความเป็นภูมิภาคเอเชีย หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ในกระแสสนใจของคนไทยและต่างประเทศ และเป็นเรื่องที่เข้าใจง่ายและเป็นรูปธรรม มีอัตลักษณ์ท้องถิ่น และมีความเป็นนานาชาติ อย่างไรก็ตาม ศิลปะบางชิ้นนั้นมีความเป็นนามธรรม ดังที่ ลิขิต กิตติศักดิ์ (2559) มีความเห็นว่า ศิลปะในที่สาธารณะปรากฏอยู่ดาษดื่น นอกเหนือจากคุณลักษณะในองค์ประกอบความงามเชิงสุนทรียศาสตร์ ซึ่งบ่อยครั้งผู้พบเห็น ผู้สัมผัส หรือผู้อ่านผลงานศิลปะในที่สาธารณะจะไม่สามารถถกเถียงกันหาความกระจ่างได้อย่างฉับพลัน ดังนั้น การจัดแสดงศิลปะในพื้นที่สาธารณะ หรือการสร้างสรรค์ศิลปะบางชิ้น ควรมีการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้หรือการสร้างวิธีการสื่อสารต่อสาธารณชนให้มากขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจของผู้เสพสัมผัสให้เข้าถึงนัยความหมายของงานศิลปะที่ศิลปินต้องการถ่ายทอดรังสรรค์ออกมา ดังที่ แมนฤทธิ์ เตังยะ (2559) กล่าวว่า งานสตรีทอาร์ตไทยมีความหลากหลายทางด้านรูปแบบ จุดยืนของศิลปิน และการจำกัดความ รูปแบบของสตรีทอาร์ตไทยจึงเป็นรูปแบบที่มีความน่าสนใจ เช่นเดียวกับงานศึกษาของ มานิตย์ ไกวฤทธิ์ และ ประเสริฐ บุปผาสุก (2562) ที่มีการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปะ (Art Workshop) ได้แก่ เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างข้าราชการ นักวิชาการ ศิลปิน ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในชุมชน การขับเคลื่อนผลงานศิลปะไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรม “ปายสี แด้มผืน ปันจินตนาการ” เพื่อให้ความรู้ในเชิงปฏิบัติการด้านศิลปะภาพ 3 มิติ (3D) แก่กลุ่มเยาวชน การใช้สื่อสารมวลชนและสื่อสารสนเทศเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 การสื่อสารถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปกรรมในพื้นที่สาธารณะแก่ชุมชน และประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชน เพื่อให้เกิดการสร้างสรรคและการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน คือ การจัดกิจกรรมเสวนาวิชาการศิลปะ (Art Workshop) การจัดกิจกรรมแข่งขันวาดภาพระบายสี กิจกรรมการเสวนาถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปกรรม กิจกรรมการสร้างสรรคผลงานศิลปะของเยาวชนและจิตอาสา กิจกรรมบูรณาการกับประเพณีท้องถิ่น พิธีสืบชาตาหลวง พิธีสู่ขวัญ กิจกรรมบูรณาการกับการท่องเที่ยว เช่น ถนนศิลปะ (Street Art) ถนนแห่งวัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสารมวลชน ซึ่ง ไชยสิทธิ์ ชาญอาวุธ (2560) กล่าวว่า ศิลปะข้างถนนได้รับการยอมรับมากขึ้นจากผู้คนในสังคมโดยการแชร์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และดึงความคิดสร้างสรรค์ของตนเองออกมาสร้างผลงานเพื่อสื่อสารกับผู้ที่พบเห็นงานในพื้นที่สาธารณะได้ตระหนักและรู้สึกร่วมกับเหตุการณ์สำคัญในสังคม นอกจากนั้น วันเฉลิม จันทรพงษ์แก้ว (2560) ให้ความเห็นว่า สตรีทอาร์ตยังสามารถสร้างมูลค่าทางธุรกิจได้ตั้งแต่ระดับตำบลถึงระดับจังหวัด โดยใช้รูปแบบที่ประสบความสำเร็จมาแล้วจากต่างประเทศมาประยุกต์ใช้การทำธุรกิจ เช่น รูปแบบส่งเสริมการท่องเที่ยว ในจังหวัดต่างๆ การทำงานร่วมกันกับ แปรนต์สินค้า และเกิดกิจกรรมทางการตลาดใหม่ๆ เช่น การประกวดการแข่งขันสตรีทอาร์ต ทั้งนี้ธุรกิจสตรีทอาร์ตด้านการสื่อสารเช่น การโฆษณาสามารถเชื่อมโยงสื่อต่างๆ เข้าด้วยกัน เช่น การโฆษณาจากสื่อออนไลน์เข้าสู่สื่อออนไลน์และ สมาร์ทโฟน เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสื่อสารมากยิ่งขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ยังเกิดการต่อยอดจาก ทักษะการประยุกต์ของศิลปินสตรีทอาร์ตมาทำสินค้าเพื่อเพิ่มรายได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานศึกษาของ ไชยสิทธิ์ ชาญอาวุธ (2560) กล่าวว่า ในการนำศิลปะข้างถนนมาต่อยอดสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบช่องทางในการสร้างมูลค่าได้ 3 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ และผลงานสร้างสรรค์ ด้านการสร้างแบรนด์และการตลาด ด้านการสร้างมูลค่าในตัวบุคคลโดยใช้ต้นทุนจากความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าให้กับเศรษฐกิจของประเทศในอนาคตต่อไป ดังเช่นงานศึกษาของ ชุตินา บริสุทธิ์ (2557) เสนอกรณีตัวอย่างว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เมือง Kanazawa นำเอาศิลปะร่วมสมัยเข้ามาใช้ได้ว่าเกิดจากการที่เมือง Kanazawa มีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับด้านศิลปะมายาวนาน และมีความต้องการสร้างเสน่ห์แบบใหม่ที่แตกต่างจากเสน่ห์เดิมที่มีความเป็นเมืองเก่า ประกอบกับแนวคิดในการพัฒนาเมืองว่าจะ “พัฒนาสู่สากล” ซึ่งทำให้เมือง Kanazawa เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเปิดรับศิลปะจากต่างประเทศ นอกจากนี้เมือง Kanazawa ยังเป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ เป็นจุดศูนย์รวมของทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถในภูมิภาคที่สามารถร่วมมือกับทางเทศบาลในการพัฒนา

เมืองได้ และปัจจัยที่สำคัญคือการมีอำนาจบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่ผู้นำท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการและดำเนินการนโยบายพัฒนาท้องถิ่นได้โดยตรง ซึ่งนายกเทศมนตรีเมือง Kanazawa ในขณะนั้นได้มีความสนใจในด้านการสร้างเสน่ห์ที่แปลกใหม่ให้แก่เมือง Kanazawa ซึ่งเสน่ห์ที่ทางเมือง Kanazawa ได้เลือกก็คือ “เมืองที่มีการผสมผสานกันของศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมและศิลปวัฒนธรรมในยุคใหม่ที่ทันสมัย” นั่นเองและงานศึกษาของ ญัฐกานต์ กันธิ (2555) เสนอแนวคิด Machizukuri ว่ามีความเกี่ยวข้องกับองค์การสนับสนุนการท่องเที่ยวท้องถิ่นในจังหวัดโออิตะ หลายโครงการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากมีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดโออิตะ และมีส่วนช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดโออิตะดีขึ้นและสอดคล้องกับวิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2011) กล่าวถึงการสร้างสรรค์ความยั่งยืนของสภาพแวดล้อมชุมชนเมือง ต้องพิจารณาการสร้างสรรค์พื้นที่สีเขียว พื้นที่ลานเมือง / ลานวัฒนธรรม และถนนคนเดิน ตลอดจนการกำหนดการใช้สอยพื้นที่แบบผสมผสาน เพื่อตอบโจทย์กิจกรรมที่หลากหลายของชุมชน ซึ่งนอกจากจะเป็นพื้นที่สาธารณะของชุมชนที่มีกิจกรรมการค้าเศรษฐกิจแล้ว การเปิดพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยการดึงเอาศักยภาพของงานศิลปะมาใช้เป็นเสน่ห์ดึงดูดให้มากขึ้น สอดคล้องกับอโณทัย อุปคำ (2558) มีความเห็นว่าการศิลปะประเทศไทยค่อนข้างซบเซาและขาดการสนับสนุนจากทางภาครัฐและเอกชนทำให้ขาดแคลนพื้นที่ สำหรับศิลปินรุ่นใหม่ ยังขาดพื้นที่แห่งนี้เป็นพื้นที่แสดงผลงานศิลปะสำหรับศิลปินทุกรุ่น ทั้งศิลปินไทยและศิลปินระดับนานาชาติ

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาศิลปะเชิงสร้างสรรค์บนพื้นที่สาธารณะของชุมชนในภาคเหนือของประเทศไทย” ผู้วิจัยมีความคิดเห็นเชิงเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการพัฒนาแนวทางการจัดมหกรรมศิลปะร่วมสมัยนานาชาติในพื้นที่สาธารณะของประเทศไทย โดยผสมผสานระหว่างศิลปะที่แสดงอัตลักษณ์ไทยควบคู่กับความเป็นภูมิภาคเอเชียหรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อพัฒนาเป็นศูนย์การแสดงและศูนย์กลางเรียนรู้ของประเทศ
2. ภาครัฐหรือองค์กรท้องถิ่นที่มีความสนใจในการจัดสร้างศิลปะในพื้นที่สาธารณะของชุมชน ควรจัดตั้งองค์กรทางศิลปะหรือคณะกรรมการรับผิดชอบด้านการจัดมหกรรมศิลปะร่วมสมัยในพื้นที่สาธารณะโดยตรง เพื่อเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร เช่น ศิลปินในท้องถิ่น สถานที่ และความรู้ในเชิงศิลป์

3. ควรมีการสร้างสรรคสภาพแวดล้อมชุมชนเมืองให้น่าอยู่อาศัยโดยใช้ศิลปะในพื้นที่สาธารณะ สภาพแวดล้อมชุมชนเมืองที่น่าอยู่อาศัยนั้นจะต้องมีการปรับปรุงและสร้างสรรค์ใน 3 มิติคือ มิติแรก ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสภาพแวดล้อม มิติที่สอง การสร้างสรรค์สัญลักษณ์ของสภาพแวดล้อมชุมชนเมืองด้วยงานศิลปะ และในมิติที่สาม การสร้างสรรค์ความยั่งยืนของสภาพแวดล้อมชุมชนเมือง โดยการพัฒนาพื้นที่สีเขียว พื้นที่ลานเมือง ลานวัฒนธรรม และถนนคนเดิน ตลอดจนการกำหนดการใช้สอยพื้นที่แบบผสมผสาน

4. ควรพัฒนาหลักสูตรความรู้ศิลปศึกษาแนวสตรีทอาร์ตแก่เด็กและเยาวชน และการเปิดพื้นที่สาธารณะของชุมชนให้เป็นสถานที่แสดงออกทางศิลปะของเด็กและเยาวชนในชุมชน เพื่อปลูกฝังความรักในศิลปะ การพัฒนาฝีมือ รวมไปถึงการปลูกฝังคุณค่าและความตระหนักถึงความมีตัวตนในสังคมของเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเป็นกำลังในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติต่อไป

References

- เกษม เพ็ญภินันท์. (2552). *ความโกลาหลของวัฒนธรรมศึกษา: ยกเครื่องเรื่องวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ไชยสิทธิ์ ชาญอาวุธ. (2559). *ศิลปะข้างถนนการแสดงออกบนพื้นที่สาธารณะ : ต่อเหตุการณ์สำคัญในสังคม Street Art Expression in Public Sphere : Important Social Circumstance*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- _____. (2560). “ศิลปะข้างถนนการแสดงออกบนพื้นที่สาธารณะ:ต่อเหตุการณ์สำคัญในสังคม”. วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. 11 (2), 124 – 135.
- _____. และพัชรภา เอื้ออมรวิช. (มปป.). *การศึกษาคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของศิลปะข้างถนนเพื่อการสร้างมูลค่าสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์*.
- เซแอม สายทอง. (2551) “เพอร์สเปคทีฟ”. *ก้าวทันโลกวิทยาศาสตร์*. 8 (1), 1-7.
- ชุติมา บริสุทธิ์. (2557). *การศึกษาการสร้างเมือง (machizukuri) ด้วยศิลปะร่วมสมัย ภายในเมือง Kanazawa จังหวัด Ishikawa*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไชยสิทธิ์ ชาญอาวุธ. (2560). “การศึกษาคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของศิลปะข้างถนนเพื่อการสร้างมูลค่าสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์”. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 25 (49), 247 – 267.

ณัฐกานต์ กันธิ. (2555). *มะจิสุคุริ (Machitsukuri) กับการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดโออิตะ ประเทศญี่ปุ่น*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พรณี วิรุณานนท์. (2551). “การพัฒนาแนวทางการจัดมหรสพร่วมสมัยนานาชาติในพื้นที่สาธารณะของประเทศไทย”. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศิลปกรรมร่วมสมัย.

รัตนา โตสกุล. (2548). *มโนทัศน์เรื่องอำนาจ*. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ.

วันเฉลิม จันทรพงษ์แก้ว. (2560). *คุณค่าทางการสื่อสารและมูลค่าทางธุรกิจของสตรีทอาร์ท*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ลิขิต กิตติศักดิ์นันท์. (2559). “การถอดความหมายและบทบาทของศิลปะในที่สาธารณะจากภาพถ่ายที่ท่ามหาราช”. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มานิตย์ โกวิทธี และประเสริฐ บุปผาสุก. (2562). ศิลปะเชิงพุทธสู่วิถีชุมชนบนผนังพื้นที่สาธารณะในจังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิมลสิทธิ์ ทรายงูร. (2011). “การสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมชุมชนเมืองที่น่าอยู่อาศัย: ปัญหาที่มองไม่เห็นแลแนวทางแก้ไข”. *วารสารวิจัยและสาระสถาปัตยกรรม/การผังเมือง*. 8 (2). 9-10.

เสาวรภย์ กุสุมา ณ อยุธยา. (2553). “Creative Economy ทางเลือกใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจไทย”. *Executive Journal*. 3 (1), 23 – 28.

เสาวรภย์ กุสุมา ณ อยุธยา. Creative Economy ทางเลือกใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจไทย.

http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/jan_mar_10/pdf/23-28.pdf. [1 ตุลาคม 2556].

แมนฤทธิ์ เต็งยะ. (2559) “จากวัฒนธรรมกราฟฟิตีสู่งานสตรีทอาร์ตในประเทศไทย”. *Veridian E-Journal. Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 9 (2), 2424-2436.

Louis Bou. (2005). *Street Art. The Spray File*. New York: Colin Design.

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของระดับชั้น

มัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล

Student Care with Positive Discipline Development Guideline for

Chonkanyanukoon High School Student

สุภัทรีญา ไชยการณย์กุล Supatsariya Chaikarunkul

ชาลี ภัคดี Chalee Pakdee

ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์ Chatchai Sirikulpan

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Public Administration, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

nooneung935@gmail.com

Haripunchai Review 01/01/2023

Haripunchai Review 23/01/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวก โดยมีเครื่องมือได้แก่ การศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล ทำให้ทราบปัจจัยจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา ซึ่งโรงเรียนมีการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ยึดรูปแบบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ CN – OK MODEL และวงจร PDCA โดยการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ
2. ผลการศึกษากำหนดแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวก ดังนี้ 1) พัฒนาคู่มือระเบียบนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวก ซึ่งมีจุดเน้นด้านการป้องกัน

การแก้ไข และการพัฒนา 2) พัฒนาบุคลากรในการใช้วินัยเชิงแก่นักเรียน 3) พัฒนานักเรียน ตามแนวคิดของวินัยเชิงบวก 4) พัฒนาเทคโนโลยีในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การชื่นชมนักเรียนให้เห็นคุณค่าของตนเอง 6) ครูต้องทำงานเชิงลึก ในการการดูแลนักเรียน 7) จัดกิจกรรมจิตอาสา 8) สร้างแอปพลิเคชันให้นักเรียนทุกคนเข้าถึงข้อมูลเพื่อพัฒนาปรับปรุงตนเอง 9) ให้นักเรียนรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และพยายามให้กลับไปเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มปกติ 10) ให้นักเรียนเลือกแนวทางที่จะแก้ปัญหา โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา 11) จัดทำช่องทางสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับนักเรียน ครูกับนักเรียน 12) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดแรงจูงใจภายใน 13) เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างข้อตกลงร่วมกัน

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, วินัยเชิงบวก.

Abstract

The objectives of this research were : 1) to study the current situation and problems in the operation of the student care and support system of the upper secondary students at Chonkanyanukul School, and 2) to find a way to develop the student care and support system based on the positive discipline. The tools were used in the form of studying documents, interviewing, and focused group discussing.

The findings were as follows :

1. The study of the current situation and problem in the operation of the student care and support system of the upper secondary students at Chonkanyanukul School showed the factors, strengths and weaknesses that should be developed. The school had managed with a quality system based on CN – OK MODEL and PDCA cycle and with applying the policy into practice.

2. The study to find ways to develop the student care and support system based on the positive disciplines showed that 1) the prospectus focused on the positive discipline, prevention, remediation and improvements should be developed, 2) the personals to promote the positive discipline for students should be developed, 3) the students based on the concept of positive discipline should be developed, 4) the technology used in the student support system should be

developed, 5) there should have admiration students to create their own values, 6) teachers should pay more attention in caring students, 7) volunteer activities should be organized, 8) there should create an application to access information to improve themselves for all students, 9) there should encourage students to have their own values then be able to join activities with normal groups, 10) teachers should is consultants for students to find the way to solve problems, 11) a communication channel between the school, teachers and students should be organized, 12) the activities to promote intrinsic motivation should be conducted, and 13) there should allow students to have cooperating agreement.

Keywords : Way to develop, Student care and support system, Positive discipline

บทนำ

การพัฒนาประเทศในช่วงเวลาผ่านมาส่งผลกระทบต่อคนและสังคมไทยหลายประการ ทำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผลจากการเลี้ยงดูด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม ส่งเสริมให้แสดงออกในทางที่ไม่ถูกต้องปล่อยปละละเลย เรียนรู้การใช้ความรุนแรงจากสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวแตกแยกผู้ปกครองบีบบังคับ กดดัน และคาดหวังในตัวเด็กมากกว่าความเป็นจริง ไม่มีบรรยากาศที่สร้างความรัก ความอบอุ่น ประกอบกับโรงเรียนซึ่งเป็นบ้านหลังที่สองของเด็กเป็นบ่อเกิดของคุณงามความดี โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพความรู้ ความสามารถของเด็กและเยาวชนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของสังคม แต่โรงเรียนจำนวนไม่น้อยยังขาดความพร้อมที่จะทำให้เด็กและเยาวชนเป็นคนที่สมบูรณ์ตามความมุ่งหวังของสังคม จากการติดตามพบว่า โรงเรียนขาดการดูแลไม่เอาใจใส่นักเรียนอย่างจริงจัง ขาดการจัดการที่เหมาะสมต่อการพิทักษ์ ปกป้อง คุ้มครองและให้การดูแลช่วยเหลือได้อย่างเท่าทัน ทั้งถึง ถูกต้องและเป็นธรรมจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ความสำคัญถูกระเบียบมากกว่าชีวิตจิตใจของนักเรียน พัฒนาผู้เรียนโดยไม่คำนึงถึงองค์รวม ตลอดจนการจัดการกับปัญหาของนักเรียนโดยขาดการมีส่วนร่วม และยังเลือกใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมนักเรียน อีกทั้งเด็กและเยาวชนแต่ละคนมีภาวะด้านพัฒนาการแตกต่างกันมีบุคลิกภาพภายในและภายนอกตามสภาพความเป็นตัวตนที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น มีข้อจำกัดเกี่ยวกับพัฒนาการทางสมองและการรับรู้ ไม่มีความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของตนเอง ขาดทักษะในการคิด บกพร่องทางการเรียนรู้ ปฏิเสธค่านิยมหรือหลักศาสนาที่คนส่วนใหญ่

นับถือ ไม่มีทักษะในการสื่อสาร ปฏิเสธไม่เป็น ควบคุมอารมณ์และความเครียดได้รวมทั้งการมีปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต ฉะนั้นกล่าวได้ว่าหากโรงเรียนไม่มีการดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึง ย่อมจะก่อให้เกิดปัญหามากมายทั้งในครอบครัวและสังคมดังกล่าวมา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 : 2-6)

เพราะฉะนั้น การสร้างวินัยเชิงบวกจะเป็นวิธีการอบรมสั่งสอนเด็กโดยปราศจากความรุนแรงและเคารพ ศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ของเด็ก เป็นวิธีสอนที่ไปไม่มีการลงโทษเด็กหรือใช้รางวัล แต่เป็นการชี้แนะ ให้เหตุผลและผลกระทบ เมื่อเด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2558 : 24) เป็นวิธีการที่มีการนำมาใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเข้าใจด้วยความเมตตา ความมั่นคงการให้เกียรติและให้การยอมรับ ด้าน Nelsen (2006 : 5) รายงานผลการวิจัยการใช้เทคนิคการสร้างวินัยเชิงบวก พบว่า เด็กที่ปฏิบัติตามกิจกรรมกับครูที่ใช้เทคนิคการสร้างวินัยเชิงบวก มีพัฒนาการสมองด้านการคิดสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเทียบกับครูที่ไม่ได้ใช้เทคนิคนี้ (ปิยวลี ธนเศรษฐกร และปนัดดา ธนเศรษฐกร, 2554) การสร้างวินัยเชิงบวกนับเป็นวิธีการสอนที่ปราศจากความรุนแรงและมีคุณค่าต่อการอบรมเลี้ยงดูการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ทุกฝ่ายควรมีการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังมีปัญหาจากการไม่มีระบบการจัดการดังกล่าวนี้ ทางกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 1) ก็มีได้นองใจ เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาเชิงระบบ จึงได้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพระบบหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงสาธารณสุขโดยกรมสุขภาพจิต ได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงาน คือ 1) ปรับเปลี่ยนบทบาทและทัศนคติของผู้บริหาร ครู อาจารย์ ให้ส่งเสริมดูแลพัฒนานักเรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม 2) วางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่า นักเรียนจะมีครูอาจารย์อย่างน้อย 1 คน ที่จะคอยดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง 3) สนับสนุนให้ครูอาจารย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครองเพื่อให้บ้าน โรงเรียน ชุมชน เชื่อมประสาน และร่วมมือ กันเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4) ประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และผู้ชำนาญการในสาขาต่าง ๆ เพื่อให้มีการส่งต่อและรับช่วงการแก้ไข ส่งเสริม พัฒนานักเรียนและเยาวชนในรูปแบบสหวิทยาการซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Durrant (2010 : 114) ได้กล่าวถึงการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้ วินัยเชิงบวก ว่าการอบรมสั่งสอนเด็กโดยปราศจากความรุนแรง และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้เด็ก

ได้รับข้อมูลที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และทำให้เด็กประสบความสำเร็จในชีวิต วินัยเชิงบวกมีลักษณะ 1) เป็นการแก้ปัญหาระยะยาวที่ช่วยพัฒนาวินัยในตนเองของเด็ก 2) เป็นการสื่อสารที่ชัดเจนและสม่ำเสมอระหว่างครูกับเด็ก 3) เป็นการสื่อสารเกี่ยวกับความคาดหวังของครู ระเบียบ กฎเกณฑ์ของชั้นเรียนโดยมีขอบเขตที่ชัดเจนเสมอดันเสมอปลาย และสนับสนุนให้เด็กปฏิบัติ เช่นนั้น 4) เป็นการสร้างความสัมพันธ์บนพื้นฐานของความเคารพ การให้เกียรติกันและกันระหว่างครู กับเด็ก 5) เป็นการสอน และฝึกทักษะการแก้ปัญหาให้เด็ก เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และ 6) เป็นการส่งเสริมความสามารถของเด็ก และส่งเสริมความเชื่อมั่นในการ จัดการกับความท้าทายที่เกิดจากการเรียนและสถานการณ์ทางสังคมที่เป็นปัญหา ที่ครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษาเป็นผู้ที่อยู่ ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด จึงมีบทบาทหน้าที่ตามแนวทางการดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่มีกระบวนการชัดเจนที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคล และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการดำเนินงาน(สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549 : 18-19)

โรงเรียนชลกันยานุกูล ตั้งอยู่หมู่ที่ 31 ตำบลบางปลาสร้อย อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น 2,051 คน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2,015 คน รวมมีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน 4,066 คน จากเอกสารสถิติของงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ฝ่ายกิจการนักเรียน ย้อนหลัง 3 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2561-พ.ศ. 2563 มีนักเรียนกระทำผิด ผ่าฝืนระเบียบของโรงเรียนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายถึงร้อยละ 7.00 เฉลี่ย 140-150 คนต่อวัน ที่มา โรงเรียนสาย นอกจากนั้นยังมีการฝ่าฝืนระเบียบเรื่องผิดระเบียบร้อยละ 5.00 เฉลี่ยประมาณ 100 คน นอกนั้นฝ่าฝืนระเบียบเรื่องหนีเรียนและลักทรัพย์ ร้อยละ 3.00 เฉลี่ยประมาณ 50-60 คน จากการ สัมภาษณ์ครูฝ่ายกิจการนักเรียน และครูผู้สอน จำนวน 50 คน พบว่า สาเหตุของการทำผิด ผ่าฝืน ระเบียบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมาจากโรงเรียนมีนักเรียนจำนวนมาก ประกอบกับ นักเรียนส่วนใหญ่มาจากหลากหลายอำเภอของจังหวัดชลบุรี นอกจากนี้มีสาเหตุมาจากปัญหา เศรษฐกิจ สังคม ครอบครัวที่มีปัญหาหลากหลาย หลายครอบครัวมีฐานะยากจนปัญหาหย่าร้าง แยกกันอยู่ นักเรียนบางส่วนอาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย (โรงเรียนชลกันยานุกูล, 2563)

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวเบื้องต้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้รับผิดชอบในคณะกรรมการ งานดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ครูหน้าฝ่ายสำนักงานกิจการนักเรียน ครูแนะแนว จึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการ พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชล

กันยานุกูล เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชลกันยานุกูล นำผลการวิจัยหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล ให้ประสบความสำเร็จอย่างตรงจุดประสงค์ของความต้องการและหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล
- 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย “แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล” เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา R & D (Research & Development) ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการตามลำดับขั้นตอน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1) การสัมภาษณ์อ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนชลกันยานุกูลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรีระยอง ปีการศึกษา 2564 ประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 คน ครูหัวหน้าฝ่ายงาน 4 ฝ่าย คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป จำนวน 4 คน ครูหัวหน้าสายชั้น จำนวน 6 คน รวมทั้งหมด 12 คน

2) การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 2 คน ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มผู้บริหารการศึกษาและกลุ่มอาจารย์ผู้สอน โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ดังนี้ 1) ทำงานด้านการศึกษาและ/หรือ 2) มีประสบการณ์ทำงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ปี ผลการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญได้ผู้เชี่ยวชาญ 6 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูลโดยจำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

- 1) การพัฒนา
- 2) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3) วินัยเชิงบวก

แบบการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูลโดยวิธีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูลเช่น แผนพัฒนา แผนปฏิบัติงานประจำปี บันทึกสถิติการทำผิดระเบียบ สรุปรายงานประเมินภายใน(SAR) การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ สภาพและปัญหา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมจริง(SWOT Analysis)ที่ส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล โดยวิธีการสนทนากลุ่ม(Focus Group) เพื่อกำหนด หาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล โดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่รับผิดชอบและเข้าใจดีในด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

3) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ

1. กลุ่มผู้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม ได้แก่ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) จำนวน 1 ท่านผู้จัดบันทึกการสนทนา (Note – Taker) จำนวน 1 ท่าน
2. แนวทางการสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกรอบในการกำหนดโครงสร้างแนวคำถาม

ขั้นตอนที่ 2 สร้างคู่มือการสนทนากลุ่ม เป็นโครงสร้างแนวคำถามที่กำหนดไว้ซึ่งประกอบด้วยคำถามหลัก และคำถามขยายที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 นำคู่มือการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของข้อคำถามก่อนหลังในคำถามหลักรวมถึงความเหมาะสมและเป็นไปได้ของคำถามขยาย

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขคู่มือการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะจนสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารบันทึกการสนทนาของผู้จัดบันทึก และเอกสารจากการถอดเทปโดยสรุปใจความจากเอกสารความถี่ของคำและเนื้อหาที่สนใจซึ่งคำนึงถึงสถานการณ์ของสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัจจุบันการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล พบว่า จากการวิเคราะห์วิเคราะห์สภาพจริง (SWOT) ทำให้ทราบปัจจัยจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา ซึ่งโรงเรียนมีเป้าประสงค์ ในการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการทำวิจัยเพื่อนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติงาน ให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและยึดปฏิบัติในการดำเนินชีวิต นักเรียนเป็นคนเก่งและมีทักษะในการดำรงชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในพัฒนาผู้เรียนภายในสถานศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ จะเห็นได้จากแผนปฏิบัติการประจำปีมีการกำหนดงานโครงการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ในขอบข่ายภารกิจงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาโรงเรียนชลกันยานุกูลมุ่งเน้นพัฒนากระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการ

ประเมินตนเอง SDQ และมีการการเยี่ยมบ้านนักเรียน ร้อยละ 100 ในรูปแบบออนไลน์กับผู้ปกครอง ร่วมด้วยเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด - 19 โรงเรียนจึงปรับให้เหมาะสม ผู้เรียนทุกคนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนเข้าโครงการ/กิจกรรมทุกอย่างของโรงเรียนทั้งด้านวิชาการและคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมพึงประสงค์ ยึดรูปแบบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ CN-OK MODEL และกระบวนการกำกับติดตาม ด้วยวงจร PDCA โดยการนำนโยบายการบริหารของสถานศึกษาสู่ การปฏิบัติจากรูปแบบการประชุม ผู้เกี่ยวข้องเป็นกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนนำไปสู่การวางแผนยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ เพื่อเขียนแผนปฏิบัติ การ โครงการ/กิจกรรม ซึ่งในการพัฒนาและขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการ ดำเนินงาน ดังนี้คือ 1.) ศึกษาสภาพและทิศทางการดำเนินงาน 2) วางแผนการดำเนินงานจัดระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) ดำเนินการตามแผนที่กำหนด 4) นิเทศ กำกับ ติดตาม 5) ประเมินเพื่อ ทบทวน (ประเมินภายใน) และ 6) สรุปรายงาน/ประชาสัมพันธ์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวก ของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล พบว่า

- 1) พัฒนาคู่มือระเบียบนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกโรงเรียนชลกันยานุกูลในด้านคู่มือระบบ ดูแลนักเรียนช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจนในด้านการป้องกัน การแก้ไข และการพัฒนา
- 2) พัฒนาคู่มือมีจัดอบรมพัฒนาคู่มือในการพัฒนาการนักเรียน การใช้วินัยเชิงแก่นักเรียน
- 3) พัฒนาคู่มือนักเรียน ประกอบด้วย ส่งเสริมกิจกรรมและโครงการตามแนวคิดวินัยเชิงบวก
- 4) พัฒนาระบบเทคโนโลยี ประกอบการออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศการดูแลช่วยเหลือและประเมินพฤติกรรมนักเรียนเป็นรายบุคคลสำหรับสนับสนุนการทำงานของครูที่ปรึกษา
- 5) การชื่นชมนักเรียนถือเป็นวินัยเชิงบวก เพิ่มเติมในการที่ครูทำให้เด็กเห็นคุณค่าของตนเอง ไม่ทำให้ให้นักเรียนรู้สึกอับอายให้เกียรติและเคารพนักเรียน
- 6) ครูต้องทำงานเชิงลึก เพื่อหาสาเหตุของการมาสายการมี เช่น การมาสาย เพราะต้องช่วยเหลือครอบครัว หากพบนักเรียนที่มีความจำเป็นในการมาสาย ทางโรงเรียนการมีบัตรสำหรับนักเรียนมาสาย ด้วยเหตุที่จำเป็น
- 7) สร้างกิจกรรมที่นักเรียนที่มาสายที่ไม่มีเหตุผล มาสายบ่อย อาจจะให้นักเรียนกลุ่มนี้ทำกิจกรรมจิตอาสา มอบพื้นที่ให้นักเรียนดูแลต้นไม้ หรือบริเวณโรงเรียน คุณครูก็ชื่นชมเด็กกลุ่มนี้

8) การใช้ฐานข้อมูลเทคโนโลยีเข้าไปตรวจสอบพฤติกรรมของนักเรียน มีวางแผนทางการโดยสร้างแอปพลิเคชันในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งการทำความดี หรือการกระทำผิดระเบียบ โดยนักเรียนทุกคนสามารถสอบข้อมูลตนเองได้ตลอด

9) การพัฒนาพฤติกรรม ควรเริ่มจากการการทำให้ให้นักเรียนรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และพยายามให้นักเรียนกลับไปเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มปกติ ครูคอยสังเกตพฤติกรรม ชื่นชม รับฟังนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปรับปรุงตนเองโดยนักเรียนและครูสร้างตารางเวลากิจกรรมร่วมกัน

10) ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง และให้นักเรียนเลือกแนวทางที่จะแก้ปัญหา หลากหลายทาง และให้เลือกแนวทางแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ด้วยตนเอง

11) จัดทำช่องทางสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับนักเรียน ครูกับนักเรียน ในการให้คำปรึกษา หรือความต้องการของนักเรียนในด้านต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการสื่อสารระหว่างกัน

12) การสร้างวินัยเชิงบวกให้นักเรียน คุณครูควรใจเย็น ควบคุมอารมณ์ และมีความหนักแน่น ที่สำคัญคือปฏิบัติตนไปในทิศทางเดียวกันอย่างเท่าเทียม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้บอกความต้องการของตนเองในการพัฒนาพฤติกรรมต่าง ๆ

13) ครูและนักเรียนพูดคุยบอกเล่าความรู้สึกต่อกัน โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กเกิดมีแรงจูงใจ เมื่อมีพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือดีขึ้นและควรส่งเสริมให้เด็กเกิดแรงจูงใจภายใน ซึ่งทำได้ยากต้องใช้ระยะเวลา ครูทั่วไปจึงมักใช้แรงจูงใจภายนอกเข้าช่วย เช่น การให้รางวัล

14) ครูควรให้ความสำคัญของการสื่อสาร พูดกับนักเรียน โดยคำนึงถึงคำพูดเป็นการสั่ง หรือ การสอน ซึ่งจะส่งผลต่อสภาพจิตใจของนักเรียนได้ดีกว่าการสั่งหรือการบังคับ

15) การจัดหากิจกรรมทางสังคมเพื่อเสริมสร้างความสามัคคี ให้แก่นักเรียนโดยมอบหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ให้นักเรียน ใช้หลักการชม ด่า ชม โดยมีการชมกับคนหมู่มาก แต่ตำหนิเป็นการส่วนตัว และสร้างข้อตกลงแก่นักเรียน

16) จัดโครงการที่ส่งเสริมความสามัคคีทั้งในโรงเรียนและชั้นเรียน กำหนดระยะเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน และกำชับให้นักเรียนคำนึงถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รักษาเวลาอยู่เสมอให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกันสร้างข้อตกลงร่วมกันในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันกับครู

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

อภิปรายผลข้อที่ 1 สภาพปัจจุบันการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล พบว่า การวิเคราะห์วิเคราะห์สภาพจริง (SWOT) ทำให้ทราบปัจจัยจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา ซึ่งโรงเรียนมีเป้าประสงค์ ในการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการทำวิจัยเพื่อนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติงาน ให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและยึดปฏิบัติในการดำเนินชีวิต นักเรียนเป็นคนเก่งและมีทักษะในการดำรงชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมสนับสนุนเข้าโครงการ/กิจกรรมทุกอย่างของโรงเรียนทั้งด้านวิชาการและคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมพึงประสงค์ ทั้งนี้จะเป็นเพราะโรงเรียนได้ยึดรูปแบบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ CN – OK MODEL และกระบวนการกำกับติดตามด้วยวงจร PDCA สอดคล้องกับอานนท์ นนทวัน (2551 : 5) ได้กล่าวถึงความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและ เครื่องมือทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน เนื่องจากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล และการวิเคราะห์วิเคราะห์สภาพจริง (SWOT) ทำให้ทราบปัจจัยจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา ทั้งนี้จะเป็นเพราะโรงเรียนมีเป้าประสงค์ ในการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพและสอดคล้องกับอิตินัดดา สิงห์แก้ว (2562) พบว่า โรงเรียนยังมีปัญหาขาดการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ขาดการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง ส่วนการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA ของโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบนั้นต้องมีการพัฒนาและจัดทำเอกสารคู่มือที่สมบูรณ์มีการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินมีแบบฟอร์มเอกสารการประเมินและแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนให้ชัดเจนตามวงจร PDCA เพื่อใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบต่อไป อาจเนื่องจากโรงเรียนชลกันยานุกูลมีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ยึดรูปแบบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ CN – OK MODEL และกระบวนการกำกับติดตาม ด้วยวงจร PDCA โดยการนำองค์กรจากผู้บริหารเพื่อนำนโยบายการบริหารของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ

อภิปรายผลข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล พบว่า 1) พัฒนาคู่มือระเบียบนักเรียนโดยใช้

วินัยเชิงบวก 2) พัฒนาบุคลากร 3) พัฒนานักเรียน 4) พัฒนาระบบเทคโนโลยี 5) การชื่นชมนักเรียน ถือเป็นวินัยเชิงบวก 6) ครูต้องทำงานเชิงลึก 7) สร้างกิจกรรมที่นักเรียนที่มาสายที่ไม่มีเหตุผล 8) การใช้ฐานข้อมูลเทคโนโลยีเข้าไปตรวจสอบพฤติกรรมของนักเรียน 9) การพัฒนาพฤติกรรม 10) ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง 11) จัดทำช่องทางสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับนักเรียน ครูกับนักเรียน 12) การสร้างวินัยเชิงบวกให้นักเรียน คุณครูควรใจเย็น ควบคุมอารมณ์ และมีความหนักแน่น 13) ครูและนักเรียนพูดคุยบอกเล่าความรู้สึกต่อกัน 14) ครูควรให้ความสำคัญของการสื่อสาร 15) การจัดหากิจกรรมทางสังคมเพื่อเสริมสร้างความสามัคคี และ 16) จัดโครงการที่ส่งเสริมความสามัคคีทั้งในโรงเรียนและชั้นเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนให้ความสำคัญต่อคุณภาพอย่างมากสอดคล้องกับ Kureger (2008, อ้างถึงใน Merriam, 2009, pp.93-94) ให้ความหมายไว้ว่า การสนทนากลุ่มเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการสัมภาษณ์หรือการสนทนาของบุคคลที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง อาจเนื่องจากว่าแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล ได้มาจากระบบการสนทนากลุ่มกลุ่มที่มีบุคคลผู้เข้าร่วมสนทนาจะเป็นกลุ่มบุคคลที่ นักวิจัยได้คัดเลือกกำหนดให้เข้าร่วม โดยพิจารณาตามคุณสมบัติต่างๆแล้วกำหนดให้บุคคลเหล่านี้มี ปฏิสัมพันธ์กันให้มากที่สุด คือ มุ่งให้บุคคลในกลุ่มได้มีการอภิปรายโต้แย้งกันเพื่อให้ได้แนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Jason J. Barr (2016) บรรยายภาพเชิงบวกในโรงเรียนจึงเป็นการกำหนดโครงสร้างมาตรฐาน ความรับผิดชอบ การยอมรับซึ่งกันและกัน การสนับสนุนและความผูกพันต่อการเรียนการปฏิบัติงานที่ส่งเสริมความรู้สึกของบุคลากร ต่อแรงจูงใจแรงผลักดันต่อกิจกรรมมีผลต่อสภาวะแวดล้อมในการทำงาน การสร้างบรรยากาศในโรงเรียนเชิงบวกอีกทั้งยังสอดคล้องกับกนิษฐ์ภา แก้วจินดา และฉลอง ชาตรุประชีวิน (2560) พบว่า 1.การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และด้านผลผลิต 2.การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นและสอดคล้องกับวราภรณ์ สุขสดเขียว (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยสามารถรวมประเด็นที่โรงเรียนต้องดำเนินการพัฒนา ส่งเสริม และจัดกิจกรรมเพื่อสร้างวินัยเชิงบวกให้กับนักเรียนผ่านความร่วมมือของครูและการสนับสนุนจากโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังภาพนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงการดำเนินดำเนินการพัฒนา ส่งเสริม และจัดกิจกรรมเพื่อสร้างวินัยเชิงบวกให้กับนักเรียน

จากแผนภาพทำให้เห็นว่า บทบาทของโรงเรียนอาจจะต้องมองถึงการให้การสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการสร้างความพร้อมและศักยภาพของผู้ปฏิบัติหน้าที่ใกล้ชิดกับนักเรียนในการเข้าไปเสริมสร้างระบบการช่วยเหลือและการติดตามข้อมูลเชิงบุคคลในลักษณะฐานข้อมูลของโรงเรียนแต่ละรายเพื่อทำให้ทราบเกี่ยวกับพฤติกรรมระเบียบของโรงเรียนที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เกิดความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การสนับสนุนดังกล่าวอาจจะต้องมองถึงความจำเป็นที่ลดความกดดันในการปฏิบัติตามระเบียบของนักเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศให้กับโรงเรียน นอกจากนี้การขับเคลื่อนกิจกรรมโรงเรียนแห่งความสุขอาจจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมในศตวรรษที่ 21 อีกด้วย ส่วนบทบาทของครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาต้องทำงานในเชิงรุกเพื่อปรับรูปแบบการสร้างสัมพันธภาพให้เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียนที่สามารถปรับบทบาทของตนเองไปสู่ความเป็นผู้ปกครองในกรณีที่นักเรียนขาดพ่อแม่ และ อีกทั้งยังสามารถเข้าไปสู่ในกิจกรรมการดำเนินชีวิตในแต่ละวันที่ช่วยให้แก่นักเรียนก้าวข้ามปัญหาที่เกิดขึ้น

อันมีลักษณะเหมือนพ่อกับแม่คนที่สองได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังสามารถความไว้วางใจให้กับนักเรียนให้มากขึ้นเพื่อรับทราบความเคลื่อนไหวในพฤติกรรมเชิงลบและพร้อมเข้าไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ทันทั่วทั้ง

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล ที่มาจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูล และการวิเคราะห์วิเคราะห์สภาพจริง (SWOT) ทำให้ทราบปัจจัยจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาต่าง ๆ มากมาย แม้ว่าโรงเรียนจะมีโครงการ/กิจกรรมขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น 1.)ศึกษาสภาพและทิศทางการดำเนินงาน 2) วางแผนการดำเนินงานจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) ดำเนินการตามแผนที่กำหนด 4) นิเทศ กำกับ ติดตาม 5) ประเมินเพื่อทบทวน (ประเมินภายใน) และ 6) สรุปรายงาน/ประชาสัมพันธ์ โดยยึดรูปแบบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ CN – OK MODEL และกระบวนการกำกับติดตาม ด้วยวงจร PDCA โดยการนำนโยบายการบริหารของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติจากรูปแบบการประชุมผู้เกี่ยวข้องเป็นกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนนำไปสู่การวางแผนยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์แล้วก็ตาม แต่ยังมีช่องว่างของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากมาย อาจด้วยปริมาณการดูแลนักเรียนของครูยังไม่ทั่วถึง อีผนวกกับภาระงานของครูในเชิงวิชาการและกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ทำให้การติดตามทำได้ยากมากจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากส่วนงานอื่น ๆ อย่างมาก

โรงเรียนอาจต้องปรับปรุงรูปแบบการบริหารและวัฒนธรรมการสร้างความสุขในการทำงานของครูให้มากขึ้น ลดความเครียดและสร้างรอยยิ้มให้กับผู้ปฏิบัติงาน สร้างบรรยากาศในการเรียนแบบมีความสุขให้กับนักเรียนลดสภาวะบีบคั้นในเชิงระเบียบและค่อยปลูกฝังค่านิยมเชิงบวกและระเบียบวินัยเชิงบวกในภายหลังเมื่อนักเรียนมีเริ่มมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

โรงเรียนชลกันยานุกูล ควรเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของนักเรียนทุกระดับให้ไปพร้อม ๆ กันในรูปแบบอยู่ภายใต้บริบทการบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของบริบทสถานศึกษาด้วย อาจจะพัฒนาและสนับสนุนโครงการการวิจัย

และพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกรายละเอียดของแต่ละระบบย่อย รวมทั้งการสร้างระบบการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน ทั้งบุคลากรครู บุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนทั่วไปให้มากขึ้น โดยมีจุดเน้นผ่านการจัดกิจกรรมวินัยสร้างความสุข ความสุข เกิดการเรียนรู้ ซึ่งหากนักวิจัยอื่น ๆ จะศึกษาเพิ่มเติมควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องการใช้แนวทางระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนชลกันยานุกูลในสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น และควรมีการศึกษาการใช้แนวทางระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วินัยเชิงบวกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนชลกันยานุกูล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลครอบคลุมทุกระดับชั้น

References

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2558). *แนวแนะการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กโดยไม่ใช้ความรุนแรง*. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาและรับฟังความคิดเห็นต่อแนวแนะการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กโดยไม่ใช้ความรุนแรง. กรุงเทพมหานคร : กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กนิษฐฎา แก้วจินดา และฉลอง ชาตรุประชีวิน. (2560). *การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพิการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธิตินัดดา สิงห์แก้ว. (2562). *การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน*. *หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ปิยวลี ธนเศรษฐกร และปณิตดา ธนเศรษฐกร. (2554). *101 เคล็ดลับสร้างเด็กดี มีความสุข*. กรุงเทพมหานคร : ฐานการพิมพ์.
- วรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2561). *การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). *แนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอน ตาม
เจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ 2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร
: กระทรวงศึกษาธิการ.

อานนท์ นนทวัน. (2551). *การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยม
อัสสัมชัญ อำเภอนองนบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
(สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

Durrant, Joan E. (2010). *Positive Discipline in Everyday Teaching*. [Online]. Retrieve
October 8, 2019 from <https://resourcecentre.savethechildren.net>.

Jason J. Barr. (2016). *Developing a Positive Classroom Climate*. [Online],
Retrieved September 30, 2019 from <https://www.ideaedu.org>

Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San
Francisco : Jossey-Bass.

Nelsen. (2006). *Positive Discipline for Preschooler*. New York : Penguin Random House
Company.

การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

THE COMPONENTS OF COMPETENCIES OF PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATORS

ประวิทย์ วงศ์จันทร์ Prawit Wongchan

เอกลักษณ์ เพียสา Akkaluck Pheasa

วัลนิกา ฉลากบาง Wannika Chalakbang

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

prawit.450011@gmail.com

Haripunchai Review 22/11/2023

Haripunchai Review 19/12/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ 6) การสื่อสารและการจูงใจ 7) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และ 8) การมีวิสัยทัศน์

2) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยส่วนใหญ่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารของโรงเรียนประถมศึกษา ควรมีองค์ประกอบทั้ง 8 ด้าน เพื่อจะสามารถขับเคลื่อนนโยบายการบริหารของคณะหน่วยงาน และส่งผลโดยตรงผลการต่อการปฏิบัติงาน

ในสถานศึกษา ส่วนองค์ประกอบด้านที่สำคัญที่สุดเรียงจากมากไปอย่างน้อยที่สุด ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกัน คือ เป็นด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการมีวิสัยทัศน์

3) การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารของโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พบว่า ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ 6) การสื่อสารและการจูงใจ 7) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และ 8) การมีวิสัยทัศน์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : สมรรถนะ, สมรรถนะผู้บริหาร, ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา.

Abstract:

This research aims to study the components of competencies of primary school administrators using the Documentary Research process, divided into three steps. Step 1 involves studying theoretical concepts and related research documents from 10 sources. Step 2 consists of interviewing five qualified individuals. In Step 3, the suitability of the competencies of primary school administrators is assessed by five qualified individuals. The research tools employed include document construction forms and questionnaires with a 5-level Likert scale. Statistical analysis methods used encompass frequency, percentages, averages, standard deviations, and content analysis. The research findings reveal that the competencies of primary school administrators consist of eight components: 1) Goal-oriented performance, 2) Excellent service, 3) Self-development, 4) Teamwork, 5) Analysis and synthesis, 6) Communication and motivation, 7) Employee capacity development, and 8) Vision. All components are highly suitable.

Keywords: Competency, Administrator Competency, Primary School Administrators.

บทนำ

การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ. ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ. ศ. 2553 การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ส่งผลให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน และด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา การศึกษาถือเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์เพื่อการพัฒนา ในทุกๆ ด้าน โรงเรียนซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ ในการจัดการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแสวงหาความรู้ใหม่ๆ จึงต้องพัฒนาองค์กรให้พร้อมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษามาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2561 มีจำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน รายละเอียดดังนี้ 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 1) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ 2) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น และแก้ปัญหา 3) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม 4) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 5) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา 6) มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ 1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มีรายละเอียดดังนี้ 1) การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด 2) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย 3) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย 4) สุขภาพทางร่างกาย และจิตสังคม มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ 2.1 มีเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน 2.2 มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา 2.3 ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย 2.4 พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ 2.5 จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ 2.6 จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีรายละเอียดดังนี้ 3.1 จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ 3.2 ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3.3 มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก 3.4 ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน 3.5 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, : 21-30)

จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กล่าวถึงปัญหา การบริหารจัดการศึกษา ของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาด ความตระหนักถึง ความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผล กระทบต่อระบบการศึกษา ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทายดังกล่าว (แผนการ ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579, 2561, หน้า ง)

สมรรถนะผู้บริหารจึงเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการบริหาร การที่ผู้บริหารสถานศึกษามี ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่การบริหารสถานศึกษาจะเป็น ตัวช่วยให้การจัดการศึกษาสำเร็จลุล่วงไป ด้วยดี ผู้บริหารจึงเป็นเสาหลักที่มีความสำคัญ อย่างยิ่งต่อหน่วยงาน ผู้ได้บังคับบัญชาและผลงาน อัน เป็นส่วนร่วม บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งมีผลสะท้อนต่อ ผลงานและวิธีปฏิบัติงานของสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นอันมาก ใน ขณะเดียวกันการบริหาร สถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะ กระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงาน ผู้บริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและ มีประสิทธิภาพ เพื่อจะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้(ปริยาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์, 2553, หน้า 6)

สมรรถนะของผู้บริหารเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญกลยุทธ์หนึ่งที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษา ประสบความสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2551, หน้า 1-3) ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชพงษ์ อ้อยวงศ์ (2561, หน้า 13) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน และประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า ผลการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน ได้กำหนด สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนไว้ตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 28 - 121) ไว้ 2 ด้าน คือ สมรรถนะหลัก มี 4 ด้านย่อย ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และสมรรถนะประจำสายงาน มี 4 ด้านย่อย ประกอบด้วย การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การมีวิสัยทัศน์และประสิทธิผลโรงเรียนการบริหารงานโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณีรนุช แก้วบัวสา (2558, หน้า 12) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามการ รับรู้ของครูในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 และได้ศึกษา

องค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนใน 2 ด้าน คือ ด้านสมรรถนะหลัก และด้านสมรรถนะประจำสายงาน ตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ., 2550) คือ 1. สมรรถนะหลัก มีดังนี้ 1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 1.2 การบริการที่ดี 1.3 การพัฒนาตนเอง และ 1.4 การทำงานเป็นทีม 2. สมรรถนะประจำสายงาน มีดังนี้ 2.1 การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ 2.2 การสื่อสารและการจูงใจ 2.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และ 2.4 การมีวิสัยทัศน์

ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ คือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการบริหารงานวิชาการ รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้นำการปฏิรูปการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาเพื่อให้การบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ ดังคำกล่าวที่เรียกว่า “สมรรถนะ” ซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านความรู้ทักษะและพฤติกรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของการบริหารโรงเรียน ซึ่งอาจหมายรวมถึงประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการด้วยเช่นกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อผู้บริหารในการพัฒนาสมรรถนะตนเอง และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะส่งเสริม และพัฒนาผู้บริหารให้มีสมรรถนะที่จะส่งผลต่องานวิชาการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาองค์ประกอบและประเมินสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจำแนกการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา งานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย จำนวน 10 แหล่ง ดังนี้ อนุสิทธิ์ นามโยธา (2555); สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2556) นิรันดร์ แก้วบัวสา (2558); ฉวีวรรณ ฉัตรวิไล (2560); ประเสริฐ กำเลิศทอง (2560) วัชพงษ์ อัยวงศ์ (2561); ทิพวัลย์ อ่างคำ (2561); เกียรติกร แสนสุข (2564); พรวลี ตรีประภากร (2564) และ ปณิตดา สาริกา (2565)

1.2 การสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยการแจกแจงความถี่จากแหล่งข้อมูลและสรุปผลโดยใช้เกณฑ์ความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด ได้ทั้งสิ้น 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ 6) การสื่อสารและการจูงใจ 7) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และ 8) การมีวิสัยทัศน์ และนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นที่ 1 ไปกำหนดองค์ประกอบและสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ในขั้นตอนต่อไป

2. ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ในขั้นตอนนี้จะทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยเลือกมาแบบเจาะจงเพื่อใช้สัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารของโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้ศึกษาโดยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหาร ไม่น้อยกว่า 5 ปี มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ วุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท จำนวน 2 คน

2.1.2 ครูในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการสอน ไม่น้อยกว่า 10 ปี วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ วุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท จำนวน 3 คน

3. ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

ในขั้นตอนนี้เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน คนละกลุ่มใน 1.2 โดยเลือกมาแบบเจาะจง ได้แก่

3.1 อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการศึกษา มีประสบการณ์สอนในสถาบันอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือมีตำแหน่งทางวิชาการ ไม่น้อยกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 1 คน

3.2 ผู้บริหารโรงเรียน ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษและมีคุณวุฒิระดับ ปริญญาโท ทางด้านการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์บริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

3.3 ครูผู้สอน ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และมีคุณวุฒิระดับปริญญาโททางการศึกษา และมีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีวิธีการสร้างดังต่อไปนี้

1. การสร้างเครื่องมือ

1.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสังเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

1.2 ศึกษาวิธีการสร้างและสร้างเครื่องมือจากทฤษฎี หลักการ แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.3 นำแบบสังเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย

1.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อในการเก็บข้อมูล

2. ลักษณะเครื่องมือ

2.1 แบบสังเคราะห์เอกสารสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารโดยการแจกแจงความถี่โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 50 ในการคัดเลือกองค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ 6) การสื่อสารและการจูงใจ 7) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และ 8) การมีวิสัยทัศน์

2.2 แบบสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง โดยนำผลการศึกษาค้นคว้าประกอบดังกล่าวไปกำหนดองค์ประกอบและสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยในขั้นตอนนี้จะทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยเลือกมาแบบเจาะจงเพื่อใช้สัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะ

ผู้บริหารของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 คน ครูในโรงเรียน จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวได้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ทั้งหมด 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยใช้อंकประกอบที่สังเคราะห์ได้จากแบบสังเคราะห์ นำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา

2.3 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารของโรงเรียนประถมศึกษาโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนประยุกต์ตามแนวทางของ Likert (Likert Five's Rating Scale) ซึ่งได้กำหนดค่าคะแนนของคะแนนช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ ตามความเหมาะสมขององค์ประกอบ ดังนี้ 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งระบุประเด็นเนื้อหาที่สัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยเสนอคำร้องต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือ ขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์ ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน
2. แจ้งให้ผู้ทรงคุณวุฒิทราบล่วงหน้า ประมาณ 7 วัน การสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 30 นาที และได้ขออนุญาตในการจัดบันทึก การสัมภาษณ์และบันทึกเทปการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน
3. ผู้วิจัยติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและนัดหมายวันสัมภาษณ์ เมื่อได้รับอนุญาตแล้วได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยอย่างเป็นทางการ และไปสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่นัดหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดังนี้

1. แบบสังเคราะห์เอกสารใช้วิธีการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. แบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

3. แบบสอบถามใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์การพิจารณาเพื่อพิจารณาตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบ

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปถือว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสม

ผลการวิจัย

การสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารซึ่งได้จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน

องค์ประกอบของ สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน	นักวิชาการ/นักวิจัย					
	อนุสิทธิ์ นานโยธา (2555)	สำนักงานเลขาธิการศรสภา (2556)	ณัฐพร แก้วบัวสา (2558)	ฉวีวรรณ ฉัตรวิไล (2560)	ประเสริฐ กำเลิศทอง (2560)	วิฑูรย์ อัยวงศ์ (2561)
1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์	✓		✓	✓	✓	✓
2. การบริการที่ดี	✓		✓	✓	✓	
3. การพัฒนาตนเอง	✓		✓	✓	✓	
4. การทำงานเป็นทีม	✓		✓	✓	✓	✓
5. การวิเคราะห์สังเคราะห์	✓		✓	✓	✓	✓
6. การสื่อสารและการจูงใจ	✓		✓	✓	✓	✓
7. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร	✓		✓	✓	✓	✓
8. การมีวิสัยทัศน์	✓		✓	✓	✓	✓
9. การมีภาวะผู้นำ	✓			✓		✓
10. การพัฒนาวิชาชีพ		✓				✓
11. ความเป็นผู้นำทางวิชาการ		✓				✓
12. การบริหารสถานศึกษา		✓				✓
13. หลักสูตรการสอนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้		✓				✓
14. กิจกรรมและกิจกรรมนักเรียน		✓				✓
15. การประกันคุณภาพการศึกษา		✓				✓
16. คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม	✓	✓				✓
17. ความรู้ในการปฏิบัติงาน						✓
18. ทักษะ						✓
19. ภาพลักษณ์ ที่คนคิด เจตคติและค่านิยมที่เหมาะสม						✓
20. คุณลักษณะเฉพาะตัว						✓
21. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์						✓
22. อุทิศตนของผู้บริหาร						✓

องค์ประกอบของ สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน	นักวิชาการ/นักวิจัย									
	อเนกสิทธ์ นามโยธา (2555)	สำนักนางเลขาธิการศรศก (2556)	ณิรันดร์ แก้วบัวลา (2558)	ณิรันดร์ ฉัตรวิไล (2560)	ประเสริฐ กาลิตทอง (2560)	วัชรพงษ์ อัยวงศ์ (2561)	ทิพวัลย์ อ่างคำ (2561)	เกรียงไกร แสนสุข (2564)	พรวลี ตีระประภากร (2564)	ปณิดดา สาริกา (2565)
23. ความรู้ในการจัดการองค์กร							✓			1
24. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ							✓			1
25. ความสามารถในการสร้างระบบการให้บริการ							✓			1
26. การบริหารจัดการและการบริหารความเสี่ยงด้านนโยบายและแผนกลยุทธ์							✓			1
27. ความสามารถในการพัฒนาศักยภาพในการใช้เทคโนโลยี							✓			1
รวม	10	7	8	9	8	8	19	7	4	8

1.1 ผลจากการสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหาร จากตาราง 1 พบว่า มีนักวิชาการจำนวน 10 ท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบดังกล่าว พบว่า มีองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 27 องค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบความถี่ที่ร้อยละ 50 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน ทั้งหมด จำนวน 8 องค์ประกอบ โดยผู้วิจัยได้ลำดับความถี่ขององค์ประกอบจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ 6) การสื่อสารและการจูงใจ 7) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และ 8) การมีวิสัยทัศน์

1.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พบว่า ผลการสัมภาษณ์ โดยส่วนใหญ่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารของโรงเรียนประถมศึกษาควรมียุทธศาสตร์ทั้ง 8 ด้าน เพื่อจะสามารถขับเคลื่อนนโยบายการบริหารของคณะหน่วยงาน และส่งผลโดยตรงผลการต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งกล่าวว่า “การที่ผู้บริหารจะปฏิบัติหน้าที่และบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลจะต้องมียุทธศาสตร์ทั้ง 8 ด้าน จึงจะสามารถพัฒนาองค์กรได้”

ส่วนองค์ประกอบด้านที่สำคัญที่สุดเรียงจากมากไปอย่างน้อยที่สุด ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันคือ เป็นด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีมการวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการมีวิสัยทัศน์

1.3 ผลการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารของโรงเรียน

ตาราง 3 มีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

องค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน	การตรวจสอบวัดระดับความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ (n=5)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์	5.00	.00	มากที่สุด
2) การบริการที่ดี	5.00	.00	มากที่สุด
3) การพัฒนาตนเอง	5.00	.00	มากที่สุด
4) การทำงานเป็นทีม	5.00	.00	มากที่สุด
5) การวิเคราะห์และสังเคราะห์	5.00	.00	มากที่สุด
6) การสื่อสารและการจูงใจ	5.00	.00	มากที่สุด
7) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร	5.00	.00	มากที่สุด
8) การมีวิสัยทัศน์	5.00	.00	มากที่สุด
รวม	5.00	.00	มากที่สุด

จากตาราง 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนพบว่า สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนภาพรวมมี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ 6) การสื่อสารและการจูงใจ 7) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และ 8) การมีวิสัยทัศน์ โดยทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

องค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 มีทั้งหมด 8 ด้าน ดังนี้ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ดี ด้านพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการสื่อสารและการจูงใจ ด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และด้านการมีวิสัยทัศน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชพงษ์ อัยวงศ์ (2561) พบว่า ผลการศึกษาร่ององค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน ได้กำหนดสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนไว้ตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 28 - 121) ไว้ 2 ด้าน

คือ สมรรถนะหลัก มี 4 ด้านย่อยประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และสมรรถนะประจำสายงาน มี 4 ด้านย่อย ประกอบด้วย การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การมีวิสัยทัศน์และประสิทธิผล โรงเรียน การบริหารงานโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณีรณัฐ แก้วบัวสา (2558) พบว่า 2 ด้าน คือ ด้านสมรรถนะหลัก และด้านสมรรถนะประจำสายงาน ตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ., 2550) คือ 1. สมรรถนะหลัก มีดังนี้ 1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 1.2 การบริการที่ดี 1.3 การพัฒนาตนเอง และ 1.4 การทำงานเป็นทีม 2. สมรรถนะประจำสายงาน มีดังนี้ 2.1 การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ 2.2 การสื่อสารและการจูงใจ 2.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และ 2.4 การมีวิสัยทัศน์

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. องค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 จากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป มีทั้งหมด 8 ด้าน ดังนี้ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการสื่อสารและการจูงใจ ด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และด้านการมีวิสัยทัศน์ และทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลจากการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน มี 8 องค์ประกอบ ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบหลักของสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการนำองค์ประกอบข้างต้นไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพในการบริหารเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีสมรรถนะด้านการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรคำนึงถึงการบริหารจัดการด้านนี้มากที่สุด

1.3 ผู้บริหารควรพิจารณาองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน องค์ประกอบอื่น ๆ ในการวิจัยในครั้งนี้ด้วย เนื่องจากมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของการบริหารจัดการโรงเรียนต่อไป

2.2 ควรศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน เพื่อจะได้ทราบว่าองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน ด้านใดที่มีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

2.3 ควรศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนที่มีค่าน้ำหนักใกล้เคียงกัน ได้แก่ การบริการที่ดี พัฒนاتตนเอง การทำงานเป็นทีม และการวิเคราะห์และสังเคราะห์

References

- เกรียงไกร แสนสุข. (2564). *สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ฉวีวรรณ ฉัตรวิไล. (2560). *สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต.: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
- ณิรณัฐ แก้วบัวสา. (2558). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เต็มศิริ บุญชูช่วย. (2552). *สมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิพวัลย์ อ่างคำ. (2561). *สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการสู่ความเป็นเลิศมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.

- ธีระ รุญเจริญ. (2547). *สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ.
- ประเสริฐ กำเลิศทอง. (2560). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.
- ปนัดดา สาริกา. (2565) *สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พรวลี ตรีประภากร. (2564). *สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วัชพงษ์ อัยวงศ์. (2561). *สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา พ. ศ.2547. รวมกฎหมายเพื่อบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : อักษรไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2533). *รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผล ต่อคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- อนุสิทธิ์ นามโยธา. (2555). *การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของ สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุขุภินิต สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

**การศึกษาองค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2**

**The Study about the Components of the School Administrators
Leadership Skills in 21st Century under Nakhon Phanom Primary Educational
Service Area Office 2**

ประภัศร ศรีอรุณ Praphatsorn sriarun

พรเทพ เสถียรนพเก้า Pornthep steannoppakao

ทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์ Suphirun jantarak

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

praphatson14899@gmail.com

Haripunchai Review 05/09/2023

Haripunchai Review 12/12/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 แหล่ง ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสารสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา และแบบสอบถามการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 2) ทักษะการสร้างทีมงาน 3) ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม 4) ทักษะวิสัยทัศน์ 5) ทักษะการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา 6) ทักษะการสื่อสาร

2) ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ ภาพรวมขององค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ทักษะภาวะผู้นำ, ศตวรรษที่ 21, ผู้บริหารสถานศึกษา.

Abstract

The main objective of this article was to investigate the various aspects influencing the School Administrators' Leadership Skills in 21st Century. This research is a document research. The research process was divided into two steps: Step 1 involved an examination of 10 different sources comprising conceptual, the oretical, and related research papers; Step 2 entailed the assessment of the School Administrators' Leadership Skills in 21st Century components by five experts. The research utilized a research synthesis form the study about the components of the school administrators leadership skills in 21st Century and a 5-point rating scale appropriateness assessment. Statistical tools such as frequency, percentage, mean, and standard deviation were employed for data analysis, and content synthesis was used to analyze the gathered data. The research findings revealed the presence of six components contributing to the School Administrators' Leadership Skills in 21st Century.

These components are as follows:

1) Creative thinking Skills (2) team building Skills (3) Technology Digital and Innovation Skills (4) Vision Skills (5) decision making and problem solving Skills (6) Communication skills. Moreover,

2) All of these components were deemed highly appropriate by the participants involved in the assessment.

Keywords: Leadership Skills, 21st Century, Administrators.

บทนำ

ในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันอย่างรุนแรง องค์กรต่าง ๆ จะต้องปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ที่ดำเนินไป การขับเคลื่อนองค์กรต้องอาศัยการมีผู้นำที่ดีและเก่ง มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางขององค์กร เพื่อให้ทีมงานผู้ตามเป็นผู้ที่เดินอยู่ในทิศทางที่ผู้นำกำหนด (วิโรจน์ สารรัตน์, 2562 : 261) ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะโดดเด่น เหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะบทบาทหน้าที่ คุณธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษา เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตอบสนองต่อการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (กฤษรา ยองไย, 2561: 37)

ทักษะภาวะผู้นำ (Leadership Skills) มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะผู้นำแห่งอนาคต การเพิ่มทักษะของผู้นำย่อมมีความหลากหลายและมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้นำแต่ละบุคคลโดยจะต้องเพิ่มทักษะการเป็นผู้นำที่ดี และทักษะผู้นำแห่งอนาคตที่จะเป็นตัวชี้วัด ความเชื่อถือเชื่อมั่น และให้เกิดความร่วมมืออย่างแท้จริงของบุคลากรภายในองค์กร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำไปสู่การบริหารการพัฒนาองค์กรต่อไป (พัสกร อุ่นกาศ, 2565 : 455) พรพิมล อินแมน (2564 : 21) ได้กล่าวถึงทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารงานตามภารกิจต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วมีกระบวนการบริหารที่อาศัยทักษะภาวะผู้นำในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล และอื่น ๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยผ่านกระบวนการบริหารงานอย่างมีระบบ อาศัยทักษะการวางแผน มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ อาศัยทักษะการจัดสร้างทีมงาน เพื่อการปฏิบัติการกิจไว้อย่างชัดเจน ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างคล่องตัว ดำเนิน เพียรค่า (2561 : หน้า 11) ได้เสนอแนะแนวทางทางในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ 5 ทักษะ คือ ทักษะการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำเสนอมโนทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทักษะการริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานให้สถานศึกษาถือปฏิบัติร่วมกันสร้างความเข้มแข็งและยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา ทักษะความยืดหยุ่นและการปรับตัว ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา ทักษะความร่วมมือ มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ผู้บริหารใช้กิจกรรม PLC ยกระดับคุณภาพการศึกษา ทักษะการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาอบรมทักษะ ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษและสื่อเทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย เพื่อการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐาน Perfect Training (2566, ออนไลน์) ดังนั้น ผู้นำในศตวรรษที่ 21 จึงต้องปรับตัวให้เร็ว ถ้าหากผู้บริหารมีทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 แล้วก็จะสามารถนำพาองค์กรเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงในอนาคตและสร้างความเท่าเทียมของการศึกษาไทยเท่าทันกับนานาประเทศทั่วโลก

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบของทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษา รวมทั้งอาจเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานอื่น ๆ ที่จะนำข้อมูลนี้ไปปรับใช้บริหารจัดการให้เหมาะสมกับบริบทหน่วยงานของตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและประเมินความเหมาะสมทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาองค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 12 แหล่ง ได้แก่ กรรณิกา เรตมอนต์ (2559) มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะวิสัยทัศน์ 4) ทักษะความร่วมมือ, อรสา มาสิงห์ (2560) มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะการวางแผน 2) ทักษะการสร้างทีมงาน 3) ทักษะการสื่อสาร 4) ทักษะการจูงใจ 5) ทักษะการแก้ปัญหา 6) ทักษะมนุษยสัมพันธ์, ไกรศร เจียมทอง (2561) มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) ทักษะด้านเทคนิค 5) ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม 6) ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม, ปัทมพร พงษ์เพชร (2561) มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ 2) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะการแก้ปัญหา 4) ทักษะการทำงานเป็นทีม 5) ทักษะเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ดิจิทัล, เพ็ญสุดา ฤทธิมนตรี (2560) มี 6 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) ทักษะภาวะผู้นำด้านการสร้างทีม 3) ทักษะภาวะผู้นำด้านดิจิทัลและเทคโนโลยี 4) ทักษะภาวะผู้นำด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา 5) ทักษะภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ 6) ทักษะภาวะผู้นำด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์, สุกพล ครองยุต (2562) มี 9 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะการทำงานเป็นทีม 2) ทักษะการแก้ปัญหา 3) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ 4) ทักษะด้านการสื่อสาร 5) ทักษะด้านนวัตกรรมและดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ 6) ทักษะการกำหนดทิศทางองค์กร 7) ทักษะการเรียนรู้ได้เร็ว 8) ทักษะการพิจารณาตัดสินใจ 9) ทักษะมุ่งผลสัมฤทธิ์, กุลจิรา รักชนกร (2563) มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะวิสัยทัศน์ 4) ทักษะความร่วมมือ, พรพิมล อินแมน (2564) มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะภาวะผู้นำด้านการสื่อสารเทคโนโลยีและสารสนเทศ 2) ทักษะภาวะผู้นำด้านการวางแผนและการกำหนดทิศทาง 3) ทักษะภาวะผู้นำด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา 4) ทักษะภาวะผู้นำด้านความคิดสร้างสรรค์ 5) ทักษะภาวะผู้นำด้านการสร้างทีม, มนต์รัก วงศ์พุทธะ (2564) มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 2) ทักษะการมีวิสัยทัศน์ 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะความฉลาดทางอารมณ์, วิชชุดา บุญทรัพย์ (2564) 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความร่วมมือ 2) การมีวิสัยทัศน์ 3) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี/ดิจิทัลและการสื่อสาร 4) ความมั่นใจและกล้าหาญ 5) ทักษะความคิดสร้างสรรค์/นวัตกรรม 6) ทักษะสังคม 7) เสริมพลังอำนาจ/จิตใจ, NASSP (2014) มี 10 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะการสร้างทีมงาน 2) ทักษะการจัดการความขัดแย้ง 3) ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ 4) ทักษะการตัดสินใจ 5) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 6) ทักษะทางเทคโนโลยี/นวัตกรรมดิจิทัล 7) ทักษะการสื่อสาร 8) ทักษะการจูงใจ 9) ทักษะการมอบหมายงานและการสอนงาน 10) ทักษะชีวิต และ Shalom (2014) มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 2) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) ทักษะความร่วมมือ 4) ทักษะการสื่อสาร 5) ทักษะการสร้างฉันทามติ 6) ทักษะความกล้าหาญ

1.2 สังเคราะห์องค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการนำข้อมูลที่ได้ มาจัดใหม่ให้เป็นระเบียบโดยการสร้างตารางแจกแจงความถี่ขึ้น และคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 6 ขึ้นไปซึ่งเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด

2. ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบ

ในขั้นตอนนี้จะนำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์เสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบ ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้

2.1 อาจารย์ระดับอุดมศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอกทางการบริหาร และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์ด้านการบริหารไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

2.3 ครู มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางการศึกษา มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ หรือมีประสบการณ์ด้านการสอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสังเคราะห์เอกสาร ซึ่งเป็นตารางสังเคราะห์องค์ประกอบจากแนวคิดของนักวิชาการและนักวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวน 12 แหล่ง เพื่อใช้ในการแจกแจงความถี่

2. แบบสอบถามการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสังเคราะห์เอกสาร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. แบบสอบถาม ใช้เพื่อประเมินองค์ประกอบ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ที่กำหนด (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาองค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการและนักวิจัย โดยการแจกแจงความถี่ที่มีค่าเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด ได้องค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา 6 องค์ประกอบ จากนั้นนำองค์ประกอบเหล่านั้นมากำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน จากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเป็นลักษณะความเหมาะสม ดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลประเมินความเหมาะสมของทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ทักษะความคิดสร้างสรรค์	ทักษะในการคิดนอกกรอบ คิดวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์สถานการณ์ สามารถตีความข้อมูลที่ซับซ้อนและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ของการเปลี่ยนแปลงได้ และยังมีความคิดริเริ่ม ทำทาย มีจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงาน นำแนวคิดใหม่ที่ได้มาบริหารงานและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีความริเริ่มสร้างสรรค์และกล้าแสดงออกในการปฏิบัติงาน	1. ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะในการคิดนอกกรอบ	5.00	0.00	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ และตีความข้อมูลที่ซับซ้อนได้	5.00	0.00	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้	5.00	0.00	มากที่สุด
		4. ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดริเริ่ม ทำทาย มีจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงาน	5.00	0.00	มากที่สุด
		5. ผู้บริหารสถานศึกษานำแนวคิดใหม่มาบริหารงานและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	5.00	0.00	มากที่สุด
		6. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความริเริ่มสร้างสรรค์และกล้าแสดงออกในการนำเสนอ	5.00	0.00	มากที่สุด
		รวม	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ทักษะการสร้างทีมงาน	การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของบุคลากรเพื่อคัดเลือกบุคลากรตามความสามารถ มีการวางแผนสร้างทีมงานพร้อมทั้งระบุหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคนอย่างชัดเจน มีการยกระดับการทำงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ โดยสร้างแรงจูงใจให้กลุ่มบุคคลทำงานร่วมกันผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในทีมงานเพื่อการปรับปรุงพัฒนาทีมงานต่อไป	1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคัดเลือกบุคลากรตามความสามารถ	4.80	0.45	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนการสร้างทีมงานพร้อมทั้งระบุหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิกอย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารมีการยกระดับการทำงานของกลุ่มโดยสร้างแรงจูงใจให้กลุ่มบุคคลทำงานร่วมกัน	4.80	0.45	มากที่สุด
		4. ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่อำนวยความสะดวกถึงทีมงาน	4.80	0.45	มากที่สุด

		5. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับทีมงานวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อปรับปรุงพัฒนาทีมงาน	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม			4.88	0.11	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
3. ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม	ความเข้าใจในเรื่องของเทคโนโลยีดิจิทัล ใช้เครื่องมือ สื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว ยอมรับและกล้าตัดสินใจนำเทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงในองค์กร ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน นำเสนอผลงาน และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมสถานศึกษา รวมทั้งมีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อพัฒนาองค์การให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพและปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างได้เหมาะสม	1. ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เครื่องมือ สื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว	5.00	0.00	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารสถานศึกษายอมรับและกล้าตัดสินใจนำเทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงในองค์กร	5.00	0.00	มากที่สุด
		4. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
		5. ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีมาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด
		6. ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ออนไลน์	5.00	0.00	มากที่สุด
		7. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	5.00	0.00	มากที่สุด
		รวม	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ทักษะวิสัยทัศน์	ความสามารถในการวิเคราะห์แนวโน้ม ทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา มุ่งเน้นให้เกิดการสร้างวิสัยทัศน์สู่	1. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาของสถานศึกษาได้	5.00	0.00	มากที่สุด

	การสร้างนวัตกรรมและนำมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย และยังสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ได้ถูกต้อง ชัดเจนให้ผู้ตามเกิดความเข้าใจ มีความผูกพันต่อวิสัยทัศน์	2. ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งเน้นให้เกิดการสร้างวิสัยทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การสร้างนวัตกรรมและนำมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารสถานศึกษาสื่อสารวิสัยทัศน์ได้ถูกต้อง ชัดเจนให้ผู้ตามเกิดความเข้าใจ มีความผูกพันต่อวิสัยทัศน์	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม			5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
5. ทักษะการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา	การพิจารณาไตร่ตรองปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่และมีการวางแผนในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัดสินใจแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ มีกระบวนการแก้ปัญหาด้วยความคิดที่สร้างสรรค์ พิจารณาตัดสินใจวิธีการแก้ปัญหาอย่างหลากหลายเหมาะสมกับบริบทและขนาดของปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย	1. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพิจารณาไตร่ตรองปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ได้	4.80	0.45	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวางแผนในการแก้ปัญหามีประสิทธิภาพ	4.80	0.45	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารสถานศึกษาตัดสินใจแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ	4.60	0.55	มากที่สุด
		4. ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการแก้ปัญหาด้วยความคิดที่สร้างสรรค์	5.00	0.00	มากที่สุด
		5. ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาตัดสินใจวิธีการแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับบริบทและขนาดของปัญหา	5.00	0.00	มากที่สุด
		รวม	4.84	0.09	มากที่สุด
6. ทักษะการสื่อสาร	การรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยไตร่ตรองถึงความถูกต้องและน่าเชื่อถือ สามารถสื่อสารความคิดและข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวิธีการสื่อสารที่หลากหลายทั้งวิธีการพูดเจรจา ภาษาเขียน หรือสัญลักษณ์ มีต่อรอง โน้มน้าว และการนำเสนอข้อมูลรูปแบบต่าง ๆ	1. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยใช้วารณญาณไตร่ตรองถึงความถูกต้องและน่าเชื่อถือ	5.00	0.00	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสารความคิดและข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ	5.00	0.00	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารสถานศึกษามีวิธีการสื่อสารที่หลากหลาย	5.00	0.00	มากที่สุด

ในที่สามารถได้อย่างมืออาชีพ นำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มช่องทางการสื่อสาร รวมทั้งมีความสามารถในด้านภาษาอังกฤษหรือภาษาในอาเซียนเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานในการติดต่อประสานงานระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย	4. ผู้บริหารสถานศึกษามีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรม ผลงานไปสู่องค์กรภายนอกได้	5.00	0.00	มากที่สุด
	5. ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสาร	5.00	0.00	มากที่สุด
	6. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในด้านภาษาอังกฤษหรือภาษาในอาเซียนเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานในการติดต่อประสานงาน	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม		5.00	0.00	มากที่สุด
สรุปรวม		4.94	0.08	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า

1. ผลการประเมินองค์ประกอบหลักภาพรวม พบว่าทั้ง 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสร้างทีมงาน ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม ทักษะวิสัยทัศน์ ทักษะการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา ทักษะการสื่อสาร ภาพรวมทั้งหมดมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินองค์ประกอบรายด้าน พบว่า

2.1 ทักษะความคิดสร้างสรรค์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การคิดนอกกรอบ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ และตีความข้อมูลที่ซับซ้อน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 4) การมีความคิดริเริ่ม ทำหามิจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ 5) การนำแนวคิดใหม่มาบริหารงานและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ 6) การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความริเริ่มสร้างสรรค์และกล้าแสดงออกในการนำเสนอ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.2 ทักษะการสร้างทีมงาน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคัดเลือกบุคลากรตามความสามารถ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) การวางแผนการสร้างทีมงานพร้อมทั้งระบุหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิก มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) การยกระดับการทำงานของกลุ่มโดยสร้างแรงจูงใจให้

กลุ่มบุคคลทำงานร่วมกัน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 4) การทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ทีมงานมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 5) การร่วมกับทีมงานวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อปรับปรุงพัฒนาทีมงาน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.3 ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 7 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) การใช้เครื่องมือ สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) การยอมรับและกล้าตัดสินใจนำเทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงในองค์กร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 4) การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด 5) การนำเทคโนโลยีมาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 6) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 7) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.4 ทักษะวิสัยทัศน์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) การมุ่งเน้นให้เกิดการสร้างวิสัยทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การสร้างนวัตกรรมและนำมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) การสื่อสารวิสัยทัศน์ได้ถูกต้อง ชัดเจนให้ผู้ตามเกิดความเข้าใจ มีความผูกพันต่อวิสัยทัศน์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.5 ทักษะการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การพิจารณาไตร่ตรองปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) การวางแผนในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) การตัดสินใจแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 4) การตัดสินใจแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 5) การพิจารณาตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับบริบทและขนาดของปัญหา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.6 ทักษะการสื่อสาร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยใช้วารณญาณไตร่ตรองถึงความถูกต้องและน่าเชื่อถือ

มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) การสื่อสาร ถ่ายทอดความคิดและข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) การมีวิธีการสื่อสารที่หลากหลายมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 4) การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์กิจกรรม ผลงานไปสู่องค์กรภายนอกได้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 5) การนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มช่องทางในการสื่อสาร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 6) การมีความสามารถในการด้านภาษาอังกฤษหรือภาษาในอาเซียนเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานในการติดต่อประสานงานมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาองค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา” จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำมาอภิปรายผลรายด้าน ดังต่อไปนี้

การศึกษาองค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย รวมทั้งได้ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ซึ่งวิธีการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับวิธีการดำเนินการวิจัยของนิตยา หอยมุกข์ (2562 : 87-89) ที่ได้ออกแบบสอบถามองค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้ โดยวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประเมินความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารการศึกษา องค์ประกอบทั้ง 6 ของทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นไปตามแนวทางการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมไปถึงการตอบแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการคิดนอกกรอบ คิดวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ ตีความข้อมูลที่ซับซ้อนและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ของการเปลี่ยนแปลงได้ซึ่งสอดคล้องกับปัทมพร พงษ์เพชร (2561 : 56) กล่าวว่า ทักษะความคิดสร้างสรรค์ เป็นการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ของการเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนแผนการปฏิบัติงานได้ตามความเหมาะสม

ใจกว้างรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น รู้จักสร้างบรรยากาศสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และคิดนอกกรอบเสมอ

2. ทักษะการสร้างทีมงาน ผู้บริหารสถานศึกษามีการคัดเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับงานเพื่อสร้างทีมงานที่ทำงานร่วมกันบรรลุเป้าหมายที่วางไว้โดยมีการพัฒนาทีมงานเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับพรสุตา ประเสริฐหนู (2564 : 6) กล่าวว่าทักษะการสร้างทีมงาน เป็น

กระบวนการที่ทำให้กลุ่มบุคคลสามารถรวมตัวกันเพื่อปฏิบัติงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมาย มีวิธีการแก้ปัญหาและปรับปรุงการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาทีมงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

3. ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ เข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม ยอมรับและกล้าตัดสินใจนำเทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงในองค์กรซึ่งสอดคล้องกับ มนตร์กร วงศ์พุทธร (2564 : 8) ได้กล่าวว่าผู้บริหารสามารถใช้เครื่องมือ สื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้อย่างสร้างสรรค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และการจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

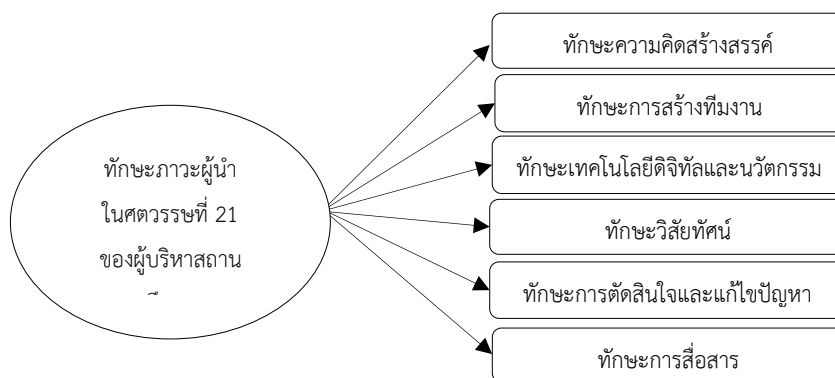
4. ทักษะวิสัยทัศน์ เป็นสิ่งคาดหวังถึงอนาคตขององค์กรในการก้าวไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ โดยปรับเปลี่ยนให้ทันตามทิศทางการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ อรพิน อิมรัตน์ (2561 : 6) ได้กล่าวว่า ทักษะวิสัยทัศน์คือการที่ผู้บริหารเป็นผู้ที่มองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย สามารถวิเคราะห์แนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงการศึกษา พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

5. ทักษะการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้เหมาะสมซึ่งมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานและการบริหารงาน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่สำคัญมีผลต่อการประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรซึ่งสอดคล้องกับสุพล ครองยุต (2562 : 35) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการแก้ปัญหาด้วยความคิดที่สร้างสรรค์ใช้วิธีการแก้ปัญหาอย่างหลากหลายเหมาะสมกับบริบทและขนาดของปัญหา

6. ทักษะการสื่อสาร ผู้บริหารสามารถสื่อสารความคิดและข้อมูลของตนสู่ผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มช่องทางในการสื่อสารซึ่งสอดคล้องกับบุญส่ง กรุงชาติ (2561 : 6-7) กล่าวว่า ทักษะการสื่อสารเป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการเลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีวิธีการสื่อสารที่หลากหลายในการติดต่อประสานงานระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานมีการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์เพื่อความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยทำให้ได้ทราบองค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงเนื้อหา จากนั้นทำการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิสามารถอธิบายได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 องค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาองค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา” พบว่า มี 6 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบทั้งภาพรวมและรายด้านพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งทักษะความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การคิดนอกกรอบ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ และตีความข้อมูลที่ซับซ้อน 3) การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ 4) การมีความคิดริเริ่ม ทำหาย มีจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงาน และ 5) การนำแนวคิดใหม่มาบริหารงาน และแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ 6) การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และกล้าแสดงออกในการนำเสนอ ทักษะการสร้างทีมงาน ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคัดเลือกบุคลากรตามความสามารถ 2) การวางแผนการสร้างทีมงาน พร้อมทั้งระบุนหน้าที่รับผิดชอบของ 3) การยกระดับการทำงานของกลุ่มโดยสร้างแรงจูงใจให้กลุ่มบุคคลทำงานร่วมกัน 4) การทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ทีมงาน 5) การร่วมกับทีมงานวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อปรับปรุงพัฒนาทีมงาน ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลและ ประกอบด้วย 7 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของเทคโนโลยีดิจิทัลและ 2) การใช้เครื่องมือ สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว 3) การยอมรับและกล้าตัดสินใจนำเทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงในองค์กร 4) การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน 5) การนำเทคโนโลยีมาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษา 6) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ 7) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย 3 พฤติกรรม

บ่งชี้ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ 2) การมุ่งเน้นให้เกิดการสร้างวิสัยทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การสร้างนวัตกรรมและนำมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา 3) การสื่อสารวิสัยทัศน์ได้ถูกต้อง ชัดเจนให้ผู้ตามเกิดความเข้าใจ มีความผูกพันต่อวิสัยทัศน์ ทักษะการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การพิจารณาไตร่ตรองปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ 2) การวางแผนในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การตัดสินใจแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ 4) การตัดสินใจแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ 5) การพิจารณาตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับบริบทและขนาดของปัญหา ทักษะการ ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยใช้วิจารณญาณไตร่ตรองถึงความถูกต้องและน่าเชื่อถือ 2) การสื่อสาร ถ่ายทอดความคิดและข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การมีวิธีการสื่อสารที่หลากหลาย 4) การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมผลงานไปสู่องค์กรภายนอกได้ 5) การนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสาร 6) การมีความสามารถในการด้านภาษาอังกฤษหรือภาษาในอาเซียนเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานในการติดต่อประสานงาน จากผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลสรุปและข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าองค์กรประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาตนเองและบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตอบสนองต่อการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้องค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ได้สารสนเทศในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

References

- กรรณิกา เรตมอนต์. (2559). ตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *ดุชนิพนธ์ ศษ.ด.* นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- กฤษฎรา ยองโย. (2561). *ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*. [การนำเสนอผลงาน]. การวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- กุลจิรา รักษานคร. (2563). การศึกษากรอบแนวคิดในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *Journal of Modern Learning Development*, 5(2), 274-283.
- ไกรสร เจียมทอง. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. *วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*.
- นิตยา หอยมุกข์ (2562). กลยุทธ์การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(1), 83-97.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญส่ง กรุงขาลี. (2561). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. *วิทยานิพนธ์ ค.ม. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*.
- ปัทมพร พงษ์เพชร. (2561). ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. *วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์*.
- พัสกร อุ่นกาศ . (2565) .ทักษะความเป็นผู้นำแห่งอนาคต. *Journal of Modern LearningDevelopment*, 7(2), 455-466.
- เพ็ญสุตา ฤทธิมนตรี. (2560). กลยุทธ์การเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 6(4), 83-96.
- พรพิมล อินแมน. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารกับผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วิทยานิพนธ์ ค.ม. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา*.
- พรสุตา ประเสริฐบุญ. (2564). การพัฒนาแนวทางการสร้างทีมงานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.

- มนตร์รัก วงศ์พุทธะ. (2564). ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2. *วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*.
- วิจารณ์พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษ ที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์
- วิวิชุดา บุญทรัพย์. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครรังสิต ปทุมธานี. *วิทยานิพนธ์ ค.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต*.
- วิโรจน์ สารรัตน์และคณะ.(2561). ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 20(1), 261-271.
- สุพล ครองยุต. (2562). ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. *การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- อรพิน อิมรัตน์ (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. *วิทยานิพนธ์ ค.ม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- อรสา มาสิงห์. (2560). การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา. *วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*.
- NASSP. (2014). *10 Skills for Successful School Leaders Second Edition*. [ออนไลน์].http://www.nassp.org/Content/44755/TenSkills%202nd_ed_exec_summary.pdf. [10 กรกฎาคม 2566].
- Perfect Training. (2 5 6 6) . *Adaptive Leadership*. [อ อ น ไ ล น์] . <https://www.pftg10x.com/post/adaptive-leadership>. [8 สิงหาคม 2566].
- Shalom. (2014). *Leadership Skills for the 21st Century*. [ออนไลน์]. <http://cfcoaching.org/?p=537>. [8 สิงหาคม 2566].

การมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา นครสวรรค์

PARTICIPATION IN EDUCATION ADMINISTRATION AND MANAGEMENT
OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION THAT AFFECT THE MANAGEMENT OF
THE SCHOOL UNDER SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
NAKOHONGSAWAN

จักรกฤษณ์ สนอ่วม Jagkrit Sonouam

ทศพล ธีระพร Tosapon Teekaporn

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ , มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

Faculty of Humanities and Social Sciences, Chaopraya University

Jagkrit78s@gmail.com

Haripunchai Review 05/11/2023

Haripunchai Review 27/12/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ศึกษาระดับการบริหารด้านกระบวนการบริหารและจัดการ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารด้านกระบวนการบริหารและจัดการ และ 4) สร้างสมการพยากรณ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการบริหารด้านกระบวนการบริหารและจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ จำนวน 327 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามที่เป็นคำถามแบบสำรวจรายการ 5 ระดับที่มีค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาสูงกว่า 0.8 ทุกข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .986 วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบสมมติฐานด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
 2. กระบวนการบริหารและจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สพม.นครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
 3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการบริหารด้านกระบวนการบริหารและจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สพม.นครสวรรค์ มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
 4. พยากรณ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถอธิบายความผันแปรที่ส่งผลต่อการบริหารด้านกระบวนการบริหารและจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สพม.นครสวรรค์ ได้ร้อยละ 80.90 ($R^2 = .809$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
- คำสำคัญ :** การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ประสิทธิภาพของสถานศึกษา, คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of participatory management of the Basic Education Commission that Effect the Effectiveness of the 2) to study the level of effectiveness in administration and management of the school 3) to study the relationship between participatory management of the basic education committees and effectiveness in administrative and management of the school 4) Create a forecast equation for participation in education administration and management of the basic education commission that effect the effectiveness of the school. The sample group was the Basic Education Commission. School administrators and teachers of the school in the school - a total of 327 individuals. The instrument used in this study was a questionnaire survey list (of check

List) 5 levels with the validity of the content (the IOC) between 0.8 to 1.00 and the reliability of the questionnaire as well . 986 results were found.

1. Participatory management of the Basic Education Commission that Effect the Effectiveness of the school, was at a high level.

2. Result in administration and management of the school, was at a high level.

3. Participatory management of the basic education committees and effectiveness in administrative and management of the school, there was a high level of positive correlation. statistically significant at the .01 level.

4. The participatory management forecast equation of the basic education commission and effectiveness in administrative and management of the school, with 80.90 % accuracy ($R^2 = .809$), which was statistically-significant at the value of .01. The forecasting equations were as follows.

Keywords : Administrative involvement , Effectiveness of law students, Basic education school committees.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีเจตนารมณ์การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบ ต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ที่มุ่งหมายที่จะจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย การปฏิรูปการศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา ทุกระดับให้มากที่สุด (All for Education) เพื่อนำไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อส่วนร่วม (Education for All) (กรมวิชาการ, 2544:25) ตามหลักการพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ได้กำหนดให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังกำหนดไว้ในมาตรา 8 มาตรา 9 และมาตรา 29

จากการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาดังกล่าว หากพิจารณาจากจุดแข็งและโอกาสที่สามารถสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 มีปัจจัยที่พร้อมต่อการพัฒนา คือ โครงสร้างการบริหารงานมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนมีการจัดทำโครงสร้างการบริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งผลให้โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ สิ่งเหล่านี้เป็นโอกาสและปัจจัยที่เข้มแข็งที่จะสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาข้างต้นเหล่านี้ ทั้งจุดแข็ง โอกาส จุดอ่อน และอุปสรรคมาประกอบการพิจารณาในการดำเนินการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน ปรับปรุง และพัฒนาการศึกษา โดยต้องผลักดันจุดแข็งและโอกาสให้เป็นปัจจัยหลักในการสนับสนุนการพัฒนาที่ชัดเจน นำสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและเป็นเครื่องมือสนับสนุน ผลักดันให้การดำเนินงานในสถานศึกษาเกิดประสิทธิผลซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานทุกภาคส่วน ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นตามมาจึงทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลจากผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการบริหารจัดการที่โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะผู้บริหารสถานศึกษา และครูของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ปีการศึกษา 2562 ทุกสถานศึกษา ทุกคน จำนวน 2,154 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะผู้บริหารสถานศึกษา และครูของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970:607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 327 คน โดยการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Stratified Random Sampling) และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารด้านกระบวนการบริหารและจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ตามแนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา พุทธศักราช 2561 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในมาตรฐานที่ 2 ด้านกระบวนการบริหารและจัดการ ประกอบด้วย 6 ด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบสมมติฐานด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การวิเคราะห์ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

ตารางที่ 1 การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.67	0.83	มาก
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.83	0.53	มาก
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.70	0.76	มาก
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.52	0.78	มาก
รวม	3.68	0.66	มาก

จากตาราง พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก) เมื่อพิจารณาการบริหารแบบมีส่วนร่วมรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมี

ส่วนร่วมในการดำเนินการ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ส่วนรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ระดับประสิทธิผลด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ดังตารางนี้

ตารางที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษา

กระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษา	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. เป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน	4.04	0.62	มาก
2. ระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา	4.01	0.75	มาก
3. การดำเนินการพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย	3.83	0.73	มาก
4. พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ	3.89	0.56	มาก
5. จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ	3.71	0.67	มาก
6. จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้	3.78	0.66	มาก
รวม	3.88	0.56	มาก

จากตารางพบว่า ผลด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษา รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน รองลงมา คือ ระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา ส่วนรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลต่อการบริหารด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y _{tot}
X ₁	1				
X ₂	.842**	1			
X ₃	.688**	.701**	1		
X ₄	.747**	.820**	.814**	1	
Y _{tot}	.826**	.863**	.747**	.810**	1

**p < .01

จากตาราง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารด้านกระบวนการบริหารและจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ปรากฏว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลด้านกระบวนการบริหารและจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (X₂) (r = .863) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X₁) (r = .826) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X₄) (r = .810) และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X₃) (r = .747) ซึ่งทั้ง 4 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับสูงทุกตัวแปร

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 สมการพยากรณ์ที่เกิดจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อด้านกระบวนการบริหารและจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ซึ่งผลวิเคราะห์แสดงในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4 สมการพยากรณ์ที่เกิดจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวแปรอิสระ (ตัวพยากรณ์)	B	β	t	p
ค่าคงที่ (Constant)	0.78		6.71**	.000
การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (X ₂)	0.43	0.41	7.64**	.000
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X ₃)	0.12	0.16	3.65**	.000

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X_1)	0.17	0.26	5.54**	.000
การมีส่วนร่วมในการประเมิน (X_4)	0.11	0.15	2.92**	.004
R = .899 R square = .809 Adjusted R square = .806 F = 340.07				

**p < .01

จากตาราง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ พบว่า ตัวแปรการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (X_2) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X_3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X_1) และการมีส่วนร่วมในการประเมิน (X_4) ที่ร่วมกันทำนายผลด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตัวแปรทั้ง 4 ตัว สามารถอธิบายการผันแปรของประสิทธิผลด้านกระบวนการบริหารและการจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ได้ร้อยละ 80.9 ($R^2 = 0.809$) สามารถเขียนสมการในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.78 + 0.43(X_2) + 0.12(X_3) + 0.17(X_1) + 0.11(X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\hat{Z} = 0.41(Z_2) + 0.16(Z_3) + 0.26(Z_1) + 0.15(Z_4)$$

อภิปรายผล

จากผลสรุปการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

อภิปรายผลข้อที่ 1 ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสถานศึกษา รวมทั้งมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และพิจารณากำหนดหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง รวมทั้งมี

ส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ทุกคนมีโอกาสแลกเปลี่ยน และแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของไศภิตา คล้ายหนอง (2558) พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเทพพร ขำเมธา (2558) พบว่า ในภาพรวมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ สถานศึกษาในกลุ่มสระยาโยสม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 อยู่ ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของนงคราญ ศุภระมณี (2558) พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัย ของธัญมน ก่ำแสง (2558) พบว่า บุคลากรมีส่วนร่วมดำเนินการอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วม ติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับมากนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรา แก้วมะ (2563) พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ตามลำดับ

อภิปรายผลข้อที่ 2 ระดับประสิทธิผลด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ มีกระบวนการบริหารสถานศึกษาที่มุ่งเน้นไปในส่วนของกระบวนการบริหาร และการจัดการสถานศึกษา ซึ่งเป็นสายงานหลักที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญ โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้ กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจไว้อย่างชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา รวมทั้ง สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน หรือท้องถิ่น นอกจากนี้สถานศึกษาในปัจจุบัน จำเป็นต้องมี ระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาและสอดคล้องกับงานวิจัยของฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม และ ดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2560) พบว่าประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียง จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ทักษะด้านการบริหารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ สภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ตามลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ

งานวิจัยของปิยพร บุญใบ (2563) พบว่า ประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลข้อที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพด้านการบริหารและการจัดการอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันเป็นผู้บริหารรุ่นใหม่ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาอย่างเข้มข้นบรรจุและแต่งตั้งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดแนวคิด และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ประกอบกับกระบวนการบริหารงาน ในปัจจุบันเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการวางแผน ปฏิบัติ ตัดสินใจและร่วมประเมินประสิทธิผลจากการปฏิบัติงานสอดคล้องกับงานวิจัยของบวรลักษณ์ ศักดิ์วีไลพร (2553) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลกับประสิทธิผลงานวิชาการ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของโคกิตา คล้ายหนองสรวง (2558) พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรา แก้วมะ (2563) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

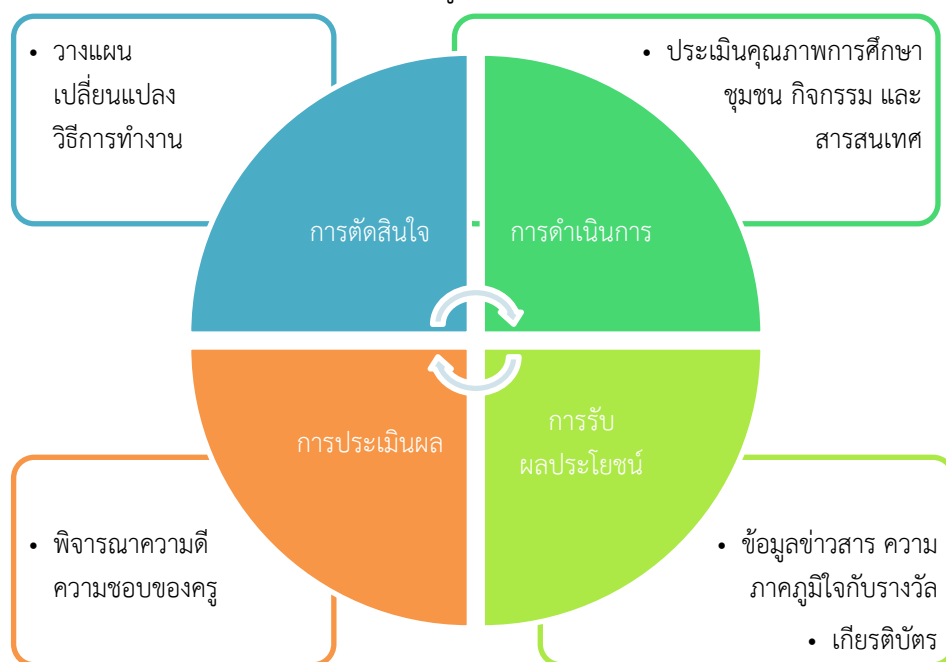
อภิปรายผลข้อที่ 4 สมการพยากรณ์ที่เกิดจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (X2)

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X3) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X1) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X4) สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ได้ร้อยละ 80.9 ($R^2 = .809$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถเขียนสมการในรูปแบบคะแนนดิบได้ดังนี้ คือ $\hat{Y} = 0.78 + 0.43(X2) + 0.12(X3) + 0.17(X1) + 0.11(X4)$ และเขียนสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ คือ $\hat{Z} = 0.41(Z2) + 0.16(Z3) + 0.26(Z1) + 0.15(Z4)$ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้คณะครูและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารงานภายในสถานศึกษา ตั้งแต่การระดมทรัพยากรเพื่อนำมาพัฒนาสถานศึกษา บริหารประสานความร่วมมือและใช้ความช่วยเหลือสนับสนุน มีส่วนร่วมในการจัดทำและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา นิเทศการสอนภายในสถานศึกษา ร่วมจัดทำและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโคกิตา คล้ายหนองสรวง (2558) พบว่า อำนาจการพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 เรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ด้านการไว้วางใจกัน ด้านความยึดมั่นผูกพัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมทั้ง 3 ตัวแปรเท่ากับ .762 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม และดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2560) พบว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ในภาพรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ พบว่า 1.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การมีส่วนร่วมในการพิจารณา กำหนดหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตร และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ หมายถึง

การมีส่วนร่วมในการจัดทำและการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการพัฒนาระบบสารสนเทศของสถานศึกษา 3.การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานภายในสถานศึกษาอย่างทั่วถึง มีส่วนร่วมในความภาคภูมิใจกับรางวัล เกียรติบัตรที่ได้รับโดยที่ทุกคนเห็นว่าเวลาที่เสียไปในการดำเนินงานกับผลที่ได้รับนั้นคุ้มค่า และการมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากการตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของกิจกรรมโครงการ แผนปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการพิจารณาความดีความชอบของครูและการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ทำให้เห็นภาพความรู้ที่เชื่อมโยงกันดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ความรู้จากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิผลด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องส่งเสริม สนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษาตั้งแต่การระดมทรัพยากร ประสานความร่วมมือ จัดทำและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการนิเทศการสอนและมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ทุกคนมีโอกาสแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา และมีส่วนร่วมในการดำเนินการของสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน โดยใช้หลักประชาธิปไตยเป็นพื้นฐานในการบริหารงาน ยอมรับและหาข้อดีในความแตกต่างของแต่ละบุคคลเพื่อนำจุดเด่นและดึงศักยภาพมาใช้ในการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาสูงสุด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้

2) ควรส่งเสริมการบริหารของโรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้และทักษะ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลในภาพรวมของสถานศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มสถานศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบและนำไปพัฒนาสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2) ควรศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ส่งผลต่อการบริหารและการจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

3) ควรศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้แนวคิดอื่น ๆ ที่มีลักษณะต่าง ๆ เช่น การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ความยึดมั่นผูกพัน ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบใน

งาน และการไว้วางใจกันเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษามากที่สุด

References

- กรมวิชาการ. (2544). *เอกสารชุดเทคนิคการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา
- จิตรา แก้วมะ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม และดวงใจ ชนะสิทธิ์. (2560). การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 9 (1), 299-313.
- เทวพร ขำเมธา. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มสระยาโยสม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. *การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธัญมน กำแสง. (2558). *การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานตามมาตรฐานในสถานสงเคราะห์คนพิการ*. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นงคราญ สุกระมณี. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี. *การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- บวรลักษณ์ ศักดิ์วีไลพร. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1. *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*.
- ปิยพร บุญใบ. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ไศริดา คล้ายหนองสรวง. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา, คณะศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), pp. 607-610.

**ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการทำแท้ง
ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564**

The Problems in enforcing Abortion law in related to Criminal Code

Amendment Act (no.28) B.E 2564

อังศุรา ทาปัญญา Aungwara Tapanya

ธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง Thachpong Wongriantong

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Faculty of Law, Payap University, Mueang Chiang Mai

aungwara3452@gmail.com

Haripunchai Review 13/09/2023

Haripunchai Review 23/10/2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ข้อจำกัดของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564 มาตรา 305 และข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ ของผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมตามมาตรา 305 แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2564 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าถึงบริการยุติการตั้งครรภ์ตามกฎหมายอาญาของประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส และ 3) เสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการทำแท้งโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสาร ดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการ บทความ ตั๋วบทกฎหมาย และเว็บไซต์ทางกฎหมายของประเทศไทยและประเทศฝรั่งเศส โดยนำข้อมูลที่ได้มาสร้างคำถามตามวัตถุประสงค์และทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่กำหนดไว้

ผลการวิจัยพบว่า

1) กฎหมายอาญา มาตรา 305 และข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามมาตรา 305 แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2564 ไม่ได้กล่าวถึงสิทธิในการปฏิเสธการทำแท้งของแพทย์ เพราะแพทย์มีหน้าที่ทาง

วิชาชีพและมีจริยธรรมที่จะต้องให้การดูแลทางการแพทย์และการรักษาที่เหมาะสมแก่ผู้ป่วยอย่างเต็มความสามารถ

2) พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ไม่ได้กำหนดให้การทำแท้งที่ปลอดภัยเป็นสิทธิประโยชน์ในกฎหมายประกันสังคม เนื่องจากการเพิ่มสิทธิประโยชน์ในกฎหมายประกันสังคมรัฐบาลจะต้องใช้งบประมาณเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเพื่อกำหนดสิทธิการเข้ารับบริการทำแท้งในสถานที่ปลอดภัย ทำให้ผู้หญิงไม่สามารถเข้าถึงการทำแท้งที่ปลอดภัยได้ เพราะจำนวนสถานที่ทำแท้งที่ปลอดภัยในประเทศไทยมีจำนวนไม่เพียงพอ

3) ควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายให้แพทย์มีสิทธิปฏิเสธการทำแท้ง และกำหนดให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ในการแนะนำส่งต่อหญิงนั้นไปยังแพทย์ที่สมัครใจในการทำแท้ง ให้ผู้เข้ารับการทำแท้งเข้าถึงสิทธิประกันสังคม และจัดให้มีสถานที่ทำแท้งที่มีมาตรฐานและปลอดภัย

คำสำคัญ : สิทธิของแพทย์. การประกันสังคม. สถานที่ทำแท้ง.

Abstract

The purposes of this research were to study 1) Analyze limitations The Criminal Code Amendment Act (No. 28) B.E. 2021 Section 305 and the medical regulations on the Medical Termination of Pregnancy Section 305 of the Criminal Code B.E. 2021 2) Comparative of the conditions for access termination pregnancy services according to criminal law in Thailand and France 3) Suggestions about the access to abortion services. Research methods using documentary Conduct studies and collect information on academic documents, articles, legal texts, and legal websites in Thailand and France. Data is separated into create a questions and comparative analysis to answer questions based on the objectives and assumptions set forth.

The research results found that:

1) Criminal law section 305 and the medical regulation on termination pregnancy has not discussed right of doctor to refuse from abortion. because the doctors indeed have a professional and ethical duty to provide appropriate medical care and treatment to patients to the best of their abilities.

2) Social Security Act B.E. 1990 does not mention safe abortion access to benefits in social security law. Because increasing benefits provided by the government does require a significant allocation of funds from the national budget. Moreover, the law does not mention the right to access safe abortion services. That prevent women for accessing safe abortion because the safe abortion services facilities in Thailand.

3) Therefore, doctors should have the legal right to refuse care and have to recommend to some doctor for volunteering, should have woman to response the civil society, and develop facility standards for abortion.

Keyword: right of doctor, civil society, abortion facility.

บทนำ

การทำแท้งหรือการยุติการตั้งครรภ์ถือเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้หญิงที่ยังไม่มีความพร้อมที่จะตั้งครรภ์ต่อไป อันเนื่องมาจากการประสบปัญหาทางด้านสังคม เศรษฐกิจ หรือด้านสุขภาพ ซึ่งการจำกัดทางเลือกในการทำแท้งอาจส่งผลกระทบต่อโอกาสและความสามารถของผู้หญิงในเรื่องการศึกษาและอาชีพในอนาคตได้ โดยการเข้าถึงการทำแท้งที่ปลอดภัยถือเป็นมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่บุคคลทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต สิทธิด้านสุขภาพ และสิทธิที่จะปลอดภัยจากความรุนแรง การเลือกปฏิบัติ การทรมานหรือการปฏิบัติที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย, 2564)

ปัจจุบันในหลายประเทศทั่วโลกต่างให้การเคารพและการตระหนักถึงสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิงในการเข้าถึงบริการสุขภาพด้านการสืบพันธุ์รวมถึงสิทธิในการทำแท้งมากขึ้น ในบางประเทศไม่มีกฎหมายกำหนดให้การทำแท้งเป็นความผิดทางอาญา แต่มีกฎหมายกำหนดให้การทำแท้งเป็นสิทธิของผู้หญิง และผู้หญิงสามารถทำแท้งได้เมื่อต้องการ โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของประเทศนั้นๆ (ปชาบดี ด้วงดี, 2557) นอกจากนี้ ในบางประเทศยังถือว่าการให้บริการทำแท้งเป็นบริการด้านสุขภาพหรือเป็นส่วนหนึ่งของระบบประกันสุขภาพที่รัฐมีหน้าที่ต้องให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนในด้านการทำแท้ง รวมทั้งการคุมกำเนิดโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย สำหรับบุคคลซึ่งทำงานให้รัฐ บุคคลซึ่งได้รับสิทธิตามนโยบายของรัฐ และบุคคลที่มีฐานะยากจน (นพวรรณ จงวัฒนา, 2540) แต่ในขณะเดียวกันประมวลกฎหมายอาญาของไทยยังคงอนุญาตให้ผู้หญิงทำแท้งได้เฉพาะในบางกรณี

เท่านั้น และมีได้บังคับให้แพทย์จำต้องมีหน้าที่ที่จะต้องทำแท้งให้ เว้นแต่การที่หญิงนั้นจะตั้งครรภ์ต่อไปจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตของหญิงตั้งครรภ์นั่นเอง (แพทยสภา, 2564)

อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 เป็นต้นมา หญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่ประสงค์จะทำแท้งโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญาที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ ยังไม่สามารถเข้าถึงการทำแท้งที่ปลอดภัยได้ อันเนื่องมาจากสาเหตุ ดังนี้ 1) การถูกปฏิเสธการทำแท้งให้โดยผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ 2) การไม่ได้รับการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายสำหรับการทำแท้งที่ปลอดภัย และ 3) มีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้ผู้หญิงไม่สามารถเข้าถึงหน่วยบริการยุติการตั้งครรภ์ได้อย่างเสมอภาคกัน เช่น การถูกปฏิเสธจากแพทย์หรือสถานพยาบาล การไม่ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายสำหรับการทำแท้งที่ปลอดภัย จำนวนสถานที่ทำแท้ง และการขอความยินยอมจากผู้ปกครองกรณีหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นเด็กต้องการทำแท้ง เป็นต้น

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสนใจของผู้ให้บริการยุติการตั้งครรภ์ การประกันสังคม การจัดทำบริการสาธารณสุข และการกำหนดมาตรการในการยุติการตั้งครรภ์ในสถานพยาบาล เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และเปรียบเทียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าถึงบริการยุติการตั้งครรภ์ตามกฎหมายอาญาของประเทศไทยกับต่างประเทศ เพื่อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการทำแท้งโดยชอบด้วยกฎหมายต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ข้อจำกัดของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564 และข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามมาตรา 305 แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2564
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าถึงบริการยุติการตั้งครรภ์ตามกฎหมายอาญาของประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการทำแท้งโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยได้ศึกษาโดยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากหนังสือ วารสาร เอกสารทางวิชาการ ตำบทยกฎหมาย ได้แก่ หนังสือคำอธิบายประมวลกฎหมายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564 ข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ ของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามมาตรา 305 แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2564 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ประมวลกฎหมายสาธารณสุข (Code Public Health) ประมวลจริยธรรมทางการแพทย์ของฝรั่งเศส (French Code of Medical Ethics) และเครือข่ายสารสนเทศทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ตลอดจนเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำแท้ง เพื่อตั้งประเด็นปัญหาแล้วจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และเปรียบเทียบเพื่อหาข้อเสนอแนะ

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร เอกสารทางวิชาการต่างๆ และสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งของ เพื่อศึกษาถึงปัญหาปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการทำแท้งตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564 เพื่อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการทำแท้งโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 305 โดยการกำหนดประเด็นปัญหา ดังนี้ 1). ปัญหาความสมัครใจของแพทย์ในการให้บริการยุติการตั้งครรภ์ 2) ปัญหาการใช้สิทธิประกันสังคมสำหรับการยุติการตั้งครรภ์ และ 3) ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิการเข้าถึงบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยนำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาและเก็บรวบรวมจากหนังสือ วารสาร เอกสารทางวิชาการต่างๆ และข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ มาวิเคราะห์เพื่อสร้างคำถามตามวัตถุประสงค์ และตอบคำถามตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่กำหนดไว้ ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยการแยกประเภทและจัดหมวดหมู่ของข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ผลกระทบข้อดี - ข้อเสีย ต่อสังคม ต่อตัวแพทย์ และต่อตัวผู้หญิงที่ต้องการ

ทำแท้ง จากนั้นสรุปข้อค้นพบเพื่อให้ได้แนวทางการเสนอแนะข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับการเข้าถึงบริการ
ทำแท้งที่ปลอดภัย และตอบคำถามตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัญหาที่เกิดจาก พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564 และข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ทาง
การแพทย์ ของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามมาตรา 305 แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2564

จากการศึกษาพบว่า ประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 301 และมาตรา 305 ได้
บัญญัติอนุญาตให้ผู้หญิงสามารถทำแท้งได้โดยชอบด้วยกฎหมาย โดยอาศัยข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ และ
โดยอาศัยระยะเวลาของอายุครรภ์ ซึ่งเจตนารมณ์ของบัญญัติดังกล่าวก็เพื่อให้ผู้หญิงสามารถเข้าถึงการ
ยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย และเพื่อลดปัญหาการได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ชีวิตจากการทำแท้งที่
ไม่ปลอดภัย หรือการทำแท้งเถื่อน ซึ่งนับตั้งแต่ที่กฎหมายอนุญาตให้ผู้หญิงสามารถทำแท้งได้โดยชอบ
ด้วยกฎหมาย ยังมีผู้หญิงจำนวนมากที่ยังไม่สามารถเข้าถึงการทำแท้งที่ปลอดภัยได้อันเนื่องมาจาก
ปัญหา ดังนี้

1) การถูกปฏิเสธการทำแท้งโดยผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ เนื่องจากในข้อบังคับแพทยสภา
ว่าด้วยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ตามมาตรา
305 แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นข้อบังคับที่กำหนดแนวทางในการดำเนินการยุติ
การตั้งครรภ์โดยผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ไม่ได้กล่าวถึงสิทธิของแพทย์ที่จะสามารถปฏิเสธการ
ทำแท้งให้แก่หญิงได้หรือไม่ก็ได้ เพียงแต่กำหนดว่าแพทย์สามารถแนะนำหรือส่งต่อได้ตามระบบ
สถานพยาบาลโดยไม่ชักช้า โดยจะเห็นได้ว่า ข้อบังคับแพทยสาดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้แพทย์
สามารถปฏิเสธการทำแท้งได้หรือไม่อย่างชัดเจน และไม่ได้กำหนดด้วยว่าแพทย์ที่ปฏิเสธไม่ทำแท้ง
ให้แก่หญิง มีหน้าที่ที่จะต้องแนะนำหรือส่งต่อหญิงนั้นไปยังแพทย์ผู้ที่สามารถให้บริการด้วยหรือไม่ ซึ่ง
เห็นว่า แม้ว่าตามทัศนะของแพทย์นั้น แพทย์มีหน้าที่ตามกฎหมายและจริยธรรมแห่งวิชาชีพ โดยมี
หน้าที่ที่ต้องให้การรักษาและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ป่วย แต่ไม่ได้มีหน้าที่ในการทำแท้งตามคำร้อง
ขอของหญิงนั้น และแม้ว่ากฎหมายจะอนุญาตให้ทำแท้งได้ แต่ไม่ใช่แพทย์ทุกคนที่จะเห็นด้วยกับการ
ทำแท้ง ดังนี้ การทำแท้งเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรมหรือไม่ย่อมแล้วแต่มุมมอง ความเชื่อ และทัศนคติส่วน
บุคคล และเมื่อเป็นเช่นนั้นแพทย์ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการทำแท้ง เพราะเชื่อว่าเป็นการกระทำที่ผิด
ศีลธรรม ก็ควรที่จะมีสิทธิปฏิเสธการทำแท้งให้แก่หญิงนั้น และควรได้รับการเคารพสิทธิในการ

ตัดสินใจหรือปฏิเสธที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใดด้วยเหตุความเชื่อส่วนบุคคลอย่างแท้จริงตามหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แต่แพทย์ที่ปฏิเสธก็ควรที่จะต้องมีส่วนในการส่งต่อหุ้มนั้นไปยังแพทย์ผู้อื่นที่สามารถให้บริการได้โดยถูกกฎหมายและปลอดภัย รวมถึงการที่จะไม่ปฏิเสธการกระทำหากหุ้มนั้นตั้งครุ่มนั้นตกอยู่ในสภาวะการณ์ที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและร่างกายอีกด้วย อันจะทำให้หุ้มนั้นสามารถเข้าถึงบริการยุติการตั้งครุ่มนั้นได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัยได้มากยิ่งขึ้น

2) การไม่ได้รับการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายสำหรับการทำแท้งที่ปลอดภัยจากกองทุนประกันสังคม ซึ่งการที่กฎหมายอนุญาตให้หุ้มนั้นสามารถทำแท้งได้ก็เพื่อที่จะต้องการให้หุ้มนั้นได้เข้าถึงการทำแท้งที่ปลอดภัย แต่หุ้มนั้นซึ่งเป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ไม่สามารถใช้สิทธิประกันสังคมในการเข้ารับบริการทำแท้งที่ปลอดภัยได้ เช่นเดียวกับหุ้มนั้นที่ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สิทธิบัตรทอง) ที่ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายการทำแท้งที่ปลอดภัยจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในอัตรา 3,000 บาทต่อราย เพราะในพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ไม่ได้กำหนดสิทธิประโยชน์การทำแท้งโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญาเอาไว้ และเนื่องจากสิทธิตามกฎหมายประกันสังคมเป็นสวัสดิการอย่างหนึ่งที่รัฐเป็นผู้จัดทำให้แก่สมาชิกกลุ่มบุคคลเป้าหมาย คือ ผู้ประกันตน ดังนั้น การที่ผู้ประกันตนจะใช้สิทธิประโยชน์ในการเข้ารับบริการทางการแพทย์อย่างหนึ่ง จึงต้องใช้สิทธิประกันสังคมซึ่งเป็นสิทธิหลักของตนเองในขณะที่ยังคงเป็นสมาชิกกองทุนประกันสังคมอยู่เท่านั้น ดังนั้น การกำหนดให้การยุติการตั้งครุ่มนั้นที่ปลอดภัยเป็นสิทธิประโยชน์ด้านบริการทางการแพทย์ประเภทหนึ่งในพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 จะทำให้หุ้มนั้นซึ่งเป็นผู้ประกันตนที่ตั้งครุ่มนั้นและได้รับความเดือดร้อนจากการตั้งครุ่มนั้น สามารถเข้าถึงระบบการป้องกันการยุติการตั้งครุ่มนั้นที่ไม่ปลอดภัยของรัฐได้เช่นเดียวกับหุ้มนั้นที่สามารถใช้สิทธิสวัสดิการประเภทอื่น นอกจากนี้ การกำหนดให้การยุติการตั้งครุ่มนั้นที่ปลอดภัยเป็นสิทธิประโยชน์ประเภทหนึ่งในกฎหมายประกันสังคม ยังก่อให้เกิดประโยชน์ในภาพรวมในแง่ของการให้สวัสดิการดังกล่าวซึ่งรัฐไม่จำเป็นต้องลงทุนเป็นจำนวนเงินมหาศาล เพราะสิ่งที่รัฐได้รับกลับมาคือความปลอดภัยในชีวิตของหุ้มนั้นมากกว่าการที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อดูแลหุ้มนั้นที่มีภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งที่ผิดกฎหมาย

3) ปัจจุบัน จำนวนสถานบริการยุติการตั้งครุ่มนั้นมีไม่เพียงพอต่อความต้องการที่จะทำแท้งของหุ้มนั้น เนื่องจาก การทำแท้งที่ปลอดภัย คือ การทำแท้งที่กระทำโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในสถานพยาบาลที่ถูกกฎหมาย มีมาตรฐาน และมีอุปกรณ์ที่เหมาะสม ผู้เข้ามารับบริการต้องได้รับการดูแลและคำแนะนำทั้งก่อนและหลังทำแท้ง จะต้องมีการตรวจร่างกายหรือการตรวจทางห้องปฏิบัติการ มีการ

ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำแท้ง วิธีการดูแลตัวเอง ตลอดจนวิธีติดตามสังเกตอาการของตนเองเพื่อกลับมาพบแพทย์อีกครั้งภายหลังจากการทำแท้ง และจากการศึกษาพบว่า ก่อนการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 301 และมาตรา 305 จากข้อมูลของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติบนเว็บไซต์ ระบุว่า ในระหว่างปี พ.ศ. 2561 - ปี พ.ศ. 2563 จำนวนผู้หญิงที่เข้ามาในระบบบริการป้องกันการยุติการตั้งครรภ์ที่ไม่ปลอดภัย จำนวน 54,417 ราย โดยเป็นการยุติการตั้งครรภ์โดยใช้ยาประมาณ 47,027 ราย และด้วยวิธีศัลยกรรมประมาณ 7,390 ราย โดยถือว่ามีจำนวนการยุติการตั้งครรภ์ที่น้อยมากหากเทียบจากจำนวนประชากรผู้หญิงของประเทศไทยที่ตั้งครรภ์และคลอด ซึ่งมีจำนวนมากกว่าที่คลอดจริงประมาณ 100,000 ราย ซึ่งปัจจุบันคาดประมาณการผู้หญิงที่ตั้งครรภ์อยู่ที่ 690,000 รายต่อปี จึงอาจอนุมานจำนวนหญิงที่ตั้งครรภ์จริงๆ ได้ว่ามีจำนวน 800,000 รายต่อปี และไม่คลอดอีกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนคน ซึ่งอาจเป็นการทำแท้งในคลินิกเถื่อนที่อยู่ตามพื้นที่ต่างๆ โดยมีสาเหตุมาจากการทำแท้งที่ไม่ได้อยู่ในหลักเกณฑ์ที่กฎหมายอนุญาต รวมถึงสถานที่ให้บริการทำแท้งที่ปลอดภัยและถูกกฎหมายมีอยู่จำนวนน้อย ซึ่งภายหลังจากที่มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 301 และมาตรา 305 ซึ่งแก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564 ที่มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2564 เป็นต้นมา จากข้อมูลของกรมอนามัย ในปี พ.ศ. 2564 - พ.ศ. 2565 พบว่า มีผู้หญิงที่เข้ามาในระบบบริการป้องกันการยุติการตั้งครรภ์ที่ไม่ปลอดภัย และได้รับการดูแลจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ จำนวน 34,193 ราย ซึ่งในจำนวนนี้ยุติการตั้งครรภ์โดยใช้ยาประมาณ 27,631 ราย และด้วยวิธีศัลยกรรมประมาณ 6,562 ราย และเมื่อเทียบจากจำนวนประชากรผู้หญิงของประเทศไทยที่ตั้งครรภ์และคลอดดังกล่าว จึงสะท้อนให้เห็นว่า ยังมีผู้หญิงที่ประสงค์จะทำแท้งแต่ไม่สามารถเข้าถึงการทำแท้งที่ปลอดภัยได้ ซึ่งมีสาเหตุมาจากจำนวนสถานพยาบาลที่เปิดให้บริการในประเทศไทยมีไม่เพียงพอ และโดยส่วนมากเป็นสถานพยาบาลในรูปแบบคลินิกเอกชน ซึ่งผู้หญิงบางกลุ่มอาจเข้าไม่ถึงข้อมูลเหล่านี้ เพราะมีค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินการค่อนข้างสูง นอกจากนี้จากจำนวนผู้หญิงที่เข้ารับการทำแท้งที่ปลอดภัยยังแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงส่วนใหญ่เลือกวิธียุติการตั้งครรภ์ด้วยการใช้ยายุติการตั้งครรภ์ ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงแต่มีความเสี่ยงน้อย หากได้ดำเนินการในขณะที่มีอายุครรภ์น้อยๆ และการรักษาโดยใช้ยายุติการตั้งครรภ์ยังถือเป็นการลดจำนวนการยุติการตั้งครรภ์ด้วยวิธีหัตถการ และลดการไปโรงพยาบาลด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การใช้ยายุติการตั้งครรภ์ในประเทศไทยนั้น จะต้องให้บริการโดยหน่วยบริการที่ขึ้นทะเบียนการใช้ยายุติการตั้งครรภ์กับกรมอนามัย ซึ่งปัจจุบันจากข้อมูลของกรม

อนามัย พบว่ามีหน่วยบริการที่ขึ้นทะเบียนการใช้จ่ายการตั้งครรภ์กับกรมอนามัย จำนวน 152 แห่งทั่วประเทศ และมีเพียงจำนวน 94 แห่งเท่านั้นที่ยังคงให้บริการยุติการตั้งครรภ์ด้วยยาและครอบคลุมเพียง 38 จังหวัด ส่วนหน่วยบริการอื่นได้หยุดการให้บริการเนื่องจากไม่มีบุคลากรทางการแพทย์สำหรับให้บริการ หรือมีทัศนคติเชิงลบต่อการยุติการตั้งครรภ์ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ปัญหาการหาสถานพยาบาลสำหรับการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยนั้น เป็นปัญหาหนึ่งที่ขัดขวางการเข้าถึงการทำแท้งที่ปลอดภัยของผู้หญิง หน่วยงานของรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องจึงควรมีมาตรการในควบคุมดูแลกระบวนการทำแท้งที่ปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้หญิงสามารถเข้าถึงการทำแท้งที่ปลอดภัยได้อย่างทั่วถึงและมีมาตรฐาน

4) การจำกัดสิทธิการยุติการตั้งครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นเด็กเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่ง และเป็นสาเหตุของการได้รับอันตรายและเสียชีวิตจากการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย เพราะโดยหลักการแล้วก่อนการเข้ารับบริการทางการแพทย์ของเด็กจะต้องมีการเซ็นเอกสารให้ความยินยอมจากผู้ปกครองหรือผู้แทนโดยชอบด้วยกฎหมายทุกครั้ง เว้นแต่ในกรณีที่แพทย์จะต้องให้บริการทางการแพทย์แก่เด็กโดยเร่งด่วนหรือในขณะนั้นเด็กตกอยู่ในภาวะฉุกเฉิน ซึ่งเมื่อแพทย์ได้ทำการพิจารณาแล้วมีความจำเป็นที่จะต้องให้การรักษาผู้ไปก่อนได้ตามหลักประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วย (Beneficence) เป็นหลัก โดยไม่ต้องขอความยินยอมหรือขอความยินยอมในภายหลัง ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากฎหมายของประเทศไทยไม่ได้บัญญัติถึงความสามารถในการให้ความยินยอมยุติการตั้งครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นเด็กไว้โดยเฉพาะ มีเพียงแต่การกล่าวถึงสิทธิความยินยอมของผู้ป่วยที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ผู้ปกครองทางกายหรือทางจิต ที่อาจให้บิดา มารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรม เป็นผู้กระทำการแทน หรือในพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ที่พอจะกล่าวได้ว่าบุคคลที่มีอายุเกินกว่า 10 ปีสืบปมีสิทธิตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ด้วยตนเองได้ แต่ไม่ได้กำหนดให้สามารถให้ความยินยอมด้วยตนเองได้ โดยปรากฏอยู่ในมาตรา 5 ซึ่งบัญญัติว่า วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง และมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ ได้รับการบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้รับการรักษาความลับและความเป็นส่วนตัว ได้รับการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาคและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และได้รับสิทธิอื่นใดที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอ ดังนั้น สิทธิในการเข้าถึงบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยของหญิงตั้งครรภ์ควรเป็นสิทธิที่รัฐควรให้การสนับสนุน โดยเฉพาะหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นเด็กที่ไม่สามารถเข้าถึงการทำแท้งที่ปลอดภัยได้ เนื่องจากปัญหาการขอความยินยอมจากผู้ปกครองก่อน ซึ่งในเด็กบางรายอาจจะไม่ต้องการแจ้งให้

ผู้ปกครองของตนทราบถึงปัญหาการตั้งครรภ์ หรือผู้ปกครองบางรายอาจจับไม่ได้ถึงสถานการณ์เช่นนั้น ดังนั้น ประเทศไทยควรจะมีการพัฒนาสิทธิในการทำแท้งของผู้หญิง โดยเฉพาะหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นเด็ก เพื่อลดปัญหาการเข้าไม่ถึงบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าถึงบริการยุติการตั้งครรภ์ตามกฎหมายอาญาของประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส

จากปัญหาดังกล่าว เมื่อทำการศึกษาหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าถึงบริการยุติการตั้งครรภ์ตามกฎหมายอาญาของต่างประเทศ พบว่า ประเทศฝรั่งเศสยอมรับและรับรองสิทธิของแพทย์ที่จะคัดค้านการยุติการตั้งครรภ์ด้วยเหตุผลด้านมโนธรรมแต่เฉพาะด้วยวิธีการทำหัตถการเท่านั้น โดยปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายสาธารณสุข (Code Public Health) มาตรา L2213-3 และมาตรา L2213-4 และปรากฏอยู่ในประมวลจริยธรรมทางการแพทย์ของฝรั่งเศส (French Code of Medical Ethics) มาตรา R.4127-18 และมาตรา R.4127-47 ซึ่งพอสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการทำแท้งเพราะการรักษาด้วยเหตุฉุกเฉินหรือไม่ก็ตาม แพทย์ก็มีสิทธิที่จะปฏิเสธได้ทุกกรณี นอกจากนี้ประเทศฝรั่งเศสยังมีนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายสำหรับการยุติการตั้งครรภ์ โดยจ่ายจากระบบประกันสังคมซึ่งครอบคลุมค่าใช้จ่ายเต็มจำนวน 100% สำหรับผู้หญิงทุกคน รวมถึงผู้เยาว์ที่ได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง แต่ในกรณีที่ผู้เยาว์ไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองและต้องการปกปิดความลับ จะต้องพาบุคคลที่บรรลุนิติภาวะมาอยู่ด้วยตลอดการดำเนินการยุติการตั้งครรภ์ และจะต้องเสียค่าใช้จ่ายด้วยตนเองเต็มจำนวน โดยประเทศฝรั่งเศสได้สนับสนุนการยุติการตั้งครรภ์โดยใช้ยาเม็ดทำแท้ง และผู้หญิงที่ประสงค์จะยุติการตั้งครรภ์สามารถขอเข้ารับการรักษาเบื้องต้นเพื่อยุติการตั้งครรภ์ได้จากแพทย์ทั่วไป หรือคลินิกวางแผนครอบครัวท้องถิ่นก่อนก็ได้ ซึ่งหากประสงค์จะยุติการตั้งครรภ์แต่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากสถานที่ให้บริการยุติการตั้งครรภ์ และมีอายุครรภ์ไม่เกิน 7 สัปดาห์ สามารถขอรับการยุติการตั้งครรภ์ด้วยยาจากศูนย์วางแผนครอบครัว หรือสถานพยาบาลและสถานประกอบการตามเงื่อนไขที่กำหนดโดยรัฐภายใต้การได้รับคำปรึกษาจากแพทย์หรือพยาบาลผดุงครรภ์ในสถานพยาบาลของรัฐ หรือเอกชนที่ได้รับอนุญาต ตามประมวลกฎหมายสาธารณสุข (Code Public Health) มาตรา L2212-2 และมาตรา L2212-3 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย จะปรากฏตามตารางเปรียบเทียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าถึงบริการยุติการตั้งครรภ์ตามกฎหมายอาญา ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการทำแท้งโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา

จากการศึกษาเห็นว่า มีความจำเป็นที่จะต้องมีการตรากฎหมายเฉพาะสำหรับการดูแลการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการยุติการตั้งครรภ์ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายทำแท้งในสังคมปัจจุบัน

1) ควรออกกฎหมายโดยตราเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยการยุติการตั้งครรภ์โดยเฉพาะ เพื่อที่จะได้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล และตรวจสอบโดยรัฐ และให้พระราชบัญญัติว่าด้วยการยุติการตั้งครรภ์นี้บัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการเข้าถึงการทำแท้งที่ปลอดภัย กำหนดสิทธิและหน้าที่ของแพทย์ในการให้บริการยุติการตั้งครรภ์ให้มีหน้าที่ในการให้คำแนะนำและส่งต่อหญิงนั้นไปยังแพทย์หรือสถานพยาบาลที่ให้บริการ ในกรณีที่ตนปฏิเสธที่จะทำแท้งให้ด้วยเหตุผลด้านความเชื่อของตน กำหนดคุณสมบัติของแพทย์และสถานพยาบาลที่ให้บริการยุติการตั้งครรภ์ รวมทั้งกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่กระทำการฝ่าฝืน นอกจากนี้ ควรมีระบบการลงทะเบียนของแพทย์หรือผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม และสถานพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล สามารถลงทะเบียนแสดงความสมัครใจในการให้บริการยุติการตั้งครรภ์ตามเหตุผลและทัศนคติส่วน

2) กำหนดสิทธิประโยชน์สำหรับการยุติการตั้งครรภ์ไว้ในพระราชพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ให้ชัดเจน เพื่อให้ลูกจ้างหรือผู้ประกันตนที่อยู่ในระบบการประกันสังคมมีสิทธิได้รับประโยชน์ในรูปแบบของบริการทางแพทย์สำหรับการยุติการตั้งครรภ์ โดยกำหนดให้การยุติการตั้งครรภ์ตามโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา สามารถมีสิทธิได้รับประโยชน์ประโยชน์ทดแทน เพราะเป็นกรณีที่หญิงได้รับความเดือดร้อนด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจตลอดจนการดำเนินชีวิต จึงควรได้รับความเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือเยียวยาตามหลักการประกันสังคม โดยเห็นว่า ควรเพิ่มคำนิยามคำว่า “การยุติการตั้งครรภ์” และสิทธิที่จะได้รับประโยชน์ทดแทนกรณียุติการตั้งครรภ์ ในพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

3) ให้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการยุติการตั้งครรภ์เพื่อเป็นการรับรองสิทธิของผู้หญิงทุกคนที่ประสงค์จะยุติการตั้งครรภ์โดยไม่จำกัดอายุ สามารถเข้าถึงการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย และในกรณีหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นเด็กหรือผู้เยาว์ไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองเสมอไป หากต้องการปิดเป็นความลับ แต่หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นเด็กจะต้องพบบุคคลที่บรรลุนิติภาวะมาอยู่ด้วยตลอดการดำเนินการเช่นนั้น และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นเจ้าหน้าที่รักษาการ

พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ให้มีอำนาจในการกำหนดคุณสมบัติของแพทย์หรือสถานพยาบาลของรัฐ และเอกชนที่มีความพร้อมสำหรับการให้บริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย มีการกำหนดคณะทำงาน เพื่อหารือและสร้างความตระหนักถึงการยุติการตั้งครรภ์ที่ไม่ปลอดภัย ที่ผู้หญิงต้องเผชิญกับตราบาป ในจิตใจของตัวเองและจากคนในสังคม ให้มีอำนาจในการออกกฎกระทรวงเพื่อประกาศรายชื่อแพทย์ และสถานพยาบาลที่ให้บริการยุติการตั้งครรภ์ ซึ่งมาจากการลงทะเบียนและได้รับการอนุญาตจากรัฐ และมีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย เพื่อให้ผู้หญิงจะสามารถเข้าถึงการยุติการตั้งครรภ์ได้ในช่วงอายุครรภ์ที่กฎหมายอนุญาตได้อย่างรวดเร็ว และมั่นใจว่าจะได้รับการดูแลที่ปลอดภัย รวมทั้งได้รับข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์และการคุมกำเนิดที่ถูกต้อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการทำแท้งตาม พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564 ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส พบว่า ในประเทศฝรั่งเศสรับรองสิทธิการทำแท้งโดย ชอบด้วยกฎหมายด้วยการให้สิทธิแก่แพทย์ในฐานะผู้ให้บริการทำแท้งสามารถตัดสินใจที่จะทำแท้ง ให้แก่หญิงที่ร้องขอนั้นหรือไม่ก็ได้ และไม่ถือว่าเป็นหน้าที่ของแพทย์ที่จะต้องกระทำ นอกจากนี้ยัง กำหนดให้การทำแท้งเป็นบริการด้านการวางแผนครอบครัว และเป็นบริการด้านสุขภาพที่ผู้หญิงทุกคนที่ประสงค์จะทำแท้งจะได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น และจากการเปรียบเทียบทำให้ เห็นว่า แม้ว่ากฎหมายการทำแท้งของประเทศไทยจะอนุญาตให้ผู้หญิงสามารถทำแท้งได้โดยชอบด้วย กฎหมาย แต่ยังมีผู้หญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อมและประสงค์จะทำแท้งไม่สามารถเข้าถึงการทำแท้งได้อย่าง เสมอภาคกัน ได้แก่ การถูกปฏิเสธจากผู้ให้บริการ การไม่ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการทำแท้ง สำหรับผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกองทุนประกันสังคม สถานที่ทำแท้งถูกกฎหมายมีจำนวนไม่เพียงพอต่อ ความต้องการ การจำกัดอายุครรภ์ในการทำแท้ง และการกำหนดให้หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นเด็กต้องได้รับ ความยินยอมจากผู้ปกครองก่อนเข้ารับบริการทำแท้ง ซึ่งหากมีการกำหนดอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการ เข้าถึงการทำแท้งโดยผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม จะทำให้การทำแท้งเกิดความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ซึ่ง จะเป็นการประกันสิทธิของหญิงในการเลือกทางเดินของตน อีกทั้งเป็นการคำนึงถึงสิทธิของผู้ให้บริการ ในการเลือกกระทำการยุติการตั้งครรภ์หรือไม่ตามความเชื่อของตน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าถึงบริการยุติการตั้งครรภ์ตามกฎหมายอาญาของประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส

ประเด็นพิจารณา	ประเทศไทย	ประเทศฝรั่งเศส
1.ความสนใจของแพทย์	- แพทย์สามารถดำเนินการยุติการตั้งครรภ์ให้แก่หญิงนั้นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 305 (1)-(5) หรือไม่ก็ได้ เว้นแต่หญิงนั้นตกอยู่ในภาวะฉุกเฉิน แพทย์มีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการเพื่อรักษาชีวิตของหญิงนั้น	- แพทย์มีสิทธิปฏิเสธการทำแท้งให้แก่หญิงด้วยเหตุผลด้านมโนธรรมได้ทุกกรณี แต่แพทย์มีหน้าที่ต้องแจ้งเหตุแห่งการปฏิเสธให้แก่หญิงนั้นทราบ และแจ้งชื่อแพทย์ที่สามารถให้บริการทำแท้งที่ปลอดภัยได้ พร้อมทั้งส่งตัวหญิงนั้นไปยังแพทย์ดังกล่าว
2.สวัสดิการสังคม	- ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533	- ประกันสังคมจ่ายเงินช่วยเหลือการทำแท้งให้เต็มจำนวน - หญิงมีสามีหรือผู้เยาว์ที่ต้องการปกปิดความลับจากสามีหรือผู้ปกครอง ไม่สามารถเบิกเงินช่วยเหลือการทำแท้งจากประกันสังคมได้
3.สถานบริการยุติการตั้งครรภ์	- การทำแท้งจะต้องกระทำโดยแพทย์และในสถานพยาบาลของรัฐหรือเอกชนเท่านั้น ตามข้อ 7 ของข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามมาตรา 305 แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2564	- จะต้องกระทำโดยแพทย์และในสถานพยาบาลของรัฐหรือเอกชนเท่านั้น - การทำแท้งสำหรับหญิงที่อยู่ห่างไกลจากสถานที่ให้บริการ สามารถขอทำแท้งโดยใช้ยาได้ จากศูนย์การวางแผนครอบครัว - สถานพยาบาลที่ให้บริการทำแท้งจะต้องมีอุปกรณ์สำหรับผ่าตัด และต้องแจ้งชื่อของสูตินรีแพทย์

สรุป และข้อเสนอแนะ

1.แพทย์มีสิทธิในการปฏิเสธการบำบัดเพราะต้องเคารพสิทธิในการตัดสินใจที่จะทำหรือไม่ทำทั้งด้วยเหตุความเชื่อส่วนบุคคลอย่างแท้จริง ตามหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

2 หญิงที่บำบัดโดยถูกต้องตามกฎหมายต้องได้รับสิทธิในการทำแท้ง ดังนี้

2.1 สิทธิประโยชน์ ตามหลักประกันสังคมและการจ่ายเงินทดแทนเพราะการยุติการตั้งครรภ์ถือเป็นอันตรายต่อหญิง

2.2 สิทธิในการทำแท้งในสถานที่ที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน

3.ผู้เยาว์ที่ต้องการบำบัดโดยถูกต้องตามกฎหมายต้องมีหน้าที่ในการพาผู้ปกครองมาด้วย

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า มีความจำเป็นที่จะต้องมีการตรากฎหมายเฉพาะสำหรับการดูแลการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการยุติการตั้งครรภ์ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายทำแท้งในสังคมปัจจุบัน ดังนี้

1) ควรออกกฎหมายโดยตราเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยการยุติการตั้งครรภ์โดยเฉพาะโดยหลักการ ดังนี้

1.1) พระราชบัญญัติว่าด้วยการยุติการตั้งครรภ์ควรมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการเข้าถึงการทำแท้งที่ปลอดภัย ให้แพทย์ที่ปฏิเสธการบำบัดมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำและส่งต่อหญิงนั้นไปยังแพทย์หรือสถานพยาบาลที่ให้บริการ จากระบบการลงทะเบียนความสมัครใจของแพทย์

1.2) พระราชบัญญัติว่าด้วยการยุติการตั้งครรภ์ควรมีรายละเอียดในการรับรองสิทธิของผู้หญิงทุกคนที่ประสงค์จะยุติการตั้งครรภ์โดยไม่จำกัดอายุ และในกรณีหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นเด็กหรือผู้เยาว์ไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองเสมอไปหากต้องการปิดเป็นความลับ แต่หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นเด็กจะต้องพาบุคคลที่บรรลุนิติภาวะมาอยู่ด้วยตลอดการดำเนินการ

1.3) พระราชบัญญัติว่าด้วยการยุติการตั้งครรภ์ควรมีรายละเอียดที่ผู้ทำแท้งสามารถเข้าถึงการยุติการตั้งครรภ์ในที่ที่ปลอดภัย

2) พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ควรมีการเพิ่มกฎหมายให้ผู้ที่ทำแท้งมีสิทธิได้รับประโยชน์ในของบริการทางแพทย์สำหรับการยุติการตั้งครรภ์ รวมถึงค่าทดแทนด้วย

References

- วิจิตรา ฟังลัดดา วิเชียรชม. (2557). *คำอธิบายกฎหมายประกันสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- อานนท์ จำลองกุล. (2565) *กฎหมายและจริยธรรมสำหรับบุคลากรทางการแพทย์ Law and Ethics for Medical Personnel*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งรัตน์ พิมพ์. (2563). การให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาลของผู้เยาว์ในประเทศไทย. *บัณฑิตศึกษานิติศาสตร์*, 13(2), 197.
- นพวรรณ จงวัฒนา. (2540). นโยบายการทำแท้งในยุโรปตะวันตก. *วารสารประชากรศาสตร์*, 13(1), 9-15.
- ปชาบดี ด้วงดี. (2557). การทำแท้งโดยขอบด้วยกฎหมาย : ศึกษาเปรียบเทียบเงื่อนไขประกอบการทำแท้งในต่างประเทศ. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต (สาขาวิชานิติศาสตร์)*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิภาพร เนติจิระโชติ. (2557) *มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับการทำแท้ง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต (สาขาวิชานิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เครือข่ายอาสา RSA. (2563, 15 มิถุนายน). *ตามรอยการเดินทางเครือข่ายอาสา RSA*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://choicesforum.org/wp-content/uploads/2020/12/KM-RSA-EBOOK.pdf>
- เครือข่ายอาสา RSA. *สิทธิในการเลือกคือ “สิทธิของผู้ป่วย”*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : RSATHAI. <https://rsathai.org/contents/370/>
- เครือข่ายอาสา RSA . (1 พฤษภาคม 2566). *การประชุมเพื่อสนับสนุนทางเลือกของผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อมครั้งที่ 55 : ความก้าวหน้าของระบบบริการยุติการตั้งครรภ์ในสถานพยาบาลของรัฐหลังการแก้กฎหมายทำแท้ง*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.facebook.com/rsathai.org/videos/1233425653963317>
- ปิยบุตร แสงกนกกุล. (2548, 6 มกราคม). *30 ปีกฎหมายการทำแท้งเสรีในฝรั่งเศส*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=674>
- มูลนิธิเพื่อสุขภาพและสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ของสตรี (แห่งประเทศไทย). *สถิติและสถานการณ์การแท้งในประเทศไทย*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.womenhealth.or.th/home-facts-aboriton.html>
- ธนพันธ์ ชูบุญ. (2555, 23 มิถุนายน). *ทัศนของแพทย์ต่อการทำแท้ง*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/276609>

กรมอนามัย. ข้อมูลสถานการณ์การยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยด้วยยาเพื่อป้องกันการแท้งที่ไม่ปลอดภัย (ปี พ.ศ. 2557 – 2564). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://rh.anamai.moph.go.th/webupload/7x027006c2abe84e89b5c85b44a692da94/tinymce/kpi65/1-6/1.6-1.3.pdf>

แพทยสภา. คำประกาศสิทธิและข้อพึงปฏิบัติของผู้ป่วย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.tmc.or.th/pdf/declaration.pdf>

แพทยสภา. (2564, 6 กรกฎาคม) กฎหมายและข้อบังคับแพทยสภาที่เกี่ยวข้องกับการยุติการตั้งครรภ์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://tmc.or.th/index.php/News/Announcement/773>

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย. (2564). 8 ข้อเท็จจริงที่สำคัญเกี่ยวกับการทำแท้ง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/841/>. [กุมภาพันธ์ 2566]

World Health Organization. (2022, 8 March). *Abortion care guideline*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.who.int/publications/i/item/9789240039483>

ความเชื่อเรื่องวิญญาณนิยมในสังคมไทย

Animism in Thai Society

ภคอัศม์ โพษะกฤษณะ Pakaus Poshakrishna

นักวิชาการอิสระ

Independent

Pakaus354@hotmail.com

Haripunchai Review 21/02/2023

Haripunchai Review 07/04/2023

บทคัดย่อ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อเรื่องผีสาระนั้นเป็นความเชื่อที่อยู่คู่กันมาตลอดถึงแม้ว่าคนในอุษาคเนย์จะรับเอาพระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์เข้ามาแล้วนั้นแต่ก็ยังไม่ได้ละทิ้งความเชื่อเดิมไปทั้งหมด ทำให้เกิดการพัฒนาความเชื่อทางวิญญาณนิยม ที่มีการผสมผสานกันระหว่าง ผีพราหมณ์ และ พุทธเข้าด้วยกันอย่างดีจนหลอมรวมเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทยที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ กลุ่มคนรุ่นใหม่บางส่วนมองว่าเป็นเรื่องที่มลาย แต่ในขณะที่เดิยวกลุ่มคนรุ่นใหม่บางส่วนนั้นเองก็มีการใช้คำใหม่ที่เรียกว่า มูเตลู หรือ การไปมู คือการไปเข้าร่วมพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องของทางศาสนา เช่นการไหว้ของพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ขอพรกับพระพิฆเนศ ขอพรความรักจากพระพรหม มูเตลุนั้นมีความหมายครอบคลุมถึงเรื่องของการดูดวงโดยการจับไฟทาโรต์ หรือการตั้งหน้าจอโทรศัพท์ด้วยรูปไฟทาโรต์ ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตต่อคำว่ามูเตลูว่าอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของสัญลักษณ์ทางภาษาที่ต้องการแสดงความเหนือกว่าทางคำเรียกให้ดูดีว่าการเรียกแบบเดิม หรือสิ่งนี้อาจจะเป็นเพียงการใช้แนวคิดของ ความสูงส่งทางจริยธรรม (Moral High Ground) คือแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงว่าแนวคิดของตนเองที่อยู่สูงกว่าชุดความเชื่ออื่น โดยการเปรียบเทียบชุดความคิดของตัวเองว่าดีกว่าเมื่อเทียบกับชุดความเชื่ออื่นและอาจจะถูกถูกความเชื่ออื่นว่ามีความมลาย

คำสำคัญ : ความเชื่อ, วิญญาณนิยม, สังคมไทย, มูเตลู.

Abstract

From past to present, the belief in ghosts is a belief that has always been together. However, people in Southeast Asia have adopted Buddhism and Brahmanism but have yet to abandon their original beliefs completely. It caused the development of animism. The people in Southeast Asia combination of spirits, Brahmins and Buddhism together so well that it is part of the way of life of people in Thai society. It is unable to be separated from each other. Some of the new generations see it as a matter of ignorance. Nevertheless, at the same time, some new generations have a new word called Mutelu or Pai Mu. Mutelu is to attend an animist ritual. And the flesh is still a ritual that is tied to religion. The author therefore noted that there might be changes in the language signs that want to show the superiority of the word to look better than the original call. On the other hand, it is the use of the concept of *Moral High Ground* to demonstrate superiority in the field of faith. *Moral High Ground* is a concept that demonstrates that one's self-concept is higher than another set of beliefs by comparing one's mindset as superior to other belief sets and may criticize other beliefs.

Keywords: Belief, Animism, Thai Society, Mutelu.

บทนำ

ความเชื่อทางจิตวิญญาณนั้นมีมาตั้งแต่โบราณ มนุษย์ต้องการที่พึ่งพิงทางใจจากความหวาดกลัวในเรื่องที่ตนเองไม่รู้จักรัก เช่น ภัยธรรมชาติ โรคระบาด และ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ไม่สามารถอธิบายได้จึงก่อให้เกิดเป็นบ่อเกิดแห่งความกลัวของมนุษย์ มนุษย์จึงเริ่มที่จะแสวงหาแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจ (สุชาติบุษย์ ชญานนท์, 2559 : 42-54) แหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์แต่ละคนก็ย่อมที่จะไม่เหมือนกันจึงทำให้เกิดความเชื่อต่างๆ ความเชื่อเหล่านั้นถูกพัฒนาให้กลายเป็นศาสนา หรือแนวคิดทางจิตวิญญาณอื่นๆ (Quadri, 2023) ในบทความนี้จะกล่าวถึงความเชื่อทางวิญญาณนิยมในสังคมไทย ความหมายของ ผี และ วิญญาณ ตามพจนานุกรม ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายของวิญญาณว่า สิ่งที่เชื่อว่ามีอยู่ในกายเมื่อมีชีวิตและเมื่อตายจะออกจากร่างกายไปหาที่

เกิดใหม่ ผีคือ สิ่งที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นสภาพลึกลับ มองไม่เห็นตัว แต่อาจจะปรากฏเหมือนมีตัวตนได้อาจให้คุณหรือโทษได้ มีทั้งดีและร้าย และคำที่ใช้เรียกคนที่ตายไปแล้ว หากพิจารณาดูแล้วจะพบว่าผีและวิญญาณมีความหมายที่เหมือนกันในทางที่สื่อให้เข้าใจถึงบุคคลที่ล่วงลับไปแล้วหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคยมีชีวิตมาก่อน เช่น ผีบรรพบุรุษ ผีประจำเมือง ผีเสื้อเมือง

ความเชื่อเรื่องวิญญาณนียมนั้นเป็นความเชื่อแรกๆที่เกิดขึ้นมาภายในสังคมของมนุษย์ เนื่องจากมีการค้นพบในหลุมฝังศพในยุคโบราณที่เต็มไปด้วยเครื่องมือสำหรับใช้งานของผู้ตายอยู่ภายในหลุมศพ ซึ่งมีความเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ให้ผู้ตายนำติดตัวไปภพหน้าหรือสถานที่หลังความตาย (ผสุติ รอดเจริญ, 2551 : 146-165) เมื่อมนุษย์เริ่มที่จะเชื่อเรื่องวิญญาณ แนวคิดในด้านวิญญาณนียม ก็ย่อมที่จะถูกพัฒนาขึ้น โดยมีสื่อกลางที่ติดต่อกันระหว่างมนุษย์และวิญญาณหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ คือ พ่อมดหมอผี (Shamanism) ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการติดต่อกับสิ่งเหนือธรรมชาติต่างๆ (Humphrey C & Thomas, N. 1999) จากงานเขียนของ อักนี มุลเมซ (2565) ได้กล่าวว่า หมอผี และการเข้าทรงในยุคแรกเริ่มนั้น เป็นการเชิวิญญาณของบุคคลใกล้ชิด ต่อมาความเชื่อเกี่ยวกับร่างทรงหมอผีได้แพร่กระจายไปยัง อียิปต์โบราณ บาบิโลน กรีกและโรม ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อมีการรวมกลุ่มกันของผู้คนที่มีความเชื่อเหมือนกันจึงก่อให้เกิดสัญลักษณ์ประจำกลุ่ม หรือ Totemism เป็นสัญลักษณ์ประจำกลุ่ม เช่น สัตว์ หมี หมา งู หรือนกยักษ์ Thunderbird ที่เป็นสัตว์ในตำนานของชาวอินเดียนแดง โดยจะถือให้เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ประจำกลุ่มหรือชนเผ่า กรณีที่เห็นได้ชัด ก็คือ ชาวอินเดียนแดงในอเมริกา ที่จะมีเสาโทเทม (Totem pole) เป็นเสาไม้ขนาดใหญ่สลักรูปสัตว์ประจำกลุ่มลงไป

ภาพที่ 1 รูปแบบเสาโทเทมในอเมริกาเหนือ เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา
ที่มา StanleyParkVan.com

ทวีปยุโรปเองก็มีความเชื่อเรื่องโลกหลังความตาย เช่น พวกกรีกและโรมัน ก็มีสถานที่หลังความตายเอาไว้ให้กับผู้ล่วงลับ ยิ่งไปกว่านั้นยังคงมีพิธีกรรมสำหรับถวายเครื่องเซ่นให้กับเทพ และวิญญาณบรรพชน เพื่อต้องการให้เทพหรือผีบรรพชนบันดาลให้ชีวิตร่มเย็น ประสบความสำเร็จ หรือให้ฝนตกตามฤดูกาลและพืชผลอุดมสมบูรณ์ (Collison-Morley, 2019 จากตำนานปรกรณ์ม เซลติก (Celtic) ของไอร์แลนด์ ก็มีตำนานเรื่องการเผารอคอยคนรักกลับชาติมาเกิดใหม่ (Aldhouse-Green, 2015) คล้ายคลึงกับศาสนาพุทธและพราหมณ์ที่มีการเวียนว่ายตายเกิด หรือจะเป็นกรณีของหมอผี การเข้าทรงวิญญาณนั้นในสังคมอียิปต์โบราณ บาบิโลน กรีก และโรมันเองก็ไม่ได้ต่างกับความเชื่อของการเข้าทรงของอุษาคเนย์ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วความเชื่อทางวิญญาณนิยมจากทางฝั่งยุโรปก็มีส่วนที่คล้ายคลึงกับความเชื่อเรื่องวิญญาณนิยมของผู้คนในอุษาคเนย์อยู่ไม่น้อย

ความเชื่อเรื่องวิญญาณในสังคมไทย

ความเชื่อเรื่องผีนั้นเป็นความเชื่อที่อยู่คู่สังคมไทยมาตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและยังคงอยู่ต่อไปในอนาคตแต่อาจจะมีการเปลี่ยนไปของความหมายและรูปแบบความเชื่อ (กำจร หลุยยะพงศ์, 2556) ความเชื่อทางวิญญาณนิยมของคนไทยโบราณนั้นมีความเชื่อที่ว่าผีอยู่ทุกที่เช่น ภูเขา ป่าไม้ จอมปลวก แม่น้ำ ลำธาร เป็นต้น ตามคติชนวิทยาไทยแล้วสามารถจำแนกประเภทของผีออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (Wu Shengyang และ Li Bingbing, 2561)

- ผีดี มีหน้าที่ปกป้องรักษาคู่ครองคนดี เช่น ผีฟ้า ผีแกน ผี บรรพบุรุษ ผีเจ้าเมือง ผีเสื้อบ้าน ที่จะมีหน้าที่คอยปกป้องรักษาคู่ครอง บ้านเมือง และ ลูกหลาน ประเภทของผีดีก็ยังสามารถแบ่งลำดับชั้นได้ เช่น ผีฟ้า ผีแกน ลำดับศักดิ์รองลงมา คือ ผีประจำเมือง ลำดับศักดิ์ถัดมาคือ ผีบรรพบุรุษ ผีปู่ย่า (สามารถ ใจเตี้ย และ วรางคณา สีนุธยา, 2562 : 162-168).
- ผีร้ายที่คอยลงโทษคนชั่ว ผีห่า ผีตายโหง ผีพราย ผีตายทั้งกลม เป็นต้น ที่เชื่อกันว่ามีฤทธิ์มากในการให้โทษแก่คน (วรวิศา จันทรขำ และ ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์, 2560 : 46-69)

แต่จากงานเขียน ของ ชาญชัย คงเพียรธรรม (2556) ได้จำแนกผีออกมาเป็นสามประเภทโดย ผีอีกประเภทที่เพิ่มมาคือผีไม่ดีไม่ร้าย คือ วิญญาณเร่ร่อนที่มีฤทธิ์น้อยไม่สามารถทำอะไรได้ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันนั้นสังคมไทยจะรับพระพุทธศาสนา และ ศาสนาพราหมณ์เข้ามาแล้วแต่ก็ยังไม่ได้ละทิ้งความ

เชื่อแบบผี เช่น การทำบุญบ้านใหม่มีการเชิญพระสงฆ์มาทำบุญบ้าน อีกนัยหนึ่งก็คือทำบุญให้ผีบ้านผีเรือน (ปญญา บัญมาเลิศ, 2555 :587-602) สาเหตุอีกประการอาจจะเป็นเพราะศาสนาพุทธค่อนข้างที่จะเปิดกว้างไม่ได้จำกัดให้ศาสนิกนับถือหรือยึดถือเพียงแต่กฎระเบียบของบังคับของศาสนาตัวเองเหมือนอย่างศาสนาเอกเทวนิยมเป็นจึงอาจจะเรียกได้ว่าเป็นความหลากหลายทางความเชื่อ ยิ่งไปกว่านั้นเราจะเห็นได้เลยว่าในประเทศไทยนั้นมีพิธีกรรมที่ยึดโยงอยู่กับผีและวิญญาณอยู่มาก เช่น ประเพณีผีตาโชนในภาคอีสาน ประเพณีเลี้ยงผีปู่แะย่าแะในภาคเหนือ ประเพณีไหว้ผีบรรพบุรุษในครอบครัว ประเพณีชิงเปรตในภาคใต้ พิธีเสียดผี การบนบานศาลกล่าว วิถีชีวิตของคนไทยนั้นถ้าจะให้แยกเรื่องผีออกจากวิถีชีวิตไปนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่แยกยากเพราะอยู่รวมกันมานานผสมกลมกลืนลงไปในชีวิตประจำวันแล้ว ยกตัวอย่าง เช่น ประเพณีไหว้ผีตาแฮกในภาคอีสาน ก่อนที่จะมีการทำการเกษตรหรือเข้าสู่ช่วงการเกษตร ก็จะมีการเตรียมของเซ่นไหว้มาไหว้ให้กับผีตาแฮกโดยเจ้าของไร่นาจะนำของมาไหว้เพื่อขอให้ผีตาแฮกมาคอยดูแลปกป้องรักษา พื้นที่ทำกินและให้ผลผลิตออกมาอุดมสมบูรณ์และยังมีความเชื่อเรื่องผีที่สถิตอยู่ในเครื่องมือทางการเกษตร ทางผู้เขียนมองว่าเป็นกุศโลบายที่ทำให้เกษตรกรดูแลเครื่องมือทางการเกษตรของตน หรือ ประเพณีเลี้ยงผีขุนน้ำที่เป็นอารักในแหล่งต้นน้ำควรที่จะดูแลรักษา โดยประเพณีดังกล่าวจะเป็นการรวมตัวของชาวบ้านเพื่อเดินทางไปยังแหล่งต้นน้ำเพื่อทำการบรวงสรวงแก่ผีขุนน้ำหลังจากเสร็จพิธีแล้วนั้นก็จะนำของเซ่นไหว้มาแบ่งกันรับประทาน (วิศา จันทรขำ และ ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์, 2560 : 46-69)

รูปภาพที่ 2 แสดง พิธีกรรมนาตาแฮก

ที่มา นิทรรศการออนไลน์ผีตาแฮก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ซึ่งจากกรณีดังกล่าวผู้เขียนมองว่าเป็นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน เพราะชาวบ้านจะต้องมีการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมเพื่อเดินทางไปยังจุดหมายที่มีพิธีรออยู่หากมองในมิติทางชุมชนแล้วนับว่าเป็นการเสริมสร้างกิจกรรมที่ทำร่วมกันในชุมชน เนื่องจากในปัจจุบันนั้นชุมชนที่มีกิจกรรมทำร่วมกันนั้นมีน้อยลงไปอย่างต่อเนื่อง ประเพณีต่างๆในแต่ละภาคของประเทศไทยนั้นมักมีจุดที่เหมือนหลักๆ คือ การเซ่นไหว้ให้กับบรรพบุรุษ และ ต้องการให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง เช่น ประเพณีชิงเปรตในภาคใต้ ประเพณีไหว้ผีทางภาคเหนือและภาคอีสาน ต่างก็มีจุดเหมือนกันคือการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ เพื่อแสดงถึงความกตัญญู และ หวังให้ผีบรรพบุรุษคอยปกป้องคุ้มครอง ซึ่งสามารถนำทฤษฎีต่างตอบแทนของแชปแมน เข้ามาอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า ลูกหลานเซ่นไหว้ของให้กับบรรพบุรุษโดยหวังว่าจะได้รับการคุ้มครอง กล่าวคือ ผีบรรพบุรุษได้รับของเซ่นไหว้ ในขณะที่ลูกหลานก็รับการคุ้มครองจากผีบรรพบุรุษ

อย่างไรก็ตามหากเราลองพิจารณาในมิติทางสังคมแล้วนั้นอาจจะพบได้ว่าภาพของความเชื่อทางวิญญาณนิยมนั้นจะถูกผูกติดอยู่กับภาพของสังคมชนบทมากกว่าสังคมเมืองเนื่องจากสังคมเมืองส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในกระแสธารหลักของโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยี สิ่งดังกล่าวอาจจะส่งผลทำให้ประเพณีทางจิตวิญญาณบางประเพณีเริ่มสูญหายไปเนื่องจากพลวัตของการเปลี่ยนแปลง แต่แนวคิดที่มีต่อวิญญาณนิยมนั้นเปลี่ยนไปแต่ก็ยังคงไม่ได้เปลี่ยนแปลงจนหนีห่างความเชื่อเดิมอาจจะมีการผสมผสานของเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เช่น กรณี การใช้หุ่นยนต์ในการสวดมนต์ในวัดของประเทศญี่ปุ่น หรือ การใช้เทคโนโลยีการจัดการห้องเก็บอัฐิของผู้ตายเพื่อความเป็นส่วนตัวโดยจะมีการป้อนให้กดเลขรหัสเมื่อกดแล้วหุ่นยนต์ก็จะหยิบอัฐิของผู้ตายออกมาให้ครอบครัวของผู้ตายได้ระลึกถึง (Doughty, 2017) เป็นการผสมผสานระหว่างความเชื่อกับเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน

บทวิเคราะห์ ความแตกต่างที่มีต่อความเชื่อทางวิญญาณในอดีตและปัจจุบัน

ความเชื่อทางจิตวิญญาณนั้นในอดีตและในปัจจุบันก็ย่อมที่จะไม่เหมือนกันเพราะมีพลวัตการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาภายใต้กระแสธารของโลกาภิวัตน์ ในอดีตความเชื่อทางจิตวิญญาณหรือพิธีกรรมความเชื่อต่างๆจะถูกยึดโยงอยู่กับศาสนา ผู้ที่เข้าร่วมในพิธีกรรมนั้นๆมักจะเป็นคนในศาสนาหรือลัทธิอยู่แล้ว ซึ่งแตกต่างจากในปัจจุบันที่สามารถเข้าร่วมได้แทบจะทุกพิธีกรรมเพราะการเปิดกว้างทางสังคม ความเชื่อทางวิญญาณในอดีตของกลุ่มคนรุ่นเก่านั้นถือโดยลงลึกถึงกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆของศาสนาหรือลัทธิมากกว่า

ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่า กลุ่มเด็กรุ่นใหม่ทั่วไปในสังคมนั้น มองว่าพิธีไหว้ผีนั้นเป็นเรื่องที่มลายแต่ในขณะเดียวกันเด็กรุ่นใหม่ก็หันเหไปใช้คำว่า มูเตลู หรือ คำว่าไป มู ความหมายของคำว่ามูเตลูเมื่อเทียบกับ ไสยศาสตร์แล้วนั้นถือว่ามีความหมายแทบจะคล้ายคลึงกันเลย แต่มูเตลูจะมีความหมายรวมถึงเรื่องของ ดูดวง ดูลายนิ้วมือ ไฟทาไรต์ ด้วยซึ่งเมื่อพิจารณาลงไปในรูปแบบของการใช้คำว่า มู แล้วนั้น ก็ไม่ได้แตกต่างไปจากพิธีวิญญาณนิยมแบบเดิมเสียเท่าไรก็ยังคงเป็นพิธีกรรมที่ยึดโยงอยู่กับศาสนา พิธีกรรมที่กลุ่มคนเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นเป็นเพียงการรวมตัวเพียงหลวมๆของกลุ่มคน (Groups) เป็นเพียงกลุ่มคนระดับเดียว (Horizontal Groups) ที่มีสถานภาพเท่าเทียมกันเนื่องจากการรวมตัวเพียงหลวมๆเสียมากกว่าเมื่อเทียบกับศาสนิกที่นับถือศาสนานั้นๆเป็นหลักที่จะมีการรวมตัวที่เข้มข้นกว่ามีความรู้สึกหรือมีความตระหนักรู้ในกลุ่มของตนเองมากกว่าจนพัฒนากลายเป็นกลุ่มสังคม (Social Group) มีความเป็นสังคมคนหลายระดับ (Vertical Groups) โดยจะมีสมาชิกที่มีระดับต่ำไประดับสูง เช่น สถานะทางสังคม เพศ เช่น อุบาสก อุบาสิกา ลำดับชั้นสมณะศักดิ์ของนักบวช

ความเชื่อทางวิญญาณนิยมยังคงอยู่คู่กับสังคมโลกและสังคมไทยไปอีกนานเหมือนกับสิ่งที่ยากจะให้ความหวังกับกลุ่มคนที่หมดหวัง เช่น การไปไหว้พระพิณเศเพื่อขอพรให้ประสบความสำเร็จ การไปไหว้ไอ้ไข่เพื่อขอให้ถูกลอตเตอรี่ การไปไหว้แม่เฒ่า การไปบนบานศาลกล่าวตามสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาต่างๆเช่น เทพจีน เทพฮินดู และเทวดาในศาสนาพุทธ มูเตลูของคนรุ่นใหม่เป็นการผสมผสานความเชื่อต่างๆเข้าด้วยกันภายใต้คำว่า มูเตลู ที่กลุ่มคนรุ่นใหม่สามารถเข้าร่วมพิธีกรรมได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงกฎระเบียบข้อบังคับทางศาสนานั้นๆ ซึ่งหากจะมองว่าเป็นเหล่าเก่าในชุดใหม่ก็ได้เช่นกันเพราะพิธีกรรมส่วนใหญ่ก็เป็นพิธีกรรมในศาสนาหรืออาจจะเป็นการแสดงสัญลักษณ์ทางภาษาเพื่อแสดงความเหนือกว่าในทางแนวคิดวิญญาณนิยมแบบเดิมก็เป็นได้อาจจะมองได้ถึงแนวคิดความสูงส่งทางจริยธรรม (Moral High Ground) เป็นแนวคิดที่คิดว่าความเชื่อของตัวเองอยู่สูงกว่าแนวคิดความเชื่อแบบอื่น ๆ มักมาพร้อมกับความบริสุทธิ์ในศาสนา (Pure Religion) ที่เหล่าสาวกหรือศาสนิกบางกลุ่มใช้เป็นสิ่งที่แสดงความเหนือกว่าต่อกันหรือศาสนาอื่นในเรื่องของแนวคิดหรือหลักปฏิบัติก็ได้

เปรียบเทียบความเชื่อในอดีตและปัจจุบัน	
ความเชื่อของคนในอดีต	บุคลิกของคนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน
ความเชื่อของคนในอดีตจะยึดถือความเชื่อที่สืบทอดมาจากรุ่นก่อนๆ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์	ไม่ยึดถือความเชื่อที่สืบทอดมาจากรุ่นก่อนๆ แต่จะปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์
มีการเป็นเอกฉันท์ในเรื่องความเชื่อของคนในชุมชน	ไม่มีความเป็นเอกฉันท์ในเรื่องความเชื่อของคนในชุมชน
มีการรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนก่อนจะตัดสินใจ	ไม่มีการรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนก่อนจะตัดสินใจ

รูปภาพที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างความเชื่อของคนในอดีตและการบุคลิกของคนรุ่นใหม่

ที่มา ภาควิชา โปษะกฤษณะ, มีนาคม 2566

ความเชื่อทางจิตวิญญาณนิยมสามารถส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมซึ่งมีทั้งผลกระทบในด้านดีและด้านร้าย

ผลกระทบในด้านดีนั้นก็คือการเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับผู้คนที่นับถือ หากนำทฤษฎีลำดับขั้น (Maslow's Hierarchy of Needs) ของมาสโลว์ มาดูเทียบแล้วนั้น การใช้ระบบความเชื่อทางจิตวิญญาณจะอยู่ในลำดับขั้นที่ 2 และ 3 คือ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และความรักและความเป็นเจ้าของหรือการรวมกลุ่มกัน กล่าวคือ หากคนที่มีความทุกข์ก็จะหันหน้าไปพึ่งความเชื่อทางจิตวิญญาณเพื่อให้ตัวเองนั้นสบายใจและ ยังมีการรวมกลุ่มกันของกลุ่มคนที่มีความเชื่อเดียวกันนั้นก่อให้เกิดเป็นสังคมย่อยหรือ Sub Unit ที่มีปฏิสัมพันธ์กันเหนียวแน่นในเรื่องของความเชื่อทางศาสนา เช่น ประเพณีไหว้ผีขุนน้ำ ประเพณีชิงเปรต และ ประเพณีไหว้ผีปู่ย่าและ ที่ทำให้

เกิดความร่วมมือในชุมชนเพื่อความสามัคคีในการจัดกิจกรรม ในขณะที่กลุ่มทางสังคมของกลุ่มคนที่จะมีการรวมตัวอย่างหลวมๆเป็นกลุ่มคนเสียมากกว่า

ผลกระทบในด้านร้ายหากผู้คนเชื่อหรือมกมายมากเกินไปจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตได้ในหลายๆกรณีที่เกิดขึ้น เช่น กรณีชาวบ้านหลงเชื่อหมอจูนรื้อบ้านทิ้งเพื่อขุดหาต้นตะเคียน หรือจะเป็นกรณี ที่มีเหยื่อถูกหลอกให้โอนเงินไปให้กับหมอตุ๋นร่างทรงเพราะเชื่อว่าสามารถแก้กรรมได้ ความมกมายยังส่งผลให้ผู้คนขาดการพัฒนาและความกระตือรือร้นเพียงเพราะเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นเป็นคนทำให้เกิดขึ้น เช่น ฟาฝนแล้งไม่สามารถทำการเกษตรได้ หากมองในมิติทางการเมืองจะสะท้อนให้เห็นว่ารัฐไม่สามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดีเท่าที่ควรหรือมีกลุ่มชนชายขอบที่ไม่ได้รับการเหลียวแลจากรัฐ ซึ่งตรงกับงานเขียนเรื่อง ศาสนาผีในรัฐไทย ของ วรชัย วิวัฒน์คุนการ (2564) ที่กล่าวว่ายิ่งประชาชนในสังคมนั้นหันไปพึ่งพาสังคคีสิทธิ์มากเท่าไรก็ยิ่งจะสะท้อนความล้มเหลวของรัฐที่ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนในสังคมได้เท่านั้น ผู้เขียนมองว่าศาสนาผีเป็นเพียงสิ่งที่คอยให้ความหวังกับผู้คนในสังคมที่ว่าชีวิตในวันพรุ่งนี้คงจะมีชีวิตดีกว่าในวันนี้

สรุปและข้อเสนอแนะ

ความเชื่อเรื่องวิญญาณนิยมนั้นมีอยู่ทั่วทุกมุมโลกความเชื่อทางวิญญาณนิยมต่างก็ปรับตัวเข้ากับศาสนาต่างๆจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของศาสนา ยกตัวอย่างเช่นวันคริสต์มาส ก็เป็นเทศกาลที่มาจาก พวกโรมันที่นับถือเพแกน (Pagan) ก่อนจะถูกผนวกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของคริสต์ศาสนา ความเชื่อเรื่องวิญญาณนิยมจะยังคงมีอยู่ต่อไปในสังคมไทยตราบนานเท่านานเพราะได้ผสมผสานระหว่างผี พราหมณ์ และพุทธ แต่ก็แค่การผสมผสานเพียงผิวเผินโดยมีแกนหลักเป็นศาสนาผี ยิ่งไปกว่านั้น วิญญาณนิยมฝังรากลึกลงไปยังวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีความเป็นอยู่ของคนในสังคมไปแล้ว อย่างไรก็ตามหากเราลองพิจารณาลงไปในมิติทางสังคมแล้วจะพบว่าประเพณีทางจิตวิญญาณ เช่น เลี้ยงผีตาแสด ประเพณีเลี้ยงผีขุนน้ำถือเป็นกุศโลบายทางการเกษตรให้คอยดูแลรักษาแหล่งต้นน้ำลำธารและเครื่องมือทางการเกษตรไปในตัวอีกด้วยและยังคงเป็นกิจกรรมที่สามารถทำร่วมกันในชุมชนก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชนอาจจะเรียกได้ว่าเป็นชุมชนเข้มแข็งก็เป็นได้ อย่างไรก็ตามความเชื่อทางวิญญาณนิยมก็ไม่อาจที่จะหลีกเลี่ยงพลวัตของการเปลี่ยนแปลงไปได้สิ่งที่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงคือเรื่องของสัญลักษณ์ทางภาษาและความหมาย เหมือนดังกรณี มูเตลู หรือ ไปมู ที่ส่งผลให้เป็นคำที่

แพร่หลายในกลุ่มคนรุ่นใหม่ สิ่งนี้อาจจะเป็นเครื่องสะท้อนว่าทั้งคนและระบบความเชื่อทางวิญญาณนิยมสามารถที่จะอยู่คู่กับสังคมมนุษย์ไปได้อีกนาน

References

- กำจร หลุยยะพงศ์. (2556). *ภาพยนตร์กับการประกอบสร้างสังคม ผู้คน ประวัติศาสตร์ และชาติ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม. (2556). *เรื่องผีในอีสาน: ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับผีของกลุ่มชาติพันธุ์ ลาว เขมร ล่วย และ เวียดนาม ที่อาศัยอยู่บริเวณอีสานใต้ของประเทศไทย*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- นิทรรศการออนไลน์ผีตาแฮก. (ม.ป.ป.). Library.stou.ac.th. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://library.stou.ac.th/wp-content/odi/online/exhibition-pheetahak/index.html> [วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566].
- ปริญญญา บุญมาเลิศ. (2555). คำเรียกผีและความเชื่อเรื่องผีในภาษาไทยถิ่นเหนือ. *Veridian E-Journal SU*, 4(1), 587–602.
- ผสuti รอดเจริญ. (2551). พิธีกรรมการฝังศพในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ : ความเชื่อและสถานภาพทางสังคม. *วารสารดำรงวิชาการ*, 7(1), 146–165.
- พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2556). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิศา จันทรขำ และ ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์. (2560). การเปรียบเทียบความหมายผีในรายการโทรทัศน์ "คนอวดผี" กับความเชื่อเรื่องผีในสังคมไทย. *วารสารการสื่อสารมวลชน*, 5(2), 46–69.
- วัชรชัย วิวัฒน์คุณากร. (2564). ศาสนาผีกับรัฐ. *วารสารวิชาการไทยวิจัยและการจัดการ*, 2(2), 70–75.
- สามารถ ใจเตี้ย และ วรางคณา สินธูยา. (2562). ผีล้านนาในมิติการสร้างเสริมสุขภาพชุมชน. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 14(2), 162–168.
- สุชาติบุษย์ ชญานนท์. (2559). คติความเชื่อเรื่องผีในยุควิทยาการสมัยใหม่ (IT). *วารสารวัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 42–54.
- อัคนีมูลมข. (2565). *แม่มด ประวัติศาสตร์แห่งไสยเวท* (pp. 45–46). กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ ยิปซี.

- Wu Shengyang, & Li Bingbing. (2561). ความคิดแบบปิตาธิปไตยกับการพัฒนาภาพลักษณ์ของผี
ในวรรณกรรมไทย : กรณีศึกษาจากเรื่องแม่. *วารสารศิลปกรรมบูรพา*, 21(1).
- Aldhouse-Green, M. J. (2015). *Celtic myths: a guide to the ancient gods and legends*.
Thames & Hudson.
- Collison-Morley, L. (2019). *Greek and Roman Ghost Stories*. Good Press.
- Doughty, C. (2017). *From Here to Eternity: Traveling the World to Find the Good Death*.
W. W. Norton & Company.
- Humphrey C & Thomas, N. (1999). *Shamanism, history, and the state*. Ann Arbor Univ.
Of Michigan Press.
- Quadri A. (2023). AN ANALYSIS OF THE SOTERIOLOGICAL DOCTRINES OF WORLD. *CIFIA
GLOBAL JOURNAL*, 6.
- Stanley Park Totem Poles in Vancouver, BC, Canada | StanleyParkVan.com*. (n.d.).
Stanleyparkvan.com. <https://stanleyparkvan.com/stanley-park-van-attractions-totem-poles.html>

การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 วรรคสองและข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีอาญา

Prosecution in bad faith under the Criminal Procedure Code, section 161/1,
paragraph two, and the limitation of the right to prosecute

ธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง Thatchapong Wongriantong

ธิดารัตน์ ชลประเสริฐสุข Tidarat Cholprasertsuk

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

Faculty of Law, Payap University, Thailand

borormor_bom@hotmail.com,

Haripunchai Review 18/04/2023

Haripunchai Review 04/08/2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 วรรคสองและข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดหลักกฎหมาย เกี่ยวกับข้อจำกัดการใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริตทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการนำหลักกฎหมายนี้มาใช้ในประเทศไทยซึ่งบทความนี้ใช้วิธีการค้นคว้าข้อมูลทางเอกสาร พบว่า โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 34 พ.ศ. 2562 เพิ่มเติม มาตรา 161/1 วรรคสอง ที่วางหลักว่า ห้ามมิให้ราษฎรฟ้องคดีอาญาเพราะจิงใจฝ่าฝืนคำพิพากษาของศาลในคดีก่อน นั้นมีเจตนารมณ์เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริต เพราะไม่เคารพคำพิพากษาของศาล แต่เมื่อได้ศึกษาบทบัญญัติดังกล่าว โดยเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายสากลและหลักกฎหมายต่างประเทศพบว่าหลักกฎหมายนี้ขัดต่อแนวคิดของสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่โจทก์ในคดีอาญาต้องได้รับการช่วยเหลือจากรัฐในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ขัดต่อหลักข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตที่นานาอารยประเทศกำหนดไว้ ดังนั้นเพื่อให้บทบัญญัติในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นที่ยอมรับของนานาอารยประเทศ บทความนี้จะนำเสนอประเด็นข้อกฎหมายและผลกระทบในเรื่องการฟ้องคดีโดยไม่

สุจริตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 วรรคสองกับข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีอาญา

คำสำคัญ: ไม่สุจริต, คำพิพากษาศาล , ข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดี

Abstract

Academic article on Prosecution in bad faith under the Criminal Procedure Code, section 161/1, paragraph two, and the limitation of the right to prosecute aims to study the concept legal principles concerning the limitation on the right to prosecute. both domestically and internationally in order to analyze the suitability of applying this law in Thailand, this article uses method by documentary research. The Criminal Procedure Code Amendment Act No. 34 Section 161/1 second paragraph intent of the drafting limit the legally injured person's right to prosecute a criminal cause in bad faith if the plaintiffs will flu disobedience of the court order or judgment in other criminal case. When studying such provisions by comparing with the principles of international law and the principles of foreign law found it was found that This principle of law contradicts the concept of human rights that criminal plaintiffs must receive assistance from the state to access the justice process. Contrary to the principle of limiting the right to file a lawsuit in bad faith set by civilized countries. As such, in order for the provisions in the criminal procedure law to be accepted by various civilized countries, this article presents the legal issues and effects on prosecution in bad faith under the Criminal Procedure Code, section 161/1, paragraph two. with restrictions on the right to prosecute

Keyword: dishonesty, judgment of court, limitation of right to prosecution

บทนำ

บทความวิชาการเรื่องนี้เป็นบทความที่ผู้อ่านจะทราบถึง ข้อความคิด หลักกฎหมายในประเทศไทยและต่างประเทศเกี่ยวกับหลักการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ม. 161/1 วรรค 2 โดยภาพรวมจะกล่าวถึง หลักกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สิทธิและข้อจำกัดการใช้สิทธิในการฟ้องคดี ซึ่งการใช้สิทธิในการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหมายถึง การแก่งแย่งฟ้องคดีโดยการ

ตั้งใจคุกคามผู้อื่น รวมถึงการที่ผู้เสียหายไปมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย กล่าวคือ ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะฟ้องคดีเพื่อให้ตนเองได้รับความเป็นธรรม ซึ่งหลักการนี้ได้รับการรับรองจากกฎหมายวิพิจารณาความอาญา รัฐธรรมนูญ รวมถึงตลอดถึงหลักกฎหมายสากล แต่อย่างไรก็ตามการมีสถานะเป็นผู้เสียหายก็ไม่สามารถใช้สิทธิในการฟ้องคดีอาญาได้เสมอไป แต่หากจะต้องตกอยู่ภายใต้ข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีอาญาด้วย ซึ่งหนึ่งในการข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีคือ หลักข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริต ซึ่งได้แก่การฟ้องคดีโดยสมยอม, การฟ้องคดีโดยไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย รวมถึงการใช้สิทธิในการฟ้องคดีอาญาโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง

เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2562 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 34 พ.ศ. 2562 โดยเพิ่มเติม มาตรา 161/1 วรรคสอง อันมีหลักการว่า ไม่ให้บุคคลฟ้องคดีอาญาหากบุคคลนั้นจงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาในคดีก่อน ซึ่งจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริตที่ขัดต่อหลักกฎหมายทั่วไปในเรื่องข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต นอกจากนี้หลักกฎหมายดังกล่าวไม่เป็นที่ยอมรับของนานอารยะประเทศ

ดังนั้นบทความนี้จะศึกษาถึงการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 วรรคสองกับข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีอาญาโดยเปรียบเทียบกับแนวคิดทฤษฎี และกฎหมายสากล รวมถึงกฎหมายต่างประเทศ

ข้อความคิดและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 161/1 วรรคสอง

การฟ้องคดีโดยไม่สุจริต ถือเป็นการที่โจทก์ถูกตัดสิทธิการฟ้องคดีประเภทหนึ่งจากข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีในหลายๆ ประเภท โดยการถูกตัดสิทธิในประเภทนี้จะใช้กับข้อเท็จจริงที่ว่า โจทก์เคยตกเป็นจำเลยในคดีอาญาเรื่องหนึ่งมาก่อน และศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกแล้วและโจทก์หลบหนีจากการถูกบังคับตามคำพิพากษา ต่อมาโจทก์ถูกกระทำความผิดอาญาตกเป็นผู้เสียหายในคดีใหม่และมอบอำนาจให้ทนายความมาฟ้องยอมถือว่าโจทก์ใช้สิทธิการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตในการฟ้องคดี ศาลต้องมีคำพิพากษายกฟ้อง (สหรัฐ กิติ ศุภการ, 2566 : 312) โดยข้อจำกัดสิทธิประเภทนี้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 วรรคสอง ตัวอย่าง ดังคำทอเหลือง เหลืองฟ้องแดงฐานหมิ่นประมาท ศาลมีคำพิพากษาจำคุกแดง 2 เดือน แดงหลบหนี ต่อมาแดง ถูกเขี่ยวทำร้าย แดงมอบอำนาจให้ทนายฟ้องเขี่ยว เช่นนี้ ศาลต้องมีคำพิพากษายกฟ้อง

เนื่องจากแดงไม่สุจริตเพราะหลบหนีคำพิพากษาของศาลในคดีหมิ่นประมาท โดยการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตาม มาตรา 161/1 วรรคสอง มาจากแนวคิดที่ว่า บุคคลที่มาศาลต้องมาด้วยมืออันบริสุทธิ์ “He who come to equity must come with clean hands.” กล่าวคือการใช้สิทธิของตนที่เกิดขึ้นมาต้องทำโดยสุจริต ต้องปฏิบัติต่อกันด้วยความซื่อสัตย์ การที่บุคคลไม่เคารพคำพิพากษาของศาล โดยการหลบหนีแม้ต่อมาตนเองจะเป็นเหยื่อในคดีอาญารัฐต้องปฏิเสธไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดให้เป็นประโยชน์กับเหยื่อที่หนีคดี

ข้อความคิดและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สิทธิฟ้องคดี

1. ข้อความคิดเกี่ยวกับการใช้สิทธิฟ้องคดี

เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดควรมีอำนาจในการแก้แค้นตอบแทนผู้กระทำความผิด กล่าวคือมีสิทธิที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด (อรรถพล ใหญ่สว่าง , 2524 : 18) ซึ่งในทางกฎหมายอาญา และวิธีพิจารณาความอาญาแบ่งการใช้สิทธิในการฟ้องหรือดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดออกเป็น 2 ประเภท

1.ความผิดต่ออาญาแผ่นดิน ความผิดประเภทนี้มีลักษณะที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดที่ทำให้เกิดความเสียหายที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยต่อสังคม หรือส่วนรวม ซึ่งเป็นหน้าที่รัฐโดยตรงที่มีอำนาจดำเนินคดี โดยที่ผู้เสียหายจะแสดงเจตนาหรือความต้องการในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ได้ (สง่า ดวงอัมพร, 2551 :151) ยกตัวอย่างเช่น นายแดงถูกนายดำทำร้ายร่างกาย ความผิดฐานทำร้ายร่างกายถือเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน นายแดงมีสิทธิที่จะร้องทุกข์หรือฟ้องคดีเองก็ได้ อย่างไรก็ตาม ถ้านายแดงไม่ใช้สิทธิดังกล่าว แต่เรื่องปรากฏกับเจ้าหน้าที่รัฐเอง เจ้าหน้าที่รัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินคดีต่อนายดำเพราะความผิดทำร้ายร่างกายเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน

2.ความผิดต่อส่วนตัว ความผิดประเภทนี้มีลักษณะที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดที่สร้างความเสียหายที่มีผลกระทบต่อปัจเจกชนหรือเอกชนโดยตรงแต่สังคมไม่ได้รับผลกระทบถึงความเสียหายในวงกว้าง ซึ่งในการดำเนินคดีสำหรับความผิดประเภทนี้รัฐต้องเคารพความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายที่ได้รับ ความเสียหายเท่านั้น ดังนั้นหากผู้เสียหายไม่ได้แสดงเจตนาหรือความต้องการในการดำเนินคดี กล่าวคือ ไม่ได้ใช้สิทธิในการร้องทุกข์หรือฟ้องคดีเอง เจ้าหน้าที่รัฐก็ไม่สามารถที่จำดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ (สง่า ดวงอัมพร, 2551 : 153) ยกตัวอย่างเช่น นายแดงถูกนายดำหมิ่นประมาท ความผิดฐานหมิ่นประมาทถือเป็นความผิดอาญาส่วนตัว นายแดงมีสิทธิที่จะร้องทุกข์หรือฟ้องคดีเองก็

ได้อย่างไรก็ตาม ถ้านายแดงไม่ใช้สิทธิดังกล่าว แต่เรื่องปรากฏกับเจ้าหน้าที่รัฐเอง เจ้าหน้าที่รัฐไม่มีสิทธิและหน้าที่ต้องดำเนินคดีต่อนายดำ

ลักษณะความผิดทั้ง 2 ประเภ่นี้ ให้สิทธิแก่ผู้ที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิด หรือผู้เสียหายที่จะมีสิทธินำพยานหลักฐานมาฟ้องร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิด หรือเราเรียกว่าสิทธินี้ว่าสิทธิในการฟ้องคดีเพื่อบังคับให้ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบตามข้อเรียกร้องของผู้เสียหาย ซึ่งสิทธิการฟ้องคดีเป็นสิทธิพื้นฐานของการปกครองแบบรัฐเสรีประชาธิปไตย รัฐจะมาจำกัดสิทธิของประชาชนที่ได้รับความเสียหายเพื่อไม่ให้มีการฟ้องคดีย่อมทำไม่ได้

สิทธิการฟ้องคดีนี้ได้ถูกรับรองไว้ในข้อตกลงที่เกิดขึ้นจากความตกลง ระหว่างประเทศหรือที่เราเรียกว่ากฎหมายระหว่างประเทศ และ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ดังนี้

ปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรม The unite nation congress on the prevention of crime and the treatment of offender โดยมติที่ 40/34 วันที่ 29 มิถุนายน ค.ศ. 1985 กำหนดว่า ผู้เสียหายในคดีอาญาจะต้องได้รับการยอมรับและได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม โดยมีหลักการสำคัญดังนี้

1. ผู้เสียหายหมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหาย ทางร่างกาย จิตใจ ความถึงความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และสิทธิขั้นพื้นฐาน
2. ผู้เสียหายจะไม่ถูกคำนึงถึงการที่เขาถูกจับกุม ฟ้องร้อง หรือลงโทษในฐานะผู้กระทำความผิด และไม่คำนึงถึงว่าผู้เสียหายจะมีความสัมพันธ์อย่างไรกับผู้กระทำความผิด
3. ผู้เสียหายควรได้รับการปฏิบัติด้วยความเมตตา เคารพ และศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ มีสิทธิเข้าถึงกลไกของกระบวนการยุติธรรมและได้รับการเยียวยา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้รับรองสิทธิในการฟ้องคดีไว้ใน มาตรา 25 และ มาตรา 68 ที่วางหลักไว้ว่าบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิจากการกระทำความผิดอาญาย่อมได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ และรัฐต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยสะดวก รวดเร็ว

จากการที่หลักการดำเนินคดีความอาญาต่อแผ่นดิน และความผิดอาญาต่อส่วนตัว ปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรม และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้รับรองสิทธิในการฟ้องคดีของผู้เสียหายนั้น ผู้เขียนเห็นว่าสิทธิการฟ้องคดีเป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ที่ผู้เสียหายจะต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไม่ว่าผู้เสียหายที่เป็นโจทก์ผู้ฟ้องคดีจะเป็นผู้ถูกจับ หรือแม้จะถูกลงโทษตามคำพิพากษาก็ตาม ดังนั้นหาก

โจทก์จะได้หลบหนีไม่เคารพต่อคำพิพากษา ก็ควรจะมีสิทธิในการฟ้องคดี เพราะสิทธิการฟ้องคดีเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และจะต้องไม่ถูกกีดกันหรือเลือกปฏิบัติทั้งรัฐจะต้องมีหน้าที่ที่จัดปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ให้ผู้เสียหายเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้

หลักกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สิทธิฟ้องคดี

กฎหมายอาญา และกฎหมายวิพิจารณาความอาญา เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ในการค้นหาความจริงว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ ใครเป็นผู้เสียหาย และใครเป็นผู้กระทำความผิด และนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย รวมตลอดถึงการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม

สำหรับการบัญญัติหรือออกกฎหมายในการใช้สิทธิของบุคคลในการฟ้องคดี จะต้องมีหลักเกณฑ์ที่ไม่เป็นข้อจำกัดสิทธิของผู้เสียหายในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่มากจนเกินสมควรโดยมีกรอบในการบัญญัติหรือออกกฎหมายดังต่อไปนี้

1. การบัญญัติกฎหมายในการให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการฟ้องคดีต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม ซึ่งเป็นหลักที่ให้สิทธิกับมนุษย์ทุกคนโดยคิดว่ามนุษย์ทุกคนถูกสร้างมาอย่างเท่าเทียมกัน และมนุษย์มีสิทธิในชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ความมั่นคงในชีวิต และสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีในศาลโดยที่ไม่มีข้อจำกัด เว้นแต่จะใช้สิทธิในการฟ้องคดีหรือการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยไม่สุจริต

2. การบัญญัติกฎหมายในการให้สิทธิผู้เสียหายในการฟ้องคดีต้องไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลเกินสมควร รัฐต้องมีหน้าที่ดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครองอย่างเหมาะสม (ณรงค์ ใจหาญ, 2565 : 147) และรัฐไม่ควรที่จะปฏิเสธบุคคลที่ได้รับความเสียหายเพียงเพราะผู้นั้นไม่เคารพกระบวนการยุติธรรม หากผู้เสียหายหลบหนีคดีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ต้องรับโทษก็ควรเป็นหน้าที่รัฐจะต้องไปจับตัวมาให้ได้มิใช่มาจำกัดสิทธิในการฟ้องคดี มิฉะนั้นจะเป็นการบัญญัติกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้เสียหายเกินสมควร เช่น ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทที่มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ศาลมีคำพิพากษาให้รับโทษ 1 เดือน ผู้กระทำความผิดหลบหนีคดีต่อมาผู้กระทำความผิดถูกทำร้ายจนเป็นอันตรายสาหัสที่มีโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี หากมีกฎหมายที่จำกัดสิทธิในการฟ้องคดีเพราะผู้เสียหายหลบหนีไม่เคารพต่อคำ

พิพากษาก็จะเป็นการจำกัดสิทธิเกินสมควร รวมตลอดจนสังคมจะไม่ได้รับการเยียวยาจากการแสดงออกที่ไม่เคารพกฎหมายของผู้กระทำความผิด

3. คุณธรรมทางกฎหมาย หมายถึงความผิดอาญาแต่ละฐานได้ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายในการทำอันตรายต่อกรรมที่ถูกระงับตามทบทบัญญัติกฎหมายต้องการคุ้มครอง เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ กฎหมายคุณธรรมทางกฎหมายต้องการคุ้มครองบุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพย์และผู้ครอบครอง ดังนั้นหากไม่ใช้บุคคลดังกล่าวแม้มีส่วนได้เสียกับทรัพย์ก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองตามคุณธรรมทางกฎหมาย เช่น แดงเป็นเจ้าของรถ และนำรถไปให้ดำเช่า ระหว่างนั้น แดงได้นำรถไปทำประกันรถหายกับบริษัทเอ ต่อมานายเขียวมาขโมยรถแดงและนายดำ ในฐานะเจ้าของและผู้ครอบครองจะผู้ที่ถูกคุณธรรมทางกฎหมายคุ้มครองโดยมีสิทธิจะฟ้องคดีต่อนายเขียวได้ แต่บริษัทเอแม้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน (รถ) ก็ไม่ได้รับการคุ้มครองตามหลักคุณธรรมทางกฎหมาย สำหรับความผิดที่กฎหมายต้องการลงโทษผู้ที่ไม่เคารพกักขฬการยุติธรรมมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องและมีเจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการคุ้มครอง ดังนี้ (ปรีชชก จีรวิงศ์, 2558 : 40)

(1) ความผิดฐานช่วยผู้กระทำความผิดไม่ให้ถูกรับโทษ ม. 189 บัญญัติว่า “ผู้ใดช่วยผู้อื่นซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด อันมิใช่ความผิดลหุโทษ เพื่อไม่ให้ต้องโทษ โดยให้พำนักแก่ผู้นั้น โดยซ่อนเร้น หรือโดยช่วยผู้นั้นด้วยประการใดเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษตามกฎหมาย” ความผิดฐานนี้คุณธรรมทางกฎหมายต้องการคุ้มครองความเด็ดขาดแห่งอำนาจรัฐในการยุติธรรม และต้องการลงโทษผู้ที่ช่วยผู้กระทำความผิดมิให้ถูกรับโทษ เช่น แดงยิงดำ แดงหลบหนีมาหาเหลืองที่บ้าน เหลืองทราบเรื่องทั้งหมด เหลืองให้แดงหลบซ่อนที่บ้าน ดังนั้น เหลืองความผิดฐานนี้ เพราะเป็นผู้ที่ช่วยผู้กระทำความผิดไม่ให้ต้องรับโทษ

(2) ความผิดฐานหลบหนีจากการคุมขังของเจ้าพนักงาน ม. 190 บัญญัติว่า “ผู้ใดหลบหนีไประหว่างที่ถูกคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานอัยการ ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด” ความผิดฐานนี้คุณธรรมทางกฎหมายต้องการคุ้มครองความเด็ดขาดแห่งอำนาจรัฐในการยุติธรรม และต้องการลงโทษผู้หลบหนี เช่น แดงถูกศาลพิพากษาจำคุก ระหว่างอยู่ในเรือนจำ แดงขุดอุโมงค์หลบหนีออกจากเรือนจำ แดงมีความผิดฐานนี้เพราะเป็นผู้ที่หลบหนีจากการคุมขัง

(3) ความผิดฐานทำให้ผู้ถูกคุมขังหลุดพ้นจากการคุมขัง ม. 191 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำให้ผู้ถูกคุมขังหลุดพ้นจากการคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานอัยการ ของพนักงานสอบสวน หรือของ

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา หลุดพ้นจากการคุมขังไป ต้องระวางโทษตามกฎหมาย” ความผิดฐานนี้คุณธรรมทางกฎหมายต้องการคุ้มครองความเด็ดขาดแห่งอำนาจรัฐในการยุติธรรม และต้องการลงโทษบุคคลที่ช่วยผู้หลบหนี เช่น แดงถูกคุมขังจำแอบเอาใบเลี้ยงให้แดง แดงใช้ใบเลี้ยงเลี้ยงกรง และหนีออกจากที่คุมขัง ดังนั้นจึงมีความผิดฐานนี้ เพราะทำให้ผู้ถูกคุมขังหลุดพ้น

(4) ความผิดฐานช่วยผู้หลบหนีจากการคุมขัง ม. 192 บัญญัติว่า “ผู้ใดให้พำนัก ซ่อนเร้น หรือช่วยด้วยประการใด ให้ผู้ที่หลบหนีจากการคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานสอบสวนหรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา เพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด” คุณธรรมทางกฎหมายต้องการคุ้มครองความเด็ดขาดแห่งอำนาจรัฐในการยุติธรรม และต้องการลงโทษบุคคลที่ช่วยผู้หลบหนีจากการคุมขัง เช่น แดงแหกคุกมาหาดำ ดำให้แดงหลบซ่อนอยู่บ้าน ดังนั้นจึงมีความผิดฐานนี้เพราะช่วยผู้หลบหนีจากการคุมขัง

จากหลักคุณธรรมทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่ไม่เคารพกิริยะบวนการยุติธรรมทั้ง 4 กรณี ผู้เขียนเห็นว่าไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดถึงคุณธรรมทางกฎหมายหรือฐานความผิดที่ต้องการเอาผิดบุคคลที่หลบหนีคำพิพากษา ตัวอย่าง แดงถูกดำเนินคดีอาญารฐานหมิ่นประมาท แดงได้รับการประกันตัวระหว่างถูกดำเนินคดี ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกแดง 6 เดือน แดงหลบหนี ดังนั้น แดงไม่มีความผิด เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติเอาผิดกับแดง อย่างไรก็ตามหากต่อมา เหลืองทำร้ายแดงปางตายซึ่งมีอัตราโทษจำคุก หกเดือนถึงสิบปี โดยผลของ ม. 161/1 วรรคสอง แดงไม่มีสิทธิฟ้องเหลือง ซึ่งจะเห็นว่ากฎหมายอาญาไม่มีตัวบทกฎหมายที่บัญญัติให้แดงต้องรับผิดชอบ แต่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากลับมาลงโทษแดงโดยไม่ให้สิทธิในการฟ้องคดีทั้งที่แดงเองถูกทำร้าย ซึ่งโดยทางทฤษฎีแล้วกฎหมายอาญา และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะต้องมีบทบัญญัติทางกฎหมายที่ไปในแนวทางเดียวกัน และกฎหมายวิธีพิจารณาอาญาเป็นเพียงเครื่องมือทำให้ประมวลกฎหมายอาญานั้นถูกบังคับใช้ได้จริง ดังนั้นกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ควรมีบทลงโทษที่เกินขอบเขตของกฎหมายอาญา นอกจากนี้การจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีเพียงเพราะข้อหาที่ไม่เคารพคำพิพากษาถือเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่มีความรุนแรงเทียบการโทษในทางอาญาเพราะหากบุคคลทราบว่ามีบุคคลที่หลบหนีคำพิพากษาและไม่สามารถใช้สิทธิฟ้องคดีได้ อาจจะถือโอกาสกระทำความผิดต่อบุคคลนั้นได้โดยไม่ต้องเกรงว่าตนจะถูกบุคคลนั้นฟ้องคดี สถานะของบุคคลที่หลบหนีคำพิพากษาจะมีสถานะไม่ต่างกับทาส เพราะไม่มีแม้กระทั่งสิทธิพื้นฐานในการเรียกร้องให้รัฐมาคุ้มครองตนเอง

นอกจากนี้คุณธรรมทางกฎหมายที่ต้องการคุ้มครองกรรมที่ถูกกระทำแล้วยังมีการกักคุมครองสังคมเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเห็นว่าสังคมไม่ยอมรับการกระทำความผิดของเขา และเป็นการเตือนว่าถ้ามีการกระทำเช่นนั้นอีกก็จะมีผลลงโทษเช่นเดียวกันดังนี้ หากนายแดงไม่เคารพคำพิพากษาของศาล และถูกทำร้ายปางตาย แดงไม่มีสิทธิฟ้องคดีสังคมก็จะไม่ได้รับการคุ้มครองเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยอีกด้วย

ข้อความคิดและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิฟ้องคดีโดยไม่หลักสุจริต

1.การไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย การจำกัดสิทธิในกรณีนี้ถือเป็นใช้หลักสุจริตหรือหลักความบริสุทธิ์ ที่จะพิจารณาว่าผู้เสียหายจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายหรือไม่ (คึง ภาไชย, 2561 : 20) กล่าวคือ ผู้เสียหายในคดีอาญาที่จะนำคดีมาฟ้องศาลได้จะต้องไม่มีส่วนรวมในการกระทำความผิด ไม่เป็นผู้เสียหายที่ยินยอมให้ผู้อื่นกระทำความผิดกับตน รวมถึง ต้องไม่มีมูลการกระทำความผิดมาจากการที่ตนมีเจตนาฝ่าฝืนต่อกฎหมาย โดยข้อความคิดและหลักการนี้มาจากเหตุผลที่ว่า กฎหมายต้องการให้ศาลคุ้มครองผู้ที่มาศาลต้องมาด้วยมือสะอาด และต้องเป็นผู้เสียหายโดยแท้จริงถึงจะได้รับการคุ้มครอง หรือในทางตรงกันข้ามกฎหมายจะไม่ยอมให้ผู้ใดมาขอให้ศาลช่วยให้ตนได้ประโยชน์จากการการที่ตนได้กระทำความผิด เช่น แดงใช้อุบายหลอกลวงด่าว่าจะขายธนบัตรปลอมให้ ด่าหลงเชื่อ จึงจ่ายเงินให้แดง ความจริงแดงไม่มีธนบัตรปลอมเลย ดังนั้นแดงฟ้องแดงฐานฉ้อโกงไม่ได้ เพราะไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยกล่าวคือ นายดำใช้สิทธิในการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต (วรพล นรนุกูล , 2531: 32)

จากหลักการไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยกับหลักการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตเพราะหลบหนีคำพิพากษา นั้น จะเห็นว่าหลักการจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีเป็นการตัดสิทธิในการฟ้องคดีที่ผู้เสียหายมีส่วนรวมในการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในคดีที่ต้องตนการฟ้องเท่านั้นและยังเป็นการมีส่วนรวมในการกระทำความผิดกับคู่กรณีที่เป็นเอกชนด้วยกัน แต่หลักการจำกัดสิทธิไม่ให้ฟ้องคดีเพราะผู้เสียหายหลบหนีหรือไม่เคารพต่อคำพิพากษานั้นกรณีถือว่าผู้เสียหายไม่ได้มีส่วนรวมในการกระทำความผิดในคดีที่ตนต้องการฟ้องกล่าวคือไม่ได้เป็นกรณีที่ผู้เสียหายจงใจฝ่าฝืนกฎหมายในคดีนั่นเอง และการหลบหนีคำพิพากษาเป็นการกระทำต่อรัฐ ดังนั้นรัฐต้องตามไปจับกุมผู้กระทำความผิดมาให้ได้ไม่ใช้มาลงโทษโดยจำกัดสิทธิในการฟ้องคดี

2.การฟ้องคดีโดยการสมยอม หลักกฎหมายนี้มาจากการใช้ช่องว่างของกฎหมายในเรื่องการห้ามดำเนินคดีซ้ำเป็นเครื่องมือทำให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ หลักการการห้ามฟ้องซ้ำมีอยู่ว่า ห้ามมิให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในความเดียวกันซ้ำเป็นครั้งที่

สอง เช่น ดำทำร้ายแดง แดงฟ้องดำ ต่อมาศาลมีคำพิพากษาลงโทษหรือยกฟ้องดำ เช่นนี้แดงจะฟ้องดำในเรื่องเดียวกันอีกไม่ได้ เพราะจะเป็นการดำเนินคดีซ้ำ อย่างไรก็ตามหากดำต้องการให้ตนเองหลุดพ้นคดี ดำก็อาจจะยื่นข้อเสนอโดยให้ผลประโยชน์กับแดง และให้แดงแก้ฟ้องดำโดยนำพยานหลักฐานให้มีความบกพร่องหรือนำพยานเข้าสืบไม่เต็มที่เพื่อให้ศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง และคดีอาญาระงับทำให้ไม่สามารถฟ้องดำในเรื่องเดียวกันได้อีก¹ ซึ่งการฟ้องคดีโดยการสมยอมถือเป็นการฟ้องคดีโดยใช้สิทธิไม่สุจริตอย่างหนึ่ง ซึ่งหากศาลจับได้ว่าการฟ้องคดีโดยการสมยอม ผลในทางกฎหมายจะไม่ถือว่าคดีอาญาระงับ และสามารถรื้อฟ้องดำในเรื่องเดียวกันอีกได้

กรณีนี้จะเห็นว่าการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตโดยการสมยอมเป็นการสมคบคิดในการใช้ช่องว่างของเรื่องการฟ้องเข้ามาให้เกิดประโยชน์กับจำเลย แต่หากความจริงปรากฏว่ามีการสมยอมกันจำเลยจะไม่หลุดพ้นจากกระบวนการยุติธรรมและจะต้องถูกนำตัวมาดำเนินคดีอย่างแท้จริง อันเป็นการบรรลุเป้าหมายที่ให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับผลจากการที่ตนเองไม่เคารพกฎหมายเพราะใช้สิทธิในการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต แต่หลักการจำกัดสิทธิไม่ให้ฟ้องคดีเพียงเพราะผู้เสียหายหลบหนีหรือไม่เคารพต่อคำพิพากษานั้น เป็นการตัดสิทธิที่ทำให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากการฟ้องคดีเพียงเพราะผู้เสียหายไม่เคารพต่อคำพิพากษาทำให้ไม่สามารถนำผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ และอาจยังมีผลเลยไปถึงว่าหากบุคคลทราบว่ามีบุคคลกำลังหลบหนีคำพิพากษาและไม่สามารถฟ้องคดีใดๆ ได้ อาจจะทำให้บุคคลนั้นตั้งใจกระทำความผิดอาญาต่อบุคคลที่กำลังหลบหนีคำพิพากษา โดยตนเองไม่ต้องได้รับโทษตามกฎหมายซึ่งถือเป็นเรื่องที่ทำลายสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์

3. การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตกรณีบิดเบือนข้อเท็จจริง Strategic lawsuit against participation (SLAPP) มีแนวคิดมาจากมาตรการที่กฎหมายต้องการปกป้องผู้คนที่เป็่นนักสิ่งแวดล้อม สื่อมวลชน นักเรียน นักศึกษาที่ใช้สิทธิของตนเพื่อเรียกร้องความถูกต้องจากกลุ่มคน ผู้มีอิทธิพล นักการเมือง ข้าราชการ ที่ดำเนินการในสิ่งที่ไม่ถูกต้องให้กลับมาดำเนินการให้ถูกต้อง แต่กลับถูกคนเหล่านั้นข่มขู่ ปิดปากโดยการฟ้องคดี เช่น หมิ่นประมาท การชุมนุมที่ผิดกฎหมาย ทำให้บรรดานักสิ่งแวดล้อม สื่อมวลชน นักเรียน นักศึกษาต้องเสียค่าใช้จ่ายในการป้องกันสิทธิของตน เพื่อหวังคน

¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 6446/2547 หลักการของ ป.วิ.อ. มาตรา 39 (4) ที่บัญญัติให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปเมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง อันเป็นหลักการห้ามดำเนินคดีซ้ำสองแก่จำเลยนั้น จะต้องปรากฏว่าคดีก่อนเป็นกรณีที่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอย่างแท้จริงหากปรากฏว่าคดีก่อนเป็นการฟ้องร้องดำเนินคดีอย่างสมยอมกัน แม้ว่าจะเป็นกรกระทำกรรมเดียวกันก็ถือไม่ได้ว่าการกระทำกรรมนั้นจำเลยเคยถูกฟ้องและศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดอันจะมีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดกรรมนั้นระงับไป

เหล่านั้นยอมจำนนละทิ้งการเรียกร้องความถูกต้อง ซึ่งการฟ้องคดีในรูปแบบนี้ถือเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตกล่าวคือไม่ได้แสวงหาความยุติธรรม แต่ฟ้องเพื่อให้คนเหล่านั้นมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ทำให้เสียสมาธิจากการเป็นคดีความ และอาจมีผลถึงการยุติข้อเรียกร้อง เช่นนี้ศาลจะต้องมีคำพิพากษายกฟ้องตั้งแต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

หลักการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตที่บิดเบือนข้อเท็จจริงเป็นข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีอย่างหนึ่งที่ผู้ฟ้องคดีใช้สิทธิโดยมีเจตนาเพื่อกลั่นแกล้งบุคคลอื่นมิให้มาเรียกร้องสิทธิของส่วนรวมที่ขัดต่อผลประโยชน์ของตน โดยให้อำนาจศาลในการพิพากษายกฟ้องโดยเร็วและมีผลทำให้นักสิ่งแวดล้อม สื่อมวลชน นักเรียน นักศึกษา สามารถที่จะใช้สิทธิของตนในการเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับสังคมได้อย่างเต็มที่ แต่หลักการจำกัดสิทธิมิให้ผู้ฟ้องคดีเพียงเพราะผู้เสียหายหลบหนีหรือไม่เคารพต่อคำพิพากษานั้น เป็นการตัดสิทธิที่ทำให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากการฟ้องคดีและสังคมไม่ได้รับการคืนความเป็นธรรมอีกด้วย

หลักกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดในสิทธิฟ้องคดีโดยไม่หลักสุจริตกรณีผู้เสียหายจงใจฝ่าฝืนคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศ

1. ประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษ ผู้เสียหายมีบทบาทในการดำเนินคดีฟ้องร้องด้วยตนเอง แต่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาได้จัดตั้งหน่วยงานรัฐขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแล ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของ CPS The crown prosecution service เพื่อจะช่วยพิจารณาว่าการฟ้องคดีของผู้เสียหายมีมูลก่อนฟ้องเสมอ โดยจะพิจารณาว่า พยานหลักฐานมีเพียงพอและได้มาอยู่ถูกต้องหรือไม่ การฟ้องคดีจะเป็นประโยชน์กับสังคมหรือไม่ และคดีอาญาที่ผู้เสียหายนำมาฟ้องร้องนั้นมีการยอมความหรือไม่ นอกจากนี้ CPS จะมีหน้าที่พิจารณาอีกว่าผู้เสียหายจะใช้สิทธิของตนมาฟ้องคดีโดยสุจริตหรือไม่ (Sheldrick, Byron, 2014 : 2-4) กล่าวคือ ไม่มีการนำสิทธิการฟ้องคดีมาหาประโยชน์เพื่อกลั่นแกล้งบุคคลอื่นโดยมีหลักการว่ามีให้อำนาจในการดำเนินคดีของผู้เสียหายอยู่เหนือสังคม ซึ่งการจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีนี้คือหลักการ SLAPP Strategic lawsuit against participation Tibbitt, Charlotte, (24 January 2022) ที่กล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตามประเทศอังกฤษไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่ให้อำนาจศาลที่จะพิพากษายกฟ้องโจทก์ในกรณีของการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตโดยการที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้วโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร แต่มีหลักการ

ห้ามฟ้องคดีตามหลัก Equity กล่าวคือผู้เสียหายจะมาศาลต้องมาด้วยมือสะอาด กล่าวคือหลักการจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีโดยไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย

2. ประเทศฟิลิปปินส์

ในประเทศฟิลิปปินส์กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต คือ² กล่าวคือมีเหตุการณ์ที่นักสิ่งแวดล้อม สื่อมวลชน และนักศึกษา ที่ใช้สิทธิของตนเพื่อเรียกร้องให้รัฐดำเนินการตัดสินใจด้านต่างๆ ให้ถูกต้อง แต่กลับถูกรัฐบาลและผู้มีผลประโยชน์ข่มขู่ปิดปากประชาชนโดยการฟ้องคดีหมิ่นประมาท หรือการชุมนุมที่ผิดกฎหมาย ทำให้บุคคลเหล่านี้เสียค่าใช้จ่ายในการป้องกันสิทธิของตนเพื่อหวังให้คนเหล่านั้นยอมจำนนและละทิ้งการสนับสนุนหรือประท้วงรัฐบาล โดยรัฐบาลไม่ได้มีเจตนาแสวงหาความยุติธรรมอย่างแท้จริง แต่ฟ้องเพื่อให้คนเหล่านั้นต้องมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ทำให้เสียสมาธิจากการเป็นคดี และยุติการเรียกร้อง ดังนั้นสภาจึงได้ผ่านกฎหมาย Strategic lawsuit against participation (SLAPP) ออกมาเพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลใช้สิทธิในการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตเพื่อป้องกันการฟ้องคดีเพียงแค่นี้ไม่มีความประสงค์จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยให้ศาลมีอำนาจในการยกฟ้อง

อย่างไรก็ตามประเทศฟิลิปปินส์ ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่ให้อำนาจศาลที่จะพิพากษายกฟ้องโจทก์ในกรณีของการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตโดยการที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้วโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร

สรุปและข้อเสนอแนะ

การจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีของผู้เสียหาย โดยการฝ่าฝืนคำสั่งหรือการดำเนินคดีของศาลในคดีอื่นซึ่งมีผลให้ศาลปฏิเสธในการรับฟ้องคดีทุกประเภทนั้น ขัดต่อหลักกฎหมายต่างๆ ดังนี้

² Strategic Lawsuit Against Public Participation

Section 1. Strategic Lawsuit Against Public Participation (SLAPP) A legal action filed to harass, vex, exert undue pressure or stifle any legal recourse that any person, institution or the government has taken or may take in the enforcement of environmental laws, protection of the environment or assertion of environmental rights shall be treated as a SLAPP and shall be governed by these Rules

Section 2. SLAPP as a defense; how alleged. – In a SLAPP filed against a person involved in the enforcement of environmental laws, protection of the environment, or assertion of environmental rights, the defendant may file an answer interposing as a defense that the case is a SLAPP and shall be supported by documents, affidavits, papers and other evidence; and, by way of counterclaim, pray for damages, attorney's fees and costs of suit.

1.หลักสิทธิมนุษยชนที่มีแนวคิดและหลักการว่ามนุษย์ทุกคนเป็นผู้ทรงสิทธิที่จะมีสิทธิขั้นพื้นฐานในการฟ้องคดีเพื่อปกป้องคุ้มครองตนเองรัฐไม่มีอำนาจมาจำกัดสิทธิการฟ้องคดีของบุคคล ซึ่งหากมีฝ่าฝืนคำสั่งหรือการดำเนินคดีของศาลรัฐจะต้องไปดำเนินการจับตัวผู้กระทำความผิดมาให้ได้ มิใช่มาจำกัดสิทธิการฟ้องคดี

2.หลักการมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของรัฐ หากรัฐมีการจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีกรณีดังกล่าวจะทำให้รัฐไม่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมได้ และกลายเป็นว่าหากบุคคลใดทราบว่ามีผู้ที่หลบหนีคำพิพากษาอยู่ ก็สามารถที่กระทำผิดกฎหมายต่อบุคคลนั้นอย่างไรก็ได้ เพราะบุคคลนั้นไม่สามารถใช้สิทธิในการฟ้องคดีได้ เท่ากับว่าบุคคลนั้นมีสถานะไม่ต่างกับทาสที่ไม่มีสิทธิขั้นพื้นฐานแม้กระทั่งจะปกป้องสิทธิของตนเอง

3.หลักการการจำกัดในสิทธิฟ้องคดีโดยไม่หลักสุจริต นั้นไม่ว่าจะเป็นหลักการสากล หรือหลักกฎหมายของนานอารยะประเทศมีเพียง เรื่องการฟ้องคดีโดยบุคคลนั้นไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย การดำเนินคดีแบบสมยอม และการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต กรณี Strategic lawsuit against participation (SLAPP) เท่านั้น ไม่มีประเทศใด หรือหลักกฎหมายที่มาจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีเพียงเพราะบุคคลนั้นไม่เคารพ หรือเชื่อฟังคำพิพากษาของศาล

ดังนั้นควรยกเลิกบทบัญญัติ การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 วรรคสอง

ตารางสรุปเปรียบเทียบข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริต

	ประเทศไทย	ประเทศอังกฤษ	ประเทศฟิลิปปินส์
หลักกฎหมาย	มีข้อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีกรณีราษฎรจงใจฝ่าฝืนคำพิพากษาศาลในคดีก่อน	ไม่มี	ไม่มี
ข้อความคิด	ไม่ให้บุคคลที่ไม่เคารพคำพิพากษาของศาลมาใช้สิทธิทางศาล	เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของราษฎรในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยมีข้อจำกัดการใช้สิทธิในการ	เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของราษฎรในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยมีข้อจำกัดการใช้สิทธิในการ

		ฟ้องคดีเพียงแค่ผู้เสียหายไป ส่วนรวมในการกระทำ ความผิด	ฟ้องคดีเพียงแค่ผู้เสียหายไป ส่วนรวมในการกระทำ ความผิดและการฟ้องคดีโดย การคุกคามผู้ที่แสดง ความเห็นต่าง
--	--	---	--

References

- คณิง ภาไชย. (2561). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 11 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2563). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 14 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ปรียชนก จิรวิวงศ์. (2558). *ตารางคุณธรรมกฎหมายอาญาเรียงมาตราและเจตนารมณ์ของกฎหมาย (คำพิพากษา)*. กรุงเทพมหานคร : สุตรไพศาล.
- สง่า ดวงอัมพร. (2551). *คำอธิบาย กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยผู้เสียหาย และหลักการสอบสวนคดีความผิดต่อส่วนตัว พร้อมด้วยตัวอย่าง และคำพิพากษาศาลฎีกา*. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดโรงพิมพ์แม่บ้านการเรือน.
- สหรัฐ กิติ ศุภกร. (2565). *หลักและคำพิพากษากฎหมายอาญา*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์.
- อรรถพล ใหญ่สว่าง. (2524). “ผู้เสียหายในคดีอาญา”. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Sheldrick, Byron. (2014). *Blocking Public Participation: The Use of Strategic Litigation to Silence Political Expression*. Canada: Wilfrid Laurier University.
- Tobitt, Charlotte. (24 January 2022). *SLAPP down: David Davis says Putin's People libel case journalist*. [online]. Research Methods : <https://pressgazette.co.uk/news/slapps-threat-press-freedom-lawfare-david-davis/>

คำแนะนำ

สำหรับผู้เขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร มจร. ตรีภุมชัยปริทรรศน์

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับ สำหรับการตีพิมพ์ลงในวารสาร มจร. ตรีภุมชัยปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน วิทยาเขตเชียงใหม่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาด B5 (JIS) โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนกับด้านซ้าย 2.0 ซม. ด้านขวากับด้านล่าง 1.5 ซม.

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

1.2.1 ขนาดกระดาษ ประกอบด้วย

1. ชื่อเรื่องต้นฉบับของผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งตรงกลางกระดาษ

2. เลขหน้า ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งตรงกลางด้านล่าง

1.2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.2.3 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.2.4 ชื่อผู้เขียนไทย-อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
ได้ชื่อเรื่อง (ในกรณีที่มิอาจารย์ที่ปรึกษาให้ลงชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาด้วย)

1.2.5 ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวปกติ ตำแหน่งตรงกลางใต้ชื่อผู้เขียน พร้อมภาษาอังกฤษด้วย

1.2.6 หัวข้อของบทความย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดซ้ายหน้ากระดาษ

1.2.7 เนื้อหาบทความย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 แท็บ (Tab) จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.2.8 หัวข้อของคำคีย์เวิร์ด ภาษาไทย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดซ้าย หน้ากระดาษใต้บทคัดย่อภาษาไทย

1.2.9 หัวข้อของคำคีย์เวิร์ด ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดซ้าย หน้ากระดาษใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

1.2.10 หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.2.11 หัวข้อย่อ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย

1.2.13 เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวประมาณ 10-17 หน้า

2. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหาภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้ หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจ ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อนเนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (title of the article) ควรสั้น และกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2.2 ชื่อผู้เขียน เป็นภาษาไทย และตัดคำนำหน้านามออกทั้งหมด

2.3 ที่อยู่ ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 บทคัดย่อ (Abstract) เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และ

กล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาค้นคว้านี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

2.6 **วัตถุประสงค์ (Objective)** ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2.7 **วิธีดำเนินการวิจัย (Methods)** กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

2.8 **ผลการวิจัย (Results)** เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตาราง กราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้น ขอบตาราง ด้านซ้ายและขวา หัวตารางแบบธรรมดา ไม่มีสี ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาว-ดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้ และภาพประกอบ (Figure) และตาราง (Table) ควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์ได้ภาพหรือตาราง

2.9 **อภิปรายผล (Discussion)** เป็นการอภิปรายผลจากข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการทดลองของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้านี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

2.10 **องค์ความรู้จากการวิจัย (Body of knowledge)** ความคิดรวบยอด หลักการ วิธีการ ที่อยู่ในตำรา อยู่ในห้องสมุด ซึ่งอยู่ภายนอกตัวบุคคล ที่สั่งสมกันมาเพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ โครงสร้างความรู้ หมายถึง ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล ที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งไม่ได้ลอกเลียนมาจากองค์ความรู้ แต่ผู้เรียนต้องสร้างขึ้นมด้วยตนเอง เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ เมื่อพัฒนาโครงสร้างความรู้ต่อไปก็สามารถสร้างผลงานเป็นองค์ความรู้ให้คนอื่นค้นคว้าได้

2.11 **สรุปผลและข้อเสนอแนะ (Conclusion) และข้อเสนอแนะ (Recommendation)** เป็นการสรุปผลที่ได้จากการวิจัย ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่ เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบกับผลการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำผลไปใช้ประโยชน์ และการให้ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต หรือ

เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบตามที่มา มหาวิทยาลัยกำหนด และแนวทางการอ้างอิงแนวการเขียนตำราของมหาวิทยาลัย และการอ้างอิง

คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาให้ใช้ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยใช้รูปแบบการอ้างอิงตามมาตรฐานสากลมีรูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association)

การอ้างอิงแบบ APA

1. หนังสือ

1.1 คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด

ให้อ้างชื่อย่อคัมภีร์. เล่ม/ข้อ/หน้า. และให้วงเล็บคำว่า (บาลี) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีหรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ตัวอย่างเช่น (ขุ.ชา. (บาลี) 27/855/191).

1.2 หนังสือทั่วไป

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : หน้า). ตัวอย่างเช่น

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2544 : 38).

(Venerable Dr. W. Rahula, 2004 : 69)

2. วารสาร

ผู้เขียน, เล่มที่หรือปีที่ (ฉบับที่): หน้า. ตัวอย่างเช่น

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, 3 (1) : 14-28.

K.N., Jayatileke, 77 (1): 10-15.

3. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้วิจัย, ปีที่พิมพ์. ตัวอย่างเช่น

สามารถ บุญรัตน์, (2557).

4. สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, ตำแหน่ง (ถ้ามี), วัน เดือน ปี ตัวอย่าง

สัมภาษณ์ พระเทพโสภณ, (18 กรกฎาคม 2557).

5. เว็บไซต์

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (7 กันยายน 2555).

6. ภาษาอังกฤษ

(Maslow Abraham, 1970 : 58)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. ภาษาไทย

(ก) ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(ข) ข้อมูลทุติยภูมิ

1) หนังสือ

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์. (2544). *สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) วารสาร

ผู้เขียน. “ข้อบทความ”. *ชี้อวารสาร*. ปีที่ (ฉบับที่), (เดือน) : หน้า ตัวอย่างเช่น
สามารถ บุญรัตน์. “พฤติกรรมภาวะผู้นำกับการสร้างความสุขวิถีพุทธในองค์กร.. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. 9 (1), 224-243.

3) วิทยานิพนธ์

สามารถ บุญรัตน์. (2557). “การบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตร์)*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, (วัน เดือน ปี). ตำแหน่ง ตัวอย่าง

ชวน หลีกภัย. (19 พฤษภาคม 2541). นายกรัฐมนตรี. *สัมภาษณ์*.

Ross, R. 1980, May 5. Associate Director, Cornell University Libraries. Interview.

5) เว็บไซต์

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต). *ธรรมประกาศโนบาย*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.buddhismth.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538970572&Ntype=9> [7 กันยายน 2566].

2. ภาษาอังกฤษ

Maslow Abraham. (1970). *Motivation and Personnality*. New York : Harper and Row Publishers.

3. ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสาร มจร หริภุญชัยปริทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆดังนี้

1. **บทความพิเศษ** บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้นและผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการ/วิชาชีพ

2. **บทความทางวิชาการ** ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการไม่เข้มข้นนัก เน้นกลุ่มเป้าหมายเป็นประชาชนทั่วไป

3. **บทความวิจัย** (Research article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

4. **บทความปริทรรศน์** (Review article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

5. **ปถุณกษะ** (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจัย แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

4. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนส่งต้นฉบับที่พิมพ์ตามข้อกำหนดของรูปแบบวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์ ได้ที่ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMHR/submissions>

5. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอนพร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารก่อน

6. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกและภายในมหาวิทยาลัย ในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ต่อเรื่อง และส่งผลการอ่านประเมินคืนผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

7. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร มจร. ตรีภุมขัยปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่จะ ได้รับอนุญาตจากวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน เป็นลายลักษณ์อักษร และเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้พิมพ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์ บทความให้แก่วารสาร พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้พิมพ์ทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสาร มจร. ตรีภุมขัยปริทรรศน์ เพียงแห่งเดียวเท่านั้น

8. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสาร มจร. ตรีภุมขัยปริทรรศน์ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาด อันเกิดจากเทคนิคการจัดพิมพ์

9. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการเป็นสมาชิกวารสาร มจร. ตรีภุมขัยปริทรรศน์ กรุณาติดต่อ “หัวหน้ากองบรรณาธิการวารสาร มจร. ตรีภุมขัยปริทรรศน์” วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 192 หมู่ 2 ถนนลำพูน-ป่าซาง ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 51000 โทรศัพท์ 053 – 563163 ต่อ 100 Fax ต่อ 105 e-mail : mcuharipunchai@gmail.com อัตราค่าวารสาร กำหนดออกรวบรวมปีละ 2 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 150 บาท ไม่รวมค่าส่ง อัตราค่าสมาชิก ปีละ 200 บาท

10. อัตราค่าตีพิมพ์

การลงตีพิมพ์ในวารสาร มจร. หรือวิทยุชัยปริทรรศน์ (Journal of MCU Haripunchai Review) ผู้เขียนหรือผู้วิจัยจะต้องชำระค่าใช้จ่ายจำนวน 3,500 บาทต่อ 1 ผลงานโดยโอนเข้าชื่อบัญชีวารสาร วิทยุชัยปริทรรศน์ ธนาคารกรุงไทย เลขบัญชี 511-3-06403-3 พร้อมแนบสลิปมาด้วย

หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสาร มจร. หรือวิทยุชัยปริทรรศน์

1. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน
 2. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาต้องไม่อยู่ในระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารอื่น
 3. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือตัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
 4. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบคำแนะนำที่กำหนด
 5. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน ทั้งภายในและภายนอกแล้ว
- หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขบทความเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงในวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/น.ส.).....

2. วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด.....ตำแหน่งวิชาการ(ถ้ามี).....

3. สถานภาพผู้เขียน ☐ อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน).....โปรแกรม..... คณะ..... ☐ บุคคลทั่วไป
(ชื่อหน่วยงาน)

4. ขอส่งต้นฉบับ (Original Article) เรื่อง

.....
.....

5. ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี)

.....
6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวกเลขที่..... ถนน.....

แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....โทรสาร.....

E-mail.....

7. สิ่งที่ส่งมาด้วย ☐ แผ่นดิสก์ข้อมูลต้นฉบับ ชื่อแฟ้มข้อมูล.....☐ เอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน 2 ชุด

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้เขียน

(.....)

วันที่...../...../.....

ลงนาม.....อาจารย์ที่ปรึกษา (ถ้ามี)

(.....)

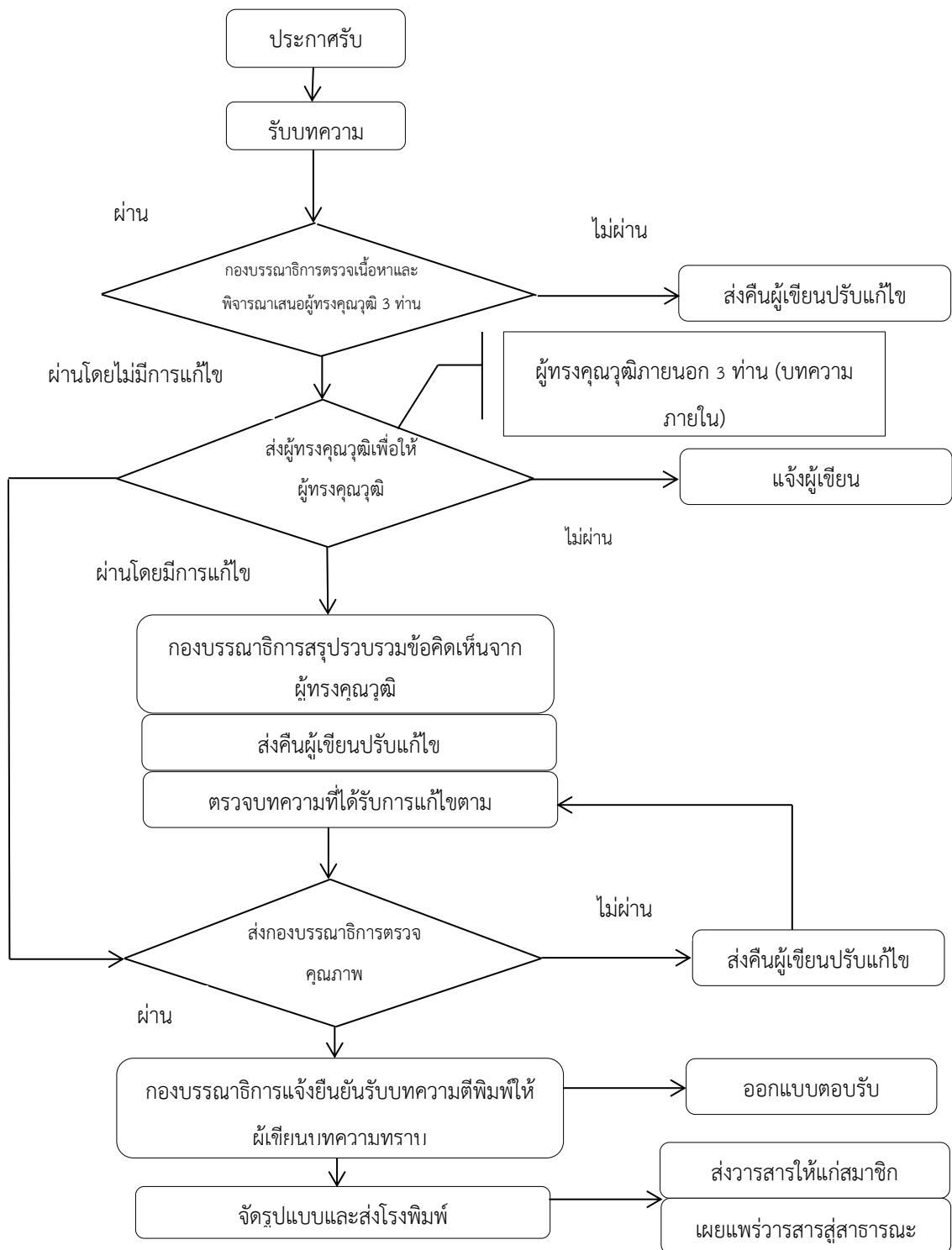
วันที่...../...../.....

กระบวนการจัดทำวารสาร มจร. ทรินิตีปริทัศน์

วารสาร มจร. ทรินิตีปริทัศน์ เป็นวารสารทางวิชาการที่มีวัตถุประสงค์มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการและงานวิจัยสาขาวิชา ศาสนา ปรัชญา พระพุทธศาสนา ครุศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เพื่อให้บริการทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนแนวคิดทางพระพุทธศาสนา เพื่อสนับสนุนให้เกิดวารสารทางวิชาการกลางของมหาวิทยาลัย ในการเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยแก่ผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและนิสิต นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านศาสนา ปรัชญา พระพุทธศาสนา ครุศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ซึ่งเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำดังต่อไปนี้

1. ประกาศรับต้นฉบับจากคณาจารย์หรือนักวิจัย ช่วงที่ 1 พ.ย.-ม.ค., ช่วงที่ 2 พ.ค.-ก.ค.
2. กองบรรณาธิการวารสารฯ รับบทความตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของต้นฉบับและพิจารณาเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน
3. กองบรรณาธิการวารสารฯ จัดส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชานั้นๆ อ่านประเมินต้นฉบับไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ต่อเรื่อง
4. ส่งให้ผู้เขียนแก้ไขตามผลการอ่านประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
5. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบคุณภาพบทความและจัดทำเนื้อหาต้นฉบับวารสาร มจร. ทรินิตีปริทัศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. กองบรรณาธิการแจ้งยืนยันรับบทความให้ผู้เขียนบทความทราบ
7. ดำเนินการจัดพิมพ์
8. กองบรรณาธิการวารสารฯ ดำเนินการเผยแพร่วารสารฯ

ขั้นตอนการดำเนินงานของวารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์

ติดต่อประสานงาน

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน วิทยาเขตเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
192 หมู่ที่ 2 ถนนลำพูน-ป่าซาง ตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน 51000
โทรศัพท์ 053 – 563163 ต่อ 100 Fax ต่อ 105
e-mail: mcuharipunchai@gmail.com
ผศ.ดร.สามารถ บุญรัตน์ ผู้ประสานงานประจำวารสาร ฯ มือถือ 089-2909775

ใบตอบรับการเป็นสมาชิก

ที่.....

วัน.....เดือน.....ปี.....

กราบนมัสการ / เรียน บรรณาธิการวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ)

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้)

.....

E – Mail.....เบอร์โทรศัพท์..... โทรสาร.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิกวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์

() สมาชิกประเภทรายปี 300 บาท (จำนวน 2 เล่ม)

() เล่มละ 150 บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

() เงินสด

() ธนาณัติ (สั่งจ่าย.....)

() ตัวแลกเงินไปรษณีย์

() แคชเชียร์เช็ค ในนาม.....

โปรดนำส่งวารสารหริภุญชัยปริทรรศน์

สถานที่ติดต่อ [] ที่บ้าน [] ที่ทำงาน [] เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่

.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์

.....โทรศัพท์.....โทรศัพท์เคลื่อนที่.....โทรสาร

.....E-Mail.....

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

คำบารุงปี พ.ศ.....

ลงชื่อ.....

เลขที่ใบเสร็จ.....

()

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงบัญชีแล้ว.....